

Bundel - Commissievergadering Wijchen van 10 februari 2022

Agenda bijlagen

Agenda 2022-02-10 Commissievergadering.pdf

- 1 Opening en mededelingen
Vanwege het grote aantal agendapunten is de commissievergadering verspreid over twee avonden. De commissievergadering start op 10 februari om 19.30 uur en wordt vervolgd op 17 februari vanaf 19.30 uur. Spreektijd vergadering: 20 minuten per fractie (1e termijn en rondvraag); college 45 minuten (incl. rondvraag).
- 2 Vaststellen besluitenlijst van de commissievergadering van 13 januari 2022
Adviezen en actiepuntenlijst commissievergadering 13 januari 2022.pdf
- 3 Mededelingen van het college
- 4 Vragen aan het college over de gemeenschappelijke regelingen
- 5 Rondvraag
- 6 23689 Plan van aanpak Omgevingsvisie Wijchen
Dossier 3327 voorblad
Beslisnota Plan van aanpak Omgevingsvisie Wijchen
Plan van aanpak Omgevingsvisie Wijchen def
Memo sessie Wijchen
- 7 68312 beslisnota Verordening Adviescommissie Omgevingskwaliteit Wijchen
Dossier 3258 voorblad
Beslisnota 68312 Verordening Adviescommissie Omgevingskwaliteit Wijchen
Bijlage Verordening Adviescommissie Omgevingskwaliteit Wijchen
- 8 62627 beslisnota Verordening nadeelcompensatie gemeente Wijchen
Dossier 3400 voorblad
Beslisnota raad Verordening nadeelcompensatie gemeente Wijchen.DOCX
Verordening nadeelcompensatie gemeente Wijchen.docx
Bijlage I
- 9 72069 beslisnota Bindend adviesrecht gemeenteraad Wijchen en verplichte participatie onder de Omgevingswet
Dossier 3397 voorblad
Bijlage I Toelichting op het bindend adviesrecht en verplichte participatie.docx
Bijlage II voorgestelde besluit bindend advies en verplichte participatie Wijchen.docx
Bijlage III alternatieven besluit bindend advies en verplichte participatie.docx
Bijlage IVA participatie omwonende.pdf
Bijlage IVB participatie initiatiefnemers.pdf
72069 Beslisnota Bindend adviesrecht gemeenteraad Wijchen en verplichte participatie onder de Omgevingswet
- 10 48209 Beslisnota TransitieVisie Warmte Wijchen
Dossier 3316 voorblad
48209 Beslisnota Transitievisie Warmte Wijchen
220118 TransitieVisie Warmte Wijchen.pdf
- 11 69907 informatienota Concretisering Beleidsplan natuur & biodiversiteit
Dossier 3387 voorblad
Bijlage 1: Concretisering BPNB Wijchen Notitie
69907 Informatienota voor Gemeenteraad Concretisering BPNB Wijchen infonota
- 12 Schorsing van de vergadering tot 17 februari 19.30 uur.

AGENDA COMMISSIEVERGADERING
Donderdag 10 februari 2022 om 19.30 uur
Locatie: n.n.t.b.
Voorzitter: Pim Verbeeten
Opening en mededelingen
Vanwege het grote aantal agendapunten is de commissievergadering verspreid over twee avonden. De commissievergadering start op 10 februari om 19.30 uur en wordt vervolgd op 17 februari vanaf 19.30 uur. <i>Spreektijd vergadering: 20 minuten per fractie (1^e termijn en rondvraag); college 45 minuten (incl. rondvraag).</i>
Vaststellen besluitenlijst van de commissievergadering van 13 januari 2022
Mededelingen van het college
Vragen aan het college over de gemeenschappelijke regelingen
Rondvraag
Plan van aanpak Omgevingsvisie, beslisnota (23689)
Verordening Adviescommissie Omgevingskwaliteit, beslisnota (68312)
Verordening nadeelcompensatie gemeente Wijchen, beslisnota (62627)
Bindend adviesrecht en verplichte participatie onder de Omgevingswet, beslisnota (72069)
Transitie Visie Warmte Wijchen, beslisnota (48209)
Concretisering Beleidsplan natuur en biodiversiteit, informatienota (69907)
Schorsing van de vergadering tot 17 februari 19.30 uur.

De Gemeenteraad van Wijchen

Adviezen- en actiepuntenlijst commissievergadering van 13 januari 2022

1. Concept verslag van de commissievergadering van 9 december 2021

Besluit: Het verslag is ongewijzigd vastgesteld.

2. 68537 Meerjarenuitvoeringsprogramma Mobiliteit, beslissingnota

Conclusie / advies: De commissie adviseert om de beslissingnota als besprekingsstuk te agenderen voor de raadsvergadering.

3. 68944 Kaderbrief Veiligheidsregio Gelderland-Zuid, beslissingnota

Conclusie / advies: De commissie adviseert om de beslissingnota als haaststuk te agenderen voor de raadsvergadering.

4. 68477 Uitvoeringsprogramma VTH – 2022, informatienota

Conclusie / advies: De commissie adviseert om de informatienota ter kennisname aan te laten nemen door de raad.

5. 54931 Plan van aanpak planMER voor RES 2.0, informatienota

Conclusie / advies: De commissie adviseert om de informatienota ter kennisname aan te laten nemen door de raad.

6. 69567 Uitwerking motie Inwonerspas, informatienota

Conclusie / advies: De commissie adviseert om de informatienota te agenderen als besprekingsstuk, omdat een motie is aangekondigd.

7. 64126 Prestatieafspraken Wijchen 2022 en verder, informatienota

Conclusie / advies: De commissie adviseert om de informatienota ter kennisname aan te laten nemen door de raad.

8. 67990 Instrumentarium behoud goedkope en betaalbare huur- en koopwoningen, informatienota

Conclusie/advies: De commissie adviseert om de informatie-nota ter kennisname aan te laten nemen door de raad.

Actiepunten

- **68537 Meerjarenuitvoeringsprogramma Mobiliteit:**
Wethouder Loermans : De raad wordt geïnformeerd over de parkeernormen als er een bouwproject wordt ontwikkeld.

- **68944 Kaderbrief 2023 Veiligheidsregio Gelderland-Zuid:**
Burgemeester Van Beek: Op een ander moment wil het college graag met de raad bespreken of de Veiligheidsregio Gelderland-Zuid taken voor andere Veiligheidsregio's kan uitvoeren.

Burgemeester Van Beek: M.b.t. de wijziging van de rechtmatigheidstoets: burgemeester Van Beek neemt de vraag of de voorgestelde oplossing een passende oplossing is mee terug naar het bestuur van de Veiligheidsregio.

- **68477 Uitvoeringsprogramma VTH - 2022:**
Wethouder Gerrits: De raad krijgt eerst de mogelijkheid om kaders te stellen m.b.t. vergunningverlening, toezicht en handhaving. Daarna kan de raad het beleidsplan vaststellen.

Wethouder Gerrits: Het volgende uitvoeringsplan zal gebaseerd zijn op de Omgevingswet.

Commissievergadering Wijchen

Dossiernummer	3327
Extern Zaak ID	Z/18/023689
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	10 februari 2022
Agendapunt	6
Titel	23689 Plan van aanpak Omgevingsvisie Wijchen
Organisatieonderdeel	domein Bestuur, Strategie en Projecten – team Strategische projecten en advies
Eigenaar	Boon van Ostade – van Boeijen, Lucan
Soort nota	Beslisnota
Programma/Paragraaf	
Portefeuillehouder(s) Wijchen	Gerrits, G.W.R. (Geert)

Bijlagen
Beslisnota Plan van aanpak Omgevingsvisie Wijchen
Plan van aanpak Omgevingsvisie Wijchen def
Memo sessie Wijchen

Geagendeerd	Vergaderdatum
College BenW openbaar Wijchen	21 december 2021
Stukken gemeenteraad Wijchen	4 januari 2022
Commissievergadering Wijchen	10 februari 2022
Raad openbaar Wijchen	24 februari 2022

Voorgesteld besluit

de Gemeenteraad besluit:

1. In te stemmen met het Plan van aanpak Omgevingsvisie Wijchen (bijlage 1)
2. In te stemmen het uitgangspunt om het instrument omgevingsprogramma's in te zetten, waarin de verdieping van de omgevingsvisie plaatsvindt. Het mandaat voor omgevingsprogramma's ligt bij het College van B&W.
3. De opbrengst van het traject strategische visie Wijchen 2035 is de input voor de Omgevingsvisie

4. €45.360 op te nemen in de begroting van 2023 voor de realisatie van de Omgevingsvisie.

Besluit

De fracties van CDA en Wijchen Lokaal wachten de beantwoording van de technische vragen af. Op basis van de beantwoording laten de fracties voor 22 februari (10.00 uur) weten of een amendement en/of motie wordt ingediend. Worden er geen amendement of motie ingediend, dan is het advies van de commissie om het raadsvoorstel als hamerstuk te agenderen.

Beslisnota voor de Gemeenteraad

Onderwerp: Plan van aanpak Omgevingsvisie Wijchen

Voorgesteld besluit

de Gemeenteraad besluit:

1. In te stemmen met het Plan van aanpak Omgevingsvisie Wijchen (bijlage 1)
2. In te stemmen het uitgangspunt om het instrument omgevingsprogramma's in te zetten, waarin de verdieping van de omgevingsvisie plaatsvindt. Het mandaat voor omgevingsprogramma's ligt bij het College van B&W.
3. De opbrengst van het traject strategische visie Wijchen 2035 is de input voor de Omgevingsvisie
4. €45.360 op te nemen in de begroting van 2023 voor de realisatie van de Omgevingsvisie.

Aanleiding

In Nederland hebben we nu veel verschillende wetten en regels voor onze leefomgeving. Om het eenvoudiger en overzichtelijker te maken, treedt in 2022 de Omgevingswet in werking. De Omgevingswet zorgt voor eenvoudige en duidelijke regels voor onze leefomgeving. Met meer ruimte voor inbreng en ideeën vanuit inwoners en ondernemers en procedures worden korter.

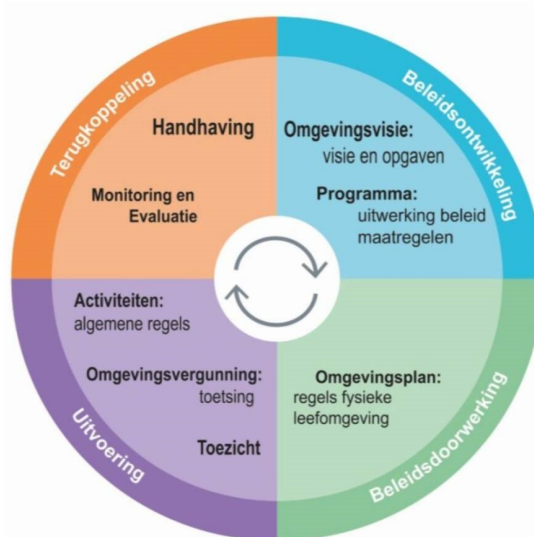
Met onze leefomgeving bedoelen we onder andere bouwwerken, infrastructuur, watersystemen, water, bodem, lucht, geluid, landschappen, natuur, cultureel erfgoed en werelderfgoed. De wet wil zorgen voor een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit bereiken en in stand houden.

Beleidscyclus

De Omgevingswet gaat uit van een dynamisch doorlopende beleidscyclus. Dit betekent dat plannen niet meer vastomlijnd zijn en geen vaste doorlooptijd kennen. Hierdoor sluiten we steeds aan bij de wensen en uitdagingen van dat moment.

De beleidscyclus start met de kaders en ambities in een omgevingsvisie. Deze vertalen we in programma's en in het omgevingsplan en uiteindelijk in de vergunningverlening.

Door tussentijds te monitoren, te evalueren en dan onze keuzes bij te stellen, ontstaat een beleidscyclus. Als het nodig is, zullen we dan de omgevingsvisie aanpassen aan dan actuele vragen. Visies en plannen worden geregeld bijgesteld.

De omgevingsvisie is een strategische visie met de belangrijke thema's voor onze fysieke leefomgeving. De gemeente stelt één omgevingsvisie voor het hele grondgebied vast.

Eerdere besluiten

Datum	Korte omschrijving eerder genomen besluit (vermeld zo mogelijk het zaaknummer/documentnummer)
11-2-2021	Ambitieniveau en informatie over te nemen besluiten
11-2-2021	Toezegging Data van besluitvorming Omgevingswet
22-4-2021	Overgangsperiode Omgevingsplannen Wijchen
30-9-2021	Landelijk uitstel invoering Omgevingswet en Bestuurlijke kalender

Gewenst resultaat

Te starten met het proces om te komen tot de omgevingsvisie Wijchen en deze medio 2023 vast te laten stellen door de gemeenteraad.

Argumenten

- 1.1 *Dit plan van aanpak sluit aan de eerder gegeven planning in de beslisnota Voortgang Omgevingswet Wijchen (voorjaar 2020).*
In de beslisnota Voortgang Omgevingswet is aangegeven dat in het 4^e kwartaal van dit jaar (2021) de planning en plan van aanpak wordt opgesteld.
- 1.2 *De omgevingsvisie is onderdeel van de beleidscyclus van de Omgevingswet (ter illustratie zie afbeelding hierboven).*
Dit plan van aanpak is opgesteld om te komen tot een omgevingsvisie 1.0. Er kunnen nieuwe vraagstukken komen waar de visie nog geen antwoord op geeft. Ook willen we ruimte kunnen bieden aan initiatiefnemers om met nieuwe plannen en ideeën te komen. Onze omgevingsvisie beschrijft daarom (naast de inhoud) ook het proces om in de toekomst goede afwegingen te kunnen blijven maken.
- 2.1 *In de programma's maken we ambities concreet.*
De omgevingsvisie stelt ambities. In programma's maken we ambities concreet. Willen we het ergens schoner, mooier, stiller of gezonder? Dan geeft het programma aan hoe we dat doel bereiken en waarmee dat wordt gemeten. Dat doen we bijvoorbeeld met de uitwerking van onze visie op wonen en zorg. Onze bestaande beleidsstukken beschouwen we ook als programma's. Welke omgevingsprogramma's we opstellen, leggen we vast in de omgevingsvisie.
- 2.2. *De inzet van omgevingsprogramma's sluit beter aan bij de kaderstellende rol van de gemeenteraad.*
De Omgevingswet geeft de gemeenteraad meer mogelijkheden om een kaderstellende rol in te vullen. De omgevingsvisie wordt vastgesteld door de gemeenteraad. Hierin stelt de raad ook de kaders vast voor het inzetten van het instrument programma's. De uitwerking van deze programma's, en het inhoudelijk vaststellen van de programma's is een bevoegdheid van het College van B&W. Uiteindelijk ligt de verantwoordelijkheid van de gemeenteraad weer bij het vaststellen van de omgevingsplannen.

Openbaar

Zaaknummer: Z/18/023689

2.3. Door te werken met omgevingsprogramma's kunnen we de omgevingsvisie strategisch en integraal opstellen.

Door naast de omgevingsvisie te werken met omgevingsprogramma kunnen we in de omgevingsvisie de focus leggen op strategische en integrale afwegingen voor de langere termijn. De gemeenteraad stelt deze vast en stelt hiermee de kaders voor de uitwerking vast. In de programma's kunnen we de verdieping ingaan met (multi-) sectoraal, thematisch of gebiedsgericht verdere uitwerking geven aan de omgevingsvisie. Hoe willen we de omgevingsvisie, of onderdelen daarvan, realiseren. Het College van B&W stelt de omgevingsprogramma's vast.

Ter verduidelijking is hieronder een tabel opgenomen met daarin het belangrijkste onderscheid tussen de omgevingsvisie en het omgevingsprogramma.

	Omgevingsvisie	Omgevingsprogramma
Karakter	Strategisch, integraal, politiek-bestuurlijk	Uitvoeringsgericht, (multi-)sectoraal, strategische elementen mogelijk
Inhoud	Ontwikkeling, gebruik, beheer, bescherming, en behoud van de fysieke leefomgeving als geheel	Uitwerking beleid voor bepaalde sector of bepaald gebied
Samenhang tussen domeinen	Eén integraal ontwikkelingsbeleid voor de fysieke leefomgeving	(Multi-)sectoraal, inzetten op afstemming, coördinatie verschillende domeinen
Horizon	Lange termijn	Kortere termijn
Werking	Basis voor het handelen van het visievaststellend bestuursorgaan en voor programma's	Basis voor inzet maatregelen over het betreffende onderwerp
Juridische status	Bindt enkel het visievaststellend orgaan (zelfbindend)	Bindt enkel het programmavaststellend orgaan (zelfbindend)

3.1 De input van Wijchen 2035 nemen we mee in de omgevingsvisie.

De uitkomsten van het Wijchen 2035 hebben grote raakvlakken met de omgevingsvisie. In het proces zullen nadrukkelijk geen stappen dubbel gezet worden, maar aansluiting gezocht worden bij het proces, voor zover mogelijk, en de uitkomsten van Wijchen 2035.

Tegenargumenten en risico's

1.1 De verkiezingen kunnen invloed hebben op de omgevingsvisie.

Het plan van aanpak is opgesteld, zodat het proces al opgestart kan worden om te komen tot de omgevingsvisie. In de periode tot aan de verkiezingen vinden analyses plaats en wordt de basis gelegd voor de activiteiten die plaatsvinden met de gemeenteraad. Deze activiteiten vinden dus pas plaats na de verkiezingen en dus met de nieuwe gemeenteraad.

2.1 Het mandaat ligt bij het vaststellen van de omgevingsprogramma's bij het College van B&W.

Het vaststellen van een programma is in de meeste gevallen een collegebevoegdheid, tenzij de raad moet worden betrokken vanwege het budgetrecht van de raad. Dit vraagt dus om afstemming vooraf tussen raad en college. Bij het vaststellen van het programma moet gemotiveerd worden hoe de samenleving en andere bestuursorganen bij de voorbereiding betrokken zijn geweest en wat de resultaten daarvan waren. Het kiezen voor programma's is een bevoegdheid in de gemeenteraad en wordt opgenomen in de omgevingsvisie.

Financiële gevolgen

Het opstellen van de omgevingsvisies zal een extern bureau aanbesteed worden. Hiermee wordt begin 2022 wordt gestart met de uitvraag van gespecialiseerde bureaus. Onderstaand de raming van de kosten voor de Omgevingsvisie.

Kostenpost		Raming per gemeente
Ondersteuning omgevingsvisie traject	PM	€ 25.000
Kosten ontwerp bureau	PM	€ 40.000
Communicatie en activiteiten	PM	€ 5.000
		€ 70.000

In de begroting van het Project invoering Omgevingswet is tevens een startbedrag opgenomen voor de Omgevingsvisie van 35.000 euro per gemeente. Conform de huidige raming resteert een bedrag van 35.000 euro.

Voorgesteld het resterende bedrag in de begroting van 2023 op te nemen. Het startbedrag geeft voldoende ruimte om 2022 te bekostigen. Dit geeft tevens de ruimte om de invoering van Omgevingswet af te ronden en eventuele overschotten in te zetten als dekking voor de Omgevingsvisie.

Communicatie

Het plan van aanpak beschrijft de betrokkenheid van de samenleving. Naast het plan van aanpak zal op de website van de gemeente ook een specifiek deel worden ingericht voor de Omgevingsvisie.

Inwonersparticipatie

Het participatietraject staat beschreven in het plan van aanpak.

Uitvoering of Vervolgstappen

Vervolgstappen:

Voorbereiding: Ruimte en richting bepalen	(april 2022)
In gesprek over onze kernwaarden en gespreksagenda	(april - juni 2022)
Bepalen ambities en keuzes	(juni - oktober 2022)
Opstellen concept omgevingsvisie	(oktober - februari 2023)
Vaststellen omgevingsvisie en aan de slag	(medio 2023)

Geheimhouding:

n.v.t.

Plan van aanpak | Omgevingsvisie

Gemeente
Wijchen

Plan van aanpak | Omgevingsvisie

Inleiding | Waarom een omgevingsvisie?

Doel | Wat willen we bereiken met de omgevingsvisie?

Programma van eisen | Wat zijn onze uitgangspunten voor het product?

Stappen en planning | Hoe maken we de omgevingsvisie?

Participatieaanpak | Hoe betrekken we de samenleving?

Inleiding | Waarom een omgevingsvisie?

In Nederland hebben we nu veel verschillende wetten en regels voor onze leefomgeving. Om het eenvoudiger en overzichtelijker te maken, treedt in 2022 de Omgevingswet in werking. De omgevingswet zorgt voor eenvoudige en duidelijke regels voor onze leefomgeving. Met meer ruimte voor inbreng en ideeën vanuit inwoners en ondernemers en procedures worden korter.

Met onze leefomgeving bedoelen we onder andere bouwwerken, infrastructuur, watersystemen, water, bodem, lucht, geluid, landschappen, natuur, cultureel erfgoed en

werelderfgoed. De wet wil zorgen voor een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit bereiken en in stand houden.

Omgevingsvisie, omgevingsprogramma en omgevingsplan

Bij de Omgevingswet horen nieuwe 'instrumenten', zoals de omgevingsvisie, programma's en het omgevingsplan.

Welke instrumenten gebruiken we nu?

Op dit moment hebben we een aantal strategische visies en aparte visies over onderwerpen als verkeer, wonen, economie, milieu en groen. Daarnaast hebben we een groot aantal bestemmingsplannen met (bouw) regels per gebied.

Strategische visie voor de lange termijn

Met de Omgevingswet maken we ruimtelijke beleid eenvoudiger en vooral beter. We zorgen voor duidelijke, samenhangende regels over wat wel en niet mag en met meer ruimte voor initiatief. De omgevingsvisie is een strategische visie met de belangrijke thema's voor onze fysieke leefomgeving. De gemeente stelt één omgevingsvisie voor het hele grondgebied vast.

Omgevingsprogramma

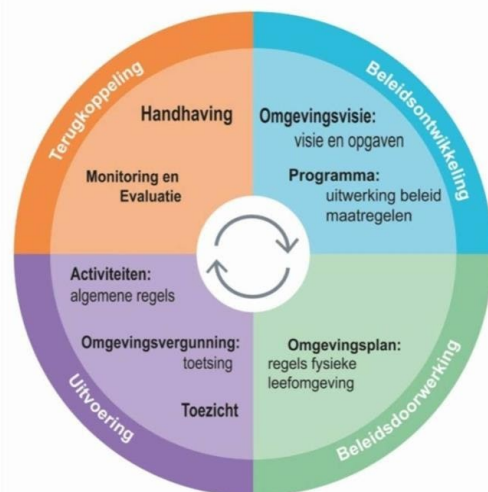
De omgevingsvisie kan verder worden uitgewerkt in programma's. Een programma kan over een bepaald thema gaan, zoals gezondheid of energie. Een programma kan ook gericht zijn op een bepaald gebied.

Omgevingsplan

Alle lokale regels over de leefomgeving komen straks in één omgevingsplan. De verschillende bestemmingsplannen worden hierin opgenomen. We hebben als gemeente tot 31 december 2029 om alle delen van het omgevingsplan vast te stellen. Tot deze tijd stellen we verschillende delen van het omgevingsplan vast. De omgevingsvisie is het kaderstellende document voor het omgevingsplan.

Samenwerken aan de omgevingsvisie

De omgevingsvisie is een toekomstvisie voor onze leefomgeving. Elke gemeente moet één omgevingsvisie vaststellen. Dit plan van aanpak beschrijft hoe we de omgevingsvisie samen met onze inwoners opstellen. Na het vaststellen van het plan van aanpak kan het proces voor de omgevingsvisie echt van start!

Doel | Wat willen we bereiken met de omgevingsvisie?

Het vaststellen van de omgevingsvisie is verplicht. Hoe die visie eruit ziet en wat er precies in staat, is niet vastgelegd. De gemeenteraad bepaalt dus zelf hoe gedetailleerd het de omgevingsvisie opstelt. Dit geeft ruimte om op lokale behoeften te kunnen inspelen. Met de omgevingsvisie geven we invulling aan wat we belangrijk vinden in Wijchen. We willen met de omgevingsvisie vier dingen bereiken.

1 EEN VISIE VOOR DE TOTALE LEEFOMGEVING VAN WIJCHEN

Er komen de komende jaren veel ontwikkelingen en uitdagingen op ons af. Hoe gaan we overstappen op duurzame energie? Hoe gaan we om met inwoners die steeds ouder worden? Hoe blijven we zorg bieden aan jongeren en ouderen die het nodig hebben? Hoe houden we onze voorzieningen toegankelijk en bereikbaar? Hoe houden we onze winkelstraten levendig? Een visie op de toekomst helpt ons bij het beantwoorden van deze vragen. We maken één visie, waarin al die verschillende onderwerpen in samenhang worden bekeken. Hierbij is het belangrijk dat de visie realistisch en haalbaar is en de oplossingen elkaar versterken.

2 EEN FIJNE, GEZONDE EN DUURZAME LEEFOMGEVING

Het is belangrijk dat iedereen in onze gemeente op een veilige en gezonde manier kan leven. We hebben een fijne plek nodig om te wonen en te werken, kinderen kunnen lekker buiten spelen, onze voorzieningen zijn bereikbaar en we kijken naar elkaar om. Inwoners en toeristen voelen zich welkom en kunnen genieten van onze cultuur en natuur. In onze omgevingsvisie staat hoe we onze leefomgeving willen onderhouden, gebruiken en ontwikkelen. Zo zorgen we samen voor een goede omgevingskwaliteit en stimuleren een gezonde leefstijl.

3 MEER RUIMTE VOOR INITIATIEF

Onze omgevingsvisie moet mensen de ruimte geven om initiatief te nemen en samen de visie tot uitvoering te brengen. Samen maken we de omgeving. Daarnaast willen we onze inwoners en ondernemers ook voldoende zekerheid geven dat je in onze gemeente fijn, gezond en duurzaam kunt leven en werken. Daarom moet de omgevingsvisie ook een duidelijke richting aangeven.

4 HET GESPREK OVER DE LEEFOMGEVING

De omgeving om ons heen blijft veranderen. De omgevingsvisie is een middel om voortdurend met elkaar in gesprek te blijven. Zijn we nog op de goede weg? Moeten we dingen bijstellen? Waar nodig passen we de omgevingsvisie hierop aan. De omgevingsvisie is een blijvende dialoog over onze leefomgeving.

Programma van eisen | Wat zijn de uitgangspunten voor het product?

We hanteren de volgende uitgangspunten om de beschreven doelen te kunnen behalen.

Voldoen aan de Omgevingswet

Onze omgevingsvisie moet voldoen aan de eisen uit de Omgevingswet. Dat is een beschrijving op hoofdlijnen van:

- De (gewenste) kwaliteit van de (ruimtelijke) leefomgeving
- De voorgenomen ontwikkeling, gebruik, beheer, bescherming en behoud van het grondgebied
- Het samenhangende beleid voor onze leefomgeving

Een brede visie voor de gehele gemeente én voor de kernen

Onze omgevingsvisie moet op verschillende schaalniveaus werken. Het is allereerst een stip op de horizon voor de gemeente als geheel. We beschrijven onze kernwaarden en hoe we omgaan met de grote vraagstukken die op ons afkomen. Dat zijn niet alleen ruimtelijke thema's; ook maatschappelijke thema's krijgen een plek in de visie op onze leefomgeving. Ook zorgen we voor afstemming met de buurgemeenten, de regio Arnhem Nijmegen, het waterschap en de provincie Gelderland. Tegelijkertijd gaat de omgevingsvisie ook over het karakter van de afzonderlijke kernen. We beschrijven de belangrijke

waarden en de specifieke, lokale uitdagingen die op de kernen en dorpen afkomen.

Een visie met een uitvoeringsagenda met programma's

De omgevingsvisie wordt vertaald in het omgevingsplan en kan een uitwerking krijgen in programma's. Dit is een mogelijkheid vanuit de omgevingswet, maar geen verplichting. Het zorgt voor een duidelijke en compacte omgevingsvisie. In de omgevingsvisie nemen we daarom een uitvoeringsagenda met programma's op, waarin we benoemen in welke instrumenten de omgevingsvisie verder wordt uitgewerkt. Met de omgevingsvisie geeft de gemeenteraad kaders mee voor de door de college vast te stellen programma's. Door hierin slimme keuzes te maken, kunnen we sturing geven aan wat we in Wijchen echt belangrijk vinden!

Een visie in ontwikkeling

De omgevingsvisie is niet in beton gegoten. Dit plan van aanpak zorgt voor de Omgevingsvisie versie 1.0. Er kunnen nieuwe vraagstukken komen waar de visie nog geen antwoord op geeft. Ook willen we ruimte kunnen bieden aan initiatiefnemers om met nieuwe plannen en ideeën te komen. Onze omgevingsvisie beschrijft daarom (naast de inhoud) ook het proces om in de toekomst goede afwegingen te kunnen blijven maken.

Een leesbare en toegankelijke visie voor onze leefomgeving

De omgevingsvisie is een toekomstvisie van en voor onze inwoners. Daarom maken we de visie leesbaar en toegankelijk voor iedereen. We zijn open en duidelijk in wat we opschrijven. We willen dat de omgevingsvisie van iedereen is en uitnodigt om aan de slag te gaan in de gemeente. We maken daarom een beeldende visie waar inwoners en bedrijven zich in herkennen en die ze samen willen uitvoeren. Hoe dit eindproduct er precies uitziet is nog niet duidelijk en bepalen we samen met de betrokkenen tijdens het proces. Zo kunnen we een vorm kiezen die onze toekomstvisie versterkt.

Programma van eisen | Wat zijn de uitgangspunten voor het proces?

Bij het opstellen van de omgevingsvisie vinden we de volgende uitgangspunten van belang voor het proces:

We maken gebruik van wat er is

We doen geen werk dubbel. We inventariseren welk beleid we al hebben en welke projecten er lopen. Ons bestaande beleid vormt de basis voor de omgevingsvisie. Bij het opstellen van de omgevingsvisie hebben we extra aandacht voor 'nieuwe' onderwerpen, die in onze ruimtelijke visie nu nog geen plek hebben, zoals gezondheid en energietransitie. We bepalen in de visie de samenhang tussen de verschillende onderwerpen. Aan de hand van de beleidsinventarisatie bepalen we ook per onderwerp of thema de participatie-aanpak. Zo doen we recht aan de eerdere inspanningen (zoals wijchen 2035) en zetten stappen vooruit.

In feite hebben we als gemeente al een hoop beleid, plannen en visies. Sommige zijn daarvan net nieuw, andere al wat ouder. Bij het opstellen van de omgevingsvisie beginnen we dus ook niet met een leeg vel. We bekijken of eerder gemaakte (beleids)keuzes nog actueel zijn en wat de samenhang tussen de verschillende onderwerpen is. We bekijken waar nieuw beleid nodig is en vullen dat verder aan. We zorgen ervoor dat de informatie voor iedereen toegankelijk en begrijpelijk is. Zo blijft zowel de omgevingsvisie als het beleid levend, tastbaar en bij de tijd.

Uitnodigend proces: iedereen die wil, kan meedoen

We maken de omgevingsvisie samen met bewoners, ondernemers, organisaties, buurgemeenten, (regionale) partijen en de provincie. Dit betekent dat we het proces op een laagdrempelige en uitnodigende manier inrichten, zodat het een visie wordt die tastbaar is, waar mensen trots op zijn en zich mede-eigenaar van voelen. Op die manier maken we samen onze gemeente.

We zorgen dat iedereen die dat wil, kan meedoen met het opstellen van de visie: mensen die wonen, werken of een bezoek brengen aan onze gemeente. We maken gebruik van de kennis en expertise van onze inwoners, bedrijven en organisaties. Daarbij hebben we ook oog voor de mensen die we normaal niet snel spreken of die zich niet makkelijk laten horen.

Ook daarbij maken we natuurlijk gebruik van wat er al is. De eerdere inbreng tijdens Wijchen 2035 (toekomstafels en beeldenbank) en andere processen nemen we daarom nu mee bij de omgevingsvisie. We stellen ons de vragen: wat is de rode draad? Wat is de volgende stap en hoe kunnen we die samen zetten? Zo stellen we vragen niet dubbel en verrijken we wat er al is.

Een eerste verkenning van de inhoudelijke thema's

Onze gemeente kenmerkt zich door de prachtige natuurlijke omgeving (het landschap, de rivier, de kastelen) en de rijke historie. Wijchen is het land van heerlijkheden tussen Maas & Waal. Wijchen bestaat uit 8 kerkdorpen met ieder haar eigen charme en een historie die ver teruggaat in de tijd. Zo wisten de Romeinen al dat hier goed vertoeven was. De omgeving bestaat uit afwisselende landschappen, zoals open landerijen, rivierduinen, bossen en watergebieden.

Midden in het centrum staat een sprookjesachtig kasteel en is de Markt sfeervol met vele horecagelegenheden en winkels. Kortom er valt genoeg te beleven in Wijchen!

Dat is ook de reden waarom toeristen onze gemeente graag bezoeken. Onze gemeente is een mooie

samensmelting van een dorps- en een landelijke omgeving met een grote diversiteit in de verschillende kernen. Veelal met een grote betrokkenheid van de inwoners en van verenigingen die er actief zijn. Maar soms ook met weinig sociale samenhang in wijken of kernen waar mensen veel op zichzelf zijn. Het typisch Wijchense karakter komt centraal te staan in onze omgevingsvisie. De beschrijving hiervan wordt in het proces naar de omgevingsvisie verder aangescherpt en aangevuld.

Bij het opstellen van het plan van aanpak hebben we alvast een eerste verkenning gedaan van onderwerpen die in onze omgevingsvisie van belang zijn. De uitkomsten uit het draagvlakonderzoek in het kader van de bestuurlijke fusie zijn hierin meegenomen. Tijdens onze toekomstafels voor Wijchen 2035 (strategisch kompas) werd vooral

aandacht gevraagd voor:

- Wonen en werken
- Leefomgeving
- Zorg en welzijn
- Duurzaamheid en circulariteit
- Samenwerken
- Dienstverlening

Daarnaast zijn er nog meer onderwerpen van belang voor de omgevingsvisie zoals:

- Erfgoed, landschap, kunst en cultuur
- Nieuwe ontwikkelingen rondom mobiliteit
- Natuur toegankelijk houden
- Saamhorigheid, ontmoetingsplekken
- Winkelaanbod en leegstand
- Invloed van het spoor, (snel)wegen, industrie (geluid, lucht)

Organisatie | Hoe werken we samen aan de omgevingsvisie?

Stuurgroep Omgevingswet

De stuurgroep Omgevingswet is verantwoordelijk voor de realisatie van alle onderdelen van de Omgevingswet. De stuurgroep borgt de afstemming tussen het bestuur, de ambtelijke opdrachtgever en de projectorganisatie. De stuurgroep bestaat uit de portefeuillehouders van Druten en Wijchen, de ambtelijke opdrachtgever, de manager fysieke leefomgeving en de projectleider Omgevingswet. In het kader van de omgevingsvisie wordt de stuurgroep uitgebreid met de trekker van het kernteam Omgevingsvisie. Ook zal met enige regelmaat portefeuillehouders uit andere domeinen worden gevraagd deel te nemen om de integrale benadering te borgen.

Kernteam Omgevingsvisie

Voor het opstellen van de omgevingsvisie wordt een compact kernteam ingericht. We werken vanuit een kernteam dat verantwoordelijk is voor het opstellen van de omgevingsvisie. Hierbij is er naast de omgevingsvisie ook veel aandacht om onze data op orde te krijgen. Begin volgend jaar start er een kernteam omgevingsvisie waarin alle relevante inhoudelijke disciplines binnen de gemeente zijn vertegenwoordigd.

Bij het opstellen van de omgevingsvisie willen we dat de samenleving centraal staat. Dat zijn onze bewoners, ondernemers, organisaties en bezoekers.

De gemeente zorgt voor het opstellen van de omgevingsvisie en doet dat in nauw overleg met deze partijen.

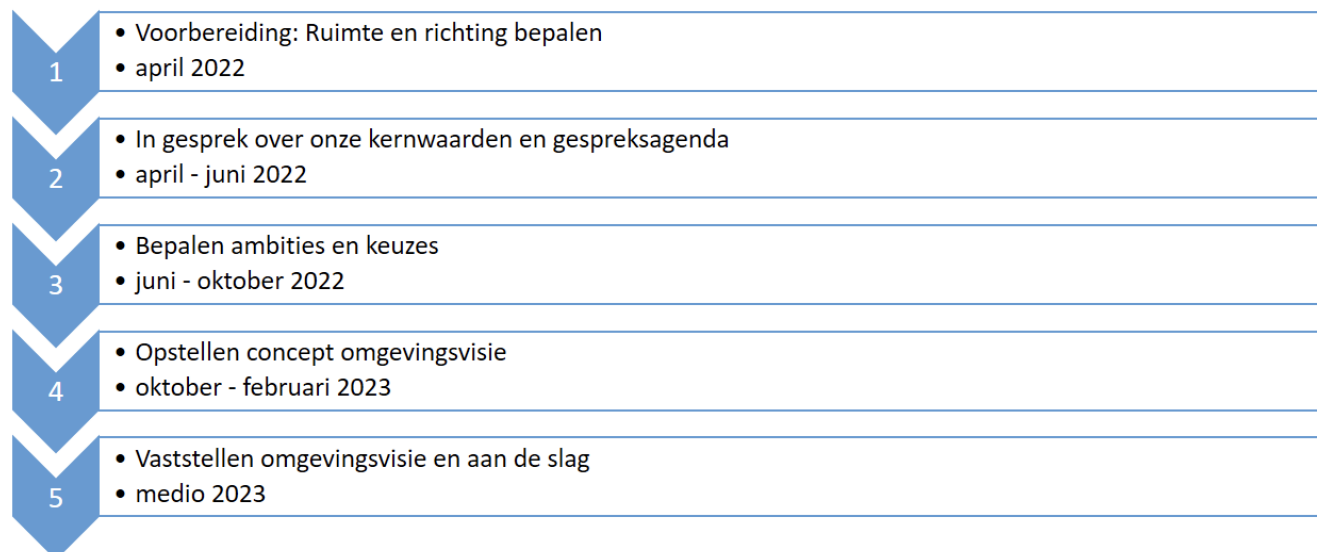
Na vaststelling van het plan van aanpak start het kernteam met een aanbesteding voor een adviesbureau dat de omgevingsvisie zal schrijven. Het kernteam wordt na deze aanbesteding uitgebreid met een vertegenwoordiger van het gekozen bureau.

Stappen en planning | Hoe maken we de omgevingsvisie?

Het opstellen van de omgevingsvisie zien we als één doorlopend proces, waarin we steeds concreter over de visie met elkaar in gesprek gaan. De omgevingsvisie vraagt om een flexibele houding en mogelijkheden om bij te sturen. Tijdens dit proces checken we ook regelmatig of we de bijdrage van inwoners, ondernemers en organisaties op een goede manier hebben verwerkt en wat de partijen zelf willen bijdragen door middel van het online platform. Als het nodig is vullen we onderdelen anders in of nodigen we aanvullende partijen en mensen uit. Zo wordt het een visie waarin mensen zich herkennen, welke tastbaar is en waaraan ze actief meedoen.

Op de volgende pagina's vindt u een korte beschrijving van de verschillende fases. De invulling van het participatietraject is in het volgende hoofdstuk beschreven.

Plan van aanpak | Fasen

Gemeente
Wijchen

Fase 1 | Voorbereiding: Ruimte en richting bepalen

Dit Plan van Aanpak is een eerste stap in de voorbereiding van de omgevingsvisie. In fase 1 werken we die voorbereiding verder uit:

Wat hebben we?

Welk beleid hebben we al in Wijchen? We vatten bestaande visies, beleidsstukken en ambities samen en maken een feitelijk overzicht van de huidige situatie in Wijchen. We nemen lessen uit eerdere projecten mee, bijvoorbeeld over participatie. Lopende projecten, participatieprocessen en initiatieven worden bekeken. En we analyseren het beleid van andere overheden, zoals de provincie. Dit zorgt voor een bouwstenendocument met een beschrijving van de 'rode draad': *Wat hebben we al uitgezocht of bepaald? Wat ontbreekt er? Dit document geeft richting én ruimte voor de gesprekken over de toekomst.*

Waarover gaan we in gesprek?

In deze stap bereiden we ook de communicatie en participatie goed voor. Dit doen we door te starten met een omgevingsanalyse. Hierbij brengen we alle stakeholders in kaart. Daarna bekijken we waarover kunnen inwoners en ondernemers meedenken? Waar gaan we mee naar buiten? Hoe borduren we voort op al eerder gevoerde gesprekken? Ook zorgen we in deze stap voor een aansprekende campagne.

College en raad

Nadat dit plan van aanpak met participatieaanpak is vastgesteld door de gemeenteraad, gaan we aan de slag met het bouwstenendocument en een stakeholdersanalyse. Dit document wordt vastgesteld door het college. Daarna ontvangt de gemeenteraad het documenten in de vorm van een informatienota.

Resultaat fase 1: Bouwstenendocument en stakeholdersanalyse

Fase 2 | In gesprek over onze kernwaarden

Door de verkenning uit fase 1 gaan we met duidelijke onderwerpen en gerichte vragen op pad richting onze inwoners, ondernemers en organisaties. Wat zijn de kernwaarden van de gemeente als geheel én van de kernen? Wat zijn onze kwaliteiten en de verbeterpunten en welke uitdagingen komen er op ons af? Welke onderwerpen willen de deelnemers zelf agenderen voor de omgevingsvisie?

College en raad

In deze stap gaan we ook in gesprek met het college, de gemeenteraad en met de gemeentelijke organisatie over onze kernwaarden en de opgaven die op ons afkomen. Dat doen we door informatiesessies te organiseren. Daar waar in het traject van Wijchen 2035 al duidelijkheid is over onze kernwaarden, gebruiken we deze input. We organiseren geen processen dubbel.

Gespreksagenda

Op basis van de resultaten uit fase 1 en 2 kunnen we een duidelijke en concrete gespreksagenda opstellen voor het vervolg: het gesprek over de ambities en de te maken keuzes voor de toekomst.

Resultaat fase 2: Beschrijving van de kernwaarden en gespreksagenda voor de volgende fase

Fase 3 | Bepalen ambities en keuzes

Ambities en contourenschets

In de vorige fases hebben we de bouwstenen voor de omgevingsvisie bepaald, de kernwaarden beschreven en de opgaven voor de toekomst in beeld. Dit vertalen we naar onze ambities.

De vragen die we stellen zijn:

- Wat vinden we belangrijk voor de toekomst?
- Welke keuzes moeten er gemaakt worden?
- Hoe maken we er een samenhangend verhaal van?

We verwerken de ambitie in een eerste contourenschets voor de omgevingsvisie en bespreken dit met de samenleving via het digitale platform en wanneer mogelijk ook op straat. Ook wordt duidelijk welke keuzes er nog gemaakt moeten worden. Ruimte voor initiatief en maatwerk vormen een belangrijk onderdeel van de omgevingsvisie. Hierover gaan we in gesprek met de samenleving, college en raad. Op welke onderwerpen of in welke gebieden willen we veel ruimte geven aan onze inwoners, ondernemers en organisaties en waar willen we strakkere kaders bepalen. Hoe beoordelen we nieuwe initiatieven en wie is wanneer verantwoordelijk voor het participatieproces? Welke rol hebben de verschillende partijen hierin?

College en raad

In deze fase gaan we in gesprek met het college, de raad en met de gemeentelijke organisatie over de ambities voor de toekomst en de contourenschets.

Bureau selectie voor omgevingsvisie

In deze fase selecteren we een bureau die de omgevingsvisie zal gaan schrijven op basis van wat er in fase 1 tot 3 is opgehaald.

Resultaat fase 3: Beschrijving van de ambities en contourenschets

Fase 4 | Opstellen ontwerp omgevingsvisie

Conceptvisie

In deze fase werken we de ambities en de contourenschets uit tot een concept-omgevingsvisie. We voeren het gesprek over de ontwerpvisie. Om dit gesprek goed te kunnen voeren stellen we een aantal toekomstvarianten op, waarin te maken keuzes en samenhang zichtbaar worden. Waar en op welke manier kunnen we onze ambities waarmaken? Herkennen mensen zich en de gemeente in de visie. Zien ze hun eerdere inbreng terug? Wat is hun mening over de keuzes die we (nog) moeten maken? Hoe willen we omgaan met de keuzes in de varianten die voorliggen?

Herkenbaar eindproduct

We werken de ontwerp omgevingsvisie uit in een aantrekkelijk en duidelijk leesbaar en herkenbaar product. We bekijken hoe de visie kan worden uitgewerkt in andere instrumenten van de Omgevingswet zoals bijvoorbeeld programma's. Dit verwoorden we in een beknopte uitvoeringsagenda, waarin ook beschreven staat hoe we in de gemeente met elkaar samenwerken en hoe initiatiefnemers in staat worden gesteld hun ideeën te verwezenlijken.

College en raad

We leggen de ontwerp omgevingsvisie inclusief eventuele programma's ter besluitvorming voor aan het college. Daarmee geeft het college de

ontwerp omgevingsvisie vrij voor inspraak. De ontwerp omgevingsvisie wordt nu ook ter informatie naar de gemeenteraad gestuurd.

Resultaat fase 4: Ontwerp omgevingsvisie

Fase 5 | Vaststellen omgevingsvisie

Feestelijke presentatie

In deze fase is de ontwerp omgevingsvisie vrijgegeven voor de inspraak. We organiseren een 'feestelijke' presentatie van het ontwerp omgevingsvisie. Onze inwoners, ondernemers en organisaties blijven zo betrokken en zo maken we partijen enthousiast om samen met de uitvoering aan de slag te gaan.

Vaststellen van de omgevingsvisie

We verzamelen alle reacties en verwerken de zienswijzen tot een definitief document dat ter besluitvorming aan de gemeenteraad kan worden aangeboden. De gemeenteraad stelt uiteindelijk de omgevingsvisie vast.

Resultaat fase 5: Toekomstgerichte omgevingsvisie

Participatieaanpak | Hoe betrekken we de samenleving?

Een mix aan doelgroepen

We betrekken graag de hele gemeente bij het opstellen van de Omgevingsvisie. Iedereen die dat wil, kan meedenken én meepraten. En we maken gebruik van kennis en initiatieven uit onze samenleving. Bijvoorbeeld door het betrekken van 'lokale specialisten', zoals onze ondernemers, zorginstellingen of verenigingen op het gebied van groen, cultuur of historie. We onderscheiden de verschillende doelgroepen:

- Kinderen
- Jongeren
- Volwassenen
- Ouderen

Lokale specialisten:

- Maatschappelijke partners
- Ondernemers/bedrijven
- Verenigingen & belangengroeperingen

Mix aan communicatie- en participatiemiddelen

De verschillende doelgroepen kun je bereiken via verschillende kanalen. Om alle doelgroepen te bereiken, zetten we daarom verschillende communicatie- en participatiemiddelen in. We maken het mensen gemakkelijk om mee te doen met laagdrempelige participatiemiddelen, online én offline. Zo kan iedereen meedenken op een moment dat hem of haar goed uitkomt.

Niveau van participatie

Graag betrekken we de hele gemeente bij het opstellen van de Omgevingsvisie. Daarvoor is er een participatietraject. Tijdens dit participatietraject is het participatieniveau raadplegen en adviseren. Met deze participatieniveaus kan iedereen zijn of haar input geven en meedenken over de belangrijke thema's.

Participatieaanpak | Hoe betrekken we de samenleving?

Online meedenken: het digitale toekomstbankje

Veel mensen denken graag mee over hun leefomgeving. Dit doen ze wel graag op een moment en manier die bij hun past. Een bewonersavond is niet voor iedereen de beste mogelijkheid om mee te denken. Ook de huidige corona maatregelen zorgen ervoor dat fysieke bijeenkomsten niet altijd mogelijk zijn. Om die reden willen we inzetten op een digitale platform waar inwoners, bedrijven en organisaties makkelijk kunnen meedenken en doen. We lanceren een (online) platform of projectwebsite waar informatie te vinden is en waar mensen kunnen reageren op vragen en stellingen. Het platform vormt de basis van onze communicatie. Op deze website vinden mensen ook een tijdlijn, waar zij het proces rondom de omgevingsvisie op hun eigen manier kunnen volgen. En waar de inbreng een plek krijgt.

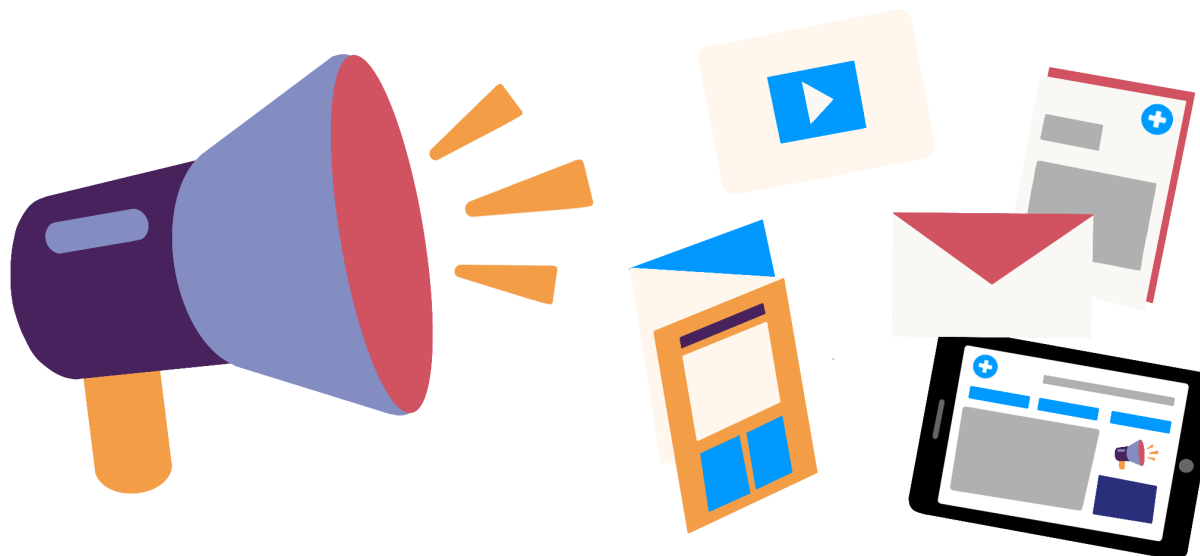
Offline meedenken: Toekomstbankje en Rondje Wijchen

Niet iedereen is in staat om digitaal mee te denken en te praten. Daarom gaan we waar mogelijk ook nog steeds actief naar de mensen toe onder het motto 'Rondje Wijchen'. In onze gemeente zijn de afgelopen jaren ook goede ervaringen opgedaan met toekomsttafels en een beeldbank. We gaan laagdrempelig de straat op straat met een **toekomstbankje**. Dit vormt daarom de rode draad in onze participatieaanpak. We bouwen 'm op allerlei locaties op. Dat valt op

en is herkenbaar en leuk. Neem plaats op een van de luie stoelen en laat je verleiden tot een goed gesprek onder het genot van een kop koffie. Laat je snel mening achter in de brievenbus of **swipocratiezuil** die we met ons meenemen. We strijken met onze toekomstbankje neer bij zorginstellingen, en verenigingen waar mogelijk. We gaan langs op plekken waar gezinnen en jongeren te vinden zijn, zoals bibliotheken en sportclubs. Wie dat aanspreekt, nodigt ons uit voor een buurtmaaltijd, een buurtwandeling, het ondernemersontbijt, een bijeenkomst in het dorp of de jongerenraad. Daarnaast stellen we het toekomstbankje op bij een aantal drukke plekken op straat in de het centrum van Wijchen en op de dorpspleinen in de andere kernen.

Tafelgesprekken en denktank

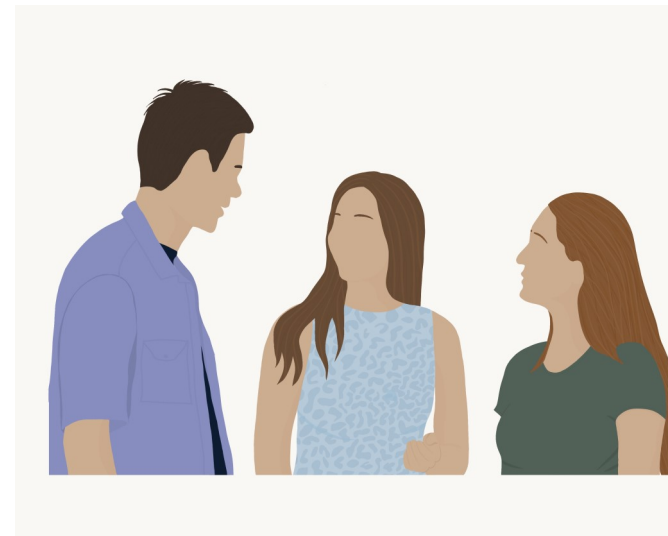
We houden een aantal tafelgesprekken met organisaties, ondernemers en ketenpartners (zoals GGD, Omgevingsdienst, waterschap). We sluiten zoveel mogelijk aan bij bestaande platforms. Tijdens deze gesprekken gaan we diep op onderwerpen in en maken we gebruik van lokale kennis. Tijdens het opstellen van de omgevingsvisie melden zich vaak actieve inwoners en organisaties. Bijvoorbeeld vanuit de dorpsplatforms, de ondernemersvereniging, (burger) initiatieven of verenigingen. We geven deze mensen een actieve rol bij het opstellen en verwezenlijken van hun omgevingsvisie. We vormen daarom een denktank die tijdens het proces in elk geval drie keer bij elkaar komt, advies geeft en meedenkt met het projectteam.

Participatieaanpak | Praat mee campagne

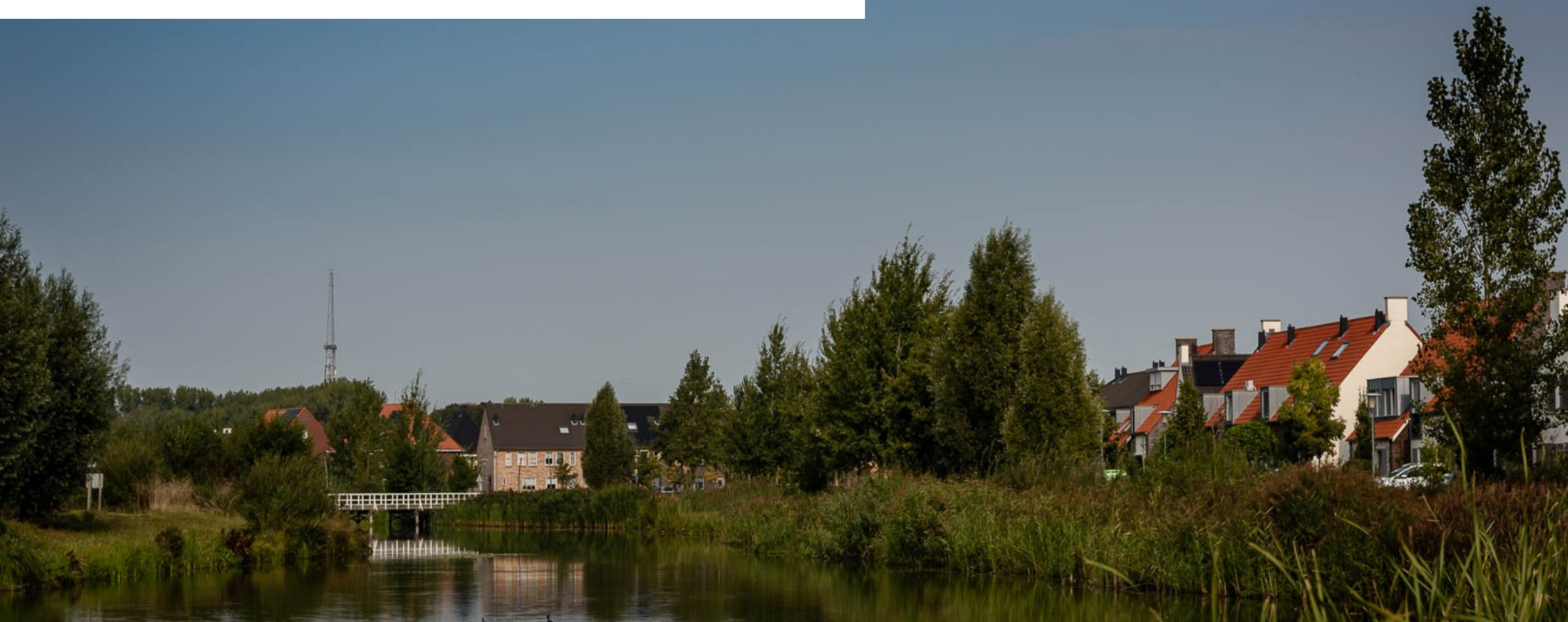
We zorgen voor een campagnestijl met een logo en slogan. Zo gaan mensen zich in de communicatie over de visie herkennen en doen steeds meer mensen mee. Daarnaast maken we gebruik van bestaande kanalen om te communiceren:

- Website en lokale kranten
- Social Media
- Nieuwsbrieven (bijvoorbeeld van de dorpssteams of de ondernemers)

	Online	Offline	Denktank
Fase 1: Voorbereiding participatie	Opzetten digitale platform		
Fase 2: In gesprek over kernwaarden en gespreksagenda	Digitale platform: online platform, digitale vragen en stellingen	Toekomstbankje Rondje Druten/Wijchen	Tafelgesprekken met verenigingen, ketenpartners en organisaties
Fase 3: Bepalen ambities en keuzes	Digitale enquête/ stellingen op platform	Thematafel Aanschuiven bestaande bijeenkomsten	Meedenksessie gemeenteraad, het college en de organisatie
Fase 4: Opstellen ontwerp omgevingsvisie	Procesinformatie	Procesinformatie	Meedenksessie gemeenteraad, het college en de organisatie
Fase 5: Vaststellen omgevingsvisie	Platform, feestelijk filmpje	Offline Presentatie (feestelijk)	Meedenksessie gemeenteraad, het college en de organisatie

Plan van aanpak | Omgevingsvisie

Gemeente
Wijchen

MEMO

Aan : Agendacommissie gemeenteraad Wijchen
Van : Bob Claassen t 0623304556
e b.claassen@drutenwijchen.nl
Datum : 12 november 2021
Betreft : Sessie Omgevingswet

Geachte leden van de agendacommissie,

De Omgevingswet is een omvangrijke wet die een grote impact heeft op de organisatie. De wet heeft echter ook impact op de werkwijze en het mandaat van de Raad. De komende paar maanden worden zo'n 7-tal nota's voorgelegd en in 2022 en 2023 zullen diverse werksessies plaatsvinden om aan de slag te gaan met de Omgevingsvisie.

Om de raad een goede informatiepositie te geven bij het vaststellen van de diverse nota's en het bepalen van de positie & mandaat ten opzichte van het college adviseren wij een extra informatiesessie te organiseren in kader van de Omgevingswet.

In november is een dergelijke sessie op verzoek van de gemeenteraad van Druten georganiseerd. Dit is zowel de raad, de griffie en de ambtelijke organisatie zeer goed bevallen. De sessie heeft 2,5 uur geduurd, waarbij diverse onderwerpen toegespitst op de gemeenteraad aan bod zijn gekomen.

De sessie is door een externe adviseur Trees van der Schoot gegeven. Zij heeft meer dan 60 gemeenteraden, enkele provincies, waterschappen en omgevingsdiensten begeleid in de Omgevingswet.

Aan het einde van de sessie heeft de raad een beter zicht op wat uiteindelijk de situatie is, waar het naar toe moet en een concreter gevoel hoe zij deze abstracte materie in de toekomst moeten benaderen. Dus een duidelijker zicht op welke keuzes er gemaakt moeten worden, het waarom en wat daarbij te kiezen valt. Daarbij wordt ook de relatie met de korte termijn (per 1 juli a.s.) gelegd, als er nog geen omgevingsvisie en omgevingsplan is. Wat er voor deze situatie geregeld moet worden en hoe dit verhoudt tot de uiteindelijke situatie.

Wij beseffen dat het een uitdaging is om deze extra sessie op kort termijn in te plannen, maar zien ook het belang dat de raad goed geïnformeerd is over de besluiten die zij moet gaan nemen.

Er is een voorkeur fysiek vanwege de complexiteit van de materie, maar op een veilige manier (corona proof). Dit kan ook hybride zijn, waarbij bijvoorbeeld één lid per factie aanwezig is en de rest digitaal deelneemt. Voor leden die er niet bij kunnen zijn, kan de sessie eventueel opgenomen worden. Dit is uiteindelijk aan het presidium en griffie om te bepalen.

Indien u kiest om een dergelijke sessie te houden, is het verstandig om het plan van Aanpak Omgevingsvisie door te schuiven naar de raadsvergadering van februari. Verder verzoeken wij de onderstaande planning aan te houden, ondanks dat er verkiezingen gaan plaatsvinden. De raadsbesluiten moeten namelijk nog voor de invoeringsdatum geïmplementeerd worden.

Onderstaand de huidige planning van de diverse Omgevingswet nota's.

Raadsvergadering	Onderwerp	College	Commissie	Raad
Januari	1) Plan van Aanpak Omgevingsvisie 2) Instellen Commissie ruimtelijke kwaliteit	21 dec	13 jan	27 jan
Februari	3) Participatiebeleid Omgevingswet 4) Activiteiten bindend Advies Omgevingswet 5) Verordening nadeelcompensatie Omgevingswet	25 jan	10 feb	24 feb
April	6) Legesverordening OW	Wijchen: 22 maart	Wijchen: 14 april	26 april
Mei/juni	7) Delegatiebesluit Omgevingswet	Wijchen: 19 april	12 mei of 23 juni	24 mei of 30 juni

Met vriendelijke groet,

Bob Claassen
Projectleider Omgevingswet

Commissievergadering Wijchen

Dossiernummer	3258
Extern Zaak ID	Z/21/068312
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	10 februari 2022
Agendapunt	7
Titel	68312 beslisnota Verordening Adviescommissie Omgevingskwaliteit Wijchen
Organisatieonderdeel	domein Bedrijfsvoering – team Juridische zaken
Eigenaar	Bos-de Keijzer, Ingrid
Soort nota	Beslisnota
Programma/Paragraaf	P8 Wonen en bouwen
Portefeuillehouder(s) Wijchen	Gerrits, G.W.R. (Geert)

Bijlagen
Beslisnota 68312 Verordening Adviescommissie Omgevingskwaliteit Wijchen
Bijlage Verordening Adviescommissie Omgevingskwaliteit Wijchen

Geagendeerd	Vergaderdatum
College BenW openbaar Wijchen	14 december 2021
Stukken gemeenteraad Wijchen	21 december 2021
Commissievergadering Wijchen	10 februari 2022
Raad openbaar Wijchen	24 februari 2022

Voorgesteld besluit

De gemeenteraad besluit:

1. De Verordening Adviescommissie Omgevingskwaliteit Wijchen vast te stellen.

Besluit

Afhankelijk van de antwoorden zullen D66 en CDA voor 22 februari (10.00 uur) laten weten of zij een amendement en/of motie in zullen dienen. Worden er geen amendement en/of motie ingediend, dan is het advies van de commissie om het raadsvoorstel als hamerstuk te agenderen.

Beslisnota voor de Gemeenteraad

Onderwerp: Verordening Adviescommissie Omgevingskwaliteit

Voorgesteld besluit

de Gemeenteraad besluit:

1. de Verordening Adviescommissie Omgevingskwaliteit gemeente Wijchen vast te stellen.

Aanleiding

Op 1 juli 2022 treedt de Omgevingswet in werking.

De huidige wetgeving over de monumentencommissie en welstandsadvisering worden vervangen door de Omgevingswet. We moeten onze gemeentelijke regelgeving hier op aanpassen.

Eerdere besluiten

Datum	Korte omschrijving eerder genomen besluit
25-02-2021	Ambitieniveau en informatie over te nemen besluiten
30-09-2021	Informatienota uitstel invoering Omgevingswet en Bestuurlijke kalender

Gewenst resultaat

Het instellen van een Adviescommissie die het college kan adviseren over alle aspecten van omgevingskwaliteit van onze fysieke leefomgeving.

Argumenten

1.1 De Adviescommissie Omgevingskwaliteit gaat adviseren over monumenten, cultuurhistorie, ruimtelijke kwaliteit en monumenten.

Op dit moment adviseert de dorpsbouwmeester over welstand. De monumentencommissie adviseert over monumenten. Er is ook een adviseur cultuurhistorie (van het Gelders Genootschap).

Een van de doelstellingen van de Omgevingswet is meer integraliteit. Het streven is om meerdere disciplines integraal te laten kijken naar een initiatief. Dat gaan we doen met de Adviescommissie Omgevingskwaliteit.

1.2 Het is verplicht om een commissie in te stellen die adviseert over aanvragen voor rijksmonumenten.

De Omgevingswet verplicht ons om een commissie in te stellen die deskundig is op het gebied van monumenten. En het college is verplicht om bij een aanvraag

omgevingsvergunning voor een 'rijksmonumentenactiviteit' (bijv. het verbouwen of gedeeltelijk slopen van een rijksmonument) advies te vragen aan die commissie. Met deze Verordening voldoen we aan deze wettelijke verplichting.

1.3 De huidige advisering wordt grotendeels voortgezet.

In de Verordening is geregeld dat de Adviescommissie adviseert over:

- aanvragen omgevingsvergunning voor de bouwactiviteit, gemeentelijke monumenten en cultuurhistorie
- het aanwijzen van een gemeentelijk monument, gemeentelijk beschermd stads- of dorpsgezicht
- initiatieven in het vooroverleg, waaronder eventueel deelnemen aan de Omgevingstafel
- op verzoek van het college bij het maken van nieuw beleid

Op dit moment adviseert de dorpsbouwmeester over welstand bij bouwplannen. In de Verordening is geregeld dat deze werkwijze kan worden voortgezet. Het is niet wenselijk, noch uitvoerbaar, om de hele Adviescommissie hier over te laten adviseren. De Adviescommissie kan bepalen dat één lid bepaalde taken uit mag voeren.

1.4 De huidige adviseurs blijven.

Het uitgangspunt is dat we met de huidige adviseurs blijven werken. De dorpsbouwmeester en de leden van de huidige monumentencommissie komen in de nieuwe Adviescommissie.

Sommige leden zijn formeel al langer lid dan volgens de huidige en nieuwe benoemingstermijnen mogelijk is. Voor hen geldt een overgangsregeling (zie artikel 16 eerste en tweede lid).

1.5 In de Verordening staat dat het college de leden van de Adviescommissie benoemt.

In de bestuurlijke kalender Omgevingswet hebben we inzichtelijk gemaakt welke besluiten uw raad nog moet gaan nemen voor inwerkingtreding van de Omgevingswet. Daar stond in dat uw raad de leden van de Adviescommissie benoemt. Deze mededeling was gebaseerd op de model-verordening van de VNG. De VNG was van mening dat de raad moet besluiten over de benoemingen, en dat delegatie niet mogelijk is. Inmiddels is sprake van voortschrijdend inzicht bij de VNG. De benoeming van de commissieleden kan wel gedelegeerd worden. De Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed deelt dit standpunt.

Delegatie betekent dat uw raad de bevoegdheid om te besluiten over benoemingen overdraagt aan het college. Het college mag zelfstandig besluiten. Uw raad kan natuurlijk haar kaderstellende en controlerende rol uitoefenen via de gebruikelijke instrumenten. Delegatie van deze bevoegdheid past binnen de gebruikelijke verhouding tussen college en raad. De raad stelt de kaders vast met deze Verordening: welke deskundigheid moeten leden hebben, aantal leden, benoemingsduur etc. Vervolgens is het college belast met de uitvoering: de benoeming van leden op basis van de Verordening.

1.6 Er komt één Adviescommissie Omgevingskwaliteit voor Wijchen en Druten.

De nieuwe Adviescommissie gaat zowel voor de gemeente Wijchen als voor de gemeente Druten adviseren.

Formeel is het niet juridisch afdwingbaar dat de Adviescommissie hetzelfde is. De colleges van Wijchen en Druten houden ieder haar eigen bevoegdheden om leden te benoemen. In de Verordening staat alleen dat de colleges streven naar dezelfde benoemingen (artikel 5 eerste lid).

De adviseur voor welstand is nu al dezelfde persoon (in Wijchen heet deze dorpsbouwmeester, Druten heeft een rayonarchitect). De monumentencommissies van

Openbaar

Zaaknummer: 68312

Wijchen en Druten staan positief in samenvoeging. Hierdoor krijgt de nieuwe Adviescommissie nog meer expertise, met behoud van lokale kennis en ervaring.

Tegenargumenten en risico's

n.v.t.

Financiële gevolgen

De nieuwe Adviescommissie gaat zowel voor de gemeente Wijchen als voor de gemeente Druten adviseren. De verwachting is dat het aantal adviezen zal toenemen, waardoor het aantal vergaderingen en de duur van de vergaderingen kan toenemen. De reden hiervoor is dat Adviescommissie over meer onderwerpen gaat adviseren. De nieuwe Adviescommissie heeft ook meer leden dan de huidige commissie.

We stellen voor om voor de kosten van de gezamenlijke Adviescommissie de reguliere kostenverdeelsleutel toe te passen.

Vanaf 1 juli 2022 heeft dit de volgende financiële consequenties:

Commissieleden	Ureninzet	Tarief	Aantal vergaderingen 2022	Incidentele lasten 2022	Structurele lasten ingaande 2023
1 dorpsbouwmeester	3,5	€ 123 per uur	3	€ 1.292	€ 2.153
1 externe adviseur	3,5	€ 100 per uur	6	€ 2.100	€ 3.850
6 leden		€ 87,23 per vergadering	6	€ 1.832	€ 5.757
			Totale lasten	€ 5.224	€ 11.760
Toepassing verdeelsleutel					
Druten	35,2%			€ 1.839	4.410
Wijchen	64,8%			€ 3.385	7.350
			Totale lasten	€ 5.224	€11.760

Toelichting

1. rekening gehouden met 11 vergaderingen per jaar, waarvan 6 na 1 juli 2022. De vergaderduur is begroot op 3,5 uur per vergadering i.v.m. de combinatie Druten/Wijchen. De praktijk kan wellicht iets afwijken.
2. Ingeschat wordt dat de dorpsbouwmeester niet altijd deel hoeft te nemen, daarom 5 vergaderingen per jaar (waarvan 3 na 1 juli 2022) in de kostenopzet meegenomen.
3. 6 x leden op persoonlijke titel (5 huidige leden Wijchen + 1 huidig lid Druten)
4. De vermelde tarieven zijn nog gebaseerd op prijspeil 2021. Het tarief van € 87,23 per vergadering voor de 6 leden is gebaseerd op de (onkosten)vergoeding en

toelagen van politieke ambtsdragers, gebaseerd op inwonerklassen 20.001-50.000 inwoners.

Financiële dekking Wijchen

Het bestaande budget voor de adviescommissie van € 1.500 is al jaren te laag begroot. Op grond van de werkelijke kosten zal dit bedrag vanaf 2022 moeten worden verhoogd naar € 8.500. De meerkosten van € 7.000 kunnen worden gedekt uit de reserve Monumenten. De aanpassing zal in de perspectiefnota 2022 worden opgenomen.

Communicatie

- De Verordening wordt gepubliceerd in het Gemeenteblad.
- We informeren initiatiefnemers en aanvragers over de werkwijze van de Adviescommissie.

Inwonersparticipatie

Uitvoering of Vervolgstappen

- De Verordening wordt gepubliceerd in het Gemeenteblad. Deze treedt in werking op de dag dat de Omgevingswet in werking treedt (naar verwachting 1 juli 2022)
- Het college benoemt de leden van de Adviescommissie. Dit besluit treedt ook in werking op de dag dat de Omgevingswet in werking treedt (naar verwachting 1 juli 2022)
- De Adviescommissie stelt een Reglement van Orde vast.
- We maken interne werkprocessen, in overleg met de Adviescommissie, bijvoorbeeld over de termijn voor advisering en de rol van de Adviescommissie in het vooroverleg.

Geheimhouding

Niet van toepassing

Voorstel Advies

Verordening Adviescommissie Omgevingskwaliteit gemeente Wijchen

Besluit van de raad van de gemeente Wijchen tot vaststelling van de Verordening Adviescommissie Omgevingskwaliteit gemeente Wijchen

De raad van de gemeente Wijchen;
gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van 14 december 2021, kenmerk Z/21/068312;
gelet op de artikelen 108 en 149 van de Gemeentewet en afdeling 17.2 van de Omgevingswet;
besluit vast te stellen de volgende verordening:

Verordening Adviescommissie Omgevingskwaliteit gemeente Wijchen

Paragraaf 1. Algemene bepalingen

Artikel 1. Definities

In deze verordening wordt verstaan onder:

- a. commissie: gemeentelijke adviescommissie als bedoeld in artikel 17.9 van de wet, genaamd Adviescommissie Omgevingskwaliteit;
- b. goede omgevingskwaliteit: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 1.3 van de wet;
- c. dorpsbouwmeester: het lid van de commissie aan wie door de raad op grond van deze verordening specifieke taken zijn opgedragen;
- d. wet: de Omgevingswet.

Paragraaf 2. Adviestaak

Artikel 2. Taak en werkzaamheden

1. De commissie heeft als taak de raad en burgemeester en wethouders te adviseren bij de uitoefening van hun taken en bevoegdheden op grond van de wet met het oog op het bereiken en in stand houden van een goede omgevingskwaliteit en al hetgeen daarmee verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn.
2. Ter uitvoering van haar taak:
 - a. adviseert de commissie op verzoek van burgemeester en wethouders over een aanvraag om of een ontwerpbesluit voor een omgevingsvergunning voor:
 - 1°. een rijksmonumentenactiviteit met betrekking tot een monument;
 - 2°. een omgevingsplanactiviteit die betrekking heeft op een voorbeschermde gemeentelijk monument of een gemeentelijk monument;
 - 3°. een omgevingsplanactiviteit in geval de commissie in het omgevingsplan als adviseur is aangewezen;
 - 4°. een andere activiteit in geval burgemeester en wethouders een advies nodig achten met het oog op het bereiken en in stand houden van een goede omgevingskwaliteit;
 - b. adviseert de commissie op verzoek van burgemeester en wethouders over het door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap aanwijzen van een onroerende zaak als rijksmonument ingevolge artikel 3.1, eerste lid, van de Erfgoedwet of over het aan een locatie geven van de functie-aanduiding gemeentelijk monument op grond van artikel 4.2, eerste lid, van de wet;
 - c. adviseert de commissie op verzoek van burgemeester en wethouders of uit eigen beweging over het ontwikkelen van beleid inclusief omgevingsvisie, omgevingsplan en maatwerkregels voor de omgevingskwaliteit;

- d. adviseert de commissie op verzoek van burgemeester en wethouders over het aanwijzen van een beschermd stads- of dorpsgezicht;
 - e. voert de commissie op verzoek van burgemeester en wethouders vooroverleg met planindieners over een in te dienen aanvraag om een omgevingsvergunning;
 - f. adviseert de commissie op verzoek van burgemeester en wethouders over het stellen van maatwerkvoorschriften in verband met het uiterlijk van bouwwerken, de zorg voor cultureel erfgoed en andere zaken die de omgevingskwaliteit betreffen;
 - g. adviseert de commissie op verzoek van burgemeester en wethouders over het geven van beschikkingen op grond van regels in verordeningen op grond van artikel 149 van de Gemeentewet die een eis ten aanzien van de omgevingskwaliteit bevatten.
3. De dorpsbouwmeester werkt onder de verantwoordelijkheid van de commissie. De volgende werkzaamheden als bedoeld in het tweede lid kunnen door de dorpsbouwmeester worden uitgevoerd:
- a. de dorpsbouwmeester adviseert over een omgevingsplanactiviteit in geval de commissie in het omgevingsplan als adviseur is aangewezen;
 - b. de dorpsbouwmeester adviseert over een andere activiteit in geval burgemeester en wethouders een advies nodig achten met het oog op het bereiken en in stand houden van een goede omgevingskwaliteit;
 - c. de dorpsbouwmeester voert op verzoek van burgemeester en wethouders vooroverleg met planindieners over een in te dienen aanvraag om een omgevingsvergunning;
 - d. de dorpsbouwmeester adviseert op verzoek van burgemeester en wethouders over het geven van beschikkingen op grond van regels in verordeningen op grond van artikel 149 van de Gemeentewet die een eis ten aanzien van de omgevingskwaliteit bevatten.

Paragraaf 3. Aanwijzing van besluiten waarover verplicht advies moet worden gevraagd

Artikel 3. Verplichte advisering

Burgemeester en wethouders winnen advies van de commissie in omtrent een te nemen beslissing als bedoeld in artikel 2, tweede lid, onder a, onderdelen 1 tot en met 3°, en onder b.

Paragraaf 4. Samenstelling en inrichting

Artikel 4. Samenstelling

1. De commissie bestaat uit maximaal 8 leden, de voorzitter, dorpsbouwmeester en ondervoorzitter(s) daaronder begrepen.
2. De leden worden benoemd op persoonlijke titel op grond van de professionele deskundigheid die nodig is voor de advisering, alsmede op grond van maatschappelijke kennis en ervaring.
3. In afwijking van het tweede lid kunnen burgerleden worden benoemd. Zij worden benoemd op persoonlijke titel op grond van maatschappelijke kennis en ervaring.
4. De commissie telt gelet op artikel 17.9, eerste lid, van de wet enkele leden deskundig op het gebied van de monumentenzorg.
5. De disciplines die de leden in gezamenlijkheid vertegenwoordigen zijn: cultuurhistorie, bouw- en architectuurhistorie, restauratiearchitectuur, landschap, stedenbouw, architectuur en archeologische monumentenzorg.
6. De leden zijn niet werkzaam onder verantwoordelijkheid van het gemeentebestuur.

Artikel 5. Benoeming

1. Burgemeester en wethouders streven ernaar dezelfde leden te benoemen als burgemeester en wethouders van Druten voor haar commissie benoemt.
2. Burgemeester en wethouders benoemen de leden voor een termijn van ten hoogste 4 jaar.
3. Herbenoeming van leden kan eenmaal voor ten hoogste 4 jaar plaatsvinden.
4. Afgetreden leden zijn 4 jaar na hun aftreden weer benoembaar.
5. De voorzitter, de ondervoorzitters en de dorpsbouwmeester worden in functie benoemd.
6. De leden worden op eigen aanvraag door burgemeester en wethouders ontslagen. Zij kunnen voorts door burgemeester en wethouders worden geschorst en ontslagen wegens ongeschiktheid, onbekwaamheid of op andere zwaarwegende gronden.

Artikel 6. Ondersteuning van de commissie

1. De commissie heeft een ambtelijk secretaris.
2. De secretaris is voor zijn werkzaamheden voor de commissie uitsluitend verantwoording schuldig aan de commissie.
3. De secretaris kan worden ondersteund door andere ambtelijke medewerkers, die voor hun werkzaamheden voor de commissie uitsluitend verantwoording schuldig zijn aan de secretaris.
4. De secretaris noch de medewerkers zijn lid van de commissie.

Paragraaf 5. Advisering en standpuntbepaling

Artikel 7. Adviestermijn

1. Burgemeester en wethouders kunnen aangeven binnen welke termijn een advies wordt verwacht.
2. In geval burgemeester en wethouders geen termijn hebben gesteld brengt de commissie advies uit binnen een termijn van vier weken.

Artikel 8. Beraadslaging en standpuntbepaling

1. De vergaderingen waarin een of meer adviezen over aanvragen om omgevingsvergunning door of namens de commissie worden vastgesteld zijn openbaar. De agenda voor de vergadering van de commissie wordt tijdig op een geschikte wijze bekendgemaakt. Indien burgemeester en wethouders – al dan niet op verzoek van de aanvrager – een verzoek doen tot niet-openbare behandeling, dan dienen burgemeester en wethouders daaraan klemmende redenen op grond van artikel 10 van de Wet openbaarheid van bestuur ten grondslag te leggen. De openbaarheid geldt zowel voor de beraadslagingen, de beoordeling als de adviezen.
2. De aanvrager van de omgevingsvergunning of zijn gemachtigde heeft de mogelijkheid tot toelichting van de aanvraag ten overstaan van de commissie. Tijdens de beraadslagingen is er geen spreekrecht.
3. Over de uit te brengen adviezen wordt niet besloten dan in aanwezigheid van ten minste de helft van het totale aantal leden. Bij een oneven aantal leden wordt dit getal naar boven afgerond. Over een advies over een aanvraag om een omgevingsvergunning voor een rijksmonumentenactiviteit met betrekking tot een monument wordt niet besloten dan in aanwezigheid van ten minste twee leden met deskundigheid op het gebied van de monumentenzorg.
4. Leden die als opdrachtgever, ontwerper of anderszins betrokken zijn bij de uitvoering van een activiteit waarvoor een aanvraag is gedaan waarover de commissie adviseert, onthouden zich van medewerking aan het desbetreffende advies en zijn tijdens de behandeling van en de besluitvorming over het advies niet in de vergadering aanwezig.

5. De geheimhoudingsplicht als bedoeld in artikel 2:5, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht is van toepassing op de commissie en de daarvoor werkzame personen.

Artikel 9. Afdoening onder verantwoordelijkheid van de commissie

De commissie kan onverminderd het bepaalde in artikel 17.9, eerste lid, van de wet en artikel 2, derde lid, de advisering over een aanvraag om een omgevingsvergunning of over de voorbereiding van een andere beschikking onder verantwoordelijkheid van de commissie overlaten aan een of meer daartoe aangewezen leden, de dorpsbouwmeester of een subcommissie.

Artikel 10. Adviseurs

1. De commissie kan zich voor het inwinnen van inlichtingen wenden tot ambtenaren van de Werkorganisatie Druten Wijchen.
2. De commissie kan zich doen bijstaan door andere personen, voor zover dat voor de vervulling van haar taak nodig is.
3. De in het eerste en tweede lid bedoelde personen kunnen op uitnodiging van de commissie als adviseur deelnemen aan de beraadslagingen.

Artikel 11. Verwerking van het advies

1. Burgemeester en wethouders kunnen een second opinion inwinnen bij een of meerdere andere adviseurs. Zij stellen de commissie van het voornemen tot het plaatsen van die opdracht op de hoogte.
2. In geval burgemeester en wethouders een beschikking geven in afwijking van het door de commissie uitgebrachte advies verzenden zij een afschrift van die beschikking aan de commissie.

Paragraaf 6. Werkwijze

Artikel 12. Reglement van orde

1. De commissie stelt haar werkwijze binnen de kaders van deze verordening nader vast in een reglement van orde.
2. In het reglement van orde komt ten minste aan de orde:
 - a. de werkwijze bij de advisering zoals genoemd in artikel 2, tweede lid, onder b, respectievelijk onder c;
 - b. de inrichting van het vooroverleg zoals genoemd in artikel 2, tweede lid, onder f;
 - c. de wijze waarop de agenda openbaar wordt gemaakt en belanghebbenden worden uitgenodigd;
 - d. het vereiste quorum voor een besluitvormende vergadering, de vergaderorde en orde van de beraadslaging, waarbij er een onderscheid wordt aangebracht tussen de toelichtende fase waarin het spreekrecht wordt uitgeoefend en de beraadslagingen;
 - e. de notulering en dossiervorming;
 - f. de wijze waarop de adviezen openbaar worden gemaakt;
 - g. de instelling van subcommissies;
 - h. de werkwijze van de dorpsbouwmeester;
 - i. de werkwijze bij afdoening onder verantwoordelijkheid van de commissie als bedoeld in artikel 9;
 - j. de selectie en voordracht van kandidaat-leden;
 - k. het vastleggen van de wijze waarop in de praktijk afstemming plaatsvindt tussen de commissie en een supervisor of andere adviseur.
3. Burgemeester en wethouders dragen zorg voor bekendmaking van het door de commissie vastgestelde reglement van orde in het gemeenteblad.

Artikel 13. Relatie met andere adviseurs

Bij het aanstellen van een supervisor of een andere adviseur op het gebied van de omgevingskwaliteit, niet zijnde een lid of een adviseur van de commissie, dragen burgemeester en wethouders zorg voor een goede afstemming tussen de werkzaamheden van deze adviseur en de commissie.

Artikel 14. Vergoeding

1. De leden ontvangen een vergoeding op grond van de regeling Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers.
2. In afwijking van het bepaalde in het eerste lid ontvangen de leden die in dienst zijn van het Gelders Genootschap een in overleg te bepalen vergoeding.

Paragraaf 7. Jaarverslag

Artikel 15. Jaarverslag

1. De commissie brengt jaarlijks voor 1 april verslag als bedoeld in artikel 17.9, zesde lid, van de wet uit van haar werkzaamheden in het voorafgaande kalenderjaar.
2. In het jaarverslag komt ten minste aan de orde:
 - a. de wijze waarop toepassing is gegeven aan de kaders als bedoeld in artikel 17.9, derde lid, van de wet;
 - b. de wijze waarop uitwerking is gegeven aan de openbaarheid van vergaderen.

Paragraaf 8. Overgangs- en slotbepalingen

Artikel 16. Overgangsrecht

1. De leden die op grond van de Bouwverordening gemeente Wijchen 2007 en/of de Erfgoedverordening gemeente Wijchen 2010 al meer dan 8 jaar in functie zijn, kunnen voor maximaal 2 jaar worden benoemd. Deze leden kunnen niet meer worden herbenoemd.
2. De leden die op grond van de Bouwverordening gemeente Wijchen 2007 en/of de Erfgoedverordening gemeente Wijchen 2010 al meer dan 4 jaar in functie zijn, kunnen voor maximaal 4 jaar worden benoemd. Deze leden kunnen niet meer worden herbenoemd.
3. Als voor de inwerkingtreding van de wet een aanvraag om een besluit is ingediend, blijft het oude recht, met betrekking tot de commissies op het gebied van welstand en monumentenzorg van kracht, met dien verstande dat de Adviescommissie Omgevingskwaliteit wordt geacht de in artikel 8 van de Woningwet, dan wel de in artikel 9.1, eerste lid, onder a, van de Erfgoedwet in samenhang met artikel 15 van de Monumentenwet 1988 bedoelde commissie te zijn.

Artikel 17. Vervallen oude regeling

1. De regels met betrekking tot de commissie in de artikelen 9.1 tot en met 9.9 van de Bouwverordening 2015 vervallen.
2. De regels met betrekking tot de commissie in:
 - artikel 1 sub d;
 - artikel 3 tweede lid;
 - artikel 5 eerste lid;
 - artikel 12;
 - artikel 15;
 - artikel 19 tweede lid;
 - artikel 20 eerste lid;
 - artikel 23 derde en vierde lid;van de Erfgoedverordening gemeente Wijchen 2010 vervallen.
3. De Verordening op de Monumentencommissie 2010 wordt ingetrokken.

Artikel 18. Inwerkingtreding en citeertitel

1. Deze verordening treedt tegelijk met de Wet van 23 maart 2016, houdende regels over het beschermen en benutten van de fysieke leefomgeving (Omgevingswet) in werking.
2. Deze verordening wordt aangehaald als: Verordening Adviescommissie Omgevingskwaliteit gemeente Wijchen.

Aldus vastgesteld in de openbare raadsvergadering van 27 januari 2022.

De voorzitter,

De griffier,

Commissievergadering Wijchen

Dossiernummer	3400
Extern Zaak ID	Z/21/062627
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	10 februari 2022
Agendapunt	8
Titel	62627 beslisnota Verordening nadeelcompensatie gemeente Wijchen
Organisatieonderdeel	domein Fysieke leefomgeving – team Juridische advisering
Eigenaar	Meelkop, Joep
Soort nota	Beslisnota
Programma/Paragraaf	P8 Wonen en bouwen
Portefeuillehouder(s) Wijchen	Gerrits, G.W.R. (Geert)

Bijlagen
Beslisnota raad Verordening nadeelcompensatie gemeente Wijchen.DOCX
Verordening nadeelcompensatie gemeente Wijchen.docx
Bijlage I

Geagendeerd	Vergaderdatum
College BenW openbaar Wijchen	25 januari 2022
Stukken gemeenteraad Wijchen	1 februari 2022
Commissievergadering Wijchen	10 februari 2022
Raad openbaar Wijchen	24 februari 2022

Voorgesteld besluit

de Gemeenteraad besluit:

1. de Verordening nadeelcompensatie gemeente Wijchen vast te stellen;
2. de Procedureverordening voor advisering tegemoetkoming in planschade 2008 in te trekken.

Besluit

Agenderen als hamerstuk voor de raadsvergadering van 24 februari.

Beslisnota voor de Gemeenteraad

Onderwerp: Verordening nadeelcompensatie gemeente Wijchen

Voorgesteld besluit

de Gemeenteraad besluit:

1. de Verordening nadeelcompensatie gemeente Wijchen vast te stellen;
2. de Procedureverordening voor advisering tegemoetkoming in planschade 2008 in te trekken.

Aanleiding

Op 1 juli 2022 treedt de Omgevingswet in werking. Daarmee treden twee nieuwe wettelijke regelingen voor nadeelcompensatie inwerking.

Nadeelcompensatie gaat over schade die wordt veroorzaakt door rechtmatig handelen van de overheid. Bijvoorbeeld door het verlenen van een omgevingsvergunning, het inperken van rechten of neveneffecten door werkzaamheden. Het gaat dus om schade veroorzaakt door rechtmatige besluiten en om schade veroorzaakt door rechtmatige feitelijke handelingen. Ook planschade valt hieronder. Bij planschade gaat het om inkomensderving of vermindering van de waarde van een onroerende zaak als gevolg van een planologische maatregel. Nadeelcompensatie is dus breder dan alleen planschade. Voor meer uitleg verwijzen wij naar de brief van de VNG in bijlage I.

Aan de hand van de modelverordening van de VNG hebben wij een nieuwe Verordening nadeelcompensatie opgesteld. Met de vaststelling van de Verordening nadeelcompensatie komt de huidige Procedureverordening voor advisering tegemoetkoming in planschade 2008 te vervallen.

Eerdere besluiten

Datum	Korte omschrijving eerder genomen besluit (vermeld zo mogelijk het zaaknummer/documentnummer)
30-10-2008	Procedureverordening voor advisering tegemoetkoming in planschade 2008

Gewenst resultaat

Het vaststellen van de verordening nadeelcompensatie en intrekken van de Procedureverordening voor advisering tegemoetkoming in planschade 2008.

Argumenten

1. Bij het opstellen van de gemeentelijke verordening zijn er twee hoofdkeuzes te maken

1.1. Een recht te heffen voor het in behandeling nemen van een aanvraag om schadevergoeding en de hoogte daarvan

Hoe hoog het recht voor het in behandeling nemen van een aanvraag om schadevergoeding is, is op grond van de Awb een lokale keuze. De heffing is geïntroduceerd om te voorkomen dat er al te makkelijk wordt overgegaan tot indiening van een aanvraag om schadevergoeding. Het recht kan ten hoogste € 500,- bedragen. Voor dit bedrag is door de wetgever gekozen, omdat het goed aansluit bij de regeling voor planschade van artikel 6.4 van de Wet ruimtelijke ordening (hierna: Wro). Artikel 6.4, derde lid, van de Wro bepaalt dat burgemeester en wethouders van de aanvrager een recht heffen ten bedrage van € 300,- welk bedrag bij verordening van de gemeenteraad met ten hoogste twee derde deel kan worden verhoogd of verlaagd. Tot op heden hebben wij in Wijchen altijd een bedrag van € 300 gehanteerd.

De maximale heffing mag € 500,- bedragen. Gemeenten dienen het bedrag zelf in te vullen. Aan uw raad de keuze voor de hoogte van dit bedrag. Gelet op het voorkomen van lichtvaardige verzoeken om schadevergoeding stellen wij voor een recht van € 500 te hanteren. Bij het toewijzen van schadevergoeding wordt het toe te kennen bedrag verhoogd met het geheven recht (artikel 4:129, aanhef en onder c, van de Awb). In geval van het toekennen van een schadevergoeding krijgt de aanvrager het heffingsbedrag dus terug.

1.2 In welke gevallen en welke vorm het instellen van een adviescommissie naar het oordeel van het bestuursorgaan noodzakelijk is om op de aanvraag te beslissen

Het uitgangspunt dat bij het opstellen van de Modelverordening door de VNG is gehanteerd, is dat in bij de gemeente deskundigheid aanwezig is om aanvragen om schadevergoeding te kunnen beoordelen. In de modelverordening wordt er daarom van uitgegaan dat alleen extra deskundigheid wordt ingeschakeld voor zover dat naar het oordeel van het bestuursorgaan noodzakelijk is om op de aanvraag te beslissen. Wij sluiten aan bij het uitgangspunt van de VNG om alleen een externe adviseur in de vorm van een adviescommissie te benoemen wanneer externe deskundigheid noodzakelijk is om op de aanvraag om schadevergoeding te kunnen beslissen.

2. Naast de hoofkeuzes kan de raad nog een zogenaamde bagateldrempel vaststellen voor het inwinnen van extern advies.

Met deze drempel hoeven we geen advies in te winnen bij aanvragen tot vergoeding van heel kleine schadebedragen. De kosten van het inwinnen van advies zijn in die gevallen vaak hoger en dan de gestelde schade. Wij mogen dan zonder advies besluiten om een schadeverzoek toe te kennen of af te wijzen. Wij stellen voor deze bagateldrempel te hanteren en vast te stellen op € 500,- voor particulieren en € 1000,- voor bedrijven.

3. Alleen onder bijzondere omstandigheden wordt een voorschot uitgekeerd

Het uitkeren van een voorschot zorgt voor extra administratieve lasten bij de afhandeling van een aanvraag om schadevergoeding. Met name als iemand geen recht blijkt te hebben op de tegemoetkoming. Om echter onnodige faillissementen te voorkomen, stellen wij voor om op aanvraag een voorschot voor winst/ inkomstenderving en gedeelde huurinkomsten van maximaal 50% uit te keren. Die 50% baseren we op het in het conceptadvies opgenomen schadebedrag.

Tegenargumenten en risico's

Financiële gevolgen

Geen.

Openbaar

Zaaknummer: 62627

Communicatie

- De Verordening wordt gepubliceerd in het Gemeentebblad.
- We informeren initiatiefnemers en aanvragers over de werkwijze van een eventueel te benoemen deskundige of Adviescommissie.

Inwonersparticipatie

Uitvoering of Vervolgstappen

- De Verordening wordt gepubliceerd in het Gemeentebblad. Deze treedt in werking op de dag dat de Omgevingswet in werking treedt (naar verwachting 1 juli 2021)

Geheimhouding

Niet van toepassing

Voorstel Advies

Verordening nadeelcompensatie gemeente Wijchen

Besluit van de raad van de gemeente Wijchen tot vaststelling van de Verordening nadeelcompensatie gemeente Wijchen

De raad van de gemeente **Wijchen**;
gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van [datum en nummer];
gelet op de artikelen 108 en 149 van de Gemeentewet, titel 4.5 van de Algemene wet
bestuursrecht en afdeling 15.1 van de Omgevingswet;
besluit vast te stellen de volgende verordening:

Verordening nadeelcompensatie gemeente Wijchen

Artikel 1. Toepassingsbereik

1 .Deze verordening heeft betrekking op aanvragen om schadevergoeding als bedoeld in artikel 4:126, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht, waarvan de aanvrager stelt dat die wordt veroorzaakt door een bestuursorgaan van de gemeente.

2 . Deze verordening heeft geen betrekking op aanvragen om schadevergoeding waarop een bijzondere regeling van toepassing is.

Artikel 2. Heffen recht

Voor het in behandeling nemen van de aanvraag om schadevergoeding wordt een recht van € 500 geheven.

Artikel 3. Aanvraag

1. De aanvrager van schadevergoeding maakt gebruik van een elektronisch formulier.

2. In aanvulling op artikel 4:127 van de Algemene wet bestuursrecht bevat een aanvraag mede:

a. als het schade betreft wegens winst- of inkomstenderving: jaarrekeningen over het jaar waarin schade is geleden en voor zover van toepassing de drie daaraan voorafgaande jaren en de aanslagen vennootschapsbelasting of inkomstenbelasting.

b. als het schade betreft wegens gedeelde huurinkomsten: een afschrift van de huurovereenkomst of gebruiksovereenkomst en een eigendomsakte.

Artikel 4. Adviescommissie

1. Het bestuursorgaan wint slechts extern advies in voor zover dat naar zijn oordeel noodzakelijk is om op de aanvraag om schadevergoeding te kunnen beslissen.

2. Advies als bedoeld in het eerste lid, wordt in ieder geval niet ingewonnen als:

a . de aanvraag naar het oordeel van het bestuursorgaan kennelijk ongegrond is, omdat zich kennelijk een weigeringsgrond voordoet als bedoeld in artikel 4:126, tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht;

b . de schade kennelijk niet kan worden toegerekend aan een door het bestuursorgaan genomen besluit of verrichte handeling;

c . de aanvraag naar het oordeel van het bestuursorgaan voldoende gelijkenis vertoont met andere aanvragen waarvoor al advies is uitgebracht;

d . de schadevergoeding kennelijk minder bedraagt dan € 500 voor particulieren, en € 1000 voor bedrijven.

e . naar het oordeel van het bestuursorgaan in de gemeentelijke organisatie voldoende deskundigheid voor de beoordeling van de aanvraag aanwezig is.

3 . Een adviescommissie bestaat uit een of meer deskundigen.

4 . Een adviescommissie kan worden benoemd als:

a . vaste commissie, waarbij de leden door burgemeester en wethouders voor een termijn van maximaal vier jaar worden benoemd met de mogelijkheid tot herbenoeming voor maximaal vier jaar, of

b . tijdelijke commissie voor advisering met betrekking tot een of meer aanvragen, door het bestuursorgaan dat de aanvragen behandelt.

Artikel 5. Procedure

1 . Als advies wordt ingewonnen bij een adviescommissie, informeert het bestuursorgaan de aanvrager en belanghebbenden.

2 . Bij de toepassing van de artikelen 4:7 en 4:8 van de Algemene wet bestuursrecht wordt naast de aanvrager voor zover van toepassing betrokken:

a . degene die de activiteit verricht en met wie een overeenkomst als bedoeld in artikel 13.3c, eerste lid, van de Omgevingswet is gesloten, en,

b . als sprake is van een schadeveroorzakend besluit naar aanleiding van een aanvraag, zoals geregeld in artikel 13.3d van de Omgevingswet, de aanvrager van dat besluit of degene die de toegestane activiteit verricht, tenzij:

1 °. de schadevergoeding redelijkerwijze voor rekening behoort te blijven van het bestuursorgaan, of

2 °. de schadevergoeding voldoende op een andere manier is verzekerd.

Artikel 6. Uitbetaling

Bij geheel of gedeeltelijke toewijzing van een aanvraag om schadevergoeding, wordt de toegewezen schadevergoeding uiterlijk betaald bij het onherroepelijk worden van het besluit op de aanvraag.

Artikel 7. Aanvraag voorschot

1. Het bestuursorgaan kan op een daartoe strekkende aanvraag beslissen een voorschot te verlenen op een uit te betalen geldsom voor verzoeken wegens winst- of inkomstenderving en gederfde huurinkomsten.

2. Het voorschot bedraagt maximaal 50% van de in het conceptadvies opgenomen geldsom.

3. De artikelen 4:95 en 4:96 van de Algemene wet bestuursrecht zijn op dit voorschot van toepassing.

Artikel 8. Intrekking oude regeling

De Procedureverordening voor advisering tegemoetkoming in planschade 2008 wordt ingetrokken op het moment van inwerkingtreding van de Wet van 23 maart 2016, houdende regels over het beschermen en benutten van de fysieke leefomgeving (Omgevingswet) en de inwerkingtreding van deze verordening.

Artikel 9. Inwerkingtreding en citeertitel

1 . Deze verordening treedt tegelijk met de Wet van 23 maart 2016, houdende regels over het beschermen en benutten van de fysieke leefomgeving (Omgevingswet) in werking.

2 . Deze verordening wordt aangehaald als: Verordening nadeelcompensatie gemeente Wijchen

Aldus vastgesteld in de openbare raadsvergadering van [**datum**].

De voorzitter,
De griffier,

Aan de leden

Datum

26 mei 2021

Kenmerk

Lbr.21/041

TLE/U202100451

Telefoonnummer

070-373 83 93

Bijlage(n)

4

Onderwerp

VNG Model Verordening nadeelcompensatie (nieuw)

Geachte leden van college en gemeenteraad,

Hierbij ontvangt u de Model Verordening nadeelcompensatie. Deze is nieuw.

De overheid kan rechtmatig handelen en toch schade veroorzaken. Bijvoorbeeld door het verlenen van een omgevingsvergunning, het inperken van rechten of neveneffecten door werkzaamheden. Het gaat dus om schade veroorzaakt door rechtmatige besluiten, en om schade veroorzaakt door rechtmatige feitelijke handelingen. Bij planschade gaat het om inkomensderving of vermindering van de waarde van een onroerende zaak als gevolg van een planologische maatregel. Nadeelcompensatie is dus breder dan planschade, zoals in artikel 6.1 van de Wet ruimtelijke ordening. Binnenkort zullen (naar verwachting) twee nieuwe wettelijke regelingen voor nadeelcompensatie inwerking treden. Hiervoor heeft de VNG een modelverordening opgesteld. Deze komt in de plaats van de huidige Model Procedureverordening voor advisering tegemoetkoming in planschade. De Model Verordening nadeelcompensatie is niet alleen voor planschade, maar ook voor nadeelcompensatie.

Uw huidige verordeningen planschade en nadeelcompensatie kunnen worden ingetrokken. De verordeningen kunnen vanwege het overgangsrecht nog wel relevant zijn voor het afhandelen van (plan)schadeverzoeken.

1. Wettelijke kaders

Algemene wet bestuursrecht en Omgevingswet

Naar verwachting treedt in 2022 de nadeelcompensatieregeling, titel 4.5 van de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb), in werking. De regeling heeft betrekking op schade die een bestuursorgaan in de rechtmatige uitoefening van een publiekrechtelijke bevoegdheid of taak veroorzaakt. Het doel van de nieuwe regeling is om te komen tot meer eenduidigheid en overzichtelijkheid in het nadeelcompensatierecht.

Hiernaast is de verwachting dat in 2022 ook de Omgevingswet (hierna: Ow) in werking zal treden. De Ow bevat een specifiek op het omgevingsrecht toegesneden nadeelcompensatieregeling die enkele aanvullende regels op de Awb bevat (afdeling 15.1 van de Ow).

Aanvullende regels bij verordening, niet verplicht

Deze wettelijke regelingen (titel 4.5 van de Awb en afdeling 15.1 van de Ow) zijn grotendeels uitputtend bedoeld. Ze bevatten al veel regels voor de afwikkeling van aanvragen om schadevergoeding, zoals beslistermijnen en de het heffen van een recht voor het in behandeling nemen van een aanvraag. Slechts over enkele onderwerpen is het mogelijk om aanvullend regels op te nemen in een gemeentelijke verordening. Met het vaststellen van bijgaande modelverordening implementeert u beide wettelijke regelingen en geeft u invulling aan een van de door de VNG geformuleerde '[Minimale acties Omgevingswet](#)' voor de implementatie van de Ow.

Het vaststellen van een Verordening nadeelcompensatie is niet verplicht, zoals dat bij een Procedureverordening voor advisering tegemoetkoming in planschade wel het geval was. De VNG adviseert echter wel om een Verordening nadeelcompensatie vast te stellen. Zonder deze verordening kan een gemeente bijvoorbeeld geen recht heffen. Door de Verordening nadeelcompensatie ontstaan geen nieuwe administratieve lasten.

2. Totstandkoming van de modelverordening

De Model Verordening nadeelcompensatie is tot stand gekomen in samenwerking met een klankbordgroep van vertegenwoordigers van gemeenten, rijk, wetenschap en bedrijfsleven.

3. Handreiking Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties maakt een handreiking nadeelcompensatie. Hierin wordt uitgebreid ingegaan op de nieuwe wetgeving, schadeoorzaken, schade, aanvragen om schadevergoeding, verhalen van schadevergoeding, rechtsbescherming, procedures enzovoort. Deze handreiking wordt halverwege 2021 verwacht.

4. Bijlagen

Deze ledenbrief bevat vier bijlagen:

Bijlage 1 - Gemeentelijke praktijk nadeelcompensatie: informatie over de verhouding tussen de regeling in de Awb en de regeling in de Ow.

Bijlage 2 - Model Verordening nadeelcompensatie.

Bijlage 3 - Tekst van de Model Verordening nadeelcompensatie: opgemaakt in Word 2.0-format (DROP) voor publicatie, zonder toelichting.

Bijlage 4 - Implementatiehandleiding: nadere toelichting van de te maken keuzes en instructies voor de toepassing van de verordening.

5. Informatie

De geconsolideerde teksten van de VNG modellen (met de bijbehorende toelichtingen) zijn te raadplegen via Kennisbank Decentrale Regelgeving (www.decentraleregelgeving.nl). De VNG modelverordeningen (zonder de toelichtingen) staan ook in Modellen Decentrale Regelgeving (<https://puc.overheid.nl/mdr/>). Inhoudelijke vragen en vragen over de modelverordening kunt u terecht bij het Informatiecentrum van de VNG (070-373 8393 of e-mail: info@vng.nl).

Met vriendelijke groet,

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

A handwritten signature in blue ink, consisting of a stylized 'L' and 'G' followed by a long horizontal line.

L.K. Geluk
Algemeen directeur

Commissievergadering Wijchen

Dossiernummer	3397
Extern Zaak ID	Z/22/072069
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	10 februari 2022
Agendapunt	9
Titel	72069 beslisnota Bindend adviesrecht gemeenteraad Wijchen en verplichte participatie onder de Omgevingswet
Organisatieonderdeel	domein Fysieke leefomgeving – team Juridische advisering
Eigenaar	Meelkop, Joep
Soort nota	Beslisnota
Programma/Paragraaf	
Portefeuillehouder(s) Wijchen	Gerrits, G.W.R. (Geert)

Bijlagen
Bijlage I Toelichting op het bindend adviesrecht en verplichte participatie.docx
Bijlage II voorgestelde besluit bindend advies en verplichte participatie Wijchen.docx
Bijlage III alternatieven besluit bindend advies en verplichte participatie.docx
Bijlage IVA participatie omwonende.pdf
Bijlage IVB participatie initiatiefnemers.pdf
72069 Beslisnota Bindend adviesrecht gemeenteraad Wijchen en verplichte participatie onder de Omgevingswet

Geagendeerd	Vergaderdatum
College BenW openbaar Wijchen	25 januari 2022
Stukken gemeenteraad Wijchen	1 februari 2022
Commissievergadering Wijchen	10 februari 2022
Raad openbaar Wijchen	24 februari 2022

Voorgesteld besluit

De gemeenteraad besluit:

1. de buitenplanse omgevingsplanactiviteiten aan te wijzen waarvoor een bindend adviesrecht van de gemeenteraad geldt zoals genoemd in bijlage II;

2. de buitenplanse omgevingsplanactiviteiten aan te wijzen waarvoor verplichte participatie geldt zoals genoemd in bijlage II;
3. Hiervoor het Besluit bindend adviesrecht en verplichte participatie onder de Omgevingswet gemeente Wijchen vast te stellen.
4. 1 jaar na inwerkingtreding van de Omgevingswet te evalueren.
5. kennis te nemen van de participatiewijzer in bijlage IV;

Besluit

Afhankelijk van de antwoorden zullen D66 en CDA voor 22 februari (10.00 uur) laten weten of zij een amendement en/of motie in zullen dienen. Worden er geen amendement en/of motie ingediend, dan is het advies van de commissie om het raadsvoorstel als hamerstuk te agenderen.

Bijlage I Toelichting op het bindend adviesrecht en verplichte participatie

Doelen Omgevingswet

Algemeen

Voordat we toekomen aan de specifieke besluiten in de beslisnota, benoemen wij eerst de verbeterdoelen van de Omgevingswet.

Het doel van de Omgevingswet is het bereiken van een balans tussen:

- een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit bereiken en in stand houden, en
- de fysieke leefomgeving doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen om er maatschappelijke behoeften mee te vervullen.

Voor het bereiken van die balans op lokale schaal krijgen de verschillende overheden meer afwegingsruimte. Er zijn minder regels en er is meer ruimte voor initiatieven. De doelen van de wet zijn gericht op duurzame ontwikkeling, bewoonbaarheid van het land en het beschermen en verbeteren van het leefmilieu.

De wet gaat uit van vier verbeterdoelen:

1. Inzichtelijk omgevingsrecht;
2. Leefomgeving centraal;
3. Ruimte voor lokaal maatwerk;
4. Snellere besluitvorming.

Het Omgevingsplan en afwijken van het omgevingsplan

De Omgevingswet bepaalt dat de raad een omgevingsvisie en een omgevingsplan vaststelt.

De omgevingsvisie gaat over de langere termijn en de opgaven waar de gemeente mee aan de slag gaat. Hiervoor loopt een separaat raadstraject.

Het omgevingsplan vervangt het bestemmingsplan, verordeningen die zien op de fysieke leefomgeving en een aantal rijksregels (de bruidsschat).

In het omgevingsplan staan regels voor de fysieke leefomgeving. Regels in een omgevingsplan kunnen bijvoorbeeld een bepaalde activiteit in een gebied wel of niet toestaan en voorwaarden benoemen. Denk daarbij aan de aanleg van een weg, het bouwen van woningen, het kappen van bomen of het gebruiken van een perceel voor horeca in plaats van als kantoor.

Bij sommige regels geldt voor bepaalde activiteiten een vergunningplicht, oftewel alleen toegestaan met een vergunning. Dit noemen we de binnenplanse omgevingsplanactiviteit. In dat geval beoordeelt het college een activiteit inhoudelijk aan de hand van die regels en geeft dan wel of geen vergunning af. Op deze manier is het omgevingsplan het toetsingskader voor vergunningverlening en toezicht en handhaving binnen een gemeente.

Het kan ook voorkomen dat een initiatief niet past in het omgevingsplan, maar het initiatief wel wenselijk is. Zo kan het voorkomen dat op een locatie woningbouw niet is toegestaan, maar we vinden dat een woning toch mogelijk moet zijn. In dat geval kan het college besluiten af te wijken van het omgevingsplan en vergunning te verlenen. Dit noemen we dan een buitenplanse omgevingsplanactiviteit. De motiveringsplicht is in dat geval een stuk zwaarder. Voor een deel van deze buitenplanse activiteiten geldt de uitgebreide procedure (maximaal 26 weken). De gevallen waarin de uitgebreide

procedure van toepassing is, staan in de wet. In alle overige gevallen is de reguliere procedure van toepassing (maximaal 8 weken,) tenzij het college (in een bijzonder geval) zelf de uitgebreide procedure van toepassing verklaart.

Een alternatief voor het verlenen van een vergunning, is het wijzigen van (delen van) het omgevingsplan. Het wijzigen van het omgevingsplan is een bevoegdheid van de raad.

De rolverdeling tussen de raad en het college

In essentie blijft de rolverdeling tussen de raad en het college na de inwerkingtreding van de Omgevingswet hetzelfde. De raad stelt kaders vast en het college geeft uitvoering aan deze kaders (en toetst of initiatieven passen binnen de door de raad vastgestelde kaders). Daarnaast houdt de raad gedurende het beleids- en besluitvormingsproces vinger aan de pols en stuurt op de gewenste doelen. Dat is met de komst van de Omgevingswet niet anders.

Ook in de nieuwe situatie is het college het bevoegd gezag voor de omgevingsvergunning. Het college krijgt wel meer bevoegdheden bij de uitvoering van het beleid en de gemeenteraad is nadrukkelijker belast met de hoofdlijnen en het monitoren van de resultaten. Dit hangt samen met het verbeterdoel om sneller besluiten te nemen.

Met onderstaande thema's kan de raad sturen op de rolverdeling.

De raad kan ervoor kiezen meer verantwoordelijkheden naar zich toe te trekken. Een keuze kan ook zijn om meer los te laten en meer verantwoordelijkheid aan het college te laten. De volgende twee besluiten staan in deze beslisnota centraal:

1. Verplicht advies van de raad bij buitenplanse omgevingsplanactiviteiten waarvoor het college vergunning verleent;
2. Verplichte participatie bij buitenplanse omgevingsplanactiviteiten.

Hierna gaan we per thema in op de achtergronden en het wettelijk kader en de keuzemogelijkheden en de gevolgen daarvan. Daarvoor bieden wij een handvat in de vorm van een tabel met drie varianten.

Tenslotte is delegatie ook een manier om de rolverdeling te bepalen. Een beslisnota over het delegatiebesluit staat gepland voor mei/juni 2022. Delegatie blijft hier onbesproken.

Verplicht advies bij buitenplanse omgevingsplanactiviteiten

Achtergrond en wettelijk kader

Op dit moment kennen we het systeem van de verklaring van geen bedenkingen. Ook nu is het college bevoegd gezag voor het verlenen van omgevingsvergunningen. Voor het projectafwijkingbesluit (de activiteit afwijken bestemmingsplan met een ruimtelijke onderbouwing) geldt als hoofdregel dat het college aan de raad een verklaring van geen bedenkingen moet vragen. Er zijn categorieën van gevallen aangewezen waarin geen verklaring van geen bedenkingen van de raad nodig is om vergunning te kunnen verlenen. Valt een aanvraag niet binnen één van deze categorieën, dan is dus een verklaring van geen bedenkingen vereist van de raad.

Als de Omgevingswet in werking treedt, verandert dit systeem. De raad kan dan categorieën van gevallen aanwijzen waarin het college de raad om advies moet vragen. Het advies is bovendien bindend en het college mag daar dus niet van afwijken. Dit bindend advies is alleen aan de orde bij de buitenplanse omgevingsplanactiviteiten. Alleen in de gevallen die door de raad aangewezen zijn, is advies vereist.

De raad mag er niet voor kiezen om advies bij alle buitenplanse omgevingsplanactiviteiten verplicht te stellen.

Een buitenplanse vergunning is een ruim begrip. Alles wat niet rechtstreeks past in een omgevingsplan of in de binnenplanse afwijkingsregels valt hier binnen. Dat kan dus

bijvoorbeeld ook de uitbreiding van een bestaand gebouw zijn, of het toestaan van ander gebruik van onbebouwde gronden.

Het instrument projectafwijkingsbesluit wordt niet veel gebruikt. Om mee te werken aan een initiatief maken we meestal een nieuw bestemmingsplan. We verwachten dat de buitenplanse omgevingsplanactiviteit veel meer gebruikt zal gaan worden, dan het projectafwijkingsbesluit nu. In de eerste periode na inwerkingtreding van de Omgevingswet hebben we nog geen volwaardig omgevingsplan, maar alleen een tijdelijk omgevingsplan van rechtswege. Het is ingewikkeld om dit tijdelijke omgevingsplan voor een specifieke locatie te wijzigen ten behoeve van een initiatief. We gaan stimuleren dat initiatiefnemers een aanvraag omgevingsvergunning doen voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit.

Keuzes en gevolgen

De raad kan ervoor kiezen om advies alleen bij de zeer ingrijpende gevallen te verplichten. Denk hierbij bijvoorbeeld aan grootschalige zonnevelden en windparken, of grote aantallen woningen. Zie in bijlage II **variant 1; de minimale variant**.

Kiest de raad hiervoor, dan is het in de meeste gevallen alleen aan het college om een besluit te nemen. Dit draagt uiteraard bij aan snelle besluitvorming. De raad stuurt in dit geval maximaal op hoofdlijnen en de uitvoering is maximaal in handen van het college. Dit betekent ook dat de raad bij veel besluiten aan de zijlijn staat en los moet laten.

Het andere uiterste is om advies in veel uiteenlopende gevallen verplicht te stellen, vanaf kleine aantallen en beperkte omvang. Zie in bijlage II **variant 2; de maximale variant**. De raad heeft dan invloed op een groot deel van de besluiten in de fysieke leefomgeving. De raad stuurt dan minder op hoofdlijnen en de besluitvorming zal langer duren. Dat laatste past niet bij één van de verbeterdoelen van de Omgevingswet om sneller besluiten te nemen. Daarnaast is meer inzet van ambtelijke capaciteit nodig en de leges zullen voor de initiatiefnemer hoger worden.

Een duidelijke keuze is in ieder geval gewenst. Een buitenplanse vergunning is namelijk een ruim begrip. Alles wat niet rechtstreeks past in een omgevingsplan of in de binnenplanse afwijkingsregels valt hier binnen. Dat kan dus bijvoorbeeld ook de uitbreiding van een bestaand gebouw zijn, of het toestaan van ander gebruik van onbebouwde gronden. Neemt de raad geen besluit, dan is in geen enkel geval advies verplicht en is het dus geheel de bevoegdheid van het college om te besluiten over buitenplanse omgevingsplanactiviteiten.

Gelet op het voorgaande hebben wij in bijlage II in de voorkeurs**variant** een voorkeursscenario uitgewerkt voor buitenplanse omgevingsplanactiviteiten waarvoor bindend advies nodig is. Wij hebben de huidige vvgb-lijst aangepast op basis van recente ervaringen. Hiermee blijven de in de tabel genoemde activiteiten aan instemming van de raad gebonden. De voorgestelde tabel vormt in onze ogen een goed vertrekpunt om ervaring met de Omgevingswet op te doen. Wij stellen voor het gebruik van de tabel 1 jaar na inwerkingtreding van de Omgevingswet te evalueren. Zodra uw raad de omgevingsvisie, eventuele omgevingsprogramma's en het omgevingsplan heeft vastgesteld, ligt duidelijk vast op welke onderwerpen uw raad wil sturen. Op basis van uit deze beleidscyclus te verkrijgen informatie kunnen vervolgens categorieën van gevallen worden geschrapt of toegevoegd aan de lijst.

Verplichte participatie bij buitenplanse omgevingsplanactiviteiten

De gemeenteraad kan gevallen van categorieën aanwijzen om participatie verplicht te stellen bij buitenplanse omgevingsplanactiviteiten.

Participatie in de Omgevingswet

Participatie is een belangrijk onderdeel van de Omgevingswet en verplicht voor het bevoegd gezag. De gemeente moet ervoor zorgen dat alle belanghebbenden hun meningen kunnen geven over een visie of plan. Zoals een Omgevingsvisie of een Omgevingsplan. Belanghebbenden zijn bijvoorbeeld inwoners, bedrijven, verenigingen, scholen.

Bij een omgevingsvergunning moet de initiatiefnemer aangeven of hij omwonenden bij de aanvraag betrokken heeft. En hij moet duidelijk maken wat er uit die participatie is gekomen. De initiatiefnemer mag zelf weten op welke manier hij de belanghebbenden bij de aanvraag betreft.

Participatie bij vergunningverlening

Bij binnenplanse omgevingsplanactiviteiten is participatie voor een initiatiefnemer niet verplicht. Dit zijn activiteiten die binnen de regels van het Omgevingsplan vallen. Er heeft bij het vaststellen van het Omgevingsplan zelf reeds participatie plaatsgevonden. Participatie door de initiatiefnemer wordt wel gestimuleerd.

Participatie kan wel verplicht zijn als iemand een vergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit aanvraagt. Dat zijn activiteiten die niet binnen het omgevingsplan mogelijk zijn. Hierover heeft dus nooit eerder participatie plaatsgevonden. De gemeenteraad kan categorieën van gevallen aanwijzen waarvoor deze verplichting geldt.

Bij deze categorieën van verplichte participatie geldt dat de initiatiefnemer bij de aanvraag van de vergunning moet laten zien hoe hij belanghebbenden bij de aanvraag heeft betrokken. De initiatiefnemer mag echter zelf weten op welke manier hij de belanghebbenden bij de aanvraag betreft.

Werkwijze verplichte participatie

Om de initiatiefnemer bij verplichte participatie te helpen hebben wij ter informatie de 'participatiewijzer' ontwikkeld. Wanneer de initiatiefnemer deze werkwijze volgt, voldoet het participatietraject aan de voorwaarden van de gemeente. Door het in de participatiewijzer genoemde stappenplan te volgen, kan het college straks een goede afweging maken over de wijze waarop invulling is gegeven aan de verplichte participatie. Ook hebben wij een participatiewijzer ontwikkeld voor belanghebbenden. Door de participatiewijzer te volgen weten zij wat de mogelijkheden zijn om mee te denken met een initiatief. Voor meer informatie verwijzen wij naar de stukken in de bijlage IV.

Keuzes raad

Uw raad moet besluiten voor welke buitenplanse omgevingsplanactiviteiten participatie verplicht is. Een algemeen besluit om 'in alle gevallen' van buitenplanse omgevingsplanactiviteiten participatie verplicht te stellen, is niet toegestaan. Aan de varianten voor verplicht bindend advies in bijlage II hebben wij in de tabel een kolom toegevoegd met de gevallen waarvoor wij voorstellen om participatie verplicht te stellen. Uitgangspunt voor het verplicht stellen van participatie daarbij is dat een activiteit (grote) maatschappelijke impact heeft en door middel van participatie ook invloed op het uiteindelijke initiatief/ plan mogelijk is. De koppeling met de lijst van gevallen waarvoor de gemeenteraad gebruik wil maken van haar adviesrecht is bewust gemaakt omdat voor beiden de maatschappelijke impact leidend is.

Besluit bindend adviesrecht en verplichte participatie Omgevingswet gemeente Wijchen

De raad van de gemeente Wijchen

Gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 25 januari 2022;

Gelet op:

- artikel 16.15a aanhef en onder b sub 1° Omgevingswet
- artikel 16.55 zevende lid Omgevingswet

Besluit vast te stellen:

Besluit bindend adviesrecht en verplichte participatie Omgevingswet gemeente Wijchen

Artikel 1

1. De in de Tabel genoemde initiatieven zijn activiteiten waarvoor de gemeenteraad is aangewezen als adviseur als bedoeld in artikel 16.15 eerste lid Omgevingswet voor een aanvraag omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit.
Het betreft de activiteiten waarbij in de kolom 'Bindend advies?' 'ja' staat.
2. De in de Tabel genoemde initiatieven zijn activiteiten waarin participatie verplicht is voordat een aanvraag omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit kan worden ingediend.
Het betreft de activiteiten waarbij in de kolom 'Participatie verplicht?' 'ja' staat.
3. Onder participatie verstaan wij participatie van minimaal het niveau 'raadplegen'.

Tabel

Algemene voorwaarden voor bindend advies:

- geen bindend advies voor een initiatief dat past binnen een uitwerkingsplicht of een wijzigingsbevoegdheid in het tijdelijke omgevingsplan;
- voor tijdelijke omgevingsvergunningen geldt: indien genoemd in de tabel maar de termijn is maximaal 1 jaar, dan geen bindend advies;
- geen bindend advies voor het buiten behandeling laten van een aanvraag;
- geen bindend advies voor het intrekken of wijzigen van een verleende omgevingsvergunning.

	Omschrijving	Bindend advies?	Participatie verplicht?
1	Het oprichten van een gebouw met meer dan 5 bouwlagen of hoger dan 15 meter <i>nieuwbouw of verbouw naar meer dan 5 bouwlagen of hoger dan 15 meter</i>	ja	ja
2	Het oprichten van 1 of 2 nieuwe woningen binnen de bebouwde kom*, inclusief woningsplitsing	nee	ja
3	Het oprichten van meer dan 2 nieuwe woningen of transformatie van een bestaand gebouw van een niet-woonfunctie naar meer dan 2 woningen <i>dus toevoeging (inclusief woningsplitsing), geen herbouw op perceel of uitbreiding</i>	ja	ja

	<i>bedrijfswoning zien we ook als woning Recreatiewoning niet</i>		
4	Het oprichten van een nieuw gebouw voor of transformatie van een bestaand gebouw naar een woonfunctie anders dan zelfstandige woningen, met meer dan 5 kamers/onzelfstandige wooneenheden <i>bijv. woon-zorg, logiesgebouw, arbeidsmigranten, asielzoekers/statushouders, studenten</i>	ja	ja
5	Het oprichten, veranderen of uitbreiden van bedrijven in een zwaardere milieucategorie dan het omgevingsplan toestaat <i>ongeacht locatie, dus bedrijventerrein of daarbuiten</i>	ja	nee
6	Het oprichten, veranderen of uitbreiden van niet-agrarische bedrijven buiten de bebouwde kom	ja	ja
7	Het oprichten van een nieuw agrarisch bedrijf, grondgebonden of intensief	ja	ja
8	Het uitbreiden van een intensieve veehouderij <i>Hieronder verstaan we: vergroten bouwvlak of toename aantal dieren of toename emissie</i> Of het vergroten van het bouwvlak van een grondgebonden agrarisch bedrijf naar meer dan 1,5 ha	ja	nee
9	Het oprichten van een antennemast hoger dan 40 m	ja	nee
10	Projecten voor intensieve recreatie, sportaccommodaties, maatschappelijke voorzieningen, culturele voorzieningen, detailhandel, dienstverlening, horeca, kantoor <u>met uitzondering van het wijzigen van het gebruik</u> transformatie van bestaande gebouwen binnen de bebouwde kom eventueel in samenhang met bouwactiviteiten die de bebouwde oppervlakte of het bouwvolume niet vergroten, en van bij die bouwwerken aansluitend terrein	ja	ja
11	Het oprichten van een of meerdere windmolens met een tiphoogte van meer dan 15 meter	ja	ja
12	Het oprichten van een zonnepark of andere vormen van energie-opwekking in beide gevallen anders dan alleen voor eigen gebruik <i>Het gaat hier om zonneparken op grond of water. zonnepanelen op daken vallen hier niet onder.</i>	ja	ja
13	De ontwikkeling van nieuwe natuur met een oppervlakte van meer dan 1 ha	ja	ja

*Bebouwde kom: de planologische bebouwde kom zoals voorheen genoemd in bijlage II Besluit omgevingsrecht

Artikel 2 Inwerkingtreding en citeertitel

1. Dit besluit treedt tegelijk met de Wet van 23 maart 2016, houdende regels over het beschermen en benutten van de fysieke leefomgeving (Omgevingswet) in werking.
2. Dit besluit wordt aangehaald als: Besluit bindend adviesrecht en verplichte participatie Omgevingswet gemeente Druten/Wijchen.

Aldus vastgesteld in de openbare raadsvergadering van 24 februari 2022.

De voorzitter,

De griffier,

Toelichting op tabel voor de kolom bindend advies

1.

Gebouwen van deze hoogte hebben een grote ruimtelijke uitstraling. In Wijchen geldt het ongeschreven beleid dat gebouwen maximaal 5 bouwlagen mogen hebben, waarbij de 5^e bouwlaag terugspringend moet zijn. Initiatieven voor hogere bouwwerken hebben een grote ruimtelijk uitstraling.

2. en 3.

initiatieven voor 1 of 2 nieuwe woningen vallen in de categorie 'kleinschalige particuliere initiatieven'. Hiervoor geldt een duidelijk afwegingskader. Bij initiatieven voor meer nieuwe woningen is de beoordeling meer maatwerk, en wordt de ruimtelijke impact bovendien groter. Dezelfde afweging geldt voor transformatie van een gebouw (niet-woonfunctie) naar nieuwe woningen.

4

Bij categorie 2 en 3 gaat het om zelfstandige woningen. Categorie 4 gaat over andere woonvormen, bijvoorbeeld voor studenten of asielzoekers.

De Beleidsregel voor omzetting van zelfstandige woningen in onzelfstandige woningen maakt omzetting tot maximaal 4 onzelfstandige wooneenheden mogelijk (mede afhankelijk van de WOZ-waarde van de woning). Bij meer wooneenheden is de beoordeling meer maatwerk, en wordt de ruimtelijke impact bovendien groter.

5.

In de huidige bestemmingsplannen is vaak een binnenplanse afwijkingsmogelijkheid opgenomen om een bedrijf toe te staan in een iets zwaardere milieucategorie, bijvoorbeeld 3.2 in plaats van 3.1. Bij een binnenplanse omgevingsplanactiviteit is bindend advies niet mogelijk. Het gaat dus alleen om grotere afwijkingen van de toegestane milieucategorie.

6.

Het oprichten van nieuwe niet-agrarische bedrijven buiten de bebouwde kom past vrijwel nooit binnen het bestemmingsplan. Het uitgangspunt is ook dat hier geen medewerking aan wordt verleend.

In de huidige bestemmingsplannen is soms een binnenplanse afwijkingsmogelijkheid of wijzigingsbevoegdheid opgenomen om niet-agrarische bedrijven beperkt uit te breiden of te wijzigen (ander bedrijf in dezelfde milieucategorie). Bij een binnenplanse omgevingsplanactiviteit is bindend advies niet mogelijk. Het gaat dus alleen om grotere uitbreidingen of andersoortige wijzigingen.

7.

Het oprichten van nieuwe agrarische bedrijven past vrijwel nooit binnen het bestemmingsplan. Dit is een ontwikkeling die grote ruimtelijke impact kan hebben.

8.

In de huidige bestemmingsplannen staat vaak een wijzigingsbevoegdheid om het bouwvlak van agrarische bedrijven te vergroten tot maximaal 1,5 ha. Dan geldt geen bindend advies.

Op sommige locaties geldt een wijzigingsbevoegdheid om het bouwvlak te vergroten tot maximaal 2,5 ha. In dat geval geldt dus ook geen bindend advies.

Het uitbreiden van een intensieve veehouderij past vrijwel nooit binnen het bestemmingsplan. Dit is een ontwikkeling die grote ruimtelijke impact kan hebben.

9.

In de meeste bestemmingsplannen zit een algemene afwijkingsbevoegdheid om antennemasten tot 40 meter hoog toe te staan. Het bindend advies geldt voor antennemasten met een hogere hoogte.

10.

Dit is een hele ruime categorie. Hier vallen allerlei functies onder, anders dan wonen, bedrijven of agrarische bedrijven. Er geldt een belangrijke beperking:

met uitzondering van het wijzigen van het gebruik transformatie van bestaande gebouwen binnen de bebouwde kom eventueel in samenhang met bouwactiviteiten die de bebouwde oppervlakte of het bouwvolume niet vergroten, en van bij die bouwwerken aansluitend terrein

Deze uitzondering is een voortzetting van de onder de Wabo geldende 'kruimelafwijking' (artikel 4 lid 9 Bijlage II Besluit omgevingsrecht). Het gaat om gebruikswijziging van bestaande gebouwen, met beperkte bouwactiviteiten. Bijvoorbeeld het transformeren van een winkel naar een kantoor.

11.

In sommige bestemmingsplannen zit een algemene afwijkingsbevoegdheid om windmolens tot 15 meter hoog toe te staan. Voor lagere windmolens geldt geen bindend advies. Hogere windmolens kunnen een grote ruimtelijke uitstraling hebben en grote maatschappelijke impact hebben.

12.

Het gaat hier alleen om zonnepanelen die niet voor eigen gebruik zijn. Denk hierbij aan de zonneparken die al in het kader van de RES zijn toegestaan.

Zonnepanelen voor eigen gebruik op een gebouw zijn meestal vergunningvrij. Bij zonnepanelen op een gebouw, maar niet voor eigen gebruik, is de ruimtelijke impact beperkt. Het gaat dan bijvoorbeeld om collectieve energie-opwekking op een bedrijventerrein.

Alternatief 1: minimale variant

Algemene voorwaarden bindend advies

- geen bindend advies voor een initiatief dat past binnen een uitwerkingsplicht of een wijzigingsbevoegdheid in het tijdelijke omgevingsplan;
- voor tijdelijke omgevingsvergunningen geldt: indien genoemd in de tabel maar de termijn is maximaal 1 jaar, dan geen bindend advies;
- geen bindend advies voor het buiten behandeling laten van een aanvraag;
- geen bindend advies voor het intrekken of wijzigen van een verleende omgevingsvergunning.

	Omschrijving	Bindend advies?	Participatie verplicht?
1	Het oprichten van een gebouw met meer dan 4 bouwlagen of hoger dan 15 meter (nieuwbouw of verbouw naar meer dan 4 bouwlagen of hoger dan 15 meter)	ja	Ja
2/3	Het oprichten van meer dan 10 nieuwe woningen <i>dus toevoeging (inclusief woningsplitsing), geen herbouw op perceel of uitbreiding ongeacht locatie, dus binnen en buiten bebouwde kom bedrijfswoning zien we ook als woning Recreatiewoning niet</i>	Ja	Ja
4	Transformatie van een bestaand gebouw van een niet-woonfunctie naar meer dan 10 woningen <i>ongeacht locatie, dus binnen en buiten bebouwde kom</i>	Ja	Ja
5	Het oprichten van een gebouw of transformatie van een bestaand gebouw naar een woonfunctie, anders dan zelfstandige woningen in alle gevallen meer dan 20 kamers/onzelfstandige wooneenheden <i>bijv. woon-zorg, logiesgebouw, arbeidsmigranten, asielzoekers/statushouders, studenten</i>	Ja	Ja
13	Projecten voor intensieve recreatie, sportaccommodaties, maatschappelijke voorzieningen, culturele voorzieningen, detailhandel, dienstverlening, horeca, kantoor <u>met uitzondering van</u> transformatie van bestaande gebouwen binnen de bebouwde kom eventueel in samenhang met bouwactiviteiten die de bebouwde oppervlakte of het bouwvolume niet vergroten, en van bij die bouwwerken aansluitend terreinongeacht locatie,	Ja	Ja
14	Het oprichten van een of meerdere windmolens met een hoogte van meer dan 15 meter	Ja	Ja
15	Het oprichten van een zonnepark, anders dan alleen voor eigen gebruik <i>Het gaat hier om zonneparken op grond of water. zonnepanelen op daken vallen hier niet onder.</i>	Ja	Ja

16	Het opwekken van thermische energie anders dan alleen voor eigen gebruik	ja	Ja
----	--	----	----

Alternatief 2: maximale variant

Algemene voorwaarden

- geen bindend advies voor een initiatief dat past binnen een uitwerkingsplicht of een wijzigingsbevoegdheid in het tijdelijke omgevingsplan;
- voor tijdelijke omgevingsvergunningen geldt: indien genoemd in de tabel maar de termijn is maximaal 1 jaar, dan geen bindend advies;
- geen bindend advies voor het buiten behandeling laten van een aanvraag;
- geen bindend advies voor het intrekken of wijzigen van een verleende omgevingsvergunning.

	Omschrijving	Bindend advies?	Participatie verplicht?
1	Het oprichten van een gebouw met meer dan 4 bouwlagen of hoger dan 15 meter <i>nieuwbouw of verbouw naar meer dan 4 bouwlagen of hoger dan 15 meter</i>	ja	Ja
2/3	Het oprichten van één of meer nieuwe woningen <i>dus toevoeging (inclusief woningsplitsing), geen herbouw op perceel of uitbreiding ongeacht locatie, dus binnen en buiten bebouwde kom bedrijfswoning zien we ook als woning Recreatiewoning niet</i>	ja	Ja
4	Transformatie van een bestaand gebouw vaneen niet-woonfunctie naar één of meer woningen <i>ongeacht locatie, dus binnen en buiten bebouwde kom</i>	Ja	Ja
5	Het oprichten van een nieuw gebouw of transformatie van een bestaand gebouw naar een woonfunctie, anders dan zelfstandige woningen <i>bijv. woon-zorg, logiesgebouw, arbeidsmigranten, asielzoekers/statushouders, studenten</i>	Ja	Ja
5a	Het vergroten van een woning naar meer dan 800 m ³ <i>ongeacht locatie, dus binnen en buiten bebouwde kom bedrijfswoning zien we ook als woning Recreatiewoning niet</i>	ja	Ja
6	Het oprichten, veranderen of uitbreiden van bedrijven in een zwaardere milieucategorie dan het omgevingsplan toestaat <i>ongeacht locatie, dus bedrijventerrein of daarbuiten</i>	Ja	Ja
7/8	Het oprichten, veranderen of uitbreiden van niet-agrarische bedrijven buiten de bebouwde kom	Ja	Ja
9	Het oprichten van een nieuw agrarisch bedrijf, grondgebonden of intensief	Ja	Ja
10	Het uitbreiden van een intensieve veehouderij. <i>Hieronder verstaan we: vergroten bouwvlak of toename aantal dieren of toename emissie</i>	Ja	Ja
11	Het vergroten van het bouwvlak van een	ja	ja

	grondgebonden agrarisch bedrijf naar meer dan 1,5 ha		
12	Het oprichten van een antennemast hoger dan 40 m	Ja	Ja
13	Projecten voor intensieve recreatie, sportaccommodaties, maatschappelijke voorzieningen, culturele voorzieningen, detailhandel, dienstverlening, horeca, kantoor <i>ongeacht locatie, binnen of buiten bebouwde kom</i>	Ja	Ja
14	Het oprichten van een of meerdere windmolens met een hoogte van meer dan 15 meter	Ja	Ja
15	Het oprichten van een zonnepark, anders dan alleen voor eigen gebruik <i>Het gaat hier om zonneparken op grond of water. zonnepanelen op daken vallen hier niet onder.</i>	Ja	Ja
16	Het opwekken van thermische energie anders dan alleen voor eigen gebruik	ja	Ja
17	De Ontwikkeling van nieuwe natuur met een oppervlakte van meer dan 1 ha	Ja	Ja

Participatiewijzer omwonende

Voor iedereen met een idee voor
hun leefomgeving

Gemeente
Wijchen

Voor wie is deze werkwijze?

Stel, uw buurman bouwt een uitbouw aan zijn woning. Of er wordt een nieuw appartementencomplex tegenover u gebouwd. Of misschien krijgt u te maken met grotere projecten zoals een zonnepark. Dit zijn allemaal initiatieven. Het kan zijn dat u te maken krijgt met initiatieven van anderen en hier meer over wilt weten. Dan bent u een belanghebbende. U kunt gebruik maken van deze werkwijze als u betrokken wilt worden bij het initiatief. Of u het er mee eens bent of niet.

Waarom deze werkwijze?

De gemeente Wijchen vindt het belangrijk dat ideeën en plannen voor de leefomgeving op een goede manier worden gemaakt. Om dit goed te doen, moet een initiatiefnemer omwonenden en andere belanghebbenden betrekken. Participatie helpt om tot een beter plan te komen. Als belanghebbende wilt u misschien ook weten wat u kunt doen. Deze werkwijze helpt u om op een goede manier in gesprek te gaan over initiatieven.

Het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad willen graag weten welke belangen en meningen

er zijn bij een initiatief. Hierdoor kan de gemeente een goede afweging maken en uiteindelijk een besluit nemen.

Hoe denkt u als omwonende of belanghebbende mee bij initiatieven?

De initiatiefnemer kan contact met u opnemen. Maar u kunt ook zelf contact opnemen. In deze werkwijze leest u wat u kunt doen.

De Omgevingswet

Per 1 juli 2022 hebben we te maken met de Omgevingswet. De Omgevingswet verplicht u om aan te geven of en hoe u inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen bij uw aanvraag heeft betrokken. En wat de resultaten daarvan zijn. Het gemeentebestuur wil graag weten welke belangen en meningen er zijn voor uw plan. Hierdoor kan het bestuur een besluit nemen.

De voorbereiding

1. Er is een plan of initiatief in uw wijk/buurt

Iemand heeft een plan of initiatief in uw wijk of buurt. U kunt dit op verschillende manieren horen. Via de initiatiefnemer, burens, de krant, een nieuwsbericht of sociale media.

2. Welke informatie is beschikbaar?

U wilt graag meer weten over het initiatief. U kunt actief op zoek gaan naar informatie, in kranten of op het internet. U kunt ook contact opnemen met de initiatiefnemer. Bijvoorbeeld aan uw buurman vragen hoe groot zijn aanbouw wordt en hoe dicht deze op de erfgrans komt te staan. Of waar het zonnepark komt te liggen en om hoeveel panelen het gaat. Met deze informatie kunt u bepalen wat u van het initiatief vindt.

3. Bepaal wat u vindt van het initiatief

Heeft het plan van de initiatiefnemer gevolgen voor uw leefomgeving? Heeft u door de plannen bijvoorbeeld minder uitzicht, zon of privacy? Verandert het landschap? Of heeft u straks overlast door het initiatief? Zorg dat u weet wat voor u de voor- en nadelen zijn van het initiatief.

In gesprek

4. In gesprek met initiatiefnemer

Initiatiefnemers moeten met u en andere belanghebbenden in gesprek te gaan. De initiatiefnemer kan u uitleg geven over zijn plan. De initiatiefnemer zal ook aangeven op welke punten u mee kan denken en besluiten. Tot slot maken jullie afspraken over het vervolg.

5. Een goed verslag

De initiatiefnemer moet een verslag maken van alle gesprekken die hij of zij met belanghebbenden heeft. In het verslag moet staan wat er besproken is. U ontvangt dit verslag en geeft uw reactie. Deze reactie moet de initiatiefnemer opnemen in het verslag.

6. Groot initiatief: participatieaanpak

Soms heeft een initiatief veel gevolgen voor belanghebbenden en omwonenden. Er kunnen daarom weerstand, gevoelheden of tegenstrijdige belangen zijn. Als dit zo is, gaat het om een groot initiatief.

Bijvoorbeeld het bouwen van een appartementencomplex. Of de aanleg van een voedselbos, zonnepark of kinderboerderij. De gemeente vraagt bij grote initiatieven aan de initiatiefnemer om contact op te nemen met de gemeente. De gemeente wil graag zorgen dat alle meningen duidelijk zijn. Het kan zijn dat de gemeente een Omgevingstafel organiseert voor het initiatief.

Bij grote initiatieven kan de initiatiefnemer een onafhankelijke procesbegeleider gebruiken. Deze procesbegeleider zorgt voor een goed gesprek waarin iedereen kan zeggen wat hij vindt. De procesbegeleider is er voor alle deelnemers aan het gesprek.

De uitvoering

7. Indienen van de aanvraag door initiatiefnemer

Na het participatietraject kan de initiatiefnemer zijn aanvraag insturen. Het verslag met uw reactie hoort bij deze aanvraag. Ook maakt de initiatiefnemer een samenvatting van het participatieproces. Dit helpt bij het nemen van een besluit. Het college van burgemeester en wethouders beslist over het initiatief.

8. Het besluit en vervolgtraject

De gemeente plaatst het besluit op de website www.officielebekendmakingen.nl. De initiatiefnemer moet u dit besluit en de rest van het proces laten weten. Hij kan bijvoorbeeld aangeven wanneer hij gaat starten met de bouw en voor welke overlast dit zorgt. U kunt ook zelf contact opnemen met de initiatiefnemer. Doe dit ook wanneer u vragen of klachten heeft. Komt u er met de initiatiefnemer niet uit, neem dan contact op met de gemeente.

U bent het niet eens met het initiatief, wat nu?

Het kan zijn dat u het niet eens bent met een besluit van de gemeente over een initiatief. U kunt dit laten weten via de onderstaande formele procedures.

9. Zienswijze bij de aanvraag tot aanpassing Omgevingsplan

Soms vragen initiatiefnemers om een aanpassing van het Omgevingsplan. De gemeente laat dit besluit weten via de website. Als u het niet eens bent met het besluit, kunt u een zienswijze indienen. Dit kunt u met een brief doen of door een afspraak op het gemeentehuis te maken, waarbij u uw zienswijze uitlegt. U moet dit binnen zes weken na het besluit doen en u vertelt over de onderstaande punten:

- Het voorlopige besluit waar u het niet mee eens bent;
- De redenen waarom u het er niet mee eens bent;
- De datum waarop u uw zienswijze heeft geschreven;
- Uw naam en adres;
- Uw handtekening.

Wanneer het college van burgemeester en wethouders een definitief besluit neemt, kijkt ze ook naar uw zienswijze. Soms verandert het besluit hierdoor. Is dit niet het geval? Dan kunt u bezwaar maken of in beroep gaan.

10. Bezwaar na afgifte omgevingsvergunning of bij definitief besluit herziening

Het definitieve besluit over omgevingsvergunningen of wijzigingen van het Omgevingsplan maakt de gemeente bekend via de website. Het kan gebeuren dat u het niet eens bent met een besluit van de gemeente. U kunt dan een bezwaarschrift indienen. In uw bezwaarschrift legt u uit waarom u het niet eens bent met het besluit. De gemeente moet dan opnieuw beslissen. Het is goed om advies te vragen voordat u uw bezwaar maakt. Dit kunt u doen bij uw rechtsbijstandsverzekeraar of een advocaat. Dit advies kan wel geld kosten. In het besluit van de gemeente staat of u bezwaar kunt maken. Ook staat in het besluit naar welk adres u uw bezwaarschrift moet sturen. Dit moet u wel binnen 6 weken doen.

11. In beroep bij de rechtbank of de Raad van State

Heeft u bezwaar gemaakt tegen het besluit van de gemeente? En is uw bezwaar afgewezen? Dan kunt u tegen de afwijzing in beroep gaan bij de rechtbank. Dit moet u doen binnen zes weken na afwijzing van uw besluit. Op www.rechtspraak.nl vindt u meer informatie over de inhoud van het beroepschrift en staan voorbeeldformulieren.

De rechtbank vraagt aan de gemeente om een reactie te schrijven. Dit noemen we een verweerschrift. Ook stuurt de gemeente alle stukken van de zaak naar de rechtbank. Vervolgens houdt de rechtbank een zitting, waarbij u aanwezig mag zijn. Soms, bijvoorbeeld als de stukken overduidelijk zijn, doet de rechter uitspraak zonder een zitting. Bent u het niet eens met de uitspraak van de rechter? Dan kunt u in hoger beroep gaan bij de Raad van State.

Vindt u dat het spoed heeft om het plan tegen te houden? Om te voorkomen dat er een onomkeerbare situatie ontstaat? Dan kunt u ook een verzoek indienen bij de Raad van State. Dit heet een verzoek om een voorlopige voorziening. De rechter bekijkt of uw verzoek terecht is. Hier zijn kosten aan verbonden.

Participatiewijzer initiatiefnemers

Voor iedereen met een idee voor hun leefomgeving

Voor wie is deze werkwijze?

Deze werkwijze is gemaakt voor iedereen met een plan, een idee of een initiatief in de leefomgeving. U moet als initiatiefnemer inwoners, ondernemers of instellingen betrekken bij de uitwerking van uw plan. De werkwijze helpt u de juiste personen te betrekken en het juiste gesprek te voeren. Zo zorgt u voor een goed participatietraject. Het gemeentebestuur vindt uw participatietraject goed, wanneer het niveau raadplegen is. Door deze werkwijze te volgen voldoet u hieraan.

Waarom deze werkwijze?

De gemeente Wijchen vindt het belangrijk dat u uw ideeën en plannen voor de leefomgeving zorgvuldig uitwerkt. Het betrekken van uw omgeving is hiervoor belangrijk. Deze personen die u moet betrekken worden belanghebbenden genoemd. Wie belanghebbenden zijn, hangt af van uw plan en wie er door 'geraakt' wordt. Dit kunnen direct omwonenden of ondernemers zijn. Of maatschappelijke organisaties, verenigingen of bestuurders van een overheid.

Met participatie worden belanghebbenden op een zo vroeg mogelijk moment betrokken bij uw plannen. Participatie helpt

u om tot een beter plan te komen. Vragen van omwonenden en andere belanghebbenden kunnen zorgen voor creatieve oplossingen. Participatie kan ook zorgen voor meer steun voor uw plan. Dit wil niet zeggen dat iedereen het eens is met uw plan. Maar u heeft het plan wel goed besproken. Dit helpt bij minder bezwaren achteraf!

Het volgen van de werkwijze voor participatie is niet verplicht. Het helpt u om uw participatie op te zetten. Waardoor uiteindelijk de besluitvorming door de gemeente sneller en soepeler kan verlopen. Daarom adviseren wij u om de werkwijze te volgen.

De Omgevingswet

Per 1 juli 2022 hebben we te maken met de Omgevingswet. De Omgevingswet verplicht u om aan te geven of en hoe u inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen bij uw aanvraag heeft betrokken. En wat de resultaten daarvan zijn. Het gemeentebestuur wil graag weten welke belangen en meningen er zijn voor uw plan. Hierdoor kan het bestuur een besluit nemen.

U heeft een initiatief

Maak een overzicht van
alle belanghebbender

Maak een plan over hoe de
belanghebbenden kunnen
meedenken

Ga in gesprek

Maak een gespreksverslag

Dien uw aanvraag in

Blijf in contact met de
belanghebbenden, ook in de
uitvoering van uw initiatief

Hoe organiseert u participatie?

De voorbereiding

1. Maak een overzicht van alle belanghebbenden

Maak een overzicht van iedereen die u moet betrekken bij uw plan. Dit kunt u bijvoorbeeld doen door op een kaart een cirkel rondom uw plan te tekenen. Hoe groot deze cirkel moet zijn, bepaalt u op basis van bijvoorbeeld de gevolgen van uw initiatief op uitzicht, geuroverlast, geluidsoverlast en milieu impact. De inwoners in deze cirkel zijn uw direct betrokkenen. Hoe groter de impact van uw initiatief of project, hoe groter de groep van direct betrokkenen.

Er kunnen nog andere belanghebbenden zijn waarvan u graag de mening wilt horen. Zoals de bewonersverenigingen, sportvereniging, ondernemers, een milieugroep, belangengroepen of een maatschappelijke instelling. Dit zijn uw indirect betrokkenen. Schrijf deze ook op.

2. Beschrijf voor iedere belanghebbende zijn of haar mogelijke mening of belang

Om een goed gesprek met belanghebbenden te voeren, is het van belang om te weten welke belangen er zijn. Belanghebbenden kunnen blij zijn met uw plan. Maar uw plan kan ook zorgen voor weerstand. Bijvoorbeeld door overlast door uw plannen. Beschrijf goed alle gevoeligheden en meningen. Dit blijft uiteraard uw eigen inschatting. Geef hierbij ook aan of en hoe de belanghebbenden geraakt worden door uw initiatief. Welke gevolgen heeft uw plan op de belanghebbenden. Zoals bijvoorbeeld een verlies van uitzicht, zon of privacy. Een verandering in het landschap of geluidsoverlast.

3. Wat zijn de gevolgen van uw initiatief op de omgeving?

Heeft u te maken met veel belanghebbenden en veel gevoeligheden? Dan heeft uw plan grote gevolgen voor de omgeving. Het bouwen van een dakkapel of schuur aan uw woning heeft gevolgen voor uw burens. Het bouwen van een appartementencomplex, de aanleg van een zonnepark of kinderboerderij heeft vaak meer gevolgen voor de omgeving.

4. Kunnen belanghebbenden nog meedenken?

Bepaal of de belanghebbenden nog ergens over kunnen meedenken. Kunnen zij nog meedenken om eventuele overlast of verlies aan uitzicht, zon of privacy te verminderen? Kunt u samen met belanghebbenden het plan maken? Dit zijn vragen die u vooraf beantwoordt. Houd ook rekening met de wet- en regelgeving voor uw plan. U bepaalt dus vooraf waarover belanghebbenden nog kunnen meedenken of meebepalen. U zorgt hiermee voor duidelijkheid voor uzelf en de belanghebbenden.

In gesprek

5. Maak een participatieplan

U weet nu waar belanghebbenden over mee kunnen denken of bepalen. Nu maakt u een plan. In dit plan geeft u aan hoe u in gesprek gaat met alle belanghebbenden. Dit kan op verschillende manieren. U kunt persoonlijke gesprekken voeren, een buurtbijeenkomst organiseren of hulp vragen aan de gemeente om belanghebbenden te betrekken. U kunt kiezen voor een onafhankelijke gespreksleider.

Het plan verschilt per initiatief. De aanpak is groter bij een plan met grotere gevolgen voor de omgeving. U kunt te maken krijgen met weerstand, gevoeligheden of tegenstrijdige belangen. Dit noemen wij een groot initiatief. Denkt u dat u een groot initiatief heeft? Dan adviseren wij om contact met ons op te nemen voordat u aan de slag gaat. Met de gemeente spreekt u uw initiatief en alle eerdere stappen door. Samen maakt u een participatieplan. Het kan zijn dat de gemeente een omgevingstafel organiseert voor uw initiatief. U bent en blijft wel zelf verantwoordelijk voor de participatie met omwonenden en andere belanghebbenden.

6. In gesprek met belanghebbenden

Communiceer duidelijk de participatie aan alle betrokkenen. Wanneer gaat u met ze in gesprek en op welke manier. Heb aandacht voor de belangen, zorgen en bezwaren. Geef aan op welke punten ze mee kunnen denken en besluiten en op welke punten die ruimte er niet is en waarom. Maak tot slot goede afspraken over het vervolg.

7. Maak een verslag van het participatietraject en de uitkomsten

Beschrijf alle bezwaren, zorgen, ideeën, opmerkingen en de gemaakte afspraken in een kort verslag. Schrijf ook op of u wel of niet uw plan aanpast op basis van alle opmerkingen. Een invulformulier voor individuele gesprekken vindt u in de bijlage. U stuurt uw verslag naar alle belanghebbenden. Vraag om een schriftelijke reactie op het verslag en geef aan wanneer u deze reactie wilt ontvangen. Leg ook deze reactie vast in het verslag door deze letterlijk over te nemen. Maak duidelijk van wie welke reactie is.

8. Koppel aan de betrokkenen terug wat u met hun opmerkingen gaat doen en waarom

Het kan zijn dat belanghebbenden na het participatietraject het nog steeds niet eens zijn met uw plannen. Als dit blijkt uit de reactie, leg dan uit wat u met hun bezwaar gaat doen en waarom. Doe dat ook als u niets aan dat bezwaar kunt doen vanwege wettelijke eisen of de eisen van de gemeente. We adviseren u om aan alle belanghebbenden te laten weten wat de uitkomsten zijn van het participatietraject. Laat daarbij ook weten welke stappen u verder gaat nemen. Stuur deze terugkoppeling ook aan belanghebbenden die niet aanwezig waren bij de informatieavond of bijeenkomst.

9. Groot initiatief: stel eventueel uw participatieplan bij

Soms loopt het anders dan gedacht. Door nieuwe inzichten kan het participatietraject voor uw plan wijzigen. Maar ook het participatietraject zelf kan anders lopen. Als bijvoorbeeld de meningen van belanghebbenden toch anders zijn dan u dacht. Tot slot kunnen

belanghebbenden van gedachte veranderen of kunnen nieuwe belanghebbenden in beeld komen. Pas uw aanpak en overzicht van belanghebbenden aan als dit nodig is.

Indienen verzoek of aanvraag

10. Stuur uw vergunningaanvraag in met de gespreksverslagen en een samenvatting van de communicatie

Als u de participatie met belanghebbenden goed heeft afgerond, is het tijd om een aanvraag voor een omgevingsvergunning of een adviesaanvraag in te dienen. Of een wijziging van het Omgevingsplan aan te vragen. We ontvangen dan ook graag een korte samenvatting van het participatieproces en de uitkomsten ervan. Beantwoord in het verslag van uw participatieproces de volgende vragen:

- Heeft u alle belanghebbenden gesproken?
- Hoe zijn de gesprekken met omwonenden en andere partijen verlopen?
- Waren er spanningen?
- Zijn er bezwaren die bij meerdere omwonenden leven?
- Heeft u op basis van de gesprekken aanpassingen in uw plan doorgevoerd en zo ja welke?
- Stuur ook eventuele presentaties, versies van uw plan en andere manieren van communicatie met uw verslag mee. Hierdoor heeft de gemeente een goed beeld van het doorlopen proces.

Het college van burgemeester en wethouders en/of de gemeenteraad beslist over uw initiatief. De gemeente laat u weten wat het besluit is en hoe dat tot stand is gekomen.

11. Blijf belanghebbenden informeren

De gemeente besluit over uw aanvraag voor een vergunning, een wijziging van het omgevingsplan of principeverzoek. Na dit besluit kunt u verder met uw plannen. Soms kunt u meteen aan de slag met de uitvoering van uw plan. Soms is er nog een vervolproces. Hoe uw traject ook verder gaat, blijf altijd de belanghebbenden informeren. Geef bijvoorbeeld aan wanneer u start met de bouw en waar men terecht kan met vragen of klachten.

Wettelijke mogelijkheden belanghebbenden

Omwonenden en andere belanghebbenden hebben de mogelijkheid om hun belangen te behartigen in de formele (vergunning)procedure. Zij kunnen zienswijzen indienen tegen omgevingsplannen en bezwaar maken tegen bouwplannen. De gemeente kan vervolgens besluiten op deze bezwaren. Mocht een omwonende het daar niet mee eens zijn, dan kan er beroep in worden gesteld bij de rechtbank. Met een goed participatietraject hoopt u dit te voorkomen.

Bijlage 1

Format Gespreksverslag

Naam initiatief

Naam belanghebbende

Adres

E-mail

Wat vindt de belanghebbende van uw initiatief?

Welke belangen en bezwaren heeft de belanghebbende bij uw initiatief?

Welke ideeën heeft de belanghebbende over uw initiatief?

Op welke belangen/bezwaren/ideeën kunt u de belanghebbende tegemoet komen en hoe gaat u dit doen?

Op welke belangen/bezwaren/ideeën kunt u de belanghebbende niet tegemoet komen en waarom niet?

Welke overige afspraken heeft u met de belanghebbende gemaakt?

Schriftelijke reactie van de belanghebbende op uw verslag:

Beslisnota voor de Gemeenteraad

Onderwerp: Bindend adviesrecht gemeenteraad en verplichte participatie onder de Omgevingswet

Voorgesteld besluit

de Gemeenteraad besluit:

1. de buitenplanse omgevingsplanactiviteiten aan te wijzen waarvoor een bindend adviesrecht van de gemeenteraad geldt zoals genoemd in bijlage II;
2. de buitenplanse omgevingsplanactiviteiten aan te wijzen waarvoor verplichte participatie geldt zoals genoemd in bijlage II;
3. Hiervoor het Besluit bindend adviesrecht en verplichte participatie onder de Omgevingswet gemeente Wijchen vast te stellen.
4. 1 jaar na inwerkingtreding van de Omgevingswet te evalueren.
5. kennis te nemen van de participatiewijzer in bijlage IV;

Aanleiding

De inwerkingtreding van de Omgevingswet is tot op heden voorzien op 1 juli 2022. Voor deze datum moet de gemeenteraad een aantal besluiten nemen over de rolverdeling tussen de gemeenteraad (raad) en het college van B en W (college) en over de rol die de omgeving krijgt (participatie). Concreet gaat het in deze beslisnota om de categorieën van gevallen waarvoor de gemeenteraad bij buitenplanse omgevingsplanactiviteiten een bindend advies geeft en er sprake is van verplichte participatie.

De besluiten moeten voor 1 juli 2022 genomen zijn om ook na de inwerkingtreding van de Omgevingswet ruimtelijke activiteiten goed te kunnen beoordelen. Neemt de raad geen besluit, dan is in geen enkel geval advies verplicht en is het dus geheel de bevoegdheid van het college om te besluiten over buitenplanse omgevingsplanactiviteiten. Ook moet de raad besluiten bij welke categorieën van gevallen participatie verplicht is. Het is daarom praktisch niet mogelijk om de uitkomst van de gemeenteraadsverkiezingen af te wachten en de besluiten door een nieuw gekozen raad te laten nemen. De tijd na de vorming van een nieuwe coalitie en de datum van 1 juli biedt niet de ruimte om deze besluiten voor te bereiden en te nemen.

In bijlage I vindt u een toelichting op het bindend adviesrecht en verplichte participatie en worden deze geplaatst in het brede kader van de Omgevingswet en het omgevingsplan. Aan de orde komen de mogelijkheden om af te wijken van het omgevingsplan en het bindend adviesrecht dat de gemeenteraad heeft bij buitenplanse omgevingsplanactiviteiten. Daarnaast is in bijlage I ook een toelichting over participatie bij buitenplanse omgevingsplanactiviteiten opgenomen.

In bijlage II staat het voorgestelde besluit, dat is de voorkeursvariant. In bijlage III vindt u twee alternatieven, een minimale en een maximale variant.

Eerdere besluiten

Datum	Korte omschrijving eerder genomen besluit (vermeld zo mogelijk het zaaknummer/documentnummer)
11-02-2021	Ambitieniveau en informatie over te nemen besluiten
11-02-2021	Toezegging Data van besluitvorming Omgevingswet
22-04-2021	Overgangsperiode Omgevingsplannen Wijchen
30-09-2021	Landelijk uitstel invoering Omgevingswet en bestuurlijke kalender

Gewenst resultaat

Vaststellen van buitenplanse omgevingsplanactiviteiten waarvoor advies met instemming van de gemeenteraad nodig is en/ of participatie verplicht is.

1. Verplicht advies bij buitenplanse omgevingsplanactiviteiten**Argumenten***1.1 Uitgangspunten voor opstellen lijst gevallen verplicht advies*

Uitgangspunt bij het opstellen van de voorkeursvariant is dat de ruimtelijke uitstraling van de opgenomen gevallen groter is dan alleen de aangrenzende percelen en/of er sprake is van maatschappelijke impact.

1.2 De voorkeursvariant sluit aan bij de huidige werkwijze

De voorkeursvariant kent meer gevallen dan de huidige lijst van gevallen waarvoor een Verklaring van geen bedenkingen is vereist. Wij adviseren de huidige lijst niet ongewijzigd over te zetten. De voorkeursvariant bevat initiatieven die nu met een wijziging van het bestemmingsplan worden toegestaan. In die gevallen is de raad op dit moment dus ook bevoegd. Wij verwachten dat de buitenplanse omgevingsplanactiviteit vaak gebruikt zal worden voor deze initiatieven. Deze bestemmingsplannen zijn de laatste jaren in de raad altijd hamerstukken gebleken.

De minimale variant en de maximale variant sluiten niet aan bij huidige bevoegdheidsverdeling tussen college en raad.

1.3 Niet onevenredig veel werklast

De voorkeursvariant levert geen onevenredige werklast op ten opzichte van de huidige situatie. De meest voorkomende categorieën zijn woningen (nummer 2 en 3) en gebruikswijziging van bestaande gebouwen (nummer 4). De andere categorieën komen weinig tot zelden voor.

De maximale variant heeft meer impact op de werklast van de gemeenteraad. Ook is meer ambtelijke inzet nodig en zullen de leges voor initiatiefnemers hoger worden.

1.4 Geen onevenredige vertraging procedures

Bij verplicht bindend advies duurt de vergunningprocedure langer waardoor aanvragers langer moeten wachten op een besluit. De maximale variant past niet bij één van de verbeterdoelen van de Omgevingswet om sneller besluiten te nemen.

1.5 College en raad staan meestal op een lijn in gevallen waar om een Verklaring van geen bedenkingen is verzocht

Uit recente ervaringen (afgelopen 3 jaar) blijkt dat college en raad vrijwel altijd op een lijn zitten in gevallen waar om een Verklaring van geen bedenkingen is verzocht. De maximale variant met ruimer adviesrecht voor vooral kleinere gevallen met minder impact is dan ook niet noodzakelijk. De raad stuurt dan minder op hoofdlijnen en de besluitvorming zal langer duren. Zie ook onder 1.3.

1.6 De voorkeursvariant sluit aan bij advies inhoudelijk deskundigen over de invoering van de Omgevingswet

Deskundigen adviseren om te starten met een omzetting van de huidige Vvgb-lijst en daarbij aanpassingen te doen op basis van recente ervaringen. Zodra uw raad de omgevingsvisie, eventuele omgevingsprogramma's en het omgevingsplan heeft vastgesteld, ligt duidelijk vast op welke onderwerpen uw raad wil sturen. Op basis van uit deze beleidscyclus te verkrijgen informatie kunnen vervolgens categorieën van gevallen worden geschrapt of toegevoegd aan de voorgestelde voorkeursvariant.

2. Verplichte participatie bij buitenplanse omgevingsplanactiviteiten

Argumenten

2.1 Verplichte participatie in gevallen met een maatschappelijke impact

Alleen in gevallen van buitenplanse omgevingsplanactiviteiten waar naar verwachting belanghebbenden inspraak in willen hebben en waarover nooit eerder participatie heeft plaatsgevonden, willen wij participatie verplicht stellen.

De grote overlap met de lijst van gevallen waarvoor de gemeenteraad gebruik wil maken van haar adviesrecht is geen toeval omdat voor beiden de maatschappelijke impact een van de uitgangspunten is. Bovendien is het overzichtelijker.

Initiatiefnemers en belanghebbenden kunnen bij de verplichte participatie gebruik maken van de 'participatiewijzer' die daarvoor is opgesteld. Voor meer informatie hierover verwijzen wij naar de stukken in bijlage IV.

Bij verplichte participatie eisen we participatie van minimaal het niveau 'meedenken'. Dit leggen we vast in het besluit. Het niveau 'informerend' dat voorafgaat aan het niveau 'meedenken' beschouwen wij niet als participatie.

2.2 Verplichte participatie alleen in gevallen waar participatie ook bijdrage kan leveren aan discussie/inhoudelijke afweging

Door middel van participatie moet ook invloed op het uiteindelijke initiatief mogelijk zijn. In gevallen waarin er geen afwegingsruimte is of enkel gesloten normen gelden, kan participatie niet tot een wijziging van het initiatief leiden.

3.1 Wij evalueren de categorieën van gevallen waarvoor de gemeenteraad een bindend advies geeft en er sprake is van verplichte participatie na een jaar

De voorkeursvariant vormt in onze ogen een goed vertrekpunt om ervaring met de Omgevingswet op te doen. Op dit moment is nog veel onduidelijk. Over een jaar heeft uw raad naar verwachting meerdere adviezen afgegeven en is een evaluatie mogelijk. Op dat moment kan uw raad bezien of een inperking of juist uitbreiding van de lijst wenselijk is.

Tegenargumenten en risico's

1.1 U kunt ook kiezen voor een minimale variant.

In bijlage III staan twee varianten. De eerste is de minimale variant. Dit is een hele korte lijst. Hier staan alleen initiatieven met een grote maatschappelijke impact. Bijvoorbeeld de bouw van meer dan 10 nieuwe woningen. Ter vergelijking: in de voorkeursvariant is bindend advies verplicht bij de bouw van meer dan 2 nieuwe woningen. Veel andere initiatieven staan helemaal niet op deze lijst, zoals uitbreiding van agrarische en niet-agrarische bedrijven.

Ook is in deze variant alleen sprake van verplichte participatie voor initiatieven die een grote maatschappelijke impact hebben. Kleinere initiatieven waarvan de gevolgen verder gaan dan de eigen perceelsgrenzen zijn niet opgenomen.

Het voordeel van deze variant is dat het snelle vergunningverlening mogelijk maakt. Bovendien sluit het goed aan bij het uitgangspunt van de Omgevingswet. Namelijk dat de raad stuurt op hoofdlijnen, en niet besluit over middelgrote of kleine plannen.

Toch is dit niet de voorkeursvariant. Deze lijst sluit niet aan bij de huidige bevoegdheidsverdeling. We verwachten dat de buitenplanse omgevingsplanactiviteit vaak gebruikt zal worden voor initiatieven die nu met een wijziging van het bestemmingsplan worden toegestaan. In die gevallen is de raad op dit moment ook bevoegd.

1.2 U kunt ook kiezen voor een maximale variant.

In bijlage III staan twee varianten. De tweede is de maximale variant. Dit is een lange lijst aan categorieën van initiatieven. De grens ligt lager dan bij de voorkeursvariant. Het gaat bijvoorbeeld over een initiatief voor onzelfstandige woonruimtes (transformatie of nieuwbouw). Hiervoor geldt geen ondergrens. In de voorkeursvariant is bindend advies pas verplicht bij meer dan 5 onzelfstandige woonruimtes.

Ook is in deze variant sprake van meer gevallen waarvoor verplichte participatie aan de orde is. Dit betekent een verzwaring van de aanvraagprocedure voor initiatiefnemers voor gevallen waarbij sprake is van beperkte ruimtelijke uitstraling en/ of maatschappelijke impact.

Toch is dit niet de voorkeursvariant. Het sluit niet aan bij het uitgangspunt van de Omgevingswet dat de raad stuurt op hoofdlijnen.

Bovendien heeft een ruim gebruik van het bindend adviesrecht praktische consequenties: de vergunningprocedures duren langer dus een aanvrager moet langer wachten op zijn besluit, er is meer ambtelijk inzet nodig, dus de leges worden hoger, en de werkdruk voor uw raad wordt hoger.

Financiële gevolgen

N.v.t.

Communicatie

Na inwerkingtreding van de omgevingswet zal de *participatiewijzer* breed gedeeld worden.

Openbaar

Zaaknummer: 72069

Inwonersparticipatie

N.v.t.

Uitvoering of Vervolgstappen

het Besluit bindend adviesrecht en verplichte participatie Omgevingswet gemeente Wijchen wordt gepubliceerd in het elektronische Gemeentebblad. Het Besluit treedt in werking op het moment dat de Omgevingswet ook in werking treedt (naar verwachting 1 juli 2022).

Het college zal na inwerkingtreding van de Omgevingswet tijdig een voorstel doen om het Besluit bindend adviesrecht en verplichte participatie Omgevingswet gemeente Wijchen na een jaar te evalueren.

Aanvraagformulieren en interne werkprocessen zullen worden aangepast aan het werken met het bindend advies en de verplichte participatie.

Geheimhouding

Niet van toepassing

Voorstel

Advies

Commissievergadering Wijchen

Dossiernummer	3316
Extern Zaak ID	Z/20/048209
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	10 februari 2022
Agendapunt	10
Titel	48209 Beslisnota TransitieVisie Warmte Wijchen
Organisatieonderdeel	domein Fysieke leefomgeving – team Milieu
Eigenaar	Dalen, van, Maartje
Soort nota	Beslisnota
Programma/Paragraaf	§2 Duurzaamheid
Portefeuillehouder(s) Wijchen	Burgers, T.T.M. (Titus)

Bijlagen
48209 Beslisnota Transitievisie Warmte Wijchen
220118 TransitieVisie Warmte Wijchen.pdf

Geagendeerd	Vergaderdatum
College BenW openbaar Wijchen	18 januari 2022
Stukken gemeenteraad Wijchen	25 januari 2022
Commissievergadering Wijchen	10 februari 2022
Raad openbaar Wijchen	24 februari 2022

Voorgesteld besluit

De gemeenteraad besluit:

1. in te stemmen met de TransitieVisie Warmte voor de gemeente Wijchen

Besluit

Er worden amendementen en moties door verschillende partijen aangekondigd.

Beslisnota voor de Gemeenteraad

Onderwerp: Transitievisie Warmte Wijchen

Voorgesteld besluit

De Gemeenteraad besluit:

1. In te stemmen met de Transitievisie Warmte Wijchen.

Aanleiding

Gemeenten zijn volgens het nationaal Klimaatakkoord de regisseurs van de warmtetransitie voor de gebouwde omgeving. Zij moeten samen met lokale stakeholders zoals vastgoedeigenaren en de netbeheerder Liander een Transitievisie warmte (TVW) opstellen. Deze visie geeft richting aan de aanpak om wijken aardgasloos te maken. In de TVW staat voor elke wijk een duurzaam alternatief beschreven voor het verwarmen van woningen en gebouwen. Alhoewel de elementen voor een Transitievisie warmte voor veel gemeenten gelijk zijn, bepaalt de lokale situatie in sterke mate de wijze waarop het proces verloopt en waar prioriteiten liggen.

Op basis van de vastgestelde uitgangspunten, overleg met stakeholders en consultatie van de samenleving is de Transitievisie Warmte voor de gemeente Wijchen opgesteld.

Eerdere besluiten

Datum	Korte omschrijving eerder genomen besluit (vermeld zo mogelijk het zaaknummer/documentnummer)
09-06-2020	Collegebesluit opdrachtverlening aan Royal Haskoning DHV
23-03-2021	Z/21/048209, dossier 2432: Collegebesluit over de voorlopige uitgangspunten voor de Transitievisie warmte
22-04-2021	Z/21/048209, dossier 2446: Gemeenteraad neemt informatienota over de voorlopige uitgangspunten voor kennisgeving aan
07-09-2021	Z/21/048209, dossier 2921: Collegebesluit over de definitieve uitgangspunten voor de Transitievisie warmte

Gewenst resultaat

Met het vaststellen van de Transitievisie Warmte zetten we concrete stappen om ervoor te zorgen dat we in de gemeente Wijchen in 2050 geen aardgas meer gebruiken om onze huizen en gebouwen te verwarmen, warm water te maken en te koken, maar andere duurzame alternatieven toepassen.

Argumenten

- 1.1. *Het opstellen van de Transitievisie warmte is een verplichting voor gemeenten.*
De gemeente Wijchen moet als lid van de VNG, de afspraken uit het Klimaatakkoord nakomen. In het nationaal Klimaatakkoord is afgesproken dat elke gemeente in 2021 een Transitievisie warmte heeft vastgesteld.
- 1.2. *De Transitievisie warmte moet aansluiten bij de visie en kaders van de gemeente.*
De visie geeft invulling aan de kaders die voor de warmtetransitie zijn vastgesteld en sluit aan bij de uitgangspunten die zijn vastgesteld in de startnotie:
 - *Ga aan de slag met energiebesparing en isolatie*
 - *Kennis delen om de warmtetransitie te laten slagen!*
 - *Haalbaar en betaalbaar voor iedereen*
 - *Beschikbaar, betrouwbaar en duurzaam richting de toekomst*
- 1.3. *De Transitievisie Warmte heeft ter inzage gelegen.*
Er zijn enkele reacties op gekomen, die geleid hebben tot enkele (tekstuele) aanpassingen en verduidelijkingen. De binnengekomen reacties tonen betrokkenheid. Graag gebruiken we de kritische blik om het beleidskader te verbeteren.

Tegenargumenten en risico's

- 1.1 *De Transitievisie Warmte biedt geen garantie*
Het vaststellen van de Transitievisie Warmte is belangrijk, maar biedt geen garantie voor het halen van de doelstelling om in 2050 gasloos te zijn. We zijn ook afhankelijk van samenwerkingen, innovaties, de economische situatie, bewustwording en gedragsverandering van inwoners en bedrijven en zo zijn er nog andere factoren te doen. De huidige Transitievisie Warmte biedt wel een goede basis voor vervolgstappen.
- 1.2 *Nieuwe ontwikkelingen leiden mogelijk tot voortschrijdend inzicht*
Er is een risico dat de Transitievisie Warmte snel achterhaald is als er nieuwe ontwikkelingen komen op korte termijn. Die zijn nu nog niet bekend en dus nu niet meegenomen. Hiervoor plannen we een tussenevaluatie van de Transitievisie Warmte over twee jaar. Dan kunnen we dus weer bekijken wat actuele ontwikkelingen zijn, hoe we ervoor staan en welke aanpassingen er nodig zijn. Een meer uitgebreide herziening van de Transitievisie Warmte staat gepland over vijf jaar.

Financiële gevolgen

Er zijn geen financiële gevolgen.

Het college heeft in juni 2020 de opdracht verstrekt voor het opstellen van de Transitievisie warmte. De kosten hiervan zijn betaald uit het budget dat via de decembercirculaire 2019 voor de Transitievisie warmte beschikbaar is gesteld.

Openbaar

Zaaknummer: 48209

Communicatie

De TransitieVisie Warmte is tot stand gekomen na consultatie van stakeholders en zal worden gedeeld via de gemeentesite.

Inwonersparticipatie

Na vaststelling van de TVW start in de verkenningwijken het vervolgtraject. Hiervoor wordt een Plan van Aanpak opgesteld waarin inwonerparticipatie een plek krijgt. Daarbij is van belang dat inwoners zorgvuldig worden meegenomen en dat er voldoende tijd wordt genomen om goede plannen te ontwikkelen. We moeten voorkomen dat er zorgen ontstaan bij inwoners omdat ze de indruk krijgen dat ze op heel korte termijn van het gas af moeten, zonder dat er een haalbaar en betaalbaar alternatief beschikbaar is.

Uitvoering of Vervolgstappen

In de TVW zijn twee verkenningwijken benoemd. Voor deze wijken wordt voor 2030 verkend welke mogelijkheden er zijn om de wijken aardgasvrij te maken en welke voorwaarden hierbij van toepassing zijn. Dit wordt uitgewerkt in een WijkUitvoeringsplan. Om te komen tot een Wijkuitvoeringsplan is nog veel aanvullende informatie nodig, waaronder:

- Verdiepende studies op wijkniveau (bv wat zijn de kosten voor verbetering van isolatie)
- Onderzoeken naar haalbaarheid van collectieve systemen
- Inzicht in kosten voor alternatieve warmtesystemen en subsidiemogelijkheden
- Afstemming met netbeheerder
- Keuze voor duurzame warmte-oplossing

Deze plannen zullen nadrukkelijk worden opgesteld in samenspraak met inwoners / eigenaren en stakeholders in de wijken. Waar mogelijk sluiten we aan bij bestaande wijkplatforms of bewoners-initiatieven. Daarbij zal veel aandacht zijn voor de sociale component van verduurzamen. De focus ligt op bewustwording en bij het ondersteunen van inwoners bij het isoleren van hun woning en besparen van energieverbruik. Het rijk stelt hier middelen voor beschikbaar middels het nationaal Isolatieprogramma en het bestrijden van energie-armoede.

Hoe deze WijkUitvoeringsPlannen vorm gaan krijgen, zal de komende maanden verder worden uitgewerkt in een Plan van Aanpak. Hierover zullen we de gemeenteraad later informeren.

Geheimhouding:

Niet van toepassing.

Voorstel

Advies

De teams Milieu, Communicatie en de financieel adviseur adviseren om:

1. in te stemmen met de bijgevoegde Transitievisie Warmte Wijchen

Bijlage

Transitievisie Warmte gemeente Wijchen

Home

Welkom op de website van de Transitievisie Warmte voor de gemeente Wijchen. Wij laten hier zien welke stappen wij de komende jaren zetten om onze woningen en gebouwen aardgasvrij te maken. Daarbij richten we ons eerst op 2030, en kijken ook vast naar 2040 en 2050. Over een tijd willen we onze huizen en gebouwen namelijk verwarmen met duurzame, **hernieuwbare warmtebronnen** in plaats van aardgas. Dit noemen wij de warmtetransitie.

De warmtetransitie is een onderdeel van de energietransitie. De energietransitie gaat over de overgang van fossiele brandstoffen, zoals aardgas en benzine, naar duurzame, hernieuwbare energie. Moeilijke woorden die we in onze Transitievisie Warmte veel gebruiken, hebben we onder het kopje 'Verdieping' uitgelegd in een zogenaamde begrippenlijst.

Vanuit het nationaal Klimaatakkoord moet elke gemeente in Nederland in 2021 een Transitievisie Warmte hebben. De Transitievisie Warmte richt zich eerst op woningen en inwoners: voor de **verduurzaming** van bedrijven geldt via het Klimaatakkoord een andere aanpak. Wel zijn bedrijven meegenomen om mogelijk (rest)warmte te leveren.

Onze Transitievisie Warmte hebben we in de periode juni 2020 – september 2021 opgesteld samen met veel verschillende partijen. Zo hebben we gesprekken gevoerd met onze woningcorporaties (De Kernen en Woonwaarts), netbeheerder Liander en waterschap Rivierenland. Ook is ervoor gezorgd dat de projecten Tussen Kasteel en Wijchens Meer (TKWM) en Hart van Zuid passen binnen de uitgangspunten van onze Transitievisie Warmte.

Tot slot hebben we als gemeente zelf gekeken welke ontwikkelingen invloed hebben op de warmtetransitie. Denk hierbij aan woningbouwplannen of werkzaamheden in de openbare ruimte. Deze informatie en alle andere gegevens over de warmtevoorziening in onze gemeente zijn meegenomen in deze Transitievisie Warmte. Een overzicht van het proces en de belanghebbenden is te vinden onder het kopje 'Verdieping'.

De Transitievisie Warmte is daarmee de eerste stap van de warmtetransitie in onze gemeente. We verplichten inwoners nog niet om naar een duurzame warmteoplossing over te stappen. Wel willen we onze samenleving alvast voorbereiden op een aardgasvrije toekomst. De komende jaren werken we onze visie daarom samen met inwoners en betrokken partijen per gebied verder uit. Zo gaan we onderzoeken welke plannen haalbaar zijn en maken we uitvoeringsplannen per wijk. Ook zullen we de Transitievisie Warmte elke vijf jaar bijwerken. Op die manier sluiten we zo goed mogelijk aan bij alle ontwikkelingen.

Waarom een Transitievisie Warmte?

Doordat er steeds meer **broeikasgassen** (zoals CO₂) in de lucht terecht komen verandert het klimaat. Deze broeikasgassen komen in de lucht door onze manier van leven. Autorijden, vliegen, gebruik van levensmiddelen, industrie en ook het verwarmen van huizen kost energie. Deze energie komt vooral uit fossiele brandstoffen, zoals aardolie, steenkool en aardgas. Het gebruik van deze brandstoffen zorgt voor gassen die een 'broeikaseffect' op onze aarde hebben. Daardoor verandert ons klimaat.

In sommige landen wordt het steeds droger. In andere landen zijn juist steeds meer overstromingen door extreem weer en het stijgen van de zeespiegel. Ook in Nederland merken we de gevolgen. Dit zien we bijvoorbeeld aan de hete en drogere zomers, heftige regenval en warmere, nattere winters. Daarnaast zorgt het winnen van gas uit onze eigen bodem in Groningen voor aardbevingen, waardoor we hier in 2022 mee stoppen. Dit betekent dat we in Nederland op een andere manier aan onze energie moeten komen: een duurzame manier, die minder schadelijk is voor mens en natuur. En dat heeft dus ook gevolgen voor Wijchen.

Onze gemeente

In dit onderdeel presenteren we de belangrijkste ambities en doelstellingen voor de warmtetransitie in onze gemeente. Op basis daarvan hebben we een aantal uitgangspunten geformuleerd, waarmee we uiteindelijk vaststellen voor welke duurzame warmteoplossingen wij willen gaan en in welke wijken in Wijchen we in eerste instantie verder willen.

Er worden nu nog veel plannen gemaakt voor de energietransitie. Onze doelen en belangrijkste punten kunnen hierdoor nog veranderen. Zo worden er nog volop nieuwe technieken ontwikkeld om gebouwen aardgasvrij te maken. Om aan te blijven sluiten bij deze ontwikkelingen passen wij onze Transitievisie Warmte minimaal elke vijf jaar aan.

Aardgasverbruik in Wijchen

Als gemeente Wijchen hadden we in januari 2019 bijna 41.000 inwoners. In onze gemeente staan 17.000 gebouwen, waarvan ruim 16.000 woningen.

Aardgas is in onze gemeente – net als in de rest van Nederland – de belangrijkste bron van energie om gebouwen mee te verwarmen en van warm water te voorzien. Het totale aardgasverbruik van woningen in Wijchen bedroeg in 2019 21,4 miljoen kuub (m³) (Klimaatmonitor). De afgelopen tien jaar is het aardgasgebruik in woningen bijna hetzelfde gebleven. Het gemiddelde jaarlijkse aardgasverbruik van woningen in de gemeente Wijchen (1.338 m³) ligt boven het landelijk gemiddelde (1.239 m³). Onder het kopje ‘Verdieping’ is meer informatie over de gebruikte eenheden energie te vinden.

Van het totale energiegebruik in Wijchen werd in 2019 49 TJ warmte en 43 TJ elektriciteit hernieuwbaar opgewekt. De meeste hernieuwbare warmte in Wijchen is afkomstig van houtkachels. Uit gegevens van subsidieaanvragen is te achterhalen dat negentien keer vergoeding is aangevraagd voor een warmtepomp en twee keer voor een zonneboiler.

De totale CO₂-uitstoot van Wijchen bedraagt ruim 240.000 ton per jaar. Ruim 96.000 ton CO₂-uitstoot is afkomstig van de gebouwde omgeving en 62.000 ton van woningen. Uitgaande van ruim 16.000 woningen was dit 3,8 ton CO₂-uitstoot per woning in 2019. In de Klimaatmonitor is te zien dat de CO₂-uitstoot van de woningen in onze gemeente in de periode 2011-2019 met een totaal van 10.000 ton is gedaald (10%).

Ambities en doelstellingen

In Wijchen willen wij onze CO₂-uitstoot in 2030 met 49% terugbrengen en op termijn energieneutraal worden. Met deze lokale warmtetransitie ondersteunen wij het landelijke Klimaatakkoord, het Gelders Energieakkoord (GEA) en helpen we om klimaatverandering te beperken. Dat hebben we in Wijchen immers met elkaar afgesproken in het energieplan op hoofdlijnen ‘Samen naar een duurzaam Wijchen’.

Energieneutraal betekent dat in onze gemeente evenveel energie duurzaam wordt opgewekt, als dat er op jaarbasis wordt verbruikt. Wij willen dit bereiken met maatregelen om fossiel energieverbruik (aardgas, aardolie en kolen) terug te dringen en meer duurzame energie op te wekken. Richting 2050 willen we fossiele energie helemaal niet meer gebruiken. Dit betekent dus ook dat woningen en andere gebouwen de komende 30 jaar overgaan op duurzame warmteoplossingen.

Onder ‘Verdieping’ zijn zowel het energieplan ‘Samen naar een duurzaam Wijchen’ als het landelijk Klimaatakkoord en het GEA opgenomen.

Regionale Energiestrategie Arnhem-Nijmegen

Met onze Regionale Energiestrategie (RES) willen we in 2050 energieneutraal én aardgasvrij te zijn. Hieruit is de RES 1.0 ontstaan. Dit document hebben de gemeenteraden van de deelnemende gemeenten begin 2021 vastgesteld en aangeboden aan het Rijk.

In de RES is vastgelegd op welke manier we in onze regio samenwerken om de doelen van het Klimaatakkoord te bereiken. Dat gaat over het opwekken van wind- en zonne-energie, maar ook om vraag en aanbod van duurzame warmte. Dit laatste onderdeel van de RES heet de Regionale Structuur Warmte (RSW). Het gaat hier vooral om kansen en vragen die verder gaan dan de grenzen van de gemeente. Denk hierbij aan mogelijkheden voor warmte uit oppervlaktewater (zoals de Rijn of de Waal). Of de uitbreiding van het warmtenet van afvalenergiecentrale ARN in Weurt (gemeente Beuningen). De dorpen in onze gemeente liggen echter op te grote afstand van de ARN om de restwarmte slim te kunnen gebruiken. In deze Transitievisie Warmte zijn de kennis, informatie en afspraken vanuit de RES meegenomen.

Uitgangspunten

Het college van B&W heeft de belangrijkste punten voor de Transitievisie Warmte gehaald uit de **startnotitie** (maart 2021) en de **uitgangspuntennotitie** (september 2021). Die punten zijn gedeeld met de gemeenteraad:

- *Ga aan de slag met energiebesparing en isolatie*
- *Samen kennis delen om de warmtetransitie te laten slagen!*
- *Haalbaar en betaalbaar voor iedereen*
- *Beschikbaar, betrouwbaar en duurzaam richting de toekomst*

Voor elk punt hebben we een aantal actiepunten benoemd om een duidelijke richting aan te geven. Zowel de startnotitie als de uitgangspuntennotitie zijn te vinden onder het kopje ‘Verdieping’.

Landelijke ontwikkelingen

Als gemeente Wijchen helpen we mee om de doelen van het landelijk Klimaatakkoord te halen. Daarbij vinden wij het noodzakelijk dat de warmtetransitie betaalbaar blijft. Uit landelijke onderzoeken en ervaringen weten we dat de overstap naar duurzame warmteoplossingen geld kost. Daarom zoeken we naar oplossingen die voor inwoners én belanghebbenden haalbaar, betaalbaar en betrouwbaar zijn. Nu en in de toekomst.

Hoe snel we onze warmtetransitie voor elkaar krijgen hangt af van een aantal zaken: hoeveel steun ervoor is en of het betaalbaar is. Ook wetten en regels en technologische ontwikkelingen zijn hierbij belangrijk. Zo kunnen we misschien wel warmte winnen uit de Maas, maar is de techniek hiervoor nog duur. De gemeente Wijchen kan de warmtetransitie daarom alleen mogelijk maken onder de juiste omstandigheden. Hierbij is (financiële) steun nodig van de Rijksoverheid. Daarom is de ontwikkeling van de Warmtewet 2.0 en de Omgevingswet voor ons erg belangrijk. Hieronder leggen we deze twee wetten verder uit.

Warmtewet 2.0 en Omgevingswet

Warmtewet 2.0

De Wet collectieve warmtevoorziening (Warmtewet 2.0) is bedoeld om de aanleg en het gebruik van warmtenetten in de gebouwde omgeving te regelen. De wet gaat op 1 januari 2022 gelden. De Warmtewet 2.0 heeft vier belangrijkste doelen:

1. Nieuwe regels en wetten voor warmtetransitie
2. Duidelijk beeld van de kosten
3. Duurzamer maken
4. Regels voor betrouwbare levering strenger maken

De Warmtewet 2.0 gaat ervan uit dat de gemeente zogenaamde warmtekavels vaststelt. Dit zijn aangewezen gebieden waar een warmtenet kan komen. Een warmtebedrijf zorgt voor zo'n warmtekavel: dit is een organisatie die verantwoordelijk is voor de levering van de warmte aan inwoners en andere klanten. De productie van de warmte wordt niet via de Warmtewet 2.0 geregeld. Dat wil zeggen dat het warmtebedrijf zelf verantwoordelijk is voor het opwekken van de warmte, volgens de eisen van de gemeente.

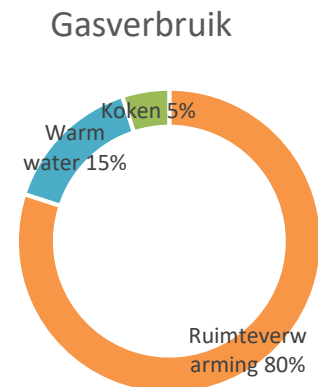
Omgevingswet

De uitkomsten van deze Transitievisie Warmte en de RES worden onderdeel van onze Omgevingsvisie en het Omgevingsplan. Vanaf 1 juli 2022 worden alle regels over onze leefomgeving samengevoegd in de nieuwe Omgevingswet. Daarin is meer ruimte voor bijdragen en ideeën van inwoners en ondernemers. Zo kunnen we samen blijven werken aan een veilige en gezonde leefomgeving. Voor de invoering van de Omgevingswet maakt iedere gemeente een Omgevingsvisie en een Omgevingsplan. In het Omgevingsplan komen alle regels voor de ruimte binnen onze gemeente.

Duurzame warmteoplossingen

Het is het goed om te weten welke duurzame oplossingen er zijn om gebouwen zonder aardgas te verwarmen, voordat we kijken naar de praktische gevolgen.

Zoals toegelicht is het gemiddelde gasverbruik van een woning in Wijchen 1.338 m³ per jaar. Op basis van landelijke kengetallen wordt ongeveer 80% hiervan gebruikt voor verwarming van de ruimtes. 15% wordt gebruikt voor warm water en 5% voor koken. In het onderdeel 'Zelf aan de slag' lichten we de aardgasvrije alternatieven voor koken en warm water toe. Omdat verwarming zonder aardgas de grootste impact heeft, gaan we nu dieper in op de duurzame warmteoplossingen.

In het algemeen zijn er vijf verschillende mogelijkheden voor duurzame verwarming. Hierbij wordt verschil gemaakt tussen collectieve (gemeenschappelijke) en individuele oplossingen.

Bij een individuele oplossing wekt elk gebouw zijn eigen warmte duurzaam op. Iedere inwoner bepaalt zelf hoe hij/zij het gebouw duurzaam verwarmt, binnen de mogelijkheden van de infrastructuur. Denk hierbij aan het elektriciteitsnetwerk en/of het gasnet. Een elektrische of hybride warmtepomp is een voorbeeld van een individuele oplossing. Een warmtenet is een collectieve oplossing: daar deelt een de hele straat, buurt of wijk een duurzame warmtebron. Hernieuwbaar gas en biomassa kunnen zowel individueel als collectief worden gebruikt.

In alle gevallen is het verstandig om van begin af aan zoveel mogelijk energie te besparen. Dit kan vooral door het verbeteren van de isolatie. Daardoor gaat er minder warmte verloren en is er dus ook minder duurzame energie nodig.

In het volgende figuur staan de vijf meest gebruikte duurzame warmteoplossingen. Deze leggen we daarna verder uit.

Warmtenet (collectief)

Een warmtenet is een collectieve oplossing: hier worden meerdere gebouwen op aangesloten, zoals een hele buurt of dorp. In Wijchen is op dit moment geen warmtenet, in Nijmegen bijvoorbeeld wel. Het systeem van een warmtenet bestaat uit buizen met warm water, die onder de grond op de gebouwen zijn aangesloten. Een warmtenet heeft een duurzame warmtebron nodig. Dit kan geothermie zijn (aardwarmte uit de diepe ondergrond), restwarmte van een fabriek of water uit een rivier (zoals de Maas). Dit laatste noemen we ook wel aquathermie. Bronnen voor een warmtenet hebben verschillende temperaturen, van laag tot hoog. Bij laagtemperatuur warmtenetten is het nodig om extra te isoleren, tot minimaal energielabel B.

Hernieuwbaar gas (collectief en individueel)

Met hernieuwbaar gas worden gebouwen nog steeds verwarmd met een cv-ketel die is aangesloten op een gasnet. Het verschil met nu is dat er dan geen aardgas meer door het gasnet gaat, maar een hernieuwbaar gas. Hernieuwbare gassen zijn groen gas en waterstof. Groen gas ontstaat door planten te **vergisten** en waterstof wordt gemaakt met hulp van elektriciteit. Er moet wel genoeg groen gas of waterstof beschikbaar zijn, wat nu nog niet zo is. Verwacht wordt dat er ook in 2030 nog niet genoeg hernieuwbaar gas is voor veel woningen. Voor de duidelijkheid: in 2018 is er 100 miljoen m³ groen gas gemaakt. Dit is 0,9% van het totale gasverbruik van de gebouwde omgeving. Het Expertisecentrum Warmte heeft uitgerekend dat Nederland maximaal 10 miljard m³ groen gas kan maken. Dit is ongeveer de helft van het gasverbruik van bedrijven op dit moment.

Biomassa (collectief en individueel)

Voor verwarming met hulp van biomassa (ook wel bio-energie genoemd) wordt vaste of gasvormige biomassa verbrand. De biomassa bestaat meestal uit:

- houtsnippers
- houtpellets (samengeperste houtkorrels)
- (schoon) afvalhout
- en/of biogas uit gft-afval of **mestvergisting**.

Biomassa kan een collectieve en een individuele oplossing zijn. Collectief als bron voor een warmtenet. Individueel met een pelletkachel in de woning of door mestvergisting bij een boerderij. Bij het vervoeren en verbranden van biomassa komt CO₂ vrij. Dit is maar weinig als je het vergelijkt met aardgas. De Europese Unie ziet biomassa als CO₂-neutrale warmteoplossing. Bij gebruik van biomassa moet ook worden gelet op **emissienormen** en **luchtkwaliteit**.

Hybride (individueel)

Een hybride oplossing gebruikt voor de verwarming van een gebouw elektriciteit (met een warmtepomp) en gas (met de CV-ketel). Wanneer het gasnet nog aardgas gebruikt is dit nog niet helemaal duurzaam. Wel wordt er dan al veel minder CO₂ uitgestoten dan met een gewone cv-ketel. In de toekomst kan dit aardgas dan vervangen worden door hernieuwbaar gas. Bij een hybride oplossing is het wel verstandig om extra te isoleren. Maar dit hoeft niet zo uitgebreid als bij gebouwen die alleen nog elektriciteit gebruiken (all electric).

All electric (individueel)

All electric gebouwen gebruiken alleen elektriciteit voor verwarming en warm water. Dit gebeurt meestal met hulp van een warmtepomp. Met een elektrische warmtepomp wordt warmte uit de bodem, buitenlucht of water gehaald om het gebouw mee te verwarmen. All electric heeft zeer goede isolatie nodig, minimaal energielabel B. Een energielabel geeft aan hoe goed een gebouw geïsoleerd is. Maatregelen voor het opwekken van duurzame energie tellen hierin niet mee (bijvoorbeeld via zonnepanelen). Voor all-electric geldt wel dat de elektriciteit die wordt gebruikt voor de warmtepomp, groen moet zijn (dus bijvoorbeeld met zonne-energie of windenergie). In Nederland is de meeste elektriciteit nu nog afkomstig van gascentrales. Bij dat proces komt CO₂ vrij.

Onder het kopje 'Verdieping' leggen we de verschillende oplossingen verder uit. Hierbij kijken we ook naar de mogelijke warmtebronnen (zie 'Hoe werken de duurzame warmteoplossingen?'). Onder 'Verdieping' is ook het perspectief van netbeheerder Liander op de verschillende warmteoplossingen te lezen.

Welke duurzame warmteoplossing grote kans heeft is per gebied anders en soms zelfs per gebouw. Het hangt bijvoorbeeld af van:

- de beschikbaarheid en kosten van duurzame warmtebronnen in de omgeving;
- het soort gebouw en het bouwjaar;
- het energielabel van het gebouw op dit moment en de mogelijkheden om het te verhogen;
- hoe dicht gebouwen bij elkaar staan;
- of het elektriciteitsnetwerk en/of gasnetwerk geschikt is
- de hoeveelheid ruimte in de bovengrond en de ondergrond.

Tot slot hangt de keuze sterk af van de wensen van onze inwoners, gebouweigenaren en andere betrokkenen. Dit is voor iedereen anders. Het is daarom belangrijk om hierover met elkaar in gesprek te gaan en te blijven. Dit doen we in de (wijk)uitvoeringsplannen die uiteindelijk per gebied worden gemaakt.

Vijf opmerkingen bij duurzame warmteoplossingen:

1. We willen in Wijchen de warmtetransitie haalbaar en betaalbaar houden. Daarom proberen we **dubbele infrastructuur** zoveel mogelijk te voorkomen. Er moet waar mogelijk voorkomen worden dat er in een gebied een gasnet, elektriciteitsnet en een warmtenet ligt. Dat is namelijk erg duur om te onderhouden. Krijgt een gebied een warmtenet, dan willen we bijvoorbeeld voorkomen dat veel gebouweigenaren in dat gebied overstappen op elektrische warmtepompen.
2. Zijn de meeste mensen overgestapt op bijvoorbeeld warmtepompen, dan willen we voorkomen dat een paar gebouwen nog op het aardgas blijven. Een groot (gas)netwerk onderhouden voor een kleine groep gebruikers zou de warmtetransitie onnodig duur maken.
3. Een aantal duurzame warmteoplossingen hebben extra elektriciteit nodig. Denk hierbij aan individuele warmtepompen of een warmtenet met **lage temperatuur warmtebronnen**. Het elektriciteitsnetwerk moet dit wel aankunnen. Als grote delen van de bebouwde kom hierop overstappen is **netverzwaring** nodig. Dit is duur en kost tijd om aan te passen. Ook zijn er op dit moment weinig monteurs beschikbaar. Bij het kiezen van de meest geschikte oplossing is de kracht van het elektriciteitsnetwerk daarom belangrijk. Hiervoor is goed overleg met netbeheerder Liander belangrijk.
4. Ruimte vinden voor het aanleggen van nieuwe infrastructuur, zoals een warmtenet, is uitdagend. Verzwaring van elektriciteitsnetten, plaatsing van warmtenetten, WKO-systemen en geothermie zorgen voor meer drukte in de bodem. Niet overal zal genoeg ruimte zijn voor uitbreidingen van het net of nieuwe, ondergrondse infrastructuur. Warmtenetten hebben bijvoorbeeld best veel ruimte nodig, terwijl er al andere kabels en leidingen lopen. Bijvoorbeeld kabels voor communicatie (internet, telefoon, televisie), drinkwater, elektriciteit, (groen) gas en rioleering. Het verplaatsen van deze kabels en leidingen zou leiden tot hogere kosten voor de aardgasvrije warmteoplossing. Ook boven de grond is weinig ruimte beschikbaar. Het is daarom noodzakelijk dat alle maatschappelijke kosten en opbrengsten duidelijk zijn voordat een besluit wordt genomen. Ook hiervoor is weer goed overleg nodig met bijvoorbeeld netbeheerder Liander en het waterbedrijf. Onder het kopje 'verdieping' is informatie van Liander over ondergrondse en bovengrondse impact van de warmtetransitie te lezen.
5. Tot slot is er in Nederland **onvoldoende groen gas of waterstof beschikbaar** voor de totale vraag naar aardgas. Er is simpelweg niet genoeg plantaardig afval (om groen gas te maken) of duurzame elektriciteit (voor het maken van waterstof) beschikbaar. Het is nog niet bekend of er in de toekomst hernieuwbare gassen beschikbaar komen in Wijchen. Ook weten we niet of onze gebouwen er dan gebruik van kunnen maken. Het is wel duidelijk dat we zuinig met deze gassen om moeten gaan als ze er komen. Daarom gaan we uit van de [waterstofladder](#): deze ladder geeft aan waar het hernieuwbare gas het beste gebruikt kan worden. Het komt het erop neer dat hernieuwbaar gas alleen gebruikt kan worden als er geen duurzamere, slimmere of maatschappelijk goedkopere oplossing is.

Oplossingen voor Wijchen

De vraag is natuurlijk welke oplossingen in onze gemeente het meest geschikt zijn. Daarvoor hebben we een kaart gemaakt. In deze kaart laten we per gebied zien welke warmteoplossingen veel kans maken: de 'WAT-kaart'. Daarbij is rekening gehouden met technische (on)mogelijkheden, de maatschappelijke kosten en gegevens over gebouwen. Landelijke gegevens van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL)¹ zijn aangevuld met onze kennis en informatie uit de gesprekken met belanghebbenden. We verwachten dat men kiest voor de oplossing met de laagste maatschappelijke kosten (zie uitleg hieronder). Dit geldt niet als uit het onderzoek een betere keuze blijkt.

Maatschappelijke kosten

Met maatschappelijke kosten (ook wel 'nationale kosten' genoemd) bedoelen we de kosten voor de hele maatschappij. Het gaat dus om de totale kosten van bijvoorbeeld:

- het gebruik van de warmtebron;
- het aanleggen of aanpassen van de infrastructuur;
- de kosten om de warmte in een woning te gebruiken.

Er wordt nu vooral gekeken naar de oplossingen met de laagste maatschappelijke kosten. Warmteoplossingen die voor de hele maatschappij (dus overheden, organisaties en inwoners samen) het goedkoopst zijn. Het Planbureau voor de Leefomgeving berekent deze maatschappelijke kosten.

In de WAT-kaart is rekening gehouden met plannen voor sloop en nieuwbouw van gebouwen. Dit is ook gedaan voor onderhoud van het gas- en elektriciteitsnet en al gemaakte plannen voor verduurzaming. Een voorbeeld hiervan is het haalbaarheidsonderzoek voor aquathermie 'Tussen Kasteel en Wijchens Meer'. Daarnaast hebben we gekeken naar mogelijke warmtebronnen: zijn er bedrijven die veel (rest)warmte overhouden en kunnen hier woningen mee verwarmd worden? Of is er warmte onder de grond die we kunnen gebruiken? Wat zijn de maatschappelijke kosten van deze technieken? En voor hoeveel gebouwen kunnen deze oplossingen worden gebruikt?

De WAT-kaart

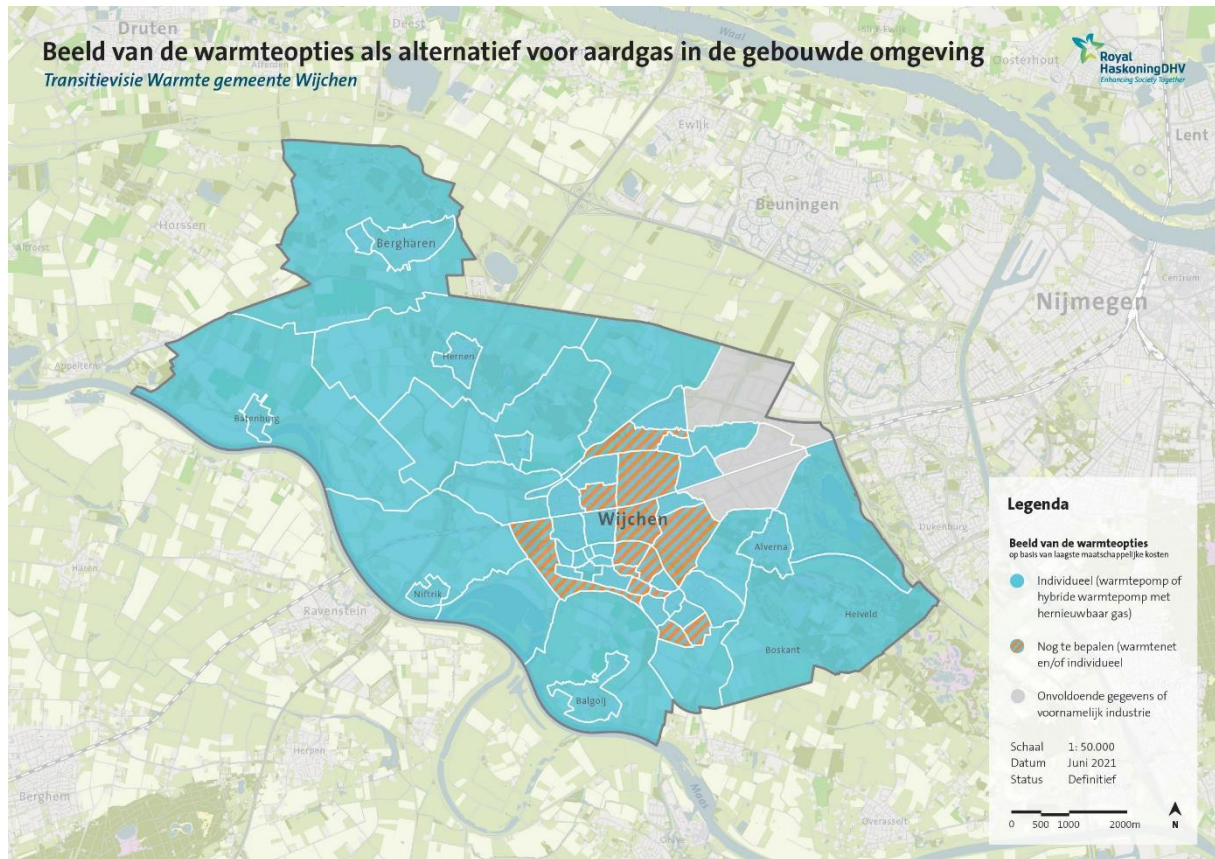
Al deze informatie heeft geleid tot de WAT-kaart voor onze gemeente. Hierin is per gebied aangegeven wat de duurzame oplossingsrichtingen zijn.

Om de WAT-kaart goed te begrijpen zijn drie dingen belangrijk:

1. Deze kaart geeft geen definitief beeld. Definitieve keuzes voor een bepaalde warmteoplossing maken we op wijkniveau samen met de inwoners. De warmtetransitie is pas net begonnen en kennis, ideeën en technieken gaan de komende jaren nog veranderen.
2. De grenzen van de gebieden liggen nog niet vast. Op dit moment is de kaart ingedeeld volgens de buurtindeling van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Maar andere gebiedsgrenzen zijn mogelijk als dat voor de oplossing handiger is. Dit wordt verder uitgewerkt in de onderzoeken en uitvoeringsplannen. We starten hiermee na het vaststellen van de Transitievisie Warmte.

¹ De Startanalyse, gemaakt met het Vesta MAIS 5.0 model

3. De warmtevraag op bedrijventerreinen is minder duidelijk dan in woonwijken. Dit komt omdat er soms ook warmte of koude nodig is voor industriële processen. Voor de verduurzaming van industrie is er ook een landelijk plan. Daarom zijn de bedrijventerreinen aan de noordoostkant van Wijchen in de analyse buiten beschouwing gelaten en grijs gekleurd.

Onder het kopje ‘Verdieping: Hoe is de WAT-kaart bepaald?’ leggen we uitgebreider uit hoe de WAT-kaart is ontstaan. Hier staat ook een overzicht van de warmtebronnen in onze gemeenten (BRON-atlas) en de CBS-buurtindeling.

Oplossingen per buurt

Onder het kopje ‘Verdieping’ laten we in een tabel de volgende informatie zien per buurt:

- de belangrijkste eigenschappen;
- warmteoplossing;
- strategie;
- wat onze inwoners en gebouweigenaren kunnen doen.

Hieronder geven we een overzicht van de mogelijkheden voor individuele en collectieve oplossingen. In het volgende onderdeel kijken we naar de gebieden die we als ‘verkenningswijk’ aanwijzen.

Individueel

De WAT-kaart laat zien dat in een groot gedeelte van de gemeente Wijchen, **individuele oplossingen** het meest kansrijk zijn. Denk hierbij aan all electric oplossingen, zoals het installeren van een elektrische warmtepomp. Een warmtenet is in het landelijk gebied en de kleinere dorpen geen geschikte oplossing. Het gebied is te klein en de gebouwen staan verder uit elkaar. Dit maakt een warmtenetwerk duurder dan een individuele aanpak.

Voor all electric oplossingen moeten gebouwen goed geïsoleerd zijn. Gebouwen hebben minimaal energielabel B nodig. Als veel gebouwen overstappen op elektrische warmteoplossingen, dan moet het elektriciteitsnetwerk verzaamd worden. Zoals eerder uitgelegd is dit een belangrijk onderwerp in de bebouwde kom van Wijchen. De gemeente gaat hierover met netbeheerder Liander in gesprek.

Hybride warmtepompen zijn ook mogelijk. Er is daarbij minder isolatie nodig dan bij all electric. Ook hoeft het net minder snel te worden verzaamd. Wel blijft hierbij gas nodig. De verwachting is dat de komende vijftien jaar het gasnet overal nog blijft liggen. Een hybride warmtepomp is tijdelijk de meest logische oplossing voor gebouwen die moeilijk all electric kunnen worden². Zo kan in korte tijd de uitstoot van CO₂ al flink dalen. Op een later moment kan dan verder verduurzaamd worden. Bijvoorbeeld door helemaal over te stappen naar all electric (of doordat er toch nog hernieuwbare gassen beschikbaar komen).

Collectief (warmtenet)

In een deel van de bebouwde kom van Wijchen is een **warmtenet** ook een mogelijkheid. De maatschappelijke kosten van een warmtenet en een individuele oplossing verschillen in deze wijken namelijk niet zoveel. Dat wil zeggen dat warmtenetten en ook individuele oplossingen mogelijk zijn. Verder onderzoek is nodig om te zien of deze oplossingen haalbaar en gewenst zijn.

Voor de ontwikkeling van een warmtenet is een hoge bebouwingsdichtheid en een zekere schaal-grootte nodig. Hiermee bedoelen we dat er veel gebouwen bij elkaar moeten staan en het gebied een bepaalde grootte moet hebben. In Wijchen wordt daaraan voldaan. Het warmtenet moet dan wel gebruik kunnen maken van warmtebronnen die in de buurt aanwezig zijn.

In Wijchen zijn duurzame warmtebronnen beperkt beschikbaar. Er kan warmte gehaald worden uit het water van het Wijchens Meer, de Vormerse Plas en de Loonse Waard (aquathermie). Deze warmte heeft een lage temperatuur en is vooral tijdens de zomer beschikbaar. Daarom wordt aquathermie in de meeste gevallen gecombineerd met elektrische warmtepompen en seizoensopslag (WarmteKoude Opslag of WKO). Zo wordt de temperatuur verhoogd en is deze warmte beschikbaar om in de winter gebouwen te verwarmen. In de buurt 'verspreide huizen Vormer' behoort een warmtenet ook tot de mogelijkheden, gezien de nieuwbouwplannen in Wijchen-West.

Verder is het aanbod van warmtebronnen in Wijchen en Alverna beperkt. Voor zover nu bekend is diepe geothermie (aardwarmte) niet kansrijk. Ook zijn er in Wijchen weinig concrete kansen voor de benutting van restwarmte. Door het beperkte aanbod van lokale warmtebronnen zijn er voor enkele delen binnen de bebouwde kom van Wijchen voorlopig geen kansen voor warmtenetten. Het gaat om:

² De levensduur van een hybride warmtepomp is namelijk 10 tot 15 jaar

- De westkant van Wijchen;
- De zuidoostelijke buurten (De Ververt, De Meren, Diemewei en Huurlingsedam);
- De noordoostelijke buurten (Saltshof, Veenhof en Hofsedam).

Aan de westkant van Wijchen zijn weinig duurzame warmtebronnen beschikbaar. In de andere buurten speelt ook mee dat de bebouwingsdichtheid lager is en dat de gebouwen voor een groot deel al goed geïsoleerd zijn. Dit maakt een warmtenet duurder.

In Weurt (gemeente Beuningen) staat **afvalverwerkingscentrale ARN**. Bij de verbranding van afval komt veel warmte vrij, dit kan eventueel als warmtebron in de omgeving worden gebruikt. Dit is geen duurzame vorm van energie, maar wel efficiënt gebruik van beschikbare warmte.

In regionaal verband is onderzocht waar kansen er zijn om deze warmte te gebruiken. Samen met Beuningen en Malden komt Wijchen hieruit naar voren als een kansrijk gebied. Als de warmte van de ARN beschikbaar komt, dan kan dit een warmtenet voeden voor een groot deel van de bebouwde kom van Wijchen (inclusief de westelijke buurten in het dorp). Het is niet zeker of deze warmte in onze gemeente beschikbaar komt. We willen hier als gemeente Wijchen wel zo snel mogelijk duidelijkheid over hebben. Na de Transitievisie Warmte onderzoeken wij daarom in regionaal verband hoe de warmte van de ARN het beste ingezet kan worden.

Net als bij individuele oplossingen, is het ook voor warmtenetten belangrijk dat we eerst de energievraag verkleinen door goed te isoleren. Bij een hoogtemperatuur warmtenet kan dit tot energielabel C of D, bij een laagtemperatuur warmtenet is minimaal energielabel B noodzakelijk.

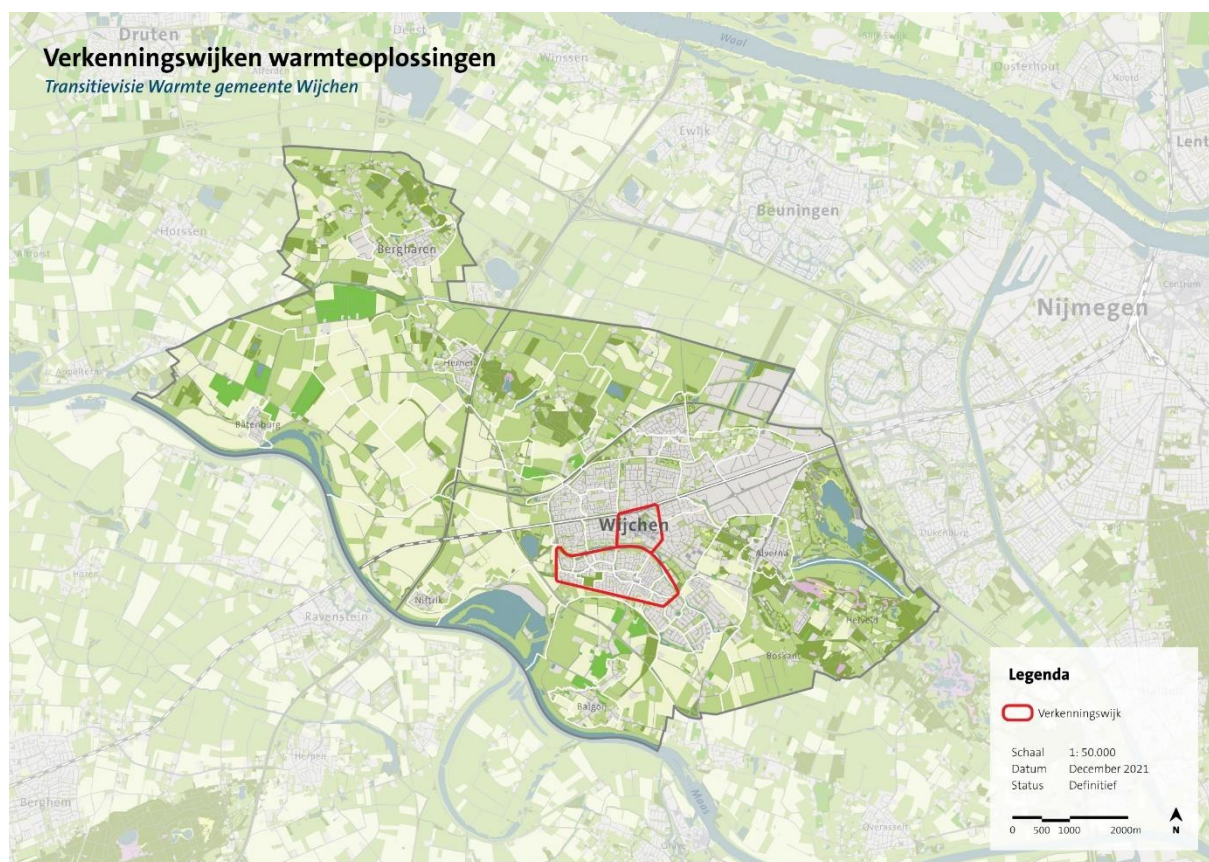
Verkenningwijken

De warmtetransitie heeft invloed op ons dagelijks leven. Daarom is het heel belangrijk om te weten op welk moment er in uw omgeving iets gaat gebeuren. Daarbij maken we onderscheid tussen de gebieden waar we ons vóór 2030 op richten en de gebieden die in de periode 2030-2050 aan bod komen. De gebieden waar we vóór 2030 mee aan de slag gaan, noemen we ‘**verkenningwijken**’.

Er zijn veel mogelijkheden onderzocht: technische mogelijkheden, ideeën van bewoners, financiële haalbaarheid en koppelkansen. Een koppelkans is bijvoorbeeld het vervangen van riolering of het gasnet combineren met aanleg van een warmtenet. Hieruit komen in Wijchen twee gebieden naar voren als meest logische verkenningwijken: **Wijchen centrum (Tussen Kasteel en Wijchens Meer)** en **Wijchen- Zuid**.

Dit betekent dat we in deze wijken in gesprek gaan met onze inwoners. Samen bepalen we welke stappen we kunnen zetten. Waar nodig doen wij nog meer onderzoek om de (on)mogelijkheden per buurt duidelijk te krijgen. Dat vertalen we uiteindelijk in een wijkuitvoeringsplan. De eerder vastgestelde uitgangspunten en de technische analyse uit deze Transitievisie Warmte vormen hierbij de basis.

In onderstaande kaart zijn beide verkenningwijken weergegeven. De grenzen van deze verkenningwijken liggen niet volledig vast, maar geven wel de afbakening voor het vervolg. Daarna worden de verkenningwijken afzonderlijk nog nader toegelicht.

De verkenningsswijken zijn maar een klein deel van de hele gemeente Wijchen. Dit betekent natuurlijk niet dat er in andere delen van onze gemeente niks mogelijk is. Als gemeente staan wij positief tegenover initiatieven die passen binnen onze uitgangspunten en bijdragen aan onze doelen.

Daarnaast kunnen er ook in de andere gebieden al stappen gezet worden, zoals isoleren en energie besparen. In het volgende onderdeel beschrijven we hoe wij het vervolg in onze warmtetransitie zien.

Wijchen centrum

Het centrum van Wijchen (Tussen Kasteel en Wijchens Meer) wordt opnieuw ontwikkeld. Ook worden er nieuwe gebouwen geplaatst. Uit onderzoek blijkt dat een warmtenet op basis van WKO en aquathermie uit het Wijchens Meer een kansrijke duurzame warmteoplossing is. Gezien de ontwikkeling in het gebied gaat de gemeente hier verder aan de slag met het onderzoeken van mogelijkheden voor een duurzaam warmtesysteem voor de nieuwbouw en de bestaande bouw.

De bestaande bouw verschilt veel van elkaar. In het centrum staan 348 gebouwen, waarvan de helft woningen. De andere gebouwen zijn gemengd: winkels, bedrijven, horeca of maatschappelijke functies. De leeftijd en energielabels van de gebouwen verschillen ook, maar de meeste gebouwen hebben een goed energielabel (A of B). Hierdoor zijn de meeste gebouwen al geschikt voor een warmtenet op WKO en aquathermie (lage temperatuur).

Wijchen-Zuid

Wijchen-Zuid is door de provincie Gelderland al aangewezen als [Wijk van de Toekomst](#): een wijk waarin in woningen stap voor stap worden aangesloten op een nieuwe en duurzame warmteoplossing. In dit gebied vindt onder de naam van Hart van Zuid de komende jaren een brede wijkvernieuwing plaats, te beginnen vanuit het voorzieningshart (het winkelcentrum). De nieuwbouw wordt al gasloos opgeleverd. De wijkvernieuwing willen wij echter combineren met isolatiemaatregelen en energiebesparing. Zo zetten we in Wijchen-Zuid samen stappen richting aardgasvrij.

In dit gebied staan ruim 2.800 woningen. Het grootste deel hiervan (ongeveer 2.300) is gebouwd in 1983-1992 en heeft energielabel C.

Samen en in stappen

Het aardgas wordt nog niet afgesloten. Het jaar 2050 is het doel, met in de tussentijd een meetmoment in 2030 en in 2040. De warmtetransitie is een proces van tientallen jaren en de opgave is groot. Daarom is het belangrijk om onze doelen, verwachtingen en mogelijkheden te vertalen naar een uitvoerbare strategie. Zo weten we wat we in Wijchen al eerder kunnen doen om straks onze doelen te halen.

In Wijchen gaan we dat doen met **vier sporen**. Daarmee werken we op hetzelfde moment aan:

- energiebesparing;
- het mogelijk maken van individuele oplossingen;
- collectieve mogelijkheden;
- en gaan we aan de slag in de verkenningsswijken.

In een gemeentelijk **uitvoeringsprogramma voor de warmtetransitie** vertalen we onze vier sporen naar duidelijke acties, activiteiten en kosten. Ook staat onder het kopje 'Verdieping' een tabel met oplossingen, aanpak en wat je per buurt kunt doen. Hieronder leggen we de sporen alvast verder uit.

Spoor 1: Samen gereed maken voor aardgasvrij

Een woning of gebouw is niet van het ene op het andere moment aardgasvrij. Dit vraagt vaak serieuze aanpassingen aan het pand, zoals extra isolatie en HR++(+)glas. Deze aanpassingen kosten geld en zijn niet altijd eenvoudig uitvoerbaar. Toch is het belangrijk dat gebouwen klaar gemaakt worden voor een aardgasvrije toekomst. Zo zullen woningen die mogelijk een individuele warmtepomp krijgen straks minimaal energielabel B moeten hebben. En woningen met een aansluiting op een warmtenet of hybride warmtepomp hebben minimaal energielabel C of D nodig. We gaan daarom in onze hele gemeente aan de slag met isolatie. Daarnaast zijn er andere maatregelen die leiden tot energiebesparing. Denk bijvoorbeeld aan het kopen van energiezuinige apparaten als een oud apparaat wordt vervangen. Of aan slimme systemen voor (led-)verlichting, ventilatie en/of verwarming.

Wij vinden het belangrijk dat huiseigenaren, Verenigingen van Eigenaren (VvE's) en andere gebouweigenaren weten wat mogelijk is. Daarom geven wij hen advies via het Loket Duurzaam Wonen Plus. Ook bieden wij leningen om maatregelen te betalen (zoals de Toekomstbestendig Wonen Lening). Het Loket Duurzaam Wonen Plus helpt ook bij de zoektocht naar subsidies. Deze vormen van hulp staan in ons uitvoeringsprogramma voor de warmtetransitie.

Spoor 2: Individuele oplossingen mogelijk maken

In een groot deel van onze gemeente vraagt de warmtetransitie om individuele oplossingen. 'Spoor 1' helpt hierbij, maar alleen isoleren en besparen maakt een gebouw nog niet aardgasvrij. Zoals uitgelegd worden de volgende technieken meestal gebruikt om een gebouw aardgasvrij te verwarmen:

- een elektrische warmtepomp;
- een hybride warmtepomp met hernieuwbaar gas.

Voor beide systemen zijn aanpassingen nodig in de woning. Behalve extra isoleren moet ook de cv-ketel worden vervangen. Dit geldt ook voor woningen die al energielabel A hebben. Dit zijn meestal

gebouwen die na 1990 gebouwd zijn. Zij zijn al klaar om aardgasvrij te worden. Als de cv-ketel vervangen moet worden kunnen deze gebouwen overstappen op een duurzamere warmteoplossing. In het uitvoeringsprogramma gaan we hier een actie voor opzetten.

Ondertussen zijn voor deze oplossingen ook aanpassingen van de infrastructuur nodig. Als iedereen overstapt naar all electric oplossingen is meer stroom nodig, en moet het elektriciteitsnetwerk verzaard worden.

Bij de hybride warmtepomp is nog steeds een gasnet nodig, maar dan met hernieuwbaar gas (groen gas of waterstof). De komende tien jaar is dat nog niet in grote hoeveelheden beschikbaar. Hierdoor is de hybride warmtepomp op dit moment een 'tussenoplossing'. Hiermee wordt wel al veel aardgas bespaard. Na ongeveer vijftien jaar moet een warmtepomp worden vervangen. Dan kan opnieuw worden bekeken of de overstap naar all electric gewenst is of dat hernieuwbaar gas beschikbaar komt. Dit maakt dat hybride warmtepompen in de meeste gevallen nu al een goede stap zijn.

Om individuele keuzes mogelijk te maken is een passende infrastructuur noodzakelijk. Voor all electric warmtepompen gaat het om verzwaring van het elektriciteitsnet. Bij hybride warmtepompen moet uiteindelijk hernieuwbaar gas in het gasnet te komen. Om dit proces goed te laten verlopen is afstemming en overleg nodig. Samen met netbeheerder Liander en andere partijen gaan we daarom een uitvoeringsplan voor de infrastructuur maken. We beschrijven waar we all electric of hybride oplossingen mogelijk willen maken. Ook geven we aan wanneer daarvoor aanpassingen aan infrastructuur nodig zijn. We doen dat zoveel mogelijk in samenhang met andere ontwikkelingen, zodat we bijvoorbeeld ook elektrisch vervoer en initiatieven voor collectieve opwek blijven stimuleren. Op die manier bouwen we met inwoners en de netbeheerder aan een robuust energiesysteem voor de toekomst. Dit uitvoeringsplan wordt onderdeel van het uitvoeringsprogramma warmtetransitie, waar we in 2022 mee aan de slag gaan.

Spoor 3: Collectieve oplossingen samen nader onderzoeken

Samen met onze inwoners en stakeholders gaan we de haalbaarheid van collectieve oplossingen nader onderzoeken. In eerste instantie richten we ons daarbij op de mogelijkheden vanuit de ARN en op onze verkenningswijken. Daar zijn kansen om op korte termijn stappen te zetten en behoort ook een warmtenet tot de mogelijkheden. Deze nadere onderzoeken naar collectieve oplossingen zijn onderdeel van het uitvoeringsprogramma warmtetransitie.

Spoor 4: Uitvoeringsplannen voor de verkenningswijken

In dit spoor vertalen we de drie eerdere sporen in een duidelijk uitvoeringsplan voor onze twee verkenningswijken. Samen met inwoners en belanghebbenden maken we het wijkuitvoeringsplan. Hierin zetten we stappen richting een duurzaam warmtesysteem. We bekijken samen met inwoners en andere belanghebbenden welke stappen we al willen en kunnen zetten richting aardgasvrij. Daarom is in

de uitvoeringsplannen uitgebreid aandacht voor communicatie en participatie (zie tekstblok). De uitvoeringsplannen horen bij het uitvoeringsprogramma voor de warmtetransitie.

Participatie en communicatie

De warmtetransitie is een grote en ingewikkelde opdracht. Hiervoor is een goede communicatie en samenwerking met de samenleving en belanghebbenden noodzakelijk. Mensen, bedrijven en organisaties willen weten wat ze kunnen verwachten en hoe zij invloed uit kunnen oefenen. De manier waarop we dat in onze hele gemeente willen aanpakken hebben we uitgewerkt in een communicatie- en participatieplan. Daarin geven wij voor het hele proces en voor elk spoor aan hoe wij de communicatie en participatie voor de warmtetransitie organiseren. Waar mogelijk sluiten we aan bij landelijke en regionale acties (bijvoorbeeld via de Groene Metropoolregio).

Monitoring en rapportage

Het is noodzakelijk om de voortgang van onze warmtetransitie en het effect van maatregelen te kunnen volgen (monitoring). Zo kunnen de gemeenteraad en andere betrokken organisaties reageren op ontwikkelingen. Ook kunnen ze bijsturen als dat nodig is.

Daarom gaan we elk jaar verslag doen over graadmeters voor de warmtetransitie, zoals CO₂-uitstoot. Hierbij kijken we ook naar andere duurzaamheidsdoelen. We maken zoveel mogelijk gebruik van bekende bronnen zoals de Klimaatmonitor van Rijkswaterstaat en de website waarstaatjegemeente.nl. Ondertussen bouwen we in onze gemeente veel kennis en ervaring op. Door goed overleg met onze inwoners, belanghebbenden en kennisinstellingen leren we wat wel en niet werkt. Dat is noodzakelijk om stap voor stap door onze warmtetransitie te lopen, waarbij onze belangrijkste punten centraal staan. In een ontwikkelproces delen we kennis en inspireren we elkaar met nieuwe ontwikkelingen. Ook zijn we open en eerlijk over wat wel en niet werkt. Zo zetten we in de gemeente Wijchen samen stappen richting een aardgasvrije toekomst.

Vervolgstappen

Nadat de Transitievisie Warmte door de gemeenteraad is vastgesteld, starten we met de ontwikkeling en uitvoering van het uitvoeringsprogramma voor de warmtetransitie in Wijchen. Per spoor vertalen we daarin onze ambitie naar concrete vervolgstappen, die ondertussen ook al gezet worden. Zo loopt de herontwikkeling Tussen Kasteel en Wijchens Meer gewoon door. Datzelfde geldt voor de regionale gesprekken over de warmte van de ARN. Ook de ondersteuning van het Loket Duurzaam Wonen Plus blijft gratis beschikbaar, terwijl inwoners zelf natuurlijk ook duurzame maatregelen blijven nemen. In het volgende onderdeel geven we daar alvast een aantal handvatten voor.

Rol van de gemeente

Via het Klimaatakkoord hebben gemeenten de leiding gekregen voor het proces naar een aardgasvrije gebouwde omgeving. Gemeenten brengen inwoners en belanghebbenden op het juiste moment samen. Ook zorgen ze dat de gewenste resultaten uit het Klimaatakkoord worden bereikt. Dit betekent dat per gebied goed bekeken moet worden wat de beste oplossing is voor de verwarming van huizen en gebouwen. De Transitievisie Warmte is hierin de eerste stap. Deze vertalen we daarna stap voor stap in een uitvoeringsprogramma en uitvoeringsplan per gebied.

Zelf aan de slag?

Het aardgas wordt niet van de ene op de andere dag afgesloten. Toch kunt u wel alvast stappen zetten richting een aardgasvrije woning. Stappen waar u geen spijt van krijgt. De warmteoplossing voor uw woning maakt daarbij niet uit. Daarnaast biedt ons Loket Duurzaam Wonen Plus steun bij het verduurzamen van uw woning of gebouw. Ook bieden wij in onze gemeente een lening aan voor toekomstbestendig wonen (dit was eerst de duurzaamheidslening). In dit onderdeel vindt u meer informatie over deze mogelijkheden.

Geen spijt maatregelen

Het vervangen van de cv-ketel door een duurzame warmteoplossing is meestal pas de laatste stap in de verduurzaming van uw woning of appartement. Tot die tijd kunt u verbetermaatregelen uitvoeren waar u geen spijt van krijgt. Dit zijn maatregelen die altijd verstandig zijn om te nemen richting een energieneutrale toekomst. Ze staan los van de uiteindelijke warmteoplossing voor uw woning. Het gaat dan vooral om maatregelen waarmee u minder of geen aardgas meer verbruikt. Denk aan koken op inductie in plaats van aardgas of (extra) isolatie van dak, muur of vloer.

U kunt ervan uitgaan dat u minimaal tot energielabel D moet isoleren, maar liever tot energielabel C of B. Dit heeft te maken met de duurzame warmteoplossing voor het gebied waar u woont. Het Rijk werkt aan een '[Isolatiestandaard](#)'. Hiermee kunnen gebouweigenaren vaststellen welk isolatieniveau nodig is voor een duurzame toekomst. In de tabel met oplossingen per buurt (zie het kopje 'Verdieping') ziet u welk energielabel voor de oplossing in uw buurt nodig is.

Onder het kopje 'Verdieping: Wat past bij mijn woning?' ziet u een afbeelding. In deze figuur kunt u zien wat 'geen spijt maatregelen' zijn voor het bouwjaar van uw woning. Ook vindt u hier een voorbeeld voor een rijtjeswoning uit de jaren '60 en de invloed van duurzame maatregelen op het energielabel.

Loket Duurzaam Wonen Plus

Hebt u behoefte aan gratis, onafhankelijk advies over het verduurzamen van uw woning? Dan kunt u terecht bij het Loket Duurzaam Wonen Plus van onze gemeente: [Wijchen | Loket duurzaam wonen plus](#).

Het Loket Duurzaam Wonen Plus van onze gemeente weet veel van subsidies en kan helpen bij het aanvragen van offertes bij deskundige bedrijven.

Lening toekomstbestendig wonen

Heeft u plannen om uw huis duurzamer, klaar voor de toekomst, asbestvrij of kwalitatief beter te maken? Veel woningen in Wijchen kunnen wel een verbetering op deze punten gebruiken, maar deze investeringen kosten vaak (veel) geld. De provincie Gelderland en de gemeente Wijchen vinden het belangrijk dat zoveel mogelijk woningen energiezuiniger, toekomstbestendiger en beter worden gemaakt. Daarom bieden de provincie en de gemeente je de mogelijkheid om een aantrekkelijke lening af te sluiten voor het verbeteren van uw huis: de 'Toekomstbestendig Wonen Lening'.

Lees meer over de lening toekomstbestendig wonen op <https://www.wijchen.nl/toekomstbestendig-wonen>.

Meer informatie

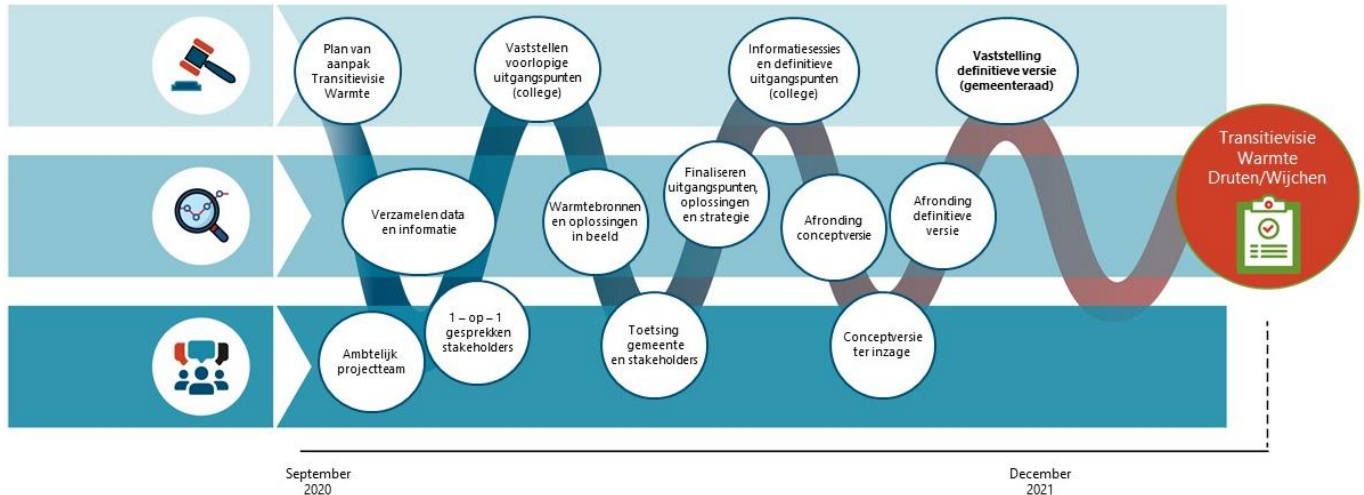
Op deze websites vindt u meer informatie over hoe u zelf aan de slag kunt met het verduurzamen van uw woning of woonomgeving:

- <https://www.wijchen.nl/duurzaamheid>
- <https://www.duurzaamwonenplus.nl/wijchen/>
- <https://svn.nl/gemeente/Wijchen>
- www.milieucentraal.nl
- www.verbeterjehuis.nl
- www.winstuitjewoning.nl

Verdieping

Proces en stakeholders

Voor de totstandkoming van deze Transitievisie Warmte is op hoofdlijnen het volgende proces doorlopen:

Bij dit proces zijn de volgende stakeholders betrokken geweest:

- Gemeente Wijchen:
 - Gemeenteraad
 - College van B&W
 - Ambtelijke organisatie
- Inwoners:
 - Draagvlakonderzoek Duurzaamheid in de Gemeente Wijchen
 - Inspraakmogelijkheid concept Transitievisie warmte (4 t/m 30 november 2021)
- Netbeheerder Liander
- Royal HaskoningDHV (advies- en ingenieursbureau)
- Waterschap Rivierenland
- Woningbouwcoöperaties De Kernen, Talis en Woonwaarts

Rol netbeheerder Liander

Als regionale netbeheerder is Liander verantwoordelijk voor de aanleg en het beheer van elektriciteits- en gasnetten. Keuzen die in de warmtetransitie worden gemaakt, kunnen van grote invloed zijn op de energie-infrastructuur. Bijvoorbeeld omdat warmte van lage temperatuur moet worden opgewaardeerd voor een warmtenet of omdat grote delen van een wijk overschakelen op elektrische verwarming via warmtepompen. Veranderingen in die infrastructuur kosten tijd, geld en vragen ruimte. Zowel bovengronds als ondergronds.

Netbeheerder Liander ziet het als haar maatschappelijke opdracht om te helpen bij de uitfasering van aardgas door proactief onze kennis over bestaande netten, mogelijke alternatieven en de technische en financiële consequenties van die alternatieven actief te delen en richting te geven op de systeemkeuzes. Liander helpt de gemeenten en wijken bij de overgang naar een duurzame gebouwde omgeving en een nieuwe warmtevoorziening.

Hiermee helpen wij beslissingen te nemen over een nieuwe duurzame energievoorziening, die zowel in het belang van de stakeholders, als in het publieke belang zijn om maatschappelijk tot de laagste kosten te komen in de warmtetransitie.

Begrippenlijst

Aardgasvrij

In 2050 moeten alle gebouwen in Nederland aardgasvrij zijn. Dat betekent dat er geen aardgas meer wordt gebruikt om woningen, kantoorpanden en andere gebouwen te verwarmen, te koken en om warm water te maken. In plaats van aardgas worden duurzame warmteoplossingen geïmplementeerd om toch comfortabele warme gebouwen te hebben, warm te kunnen douchen en om te kunnen koken. Bijvoorbeeld een warmtepomp of een warmtenet.

Aardgasvrij-ready

Om alle gebouwen in Nederland aardgasvrij te laten zijn in 2050, zijn meerdere stappen nodig. Direct op korte termijn van het aardgas afgaan is vaak te duur en ook zijn niet alle alternatieven overal al beschikbaar. Om de tijd tussen nu en 2050 goed te benutten, kunnen we echter al wel stappen zetten. Bijvoorbeeld door de gebouwen te isoleren, het gasfornuis te vervangen door een inductiekookplaat of door zonnepanelen te plaatsen. Dat noemen we het aardgasvrij-ready maken van de gebouwen: er voor zorgen dat de uiteindelijke afkoppeling van het aardgas in de toekomst makkelijk(er) verloopt.

Aardwarmte

Aardwarmte (ook wel geothermie genoemd) is warmte die uit de diepe ondergrond (dieper dan 500 meter) wordt gehaald. De temperatuur is zo diep onder de grond hoger omdat het binnen in de aarde heel erg heet is. Aardwarmte wordt met een warmtenet naar woningen gebracht. Er bestaat zowel diepe als ondiepe aardwarmte. Vaak moet de warmte uit ondiepe geothermie nog opgewaardeerd worden voordat het gebruikt kan worden voor verwarming van huizen.

Afgiftetemperatuur:

Bij collectieve oplossingen (warmtenetten) wordt er via een leidingennetwerk met warm water warmte geleverd aan de aangesloten gebouwen. Dat warme water wordt verwarmd door een warmtebron (zie voor meer informatie hierover ook de term warmtenet). De temperatuur die door dit warme water wordt geleverd – de afgiftetemperatuur – verschilt naargelang de warmtebron. De tem van het warme water kan echter verschillen. Vaak wordt er onderscheid gemaakt tussen lage-, midden- en hogetemperatuur warmte. Daarnaast is er ook nog een zogeheten bronnet:

- Een bronnet levert warmte met een temperatuur tussen de 10°C en de 30°C
- Lagetemperatuur (LT) warmte heeft een temperatuur tussen de 30°C en de 55°C.
- Middentemperatuur (MT) warmte heeft een temperatuur tussen de 55°C en de 75°C.
- Hogetemperatuur (HT) warmte heeft een temperatuur van 75°C of hoger.

Warmtenetten op basis van midden- of hogetemperatuur warmtebronnen hebben geen aanvullende warmtepompen nodig. Wel kan – zeker bij middentemperatuur – aanvullende isolatie nodig zijn. Bij warmtenetten op basis van lagetemperatuur is een aanvullende (buurt)warmtepomp nodig om de woning of het gebouw comfortabel te kunnen verwarmen.

All-electric:

Een warmteoplossing die alleen gebruik maakt van elektriciteit. Er is bij een all-electric warmteoplossing geen gebruik van het gasnet of een warmtenet. Voorbeelden van een all-electric warmteoplossing zijn:

- Warmtepomp (lucht-lucht, lucht-water, bodem-water)
- Elektrische kachel
- Infraroodpanelen

Aquathermie:

Aquathermie is de verzamelterm voor duurzaam verwarmen (en, wanneer er gebruik wordt gemaakt van WKO, koelen) met de thermische energie uit water. Aquathermie is één van de alternatieven voor duurzaam verwarmen die is genoemd in het Klimaatakkoord. Er zijn meerdere vormen van aquathermie:

- Thermische energie uit oppervlaktewater (TEO);
- Thermische energie uit afvalwater, ook wel riothermie genoemd (TEA);
- Thermische energie uit drinkwater (TED).

Betaalbaarheid:

Met betaalbaarheid wordt bedoeld dat de energietransitie financieel haalbaar moet blijven voor alle betrokkenen. Betaalbaarheid is één van de uitgangspunten van het Klimaatakkoord en ook voor deze Transitievisie Warmte. Er is nog geen eenduidige standaard of definitie om 'betaalbaarheid' van een duurzame warmteoplossing te toetsen. Dit zal per uitvoeringsplan beoordeeld moeten worden, op basis van een reële berekening van kosten en opbrengsten voor alle betrokkenen.

Biogas:

Een gas dat ontstaat bij de vergisting van biomassa (bijvoorbeeld mest, gft-afval, etcetera) en dat gebruikt kan worden als alternatief voor aardgas.

Biomassa:

Biomassa bestaat uit organisch, natuurlijk materiaal (hout, snoeiafval, gft-afval, zuiveringsslib, afval uit de voedingsindustrie, mest etc.). Dit materiaal bevat energie. Door biomassa te verbranden of te vergisten kan energie wordt opgewekt. Niet alle energie uit biomassa wordt als duurzaam beschouwd, dat ligt aan de herkomst van de biomassa.

Coalitieakkoord / collegeprogramma:

Een akkoord dat wordt gesloten door een meerderheid van de partijen in de gemeenteraad. Op basis van dit akkoord, waarin uiteenlopende afspraken en doelstellingen worden opgeschreven voor het beleid voor de komende jaren in de gemeente, stellen deze partijen de leden van het College van B&W aan.

Duurzame energie:

Energie die wordt opgewekt uit natuurlijke, herbruikbare bronnen. Voorbeelden daarvan zijn zon, wind, bodem en water. Biomassa wordt afhankelijk van de herkomst ook als duurzame energiebron gezien.

Duurzame warmteoplossingen:

Manieren om gebouwen op een duurzame manier te verwarmen. Daarmee worden warmtebronnen bedoeld die (netto) geen CO₂ uitstoten. Voorbeelden zijn aquathermie, hernieuwbare gassen (biogas, waterstof) en duurzame elektriciteit om all-electricoplossingen mee te laten functioneren.

Duurzaamheid, duurzame ontwikkeling:

Duurzame ontwikkeling is een ontwikkeling die tegemoetkomt aan de levensbehoeften van de huidige generatie, zonder die van de toekomstige generaties tekort te doen.

Energieneutraal:

Een woning, gebouw, gebied of activiteit is energieneutraal als het energieverbruik op jaarbasis netto nul is. Over een jaar gezien wordt er evenveel energie opgewekt als verbruikt. Daarbij kan ook het energieverbruik van het (bouw)materiaal worden meegenomen.

Energietransitie:

De omschakeling van gebruik van fossiele energiebronnen (zoals aardgas en aardolie), naar duurzame energiebronnen, zoals zonne-energie, windenergie, geothermie, warmtepompen, etcetera.

College van B&W:

Het college van burgemeester en wethouders. Dit is het dagelijks bestuur van een gemeente.

CO₂-neutraal:

Een woning, gebouw, gebied of activiteit is CO₂-neutraal als de CO₂-uitstoot op jaarbasis netto nul is. Over een jaar gezien wordt er minstens evenveel CO₂ opgenomen als uitgestoten. Dat kan ook door compensatie plaatsvinden.

Geen-spijtnaatregelen:

Geen-spijtnaatregelen zijn maatregelen die in principe altijd lonen. Ze dragen bij aan het duurzaam verminderen van het energie- en/of het aardgasverbruik en zorgen daardoor voor een lagere energie-behoefte. Geen-spijtnaatregelen zijn altijd zinvol, ongeacht de uiteindelijke warmte-oplossing. Voorbeelden zijn isolatie, dichten van kieren en gaten en het vervangen van het gasfornuis door een inductiekookplaat. Dit zijn maatregelen die goed terug te verdienen zijn. Omdat het vervangen van de cv-ketel door een duurzame warmteoplossing over het algemeen pas de laatste stap is in de verduurzaming van een gebouw, is het aan te raden de geen-spijtnaatregelen uit te voeren wanneer daarvoor een juist moment is.

Gelders Energieakkoord:

Een provinciaal samenwerkingsverband van bijna 250 Gelderse organisaties, waarmee gezamenlijk klimaatdoelstellingen worden nagestreefd.

Gemeenteraad:

De gemeenteraad is het hoogste bestuursorgaan binnen een gemeente en bestaat uit een aantal gekozen volksvertegenwoordigers (afhankelijk van de grootte van een gemeente). Deze worden iedere vier jaar door de inwoners van de gemeente gekozen tijdens de gemeenteraadsverkiezingen.

Geothermie:

Geothermie (ook wel aardwarmte genoemd) is warmte die uit de diepe ondergrond (dieper dan 500 meter) wordt gehaald. De temperatuur is zo diep onder de grond hoger omdat het binnen in de aarde heel erg heet is. Geothermie wordt met een warmtenet naar woningen gebracht. Er bestaat zowel diepe als ondiepe geothermie. Vaak moet de warmte uit ondiepe geothermie nog opgewaardeerd worden voordat het gebruikt kan worden voor verwarming van huizen.

Groen gas:

Een vorm van biogas die is opgewerkt tot dezelfde kwaliteit als aardgas. Om groen gas toe te passen is dus geen aanpassing aan installaties of leidingen nodig.

Hernieuwbaar gas:

Een hernieuwbaar gas is een duurzaam soort gas. Dit kan biogas of groen gas zijn, maar ook waterstof. Waterstof is alleen hernieuwbaar als het wordt gemaakt door water met behulp van duurzame elektriciteit te splitsen in waterstofgas en zuurstofgas. Hernieuwbaar gas kan worden verbrand in een (aangepaste) cv-ketel. Die zal altijd in combinatie met een hybride warmtepomp gebruikt worden, omdat de beschikbaarheid van hernieuwbare gassen beperkt is.

Hybride:

In het algemeen betekent een hybride warmteoplossing een oplossing die bestaat uit twee verschillende warmteoplossingen. Meestal is dat een elektrische warmtepomp aangevuld met een cv-ketel die wordt gestookt op gas. Dat kan in het begin nog aardgas zijn, maar later moet dat worden vervangen door een vorm van hernieuwbaar gas.

Klimaatakkoord:

In dit nationale akkoord dat is getekend op 28 juni 2019 staan ruim 600 afspraken om de uitstoot van broeikasgassen tegen te gaan. Kern van dit akkoord is het realiseren van 49% CO₂-reductie in 2030 en om uiteindelijk in 2050 CO₂-neutraal te zijn. Er moet dan 95% minder CO₂ worden uitgestoten dan in het jaar 1990. In het klimaatakkoord is o.a. afgesproken dat in 2030 20% van de woningen zonder aardgas verwarmd worden.

Klimaatneutraal:

Een woning, gebouw, gebied of activiteit is klimaatneutraal als er geen positief of negatief effect op het klimaat is. In de praktijk betekent dit dat er geen extra CO₂ of andere broeikasgassen vrijkomen die verband houden met deze woning, dit gebouw, dit gebied of deze activiteit.

Koppelkansen

Mogelijkheden die ontstaan doordat de omstandigheden op een bepaalde locatie gunstig zijn om aan de slag te gaan. Denk aan een afgeschreven gasnet, geplande werkzaamheden in de openbare ruimte of een kansrijk bewonerscollectief.

Lagetemperatuurverwarming

Een aangepast verwarmingssysteem dat in het gebouw moet worden aangelegd om het comfortabel te kunnen verwarmen met lagetemperatuur warmte (zie ook afgiftetemperatuur). Dit bestaat uit aangepaste (muur)radiatoren en/of vloerverwarming.

Maatschappelijke kosten

Met maatschappelijke kosten worden de kosten voor de hele maatschappij bedoeld. De maatschappelijke kosten zijn een optelsom van allerlei aspecten, zoals de kosten van het gebruiken van een warmtebron, tot het aanleggen van de infrastructuur en de kosten om in een woning gebruik te maken van de warmte. Deze kosten zijn voor iedere duurzame warmteoplossing berekend door het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL).

Monitoring

In beeld brengen en houden van ontwikkelingen. In de warmtetransitie kan dat op verschillende manieren. Bijvoorbeeld door bij te houden hoeveel CO₂ er minder is uitgestoten in vergelijking met een ander jaar. Of door bij te houden hoeveel woningen zijn geïsoleerd of van het aardgas af zijn gegaan.

Netbeheerder:

De organisatie die in een regio zorgt dat het elektriciteits- en het gasleidingnetwerk naar behoren functioneert. In de gemeenten Druten en Wijchen is dit Liander.

Omgevingsvisie:

Een integrale, ruimtelijke langetermijnvisie van een gemeente voor de hele fysieke leefomgeving.

Planbureau voor de Leefomgeving (PBL):

De Nederlandse overheidsinstantie voor het maken van strategische beleidsanalyses op het gebied van milieu, natuur en ruimte.

Regionale Energiestrategie (RES):

Een document van de energieregio, waarin wordt beschreven hoe en waar duurzame energie opgewekt gaat worden. De gemeenten Druten en Wijchen maken deel uit van de RES-regio Arnhem-Nijmegen.

Regionale Structuur Warmte (RSW)

Een document van de energieregio, waarin wordt beschreven welke (bovenlokale) warmtebronnen er beschikbaar zijn. De RSW maakt onderdeel uit van de RES.

Restwarmte

Restwarmte is warmte die ontstaat of overblijft bij een ander proces. Kenmerk van restwarmte is dat deze warmte in dat proces geen verdere toepassing of nut heeft. Veel restwarmte komt voor in de industrie, waarbij bedrijven producten maken. Daarvoor is hitte nodig (bijv. ovens, lasapparatuur, e.d.). Die warmte kan aan een warmtenet worden geleverd om zo woningen en gebouwen te verwarmen.

Schillabel

Een schillabel is het energielabel van een gebouw zonder maatregelen zoals zonnepanelen. Het gaat dus om de mate van isolatie van een gebouw.

Transitievisie Warmte (TVW):

Een document waarin per gemeente het tijdspad wordt vastgelegd waarop wijken van het aardgas afgaan.

Warmte-uitvoeringsplan (WUP):

In een warmte-uitvoeringsplan staat hoe we de doelen vanuit de Transitievisie Warmte concreet gaan maken voor een wijk, buurt of dorp. Dit plan wordt voor één of meerdere wijken/buurtten/dorpen opgesteld. Uiteindelijk worden er Warmte-uitvoeringsplannen opgesteld voor alle wijken, buurten en dorpen. Het WUP wordt samen met bewoners, ondernemers, maatschappelijke partijen en professionele stakeholders opgesteld.

Warmtenet:

Een netwerk van leidingen met warm water voor de verwarming van huizen en gebouwen. Een warmtenet is een collectieve duurzame warmteoplossing. Een synoniem voor een warmtenet is stadsverwarming.

Warmtepomp:

Een elektrisch en energiezuinig alternatief voor de traditionele cv-ketel. Een warmtepomp werkt op elektriciteit en maakt gebruik van het verschil in temperatuur tussen twee ruimten. Duurzame warmteoplossingen die gebruik maken van een warmtepomp zijn:

- All-electric. In deze situatie wordt alle warmte opgewekt met een warmtepomp. Koken en de verwarming van warm tapwater komt in deze situatie van een boiler en/of een inductiekookplaat.
- Hybride. In deze situatie wordt de warmte opgewekt met een combinatie van een warmtepomp en een cv-ketel. Deze cv-ketel wordt gevoed met een vorm van gas. Dat kan eerst nog aardgas zijn, maar later zal dit gas vervangen moeten worden door een hernieuwbare vorm van gas. In normale weersomstandigheden volstaat de warmtepomp, maar wanneer het erg koud is wordt er bijgestookt met de cv-ketel.

Warmte-Koude Opslagsysteem (WKO):

Een systeem waarbij met twee bodemplussen warmte of koude kan worden opgeslagen in de bodem, zodat dit gebruikt kan worden wanneer er vraag is. Een WKO-systeem wordt vaak gebruikt in combinatie met aquathermie of lagetemperatuur-warmte in een (kleinschalig) warmtenet.

Waterstof:

Waterstof is een vorm van gas die afhankelijk van de manier van productie hernieuwbaar is. Er kan onderscheid worden gemaakt tussen drie 'kleuren' waterstof:

- Grijze waterstof wordt gemaakt door aardgas te splitsen in waterstofgas en CO₂. Dit is geen hernieuwbaar gas en wordt daarom niet meegenomen in de Transitievisie Warmte.
- Blauwe waterstof wordt gemaakt door aardgas te splitsen in waterstofgas en CO₂. De CO₂ wordt bij blauwe waterstof vervolgens opgeborgen in bijvoorbeeld een leeg gasveld. Deze vorm van waterstof bestaat op dit moment (nog) niet in Nederland en is ook niet hernieuwbaar. Daarom wordt deze vorm van waterstof niet meegenomen in de Transitievisie Warmte.
- Groene waterstof wordt gemaakt door elektriciteit door water te laten lopen, waardoor het water splitst in waterstofgas en zuurstofgas. Wanneer er hierbij gebruik wordt gemaakt van duurzame elektriciteit, is groene waterstof een vorm van hernieuwbaar gas.

Warmtetransitie:

De omschakeling van fossiele warmtebronnen, zoals aardgas, naar duurzame warmtebronnen, zoals aquathermie, geothermie, duurzame gassen.

Woningcorporatie:

Een organisatie die zich richt op het bouwen, beheren en verhuren van sociale huurwoningen.

Toelichting eenheden energie

1 GJ = 1 GigaJoule = 1.000 MJ = 1.000 MegaJoule

1 TJ = 1 TeraJoule = 1.000 GJ = 1.000 GigaJoule

1 TJe = 1 TJ elektriciteit

1 TJth = 1 TJ thermisch, dat is warmte of koude

1 kWh elektriciteit (1 kiloWattuur) wordt omgerekend naar 1 TJ energie door met 3,6 te vermenigvuldigen en te delen door 1 miljoen. 1 TJ is daardoor gelijk aan 277.778 kWh. 1 kWh is gelijk aan 3,6 MJ.

1 m³ (1 kubieke meter) aardgas wordt omgerekend naar 1 TJ energie door met 31,65 te vermenigvuldigen (onderste verbrandingswaarde) en te delen door 1 miljoen. 1 TJ is gelijk aan 31.595 m³ aardgas. 1 m³ aardgas is gelijk aan 31,65 MJ.

Klimaatakkoord

[Link naar bestand toevoegen](#)

Gelders Energieakkoord

[Link naar bestand toevoegen](#)

Energieplan 'Samen naar een duurzaam Wijchen'

[Link naar bestand toevoegen](#)

Startnotitie Transitievisie Warmte

[Link naar bestand toevoegen](#)

Uitgangspuntennotitie Transitievisie Warmte

[Link naar bestand toevoegen](#)

RES 1.0 regio Arnhem-Nijmegen

[Link naar bestand toevoegen](#)

Hoe werken de duurzame warmteoplossingen?

Er zijn verschillende manieren om huizen en gebouwen te verwarmen zonder het gebruik van aardgas. Bijvoorbeeld door een warmtepomp, warmtenet of groen gas.

Warmtenetten noemen we een collectieve oplossing. In dat geval kan een hele straat, buurt of wijk gebruik maken van dezelfde warmteoplossing. Andere oplossingen zijn individueel, deze bevinden zich in de woningen en gebouwen zelf. De warmtepomp is hier een voorbeeld van.

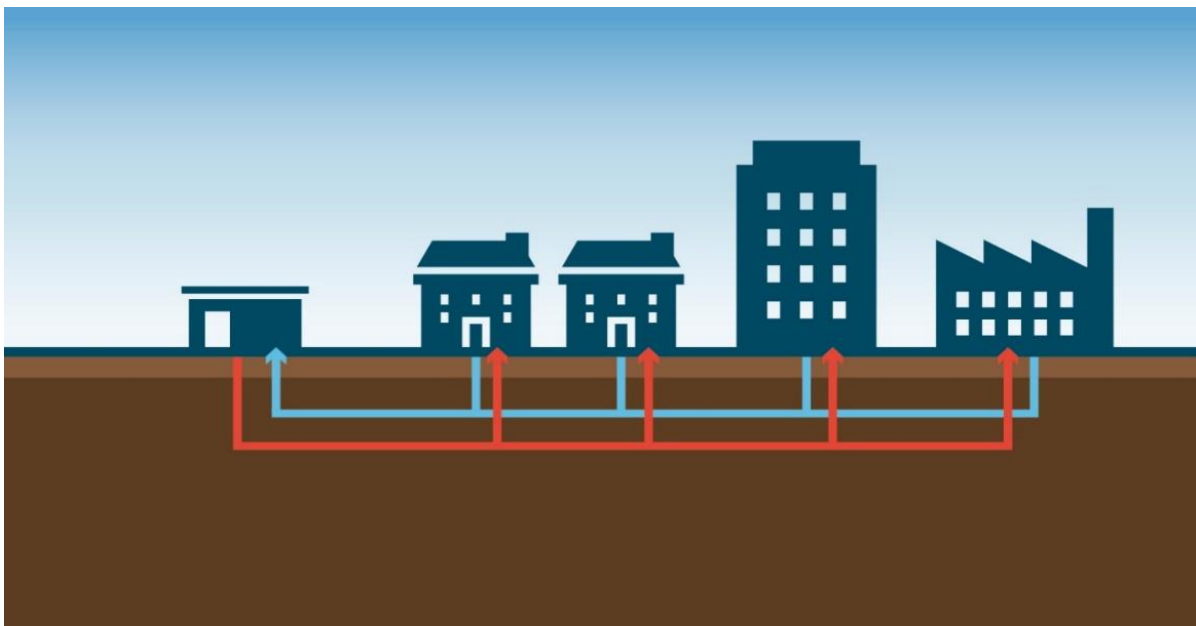
Individuele oplossingen maken wel gebruik van algemene infrastructuur. Warmtepompen benutten het elektriciteitsnet en wordt daarom ook wel *all electric* genoemd, of volledig elektrisch. Groen gas of waterstof kan door het gasnet stromen. We noemen dit daarom hernieuwbare gassen. In tegenstelling tot aardgas zijn deze gassen duurzaam op te wekken. Tot slot is een combinatie mogelijk tussen het gasnet en elektriciteitsnet. Dit noemen wij een hybride oplossing. Meestal bestaat dit uit een combinatie van een elektrische warmtepomp en een cv-ketel op gas.

All electric, hybride en warmtenetten met lage temperatuur warmtebronnen maken gebruik van warmtepompen om warmte op een bruikbare temperatuur te leveren. Dit kost elektriciteit, waardoor extra wind- en zonne-energie nodig is. Ook moet het elektriciteitsnetwerk deze extra vraag aankunnen. Dit kan betekenen dat het netwerk hiervoor verzwakt moet worden. Dit is een belangrijk aandachtspunt bij de ontwikkeling van duurzame warmteoplossingen, omdat het aanpassen van het netwerk erg kostbaar is.

Hieronder worden de verschillende duurzame oplossingen en warmtebronnen beschreven. Meer informatie is ook te vinden op de website van het [Expertise Centrum Warmte](#).

Warmtenet (collectief)

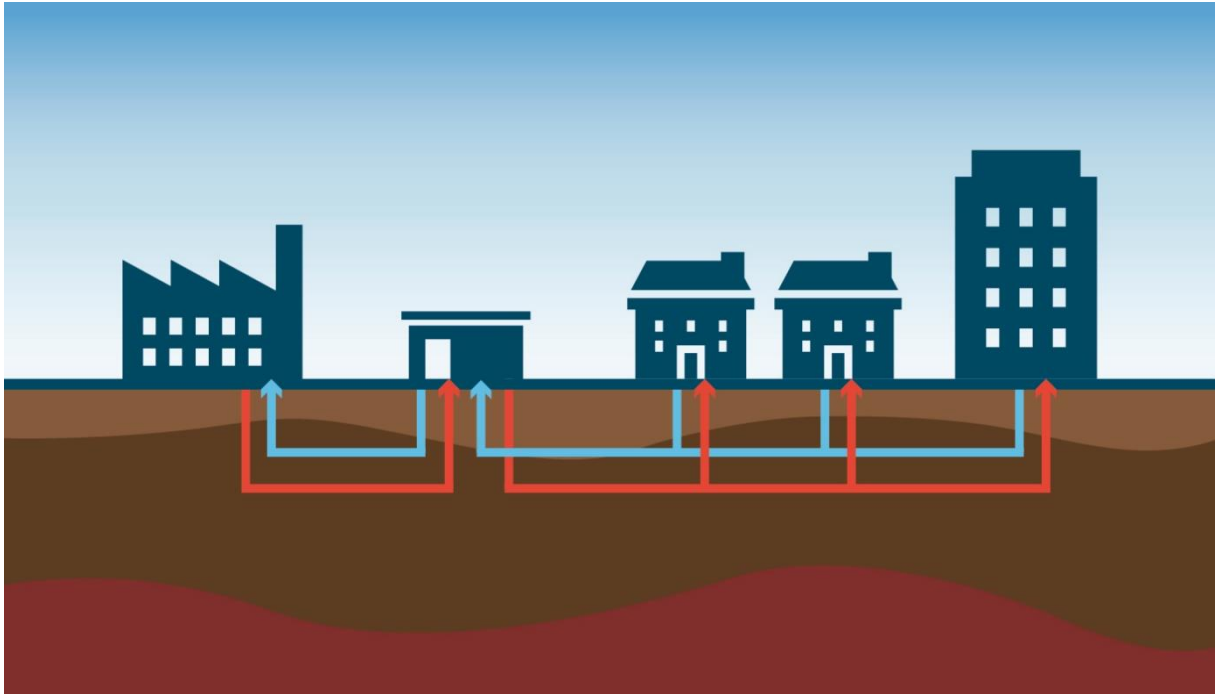
Een warmtenet is een netwerk van leidingen onder de grond waar warm water doorheen stroomt. Dit wordt ook wel stadsverwarming genoemd. Er zijn verschillende warmtebronnen die voor warm water kunnen zorgen. Mogelijke warmtebronnen zijn bijvoorbeeld restwarmte, biomassa, geothermie (aardwarmte) of aquathermie (warmte uit oppervlaktewater, afvalwater of leidingwater).

Figuur 1 - Afbeelding van een warmtenet

Restwarmte (in combinatie met een warmtenet)

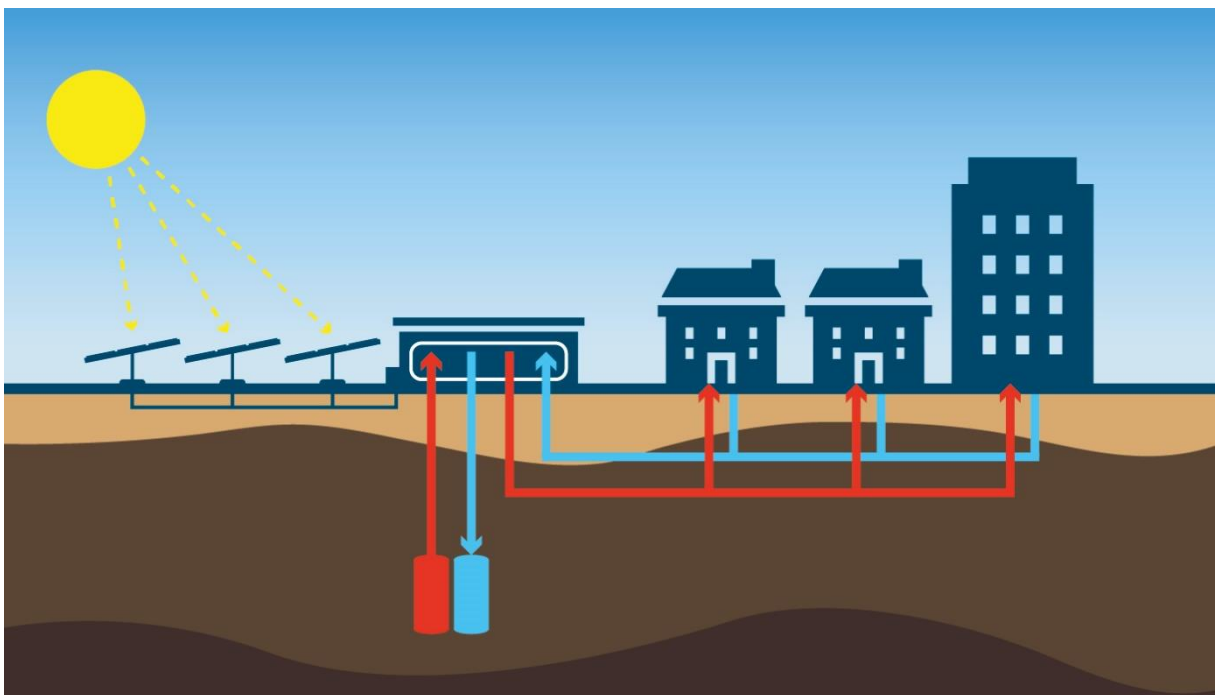
Restwarmte komt vrij bij een productieproces en wordt vervolgens via een warmtenet getransporteerd naar de gebouwen. Restwarmte is warmte die over is en niet meer binnen het bedrijf zelf kan worden gebruikt.

Figuur 2 - Afbeelding van een warmtenet i.c.m. restwarmte

Zonthermie (in combinatie met een warmtenet)

Zonthermie is het winnen van zonnewarmte. Via zonnecollectoren op daken of zelfs zonneweides kan extra duurzame warmte opgewekt worden voor het netwerk. Omdat deze warmte vooral in de zomer

Figuur 3 - Afbeelding van een warmtenet i.c.m. zonthermie

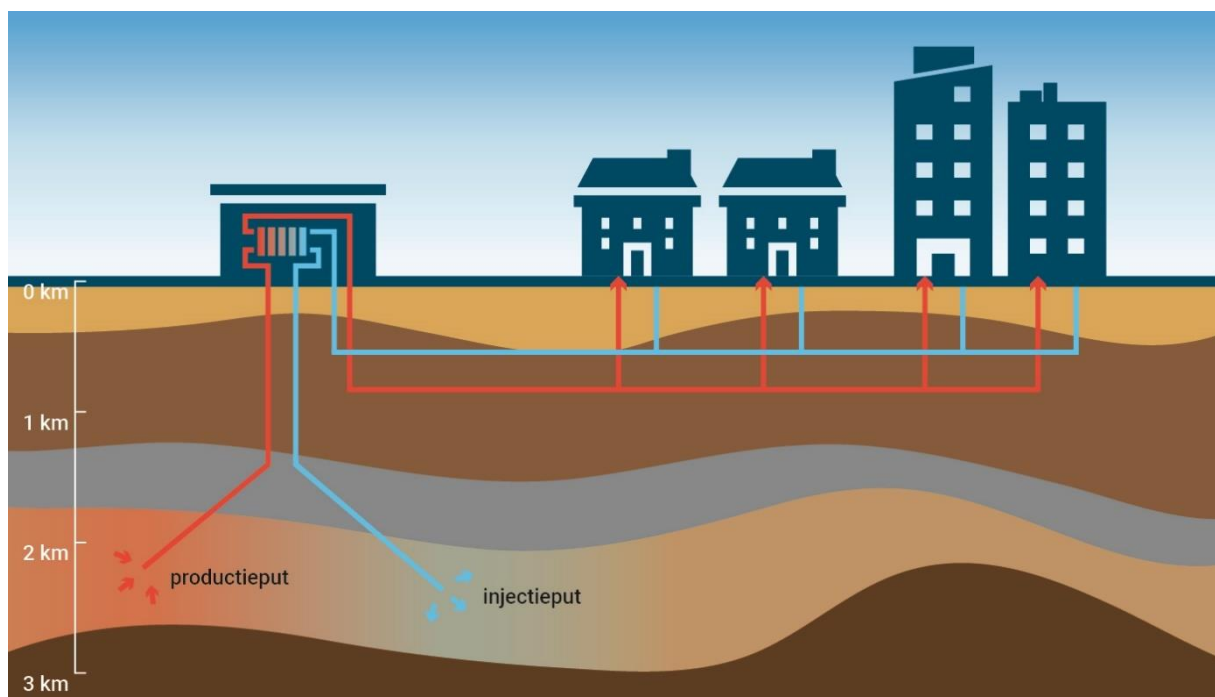
beschikbaar komt, combineert dit goed met een Warmte-Koude-Opslag. Zo kan de energie opgeslagen worden en in de winter worden gebruikt. Op dit moment is zonthermie vooral een mogelijke aanvulling op andere warmtebronnen.

Geothermie (in combinatie met een warmtenet)

Geothermie, ook vaak 'aardwarmte' genoemd, maakt gebruik van warmte uit de grond. Bij warmte-winning van het maaiveld tot 500 meter diepte spreken we over bodemenergie. Geothermie is de benutting van warmte uit de ondergrond vanaf 500 meter en dieper. Om het warme water te kunnen winnen, moeten er twee putten worden geboord: een productieput en een injectieput. Het boren van een put is kostbaar (een enkele boring kost al gauw 2 tot 5 miljoen euro). Minder diep boren kan in sommige gevallen (ondiepe geothermie), maar levert ook minder warmte.

Gezien de hoge kosten is er ook een aanzienlijke warmteafzet nodig om de investering terug te verdienen. Dit maakt dat je moeilijk stapsgewijs een warmtenet kan laten groeien. Het is vaak een grote, kostbare operatie. Naast de schaal van deze projecten speelt ook de geschiktheid van de ondergrond een belangrijke rol. Door middel van metingen (seismiek) aan het aardoppervlakte krijgen we een beeld van de ondergrond. De kenmerken en mogelijkheden van de put worden pas echt bekend na een proefboring.

Op dit moment heeft een geothermieproject alleen kans van slagen als er ook een aanzienlijke zekerheid is over de warmteopbrengst (bodem) en warmteafname. Als een van deze twee onzeker lijkt, dan zijn de risico's en benodigde risicopremies voor geothermie te hoog.

Figuur 4 - Afbeelding van een warmtenet i.c.m. geothermie

Aquathermie (in combinatie met een warmtenet)

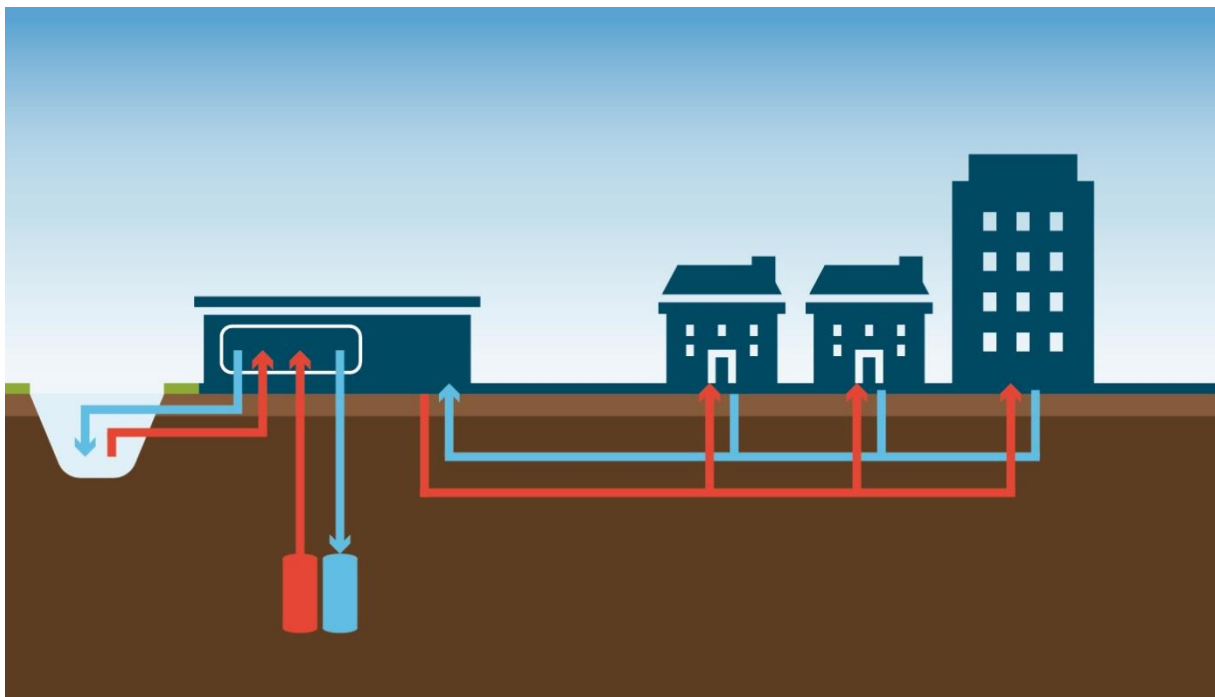
Oppervlaktewater en afvalwater zijn twee warmtebronnen die steeds vaker worden gebruikt voor warmtenetten. Deze bronnen, en dan met name het oppervlaktewater (rivieren, meren) zijn in Nederland altijd en veelvuldig aanwezig waardoor de continuïteit voor de lange termijn is gegarandeerd. Ook drinkwater(leidingen) wordt als mogelijke warmtebron gezien.

Aquathermie levert, vanwege de relatief lage watertemperatuur, een lage temperatuur voor de verwarming van gebouwen. Er is daarom een warmtepomp nodig om de warmte naar een bruikbare temperatuur te brengen. Dit kan ook betekenen dat het elektriciteitsnetwerk verzaamd moet worden.

Warmte uit oppervlaktewater

Een aquathermie-systeem dat gebruikt maakt van warmte uit oppervlaktewater, wordt ook wel TEO genoemd: Thermische Energie uit Oppervlaktewater. In dit systeem wordt warmte onttrokken uit het water.

In de praktijk zijn er vaak regels/randvoorwaarden voor het onttrekken van warmte uit de wateren, waardoor de bron (met name in de koudere periode) niet optimaal benut kan worden. Dit maakt dat TEO vaak gecombineerd wordt met een Warmte-Koude Opslag (WKO) of een warmtebuffer.

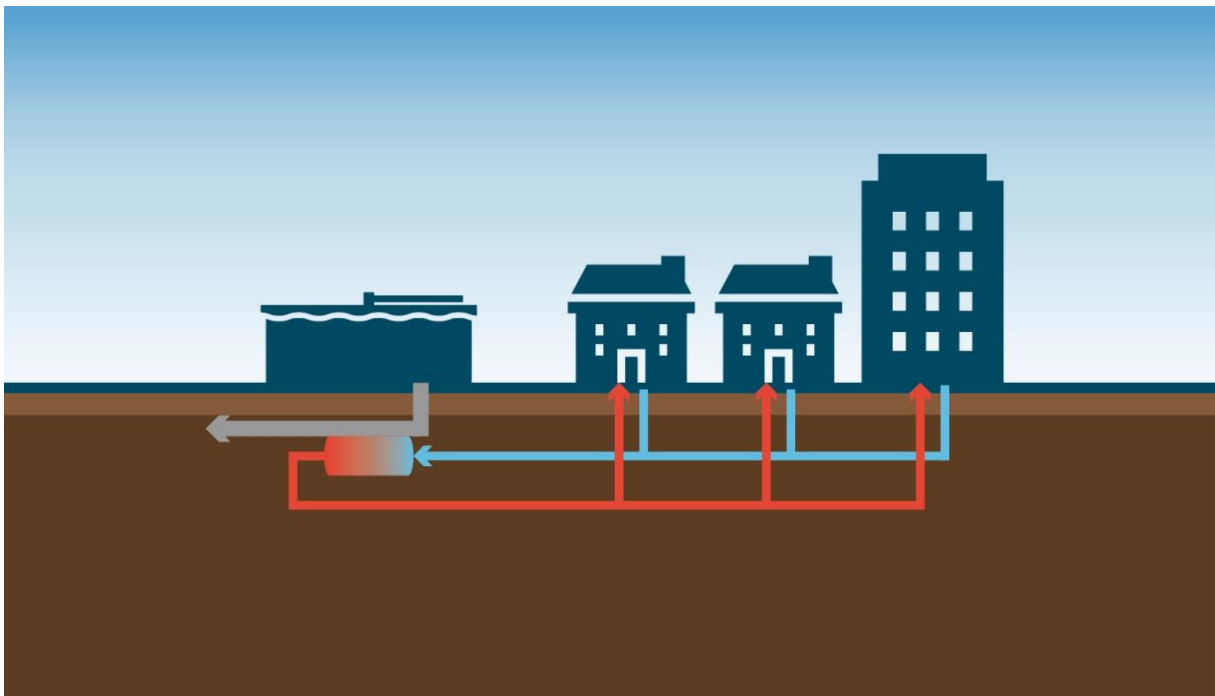

Figuur 5 - Afbeelding van een warmtenet i.c.m. TEO

Warmte uit afvalwater

Een aquathermie-systeem dat gebruikt maakt van warmte uit afvalwater wordt ook wel TEA genoemd: Thermische Energie uit Afvalwater. In dit systeem wordt warmte onttrokken uit rioleringsbuizen of uit afvalwater bij een waterzuiveringsinstallatie. In veel gevallen is de temperatuur van de bron (effluent

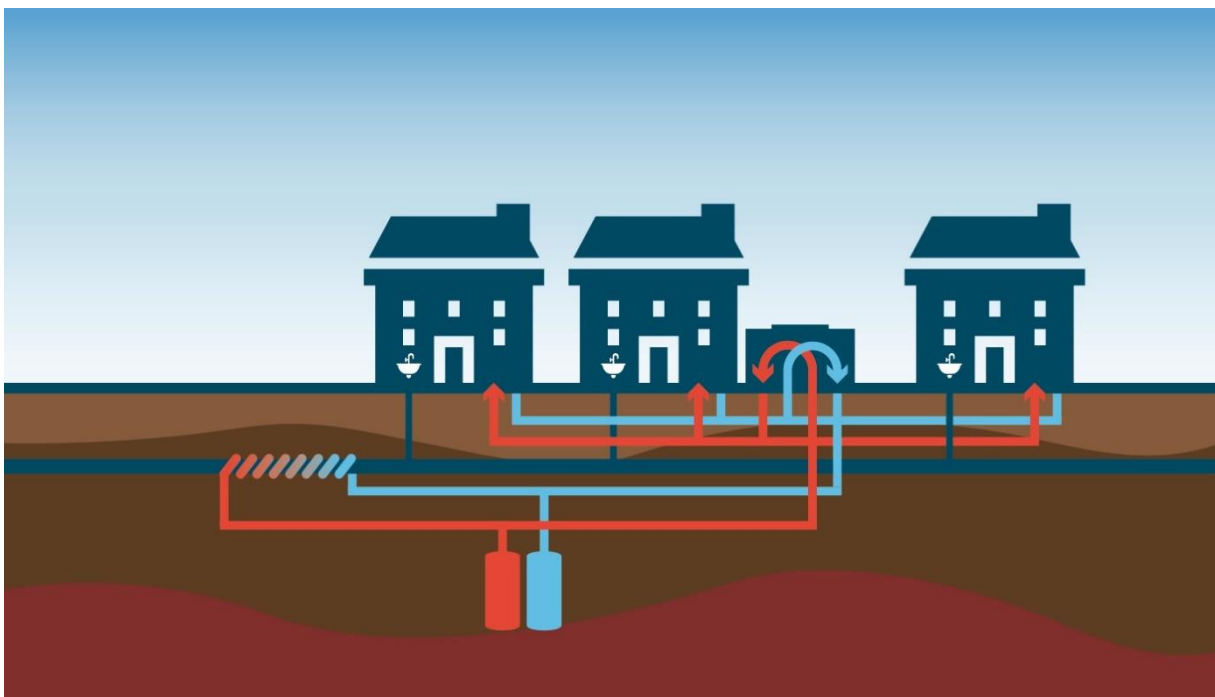
water) hoger dan bij oppervlaktewater. Ook zijn er minder temperatuurschommelingen dan bij oppervlaktewater.

Figuur 6 - Afbeelding van een warmtenet i.c.m. TEA

Warmte uit drinkwater

Eén van de vormen van aquathermie is TED; Thermische Energie uit Drinkwater. Warmtewinning uit drinkwater kan een interessante optie kan zijn, vanwege de constante beschikbaarheid van de warmte. Het uitwisselen van warmte met drinkwater is iets eenvoudiger dan bij vuil rioolwater. Omdat het leidingwater een lage temperatuur heeft, wordt het gecombineerd met een warmtepomp.

Figuur 7 - Afbeelding van een warmtenet i.c.m. TED

Warmte Koude Opslag (WKO, in combinatie met een warmtenet)

Een Warmte Koude Opslag (WKO) is geen echte warmtebron, maar een buffer in de bodem om warmte en koude over het jaar in op te slaan. Warmte die in de zomer beschikbaar is, kan in de bodem opgeslagen worden. Denk bijvoorbeeld aan de opgewarmde Arkervaat (aquathermie) of zonnewarmte (zonthermie). Warm water (15 – 25°C) wordt via een put in een doorlatende zandsteenlaag gepompt, op enkele tientallen tot honderden meters diepte. In de winter, wanneer deze warmte nodig is, wordt deze weer opgepompt. Meestal wordt een warmtepomp gebruikt om de temperatuur van het water daarna nog verder te verhogen, zodat het gebruikt kan worden om gebouwen te verwarmen.

Hetzelfde proces gebeurt andersom in de winter. Koud water (7 – 12°C) wordt in de winter in de bodem opgeslagen en in de zomer gebruikt wanneer er een koelvraag is. Het koude water wordt dan weer opgepompt en gebruikt om gebouwen te koelen. Vooral in combinatie met lage temperatuur warmtebronnen zoals aquathermie en zonthermie is een WKO vaak een belangrijke component in het warmtesysteem.

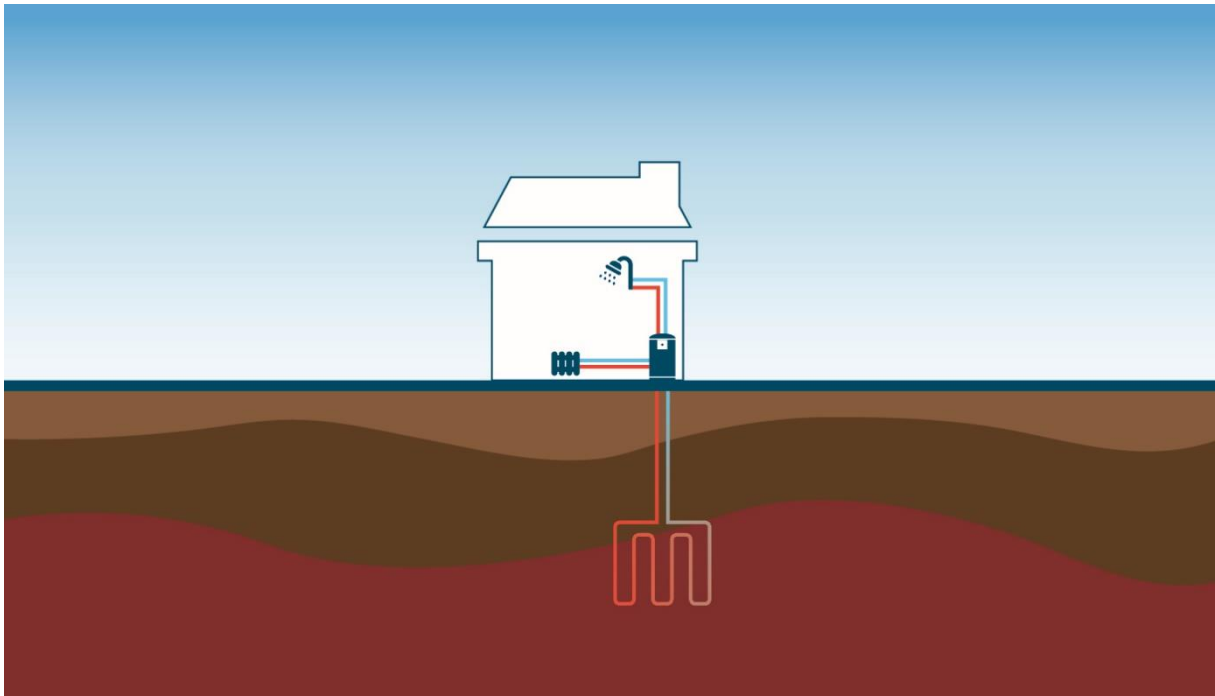
Voor de toepassing van deze vorm van energieopslag in de bodem is in het algemeen een vergunning Grondwaterwet vereist. Daarin wordt onder andere vastgelegd dat er (voldoende) energiebalans in de bodem moet zijn. Het is niet toegestaan in uitsluitingsgebieden zoals grondwaterbeschermingsgebieden.

Warmtepompen (individueel)

Een warmtepomp kan worden gezien als een elektrisch en energiezuinig alternatief voor de traditionele CV-ketel. De oplossing wordt ook wel *all electric* genoemd, omdat er alleen gebruik wordt gemaakt van elektriciteit.

Een warmtepomp onttrekt warmte uit de bodem (bodemwarmtepomp) of de buitenlucht (luchtwarmtepomp) en verwarmt dit verder. Met één deel elektriciteit maakt een warmtepomp twee tot zes delen warmte. De warmtepomp is dus een zeer efficiënte techniek.

Voor een luchtwarmtepomp is een buitenunit nodig. Dit is een ventilatorkast aan de buitenkant van de woning, net als bij een traditionele airco. Dit heeft invloed op de uitstraling van de woning. De ventilator maakt ook geluid, wat soms als hinderlijk ervaren kan worden. De plek van een buitenunit moet daarom zorgvuldig uitgezocht worden, zie ook de website van [milieucentraal](#). Ook kunnen er maatregelen genomen worden om de geluidsproductie te verminderen, zoals het plaatsen van een isolerende omkasting op de ventilator.

Figuur 8 - Afbeelding van een woning met een bodemwarmtepomp

Een bodemwarmtepomp is een warmtepompsysteem dat de bodem als warmtebron gebruikt. De warmtepomp maakt gebruik van een zogenaamde 'bodemwarmtewisselaar' om warmte aan de bodem te onttrekken. Dit worden ook wel bodemlussen genoemd. Het is een efficiënte manier van verwarmen. Hiervoor is wel een hogere investering nodig vooraf ten opzichte van een luchtwarmtepomp.

De ondergrond moet ter plaatse van het gebouw wel geschikt zijn. Daarnaast is het soms niet toegestaan om bodemlussen te plaatsen. Dit is bijvoorbeeld het geval in grondwaterbeschermingsgebieden.

Een warmtepomp levert warmte op 30 - 50 °C, dat is aanzienlijk lager dan de circa 80 °C van een HR-ketel. Daarom is het nodig om een gebouw te isoleren tot minimaal schillabel B. Verder is een lage-temperatuur-afgiftesysteem nodig, zoals vloerverwarming en/of lage temperatuur radiatoren/convectoren.

De duurzaamheid van de warmtepomp is afhankelijk van de elektriciteit die gebruikt wordt. Voor een duurzame oplossing is ook duurzame elektriciteit nodig. Lokale opwek (bijvoorbeeld zonnepanelen) draagt bij aan een duurzaam systeem. Een bodemwarmtepomp kan een huis ook efficiënt koelen, met een zeer laag energiegebruik. Hierdoor is een traditionele airconditioner, die doorgaans erg veel energie verbruikt, onnodig. Lucht-waterwarmtepompen kunnen ook koelen, maar verbruiken hiervoor meer energie dan een bodemwarmtepomp.

Warmtepompen kunnen worden ingezet voor een 'all-electric strategie', maar ook voor een hybride systeem, waarbij deels nog (hernieuwbaar) gas wordt gebruikt.

All-electric warmtepompen

Bij de strategie 'all-electric' wordt per gebouw een elektrische warmtepomp ingezet voor verwarming en warm tapwater. De gebouwen hebben bij deze strategie geen gasaansluiting meer nodig. Deze strategie kan per woning/gebouw worden uitgevoerd, maar ook als collectief systeem, in bijvoorbeeld een

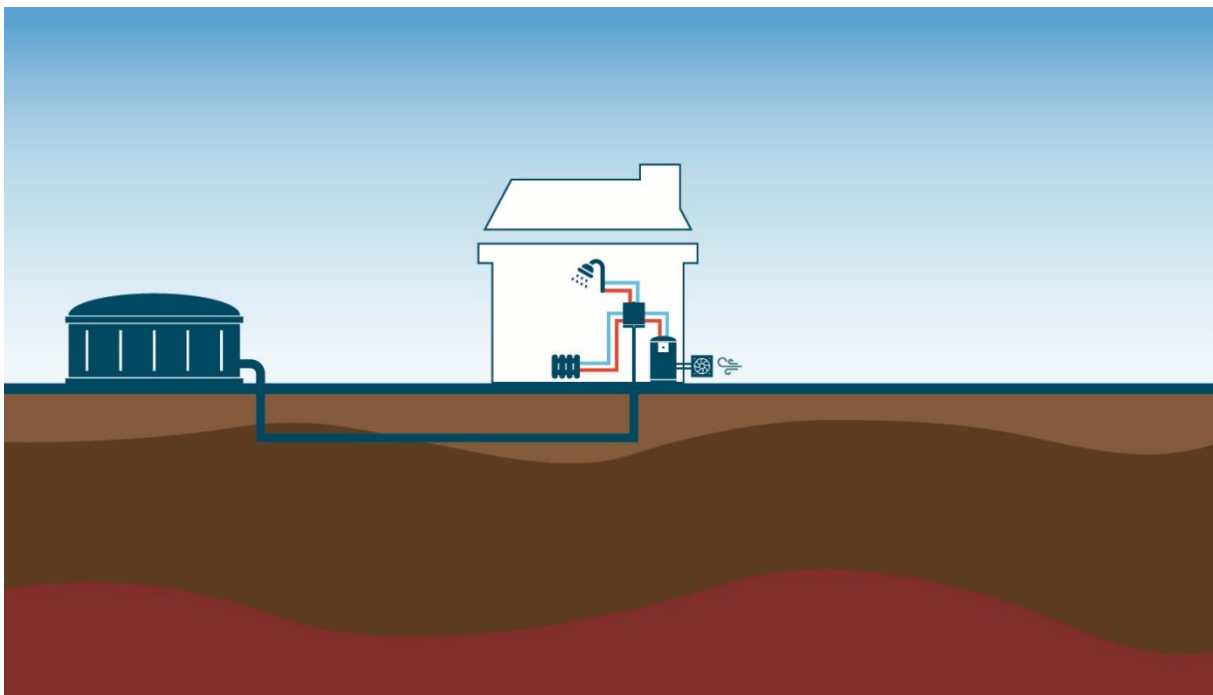
appartementencomplex. Als een hele buurt overstapt op elektrische oplossingen kan het nodig zijn om het elektriciteitsnetwerk te verzwaken.

Hybride warmtepompen met duurzaam gas

Een hybride warmtepomp is een warmtepomp die op elektriciteit werkt in combinatie met een HR-ketel op gas. De elektrische warmtepomp levert de basislast van de warmtevraag. Als de warmtepomp niet voldoende warmte kan leveren, bijvoorbeeld in de winter of bij warm tapwater verbruik, neemt de HR-ketel het over. De warmtepomp zal het grootste gedeelte van de warmtevraag gedurende het jaar invullen.

Om dit systeem efficiënt te kunnen toepassen, moeten de gebouwen tot minimaal schillabel D worden geïsoleerd, maar bij voorkeur natuurlijk nog beter. Dit zorgt voor minder verbruik. In het begin kan van aardgas gebruik gemaakt blijven worden. Vanwege de inzet van de efficiënte warmtepomp en de isolatiemaatregelen is al veel minder aardgas nodig en daalt de CO₂-uitstoot van het gebouw flink. Als op termijn hernieuwbare gassen, zoals groen gas of waterstof, beschikbaar komen, kan hierop overgestapt worden. De oplossing wordt dan helemaal zonder uitstoot van CO₂.

Overstappen op een hybride oplossing kan een tussenstap zijn naar een volledig all electric warmtepomp. Inzet van hybride warmtepompen is daarom bijna altijd een goede (tussen)stap voor gebouwen die geen gebruik kunnen maken van warmtenetten. Dit geldt zeker voor oudere gebouwen die moeilijk in een keer naar all electric kunnen gaan.

Figuur 9 - Afbeelding van een woning met een hybride warmtepomp

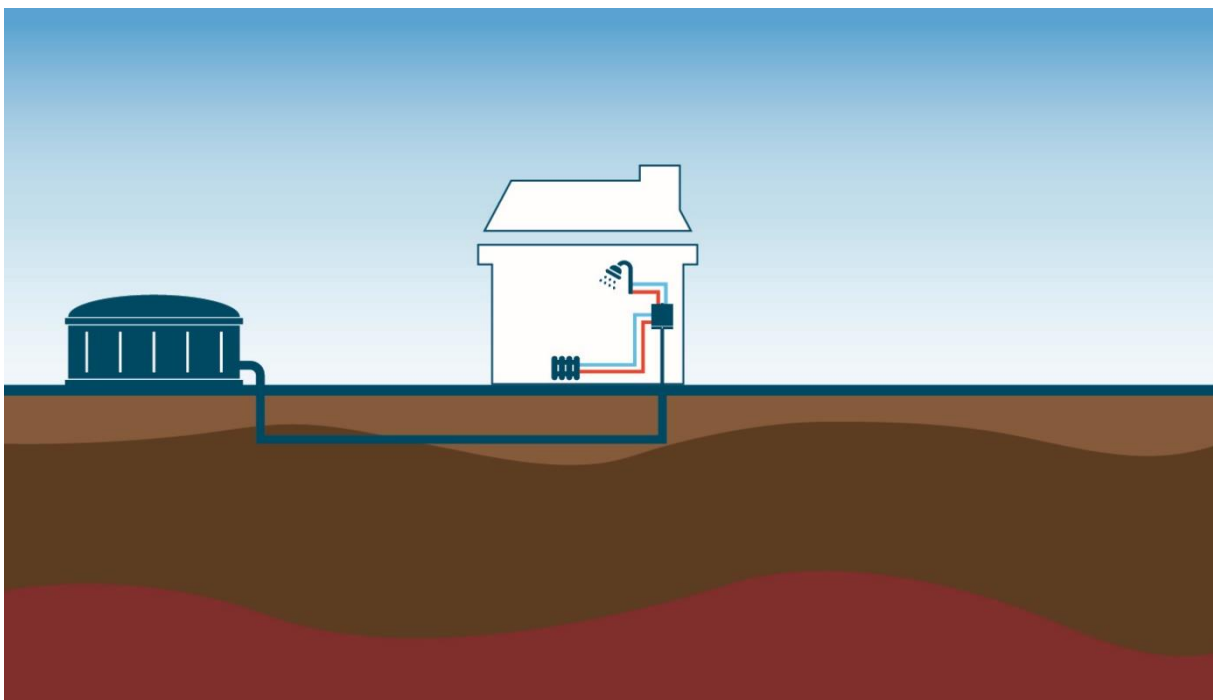
Duurzame gassen

Waterstof is een techniek die nog volop in ontwikkeling is. Waterstof is eigenlijk geen energiebron, maar een energiedrager. Er is dus (ergens anders opgewekte) wind- of zonne-energie nodig om waterstof te produceren. Hierbij gaat ook relatief veel energie verloren. Een efficiënte warmtepomp levert

in vergelijking veel meer warmte op voor dezelfde hoeveelheid elektriciteit. Daarom lijkt het niet waarschijnlijk dat waterstof veel gebruikt gaat worden voor het verwarmen van huizen. Aangezien het voorlopig ook maar beperkt beschikbaar is, wordt waterstof vooral ingezet voor de industrie en voor transport. Voor die sectoren bestaat namelijk geen andere oplossing. Voor meer informatie, zie de website van het [Expertise Centrum Warmte](#).

Biogas is gas dat vrijkomt bij vergisting van organisch materiaal, zoals mest en groenafval. Groen gas is biogas dat is opgewaardeerd naar aardgaskwaliteit. Voor gebruik in woningen is groen gas eenvoudiger te gebruiken dan biogas, omdat het dezelfde eigenschappen als aardgas heeft. Hierdoor hoeven de installaties en apparatuur in woningen en gebouwen niet te worden aangepast. Bij biogas zou dat wel moeten gebeuren.

Groen gas kan overal worden toegepast waar op dit moment ook aardgas gebruikt wordt. Maar op dit moment is de beschikbaarheid van biogas zeer beperkt. Er zal nu en in de toekomst niet genoeg biomassa beschikbaar zijn om alle buurten in Nederland met groen gas te verwarmen. Er moet dus zorgvuldig gekozen worden waar groen gas het beste ingezet kan worden. Het doel is daarom om groen gas alleen in te zetten in buurten waar de andere aardgasvrije strategieën veel duurder of technisch niet haalbaar zijn.

Figuur 10 - Afbeelding van een woning met duurzaam gas

Nieuwe warmteoplossingen: het perspectief vanuit de netbeheerder

[Link naar bestand toevoegen](#)

Het platform SETuP

Royal HaskoningDHV heeft het platform SETuP ontwikkeld met als doel betrokkenen bij de Transitievisie Warmte een helder en onderbouwd beeld te geven van de mogelijkheden, kansen en uitdagingen in de gemeente; een vertrekpunt voor dialoog met betrokkenen en het maken van keuzes. Zo kan een gemeente tot een breed gedragen Transitievisie Warmte komen. SETuP staat voor **Smart Energy Transition Platform**.

In het platform bundelen wij de veelheid aan beschikbare data en analyseren wij deze op systematische wijze. Het gaat dan om de warmtevraag, geplande werkzaamheden, initiatieven in de wijk en de uitkomsten van warmtemodellen (de Startanalyse door het Vesta MAIS model van PBL). Het platform gebruikt daarnaast een aantal publieke databronnen. Dit zijn:

- Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG), voor gegevens over gebouwen (bouwjaar, gebruiksdoeleinde);
- Database voor energielabels;
- Verschillende gegevens van Centraal Bureau Statistiek;
- De uitkomsten van de Startanalyse van het Planbureau voor de Leefomgeving.

Gedurende het project hebben we het platform aangevuld met lokale data. We hebben gegevens verzameld over onder andere lokale warmtebronnen, het gasnetwerk, het elektriciteitsnetwerk, plannen voor duurzame warmtesystemen, bewonersinitiatieven, renovatieplannen van dewoningcorporaties, sloop- en nieuwbouwplannen, werkzaamheden voor klimaatadaptatie en aan de infrastructuur (wegen, riolering, waternet, watersysteem).

We hebben deze resultaten gebundeld, zodat we deze op een overzichtelijke manier weer konden geven in interactieve dashboards, zowel op gebouw-, buurt- als gemeenteniveau. Deze dashboards hielpen bij het vaststellen van warmteoplossingen die het meest geschikt zijn en de kansen te identificeren waar gestart kan worden met de transitie richting aardgasvrij.

De uitkomsten van de met SETuP uitgevoerde analyse dienden als basis voor een dialoog met alle betrokken partijen. Door de veelheid aan informatie overzichtelijk weer te geven heeft het de betrokken partijen geholpen om gezamenlijk tot inzichten te komen en zo samen keuzes te maken. In werksessies zijn de voorlopige uitkomsten besproken en getoetst met de ambtelijke adviseurs en ketenpartners (netbeheerder, woningcorporaties, en het waterschap).

Deze werkwijze hielp om tot gedeelde inzichten te komen over de warmtevoorziening van de toekomst. Voor zowel de gemeente als geheel als voor de individuele wijken. Daarmee heeft het bijgedragen aan een begrijpelijke, goed onderbouwde Transitievisie Warmte.

Hoe is de WAT-kaart bepaald?

In de WAT-kaart komt informatie uit verschillende bronnen samen: landelijke gegevens en lokale gegevens van de gemeente, netbeheerder, woningcorporatie, waterschap en andere betrokkenen.

De WAT-kaart geeft per buurt de mogelijke technische oplossingsrichtingen weer, op basis van de kennis en inzichten van nu. De basis voor deze kaart is de Startanalyse. Dit is een energiemodel van het Planbureau voor de Leefomgeving (Vesta MAIS 5.0 model). De belangrijkste technische oplossingsrichtingen zijn hierin doorgerekend. Hierbij is rekening gehouden met de lokaal beschikbare warmtebronnen en de lokale opbouw van de warmtevraag. Op basis van de laagste maatschappelijke kosten ontstaat een eerste beeld van de voorkeursoplossingen.

Dit model is als startpunt gebruikt. Het beginpunt voor het opstellen van de WAT-kaart zijn de mogelijke oplossingen met de laagste **maatschappelijke kosten**. Dit zijn oplossingen die de minste kosten met zich meebrengen voor de hele maatschappij. Hoe deze kosten over de maatschappij verdeeld worden, is nu nog niet aan te geven. We weten dus nog niet wie welk deel van de kosten moet betalen. Dit komt omdat de regering dit nog niet bepaald heeft. We kunnen nu dus nog niet zeggen wat de gevolgen zijn voor uw/ieders energierekening.

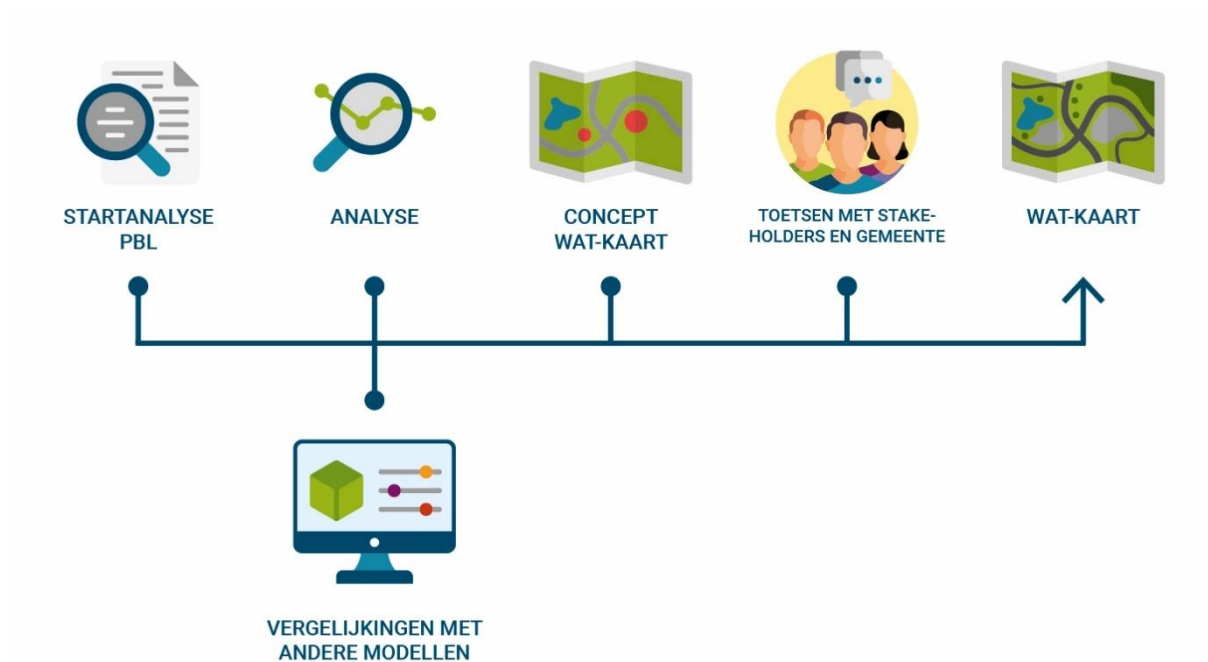
De uitkomsten van dit model zijn uitgebreid met lokale informatie en eerdere studies (zoals de WarmteTransitie Atlas). De beschikbare (rest)warmtebronnen zijn aangepast op basis van de **Regionale Structuur Warmte** voor de RES Arnhem-Nijmegen. Daar is namelijk onderzocht welke (rest)warmtebronnen er in Wijchen beschikbaar zijn. Dit is gebruikt voor een **nieuwe doorrekening van de Startanalyse**. Dit betekent dat de nieuwe dataset met restwarmtebronnen gebruikt is om met behulp van het rekenmodel van de Startanalyse nieuwe uitkomsten voor Wijchen te maken.

Na de nieuwe doorrekening van de Startanalyse zijn deze uitkomsten **verder uitgebreid met lokale informatie**. De lokale kennis hebben we verzameld door met de gemeente, netbeheerder Liander, Waterschap Rivierenland en woningcorporaties Talis, De Kernen en Woonwaarts te spreken. Daarna is hen gevraagd een enquête in te vullen.

De volgende informatie is per buurt in kaart gebracht:

- Bestaande plannen voor duurzame energiesystemen;
- Bewonerscollectieven rond energie of energiecoöperaties;
- Geplande onderhoudswerkzaamheden aan riolering, wegen, drinkwaternet, gasnet, en elektriciteitsnet;
- De capaciteit van het elektriciteitsnetwerk;
- De economische afschrijving van het gasnetwerk;
- Sloop- en nieuwbouwplannen;
- Grote renovatieplannen voor woningen;
- Grote werkzaamheden rond ruimtelijke inrichting, openbaar groen, klimaatadaptatie en watersysteem.

Met deze lokale informatie krijgen wij een beter beeld van de mogelijke warmteoplossingen en waar koppelkansen ontstaan. Koppelkansen zijn kansen die ontstaan doordat werk met andere werk gecombineerd kan worden. Denk bijvoorbeeld aan het aanleggen van een warmtenet, wanneer de staat open moet omdat de riolering vervangen wordt.

Figuur 11 - Proces totstandkoming WAT-kaart

Daarnaast zijn zes controles uitgevoerd op de modeluitkomsten. Er is gekeken naar:

- **Beschikbaarheid:** Is het waarschijnlijk dat de oplossing met de laagste maatschappelijke kosten ook daadwerkelijk beschikbaar komt in deze buurt? Strategieën die gebruik maken van bijvoorbeeld groen gas, restwarmte of geothermie scoren lager op dit aspect, omdat het niet zeker is dat deze duurzame energiebronnen ook daadwerkelijk lokaal ingezet kunnen worden.
- **Warmtevraag:** In hoeverre komt de gemodelleerde warmtevraag van een buurt overeen met het werkelijke warmteverbruik in de afgelopen jaren? Bij een grote afwijking is het vertrouwen in de modeluitkomsten lager.
- **Isolatie:** Zijn de woningen geschikt voor oplossingen die warmte leveren op lage temperatuur (all electric, lage temperatuur-warmtenet)? Hiervoor is gekeken naar de bouwjaren. Als er veel oude woningen in de buurt staan, is het uitdagender deze strategie te realiseren, en is de robuustheid lager. Bij veel recente woningen geldt het omgekeerde.
- **Warmtevraagdichtheid:** Sluit de warmtevraag aan bij de strategie? Als de warmtevraagdichtheid hoog is ($>1.000 \text{ GJ/ha}$), zijn warmtenetten kansrijker. Als de warmtedichtheid laag is ($<1.000 \text{ GJ/ha}$) zijn individuele oplossingen kansrijker. Wanneer de voorkeursstrategie overeenkomt met de warmtevraagdichtheid, is de robuustheid hoger.
- **Elektriciteitsnet:** Kan het elektriciteitsnet de nodige extra elektriciteitsvraag aan? Sommige oplossingen vragen veel extra elektriciteit. Als de oplossing relatief weinig verzwaring van het lokale elektriciteitsnetwerk vergt, is de robuustheid hoger.
- **Sloop en nieuwbouw:** De modeluitkomsten zijn gebaseerd op de huidige bebouwing. Als er significante sloop- of nieuwbouwplannen in de buurt zijn, kan dit invloed hebben op de best passende strategie. In dat geval is de robuustheid van de uitkomsten lager.

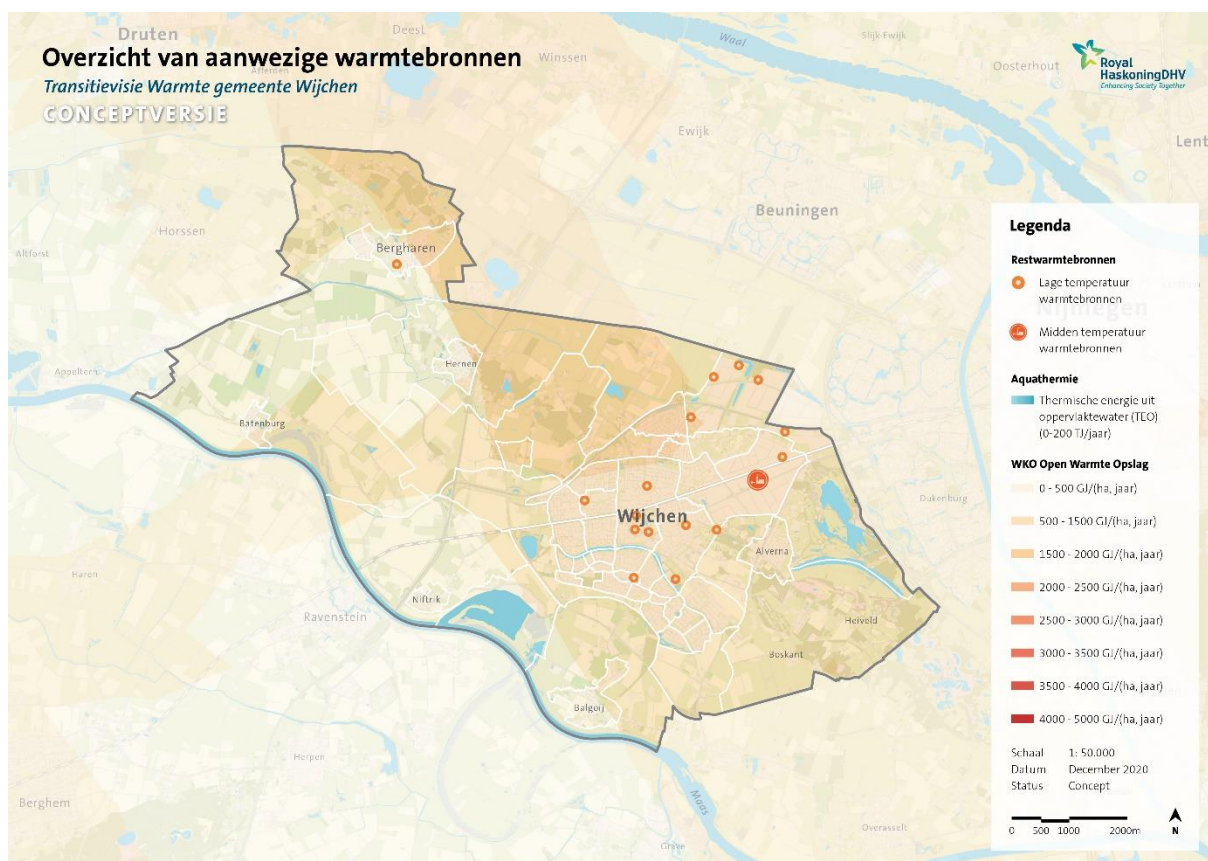
Deze controles geven een indicatie of er aandachtspunten zijn bij de modelresultaten. Het is echter geen uitputtende analyse van alle onzekere factoren. Daarom zijn de oplossingen uitgebreid besproken met gemeente en stakeholders en vertaald in een gebiedsgerichte strategie.

Warmtebronnen in de gemeente Wijchen

De beschikbare warmtebronnen in Wijchen zijn te bekijken via deze atlas:

<http://rhk.maps.arcgis.com/apps/MinimalGallery/index.html?appid=65f26148fc784f12b37ddc3e8fa0ad5a>

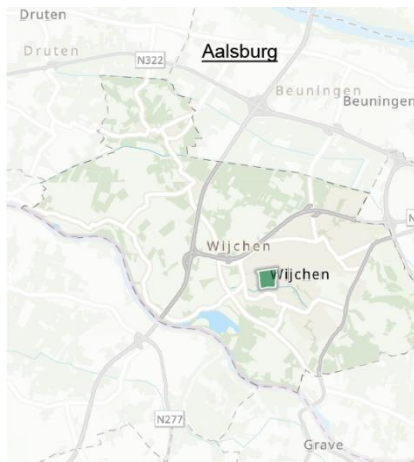
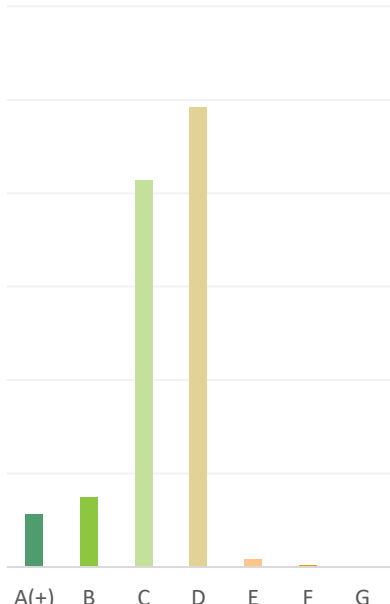
In de kaart hieronder ziet u de belangrijkste warmtebronnen voor Wijchen samengevat.

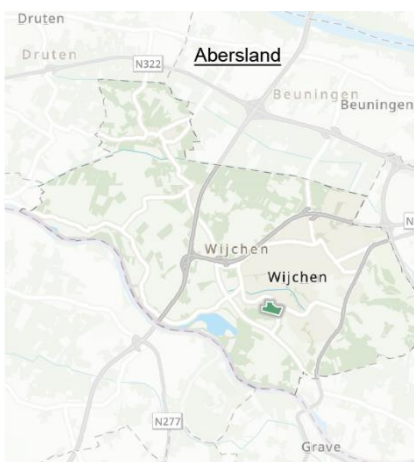
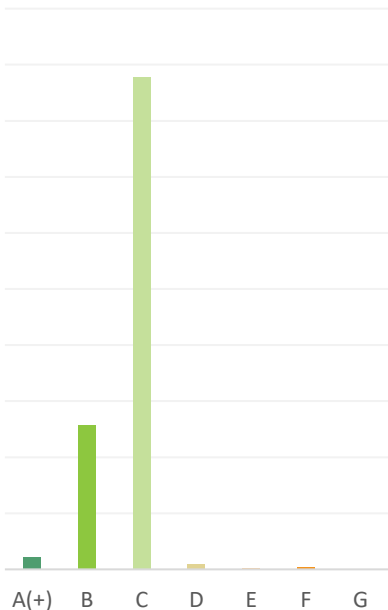

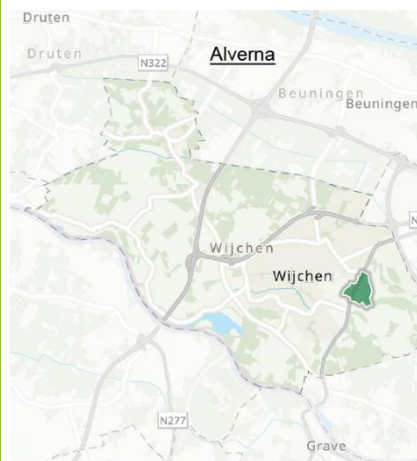
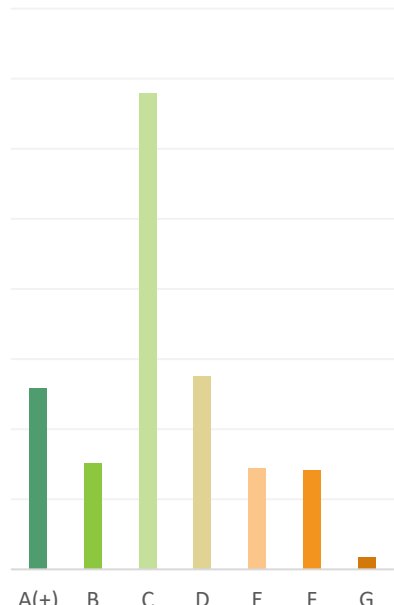
CBS-buurtindeling gemeente Wijchen

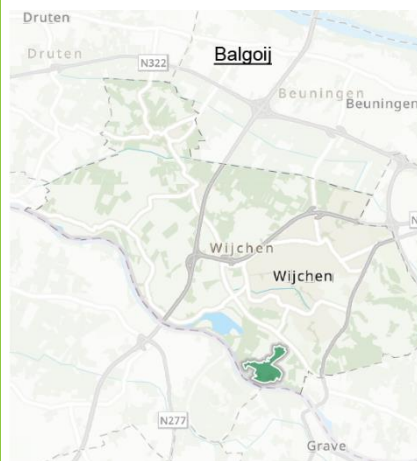
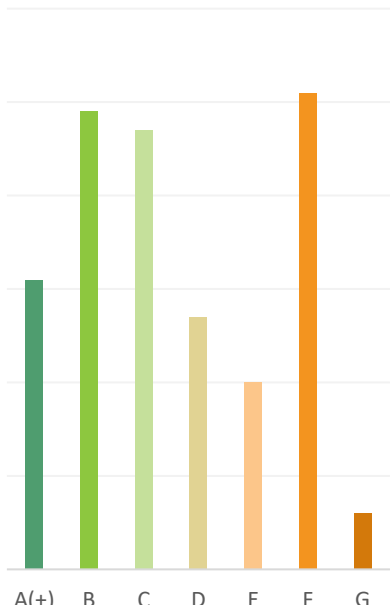
- Aalsburg en Blauwe Hof
- Alverna
- Balgoy
- Batenburg
- Bergharen
- Buurt Bergharen
- Centrum en Valendries
- Hernen
- Homborg, Heilige Stoel en Kraaijenberg
- Industrierrein Nieuweweg
- Industrierrein Zesweg
- Leur
- Niftrik
- Verspreide huizen Bullenkamp Boskant en Heivel
- Verspreide huizen Hernen
- Verspreide huizen Hernen en Leur
- Verspreide huizen Hernense Bosch en Leur
- Verspreide huizen Lunen en Balgoy
- Verspreide huizen op de Overwal
- Verspreide huizen poldergebied
- Verspreide huizen poldergebied Bergharen
- Verspreide huizen tussen Wijchen en Niftrik
- Verspreide huizen Valendries en Hoogbroek
- Verspreide huizen Woezik
- Wijchen-Kerkeveld
- Wijchen-Noordoost
- Wijchen-Zuid
- Woezi

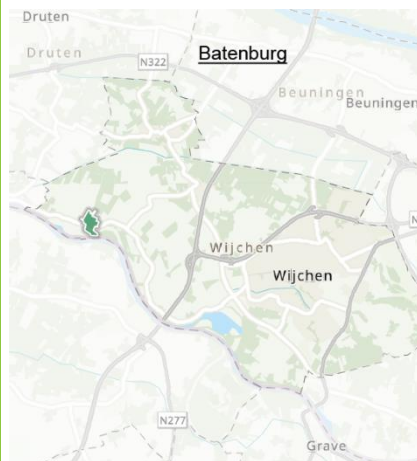
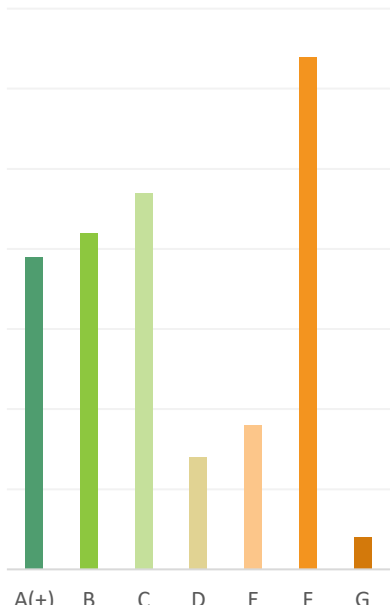
Warmteoplossingen gemeente Wijchen per buurt

Buurt	Profiel	Huurwoningen	Labels	Warmte-oplossing en infrastructuur	Strategie	Handelings-perspectief																
Aalsburg	 523 woningen Warmtevraag: - 30485 GJ; - 1016.2 GJ/ha	Totaal 1%: - 0% corporatie; - 1% particulier	 <table><thead><tr><th>Label</th><th>Percentage</th></tr></thead><tbody><tr><td>A(+)</td><td>~2%</td></tr><tr><td>B</td><td>~3%</td></tr><tr><td>C</td><td>~25%</td></tr><tr><td>D</td><td>~35%</td></tr><tr><td>E</td><td>~2%</td></tr><tr><td>F</td><td>~1%</td></tr><tr><td>G</td><td>~0%</td></tr></tbody></table>	Label	Percentage	A(+)	~2%	B	~3%	C	~25%	D	~35%	E	~2%	F	~1%	G	~0%	Individuele oplossingen: elektrische of hybride warmtepomp. Het elektriciteitsnet is 26% geschikt voor all-electric. Het gasnet in deze buurt is 98% financieel afgeschreven.	Via spoor 1 ondersteunen we bij het gereed maken voor aardgasvrij, via spoor 2 maken we individuele oplossingen mogelijk.	Isoleren tot minimaal energielabel B en bij natuurlijke vervangingsmomenten overstappen op een hybride warmtepomp. Zie 'Zelf aan de slag' voor meer informatie over concrete maatregelen.
Label	Percentage																					
A(+)	~2%																					
B	~3%																					
C	~25%																					
D	~35%																					
E	~2%																					
F	~1%																					
G	~0%																					

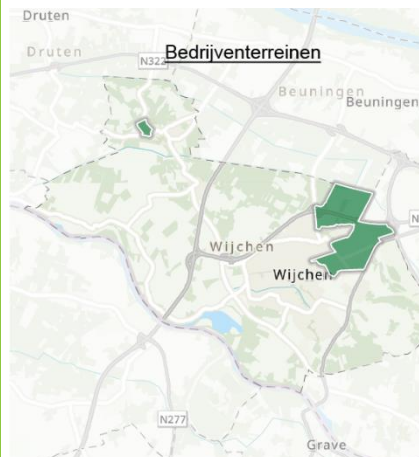
Abersland	 587 woningen Warmtevraag: - 20173 GJ; - 1186.6 GJ/ha	Totaal 34%: - 5% corporatie; - 29% particulier <table><thead><tr><th>Energie Label</th><th>Percentage</th></tr></thead><tbody><tr><td>A(+)</td><td>~1%</td></tr><tr><td>B</td><td>~10%</td></tr><tr><td>C</td><td>~34%</td></tr><tr><td>D</td><td>~1%</td></tr><tr><td>E</td><td>0%</td></tr><tr><td>F</td><td>0%</td></tr><tr><td>G</td><td>0%</td></tr></tbody></table>	Energie Label	Percentage	A(+)	~1%	B	~10%	C	~34%	D	~1%	E	0%	F	0%	G	0%	Individuele oplossingen: elektrische of hybride warmtepomp. Het elektriciteitsnet is 28% geschikt voor all-electric. Het gasnet in deze buurt is 75% financieel afgeschreven.	Verkenningsswijk: Wijchen-Zuid is aangewezen als Wijk van de Toekomst. Hier vindt de komende jaren een brede wijkvernieuwing plaats, die wij via spoor 1 en 2 combineren met isolatiemaatregelen en energiebesparing. Via spoor 4 stellen we daarvoor een uitvoeringsplan op.	Isoleren tot minimaal energielabel B en bij natuurlijke vervangingsmomenten overstappen op een hybride warmtepomp. Ondertussen de berichtgeving over het uitvoeringsplan blijven volgen. Zie 'Zelf aan de slag' voor meer informatie over concrete maatregelen.
Energie Label	Percentage																				
A(+)	~1%																				
B	~10%																				
C	~34%																				
D	~1%																				
E	0%																				
F	0%																				
G	0%																				

Alverna		Totaal 48%: - 43% corporatie; - 5% particulier	 <table><thead><tr><th>Energie Label</th><th>Percentage</th></tr></thead><tbody><tr><td>A(+)</td><td>~15%</td></tr><tr><td>B</td><td>~10%</td></tr><tr><td>C</td><td>~45%</td></tr><tr><td>D</td><td>~15%</td></tr><tr><td>E</td><td>~10%</td></tr><tr><td>F</td><td>~10%</td></tr><tr><td>G</td><td>~2%</td></tr></tbody></table>	Energie Label	Percentage	A(+)	~15%	B	~10%	C	~45%	D	~15%	E	~10%	F	~10%	G	~2%	Individuele oplossingen: elektrische of hybride warmtepomp. Het elektriciteitsnet is 43% geschikt voor all-electric. Het gasnet in deze buurt is 85% financieel afgeschreven.	Via spoor 1 ondersteunen we bij het gereed maken voor aardgasvrij, via spoor 2 maken we individuele oplossingen mogelijk.	Isoleren tot minimaal energielabel B en bij natuurlijke vervangingsmomenten overstappen op een hybride warmtepomp. Zie 'Zelf aan de slag' voor meer informatie over concrete maatregelen.
	Energie Label	Percentage																				
A(+)	~15%																					
B	~10%																					
C	~45%																					
D	~15%																					
E	~10%																					
F	~10%																					
G	~2%																					
833 woningen Warmtevraag: - 35713 GJ; - 558 GJ/ha																						

Balgoij		Totaal 13%: - 9% corporatie; - 4% particulier	 <table><thead><tr><th>Energie Label</th><th>Percentage</th></tr></thead><tbody><tr><td>A(+)</td><td>15%</td></tr><tr><td>B</td><td>25%</td></tr><tr><td>C</td><td>20%</td></tr><tr><td>D</td><td>10%</td></tr><tr><td>E</td><td>5%</td></tr><tr><td>F</td><td>30%</td></tr><tr><td>G</td><td>5%</td></tr></tbody></table>	Energie Label	Percentage	A(+)	15%	B	25%	C	20%	D	10%	E	5%	F	30%	G	5%	Individuele oplossingen: elektrische of hybride warmtepomp. Het elektriciteitsnet is 56% geschikt voor all-electric. Het gasnet in deze buurt is 78% financieel afgeschreven.	Via spoor 1 ondersteunen we bij het gereed maken voor aardgasvrij, via spoor 2 maken we individuele oplossingen mogelijk.	Isoleren tot minimaal energielabel B en bij natuurlijke vervangingsmomenten overstappen op een hybride warmtepomp. Zie 'Zelf aan de slag' voor meer informatie over concrete maatregelen.
	Energie Label	Percentage																				
A(+)	15%																					
B	25%																					
C	20%																					
D	10%																					
E	5%																					
F	30%																					
G	5%																					
	222 woningen Warmtevraag: - 15327 GJ; - 215.9 GJ/ha																					

Batenburg 224 woningen Warmtevraag: - 13171 GJ; - 548.8 GJ/ha	Totaal 22%: - 17% corporatie; - 5% particulier	<table><thead><tr><th>Energie Label</th><th>Percentage</th></tr></thead><tbody><tr><td>A(+)</td><td>15%</td></tr><tr><td>B</td><td>20%</td></tr><tr><td>C</td><td>25%</td></tr><tr><td>D</td><td>10%</td></tr><tr><td>E</td><td>15%</td></tr><tr><td>F</td><td>45%</td></tr><tr><td>G</td><td>5%</td></tr></tbody></table>	Energie Label	Percentage	A(+)	15%	B	20%	C	25%	D	10%	E	15%	F	45%	G	5%	Individuele oplossingen: elektrische of hybride warmtepomp. Het elektriciteitsnet is 40% geschikt voor all-electric. Het gasnet in deze buurt is 80% financieel afgeschreven.	Via spoor 1 ondersteunen we bij het gereed maken voor aardgasvrij, via spoor 2 maken we individuele oplossingen mogelijk.	Isoleren tot minimaal energielabel B en bij natuurlijke vervangingsmomenten overstappen op een hybride warmtepomp. Zie 'Zelf aan de slag' voor meer informatie over concrete maatregelen.
Energie Label	Percentage																				
A(+)	15%																				
B	20%																				
C	25%																				
D	10%																				
E	15%																				
F	45%																				
G	5%																				

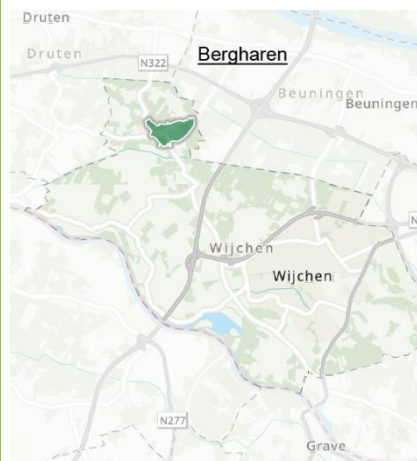
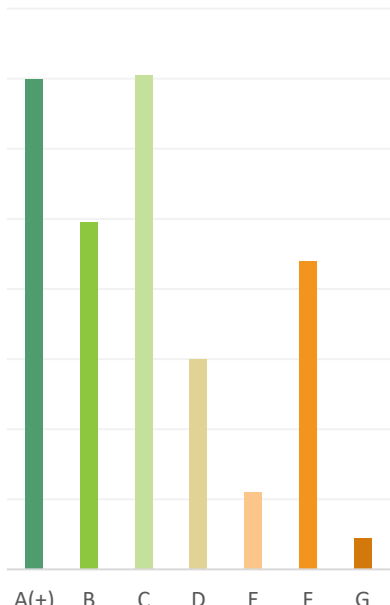
Bedrijventerreinen

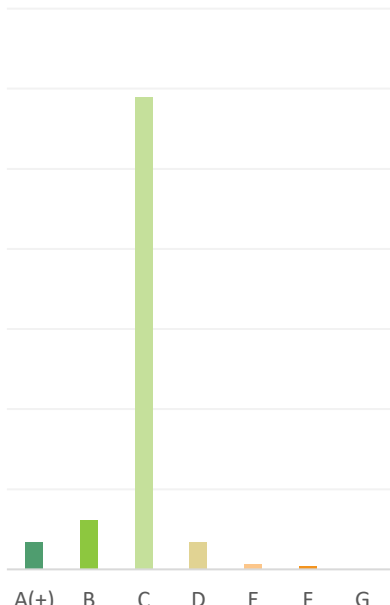

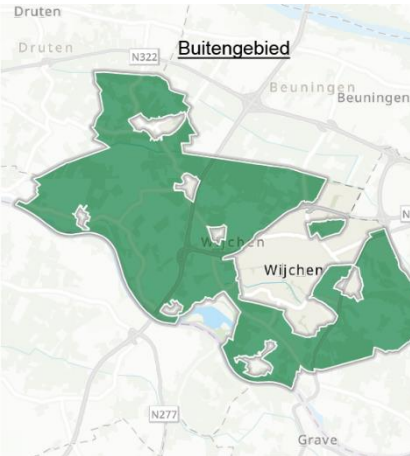
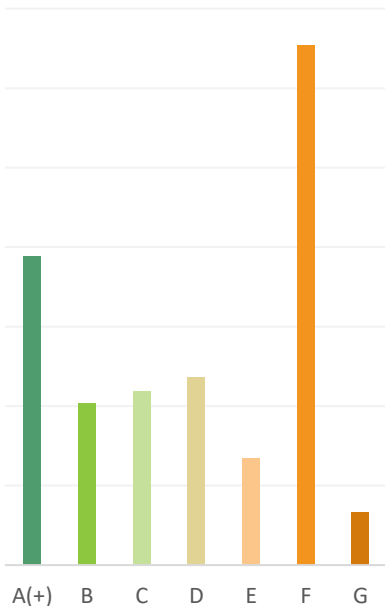
280 woningen

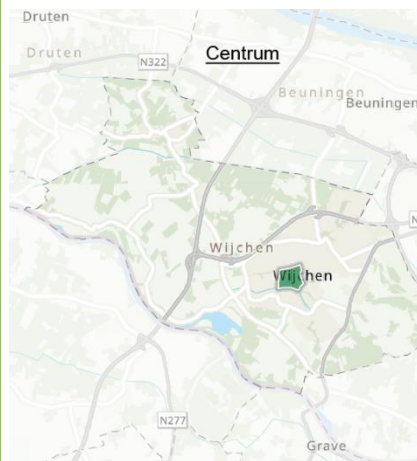
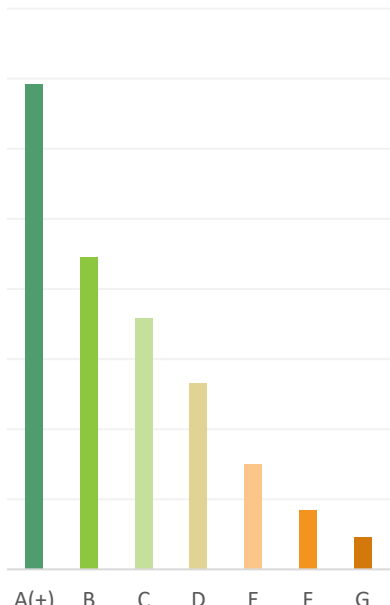
Warmtevraag:

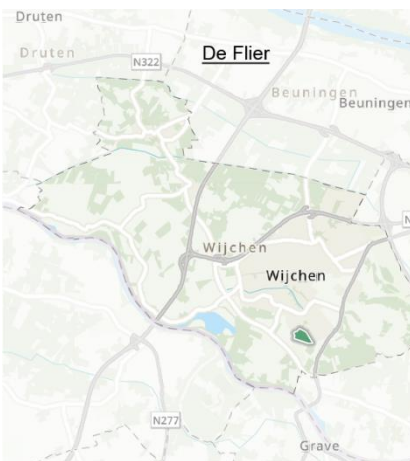
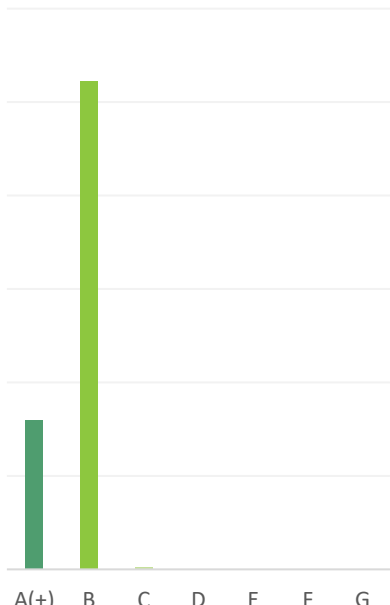
- 127506 GJ;
- 637,5 GJ/ha

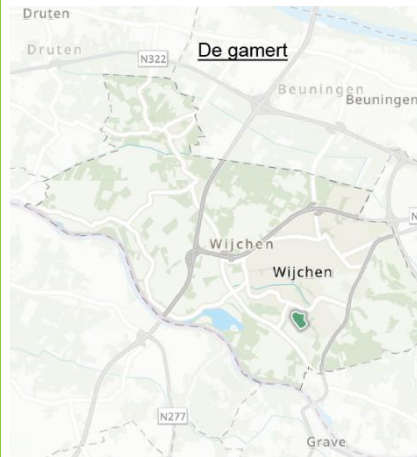
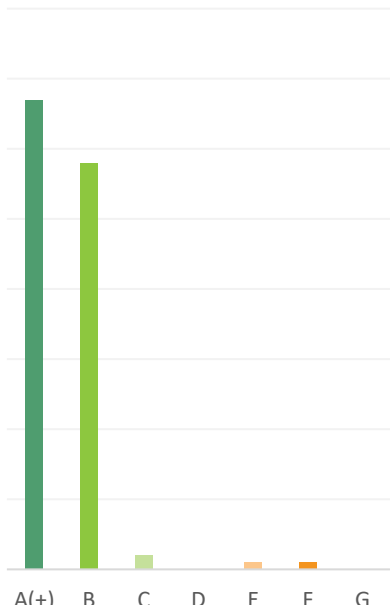
Bergharen 552 woningen Warmtevraag: - 30459 GJ; - 358.3 GJ/ha	Totaal 20%: - 16% corporatie; - 4% particulier	<table><caption>Energy Label Distribution Data</caption><thead><tr><th>Label</th><th>Relative Frequency</th></tr></thead><tbody><tr><td>A(+)</td><td>High</td></tr><tr><td>B</td><td>Medium-High</td></tr><tr><td>C</td><td>High</td></tr><tr><td>D</td><td>Medium</td></tr><tr><td>E</td><td>Low</td></tr><tr><td>F</td><td>Medium</td></tr><tr><td>G</td><td>Very Low</td></tr></tbody></table>	Label	Relative Frequency	A(+)	High	B	Medium-High	C	High	D	Medium	E	Low	F	Medium	G	Very Low	Individuele oplossingen: elektrische of hybride warmtepomp. Het elektriciteitsnet is 52% geschikt voor all-electric. Het gasnet in deze buurt is 70% financieel afgeschreven.	Via spoor 1 ondersteunen we bij het gereed maken voor aardgasvrij, via spoor 2 maken we individuele oplossingen mogelijk.	Isoleren tot minimaal energielabel B en bij natuurlijke vervangingsmomenten overstappen op een hybride warmtepomp. Zie 'Zelf aan de slag' voor meer informatie over concrete maatregelen.
Label	Relative Frequency																				
A(+)	High																				
B	Medium-High																				
C	High																				
D	Medium																				
E	Low																				
F	Medium																				
G	Very Low																				

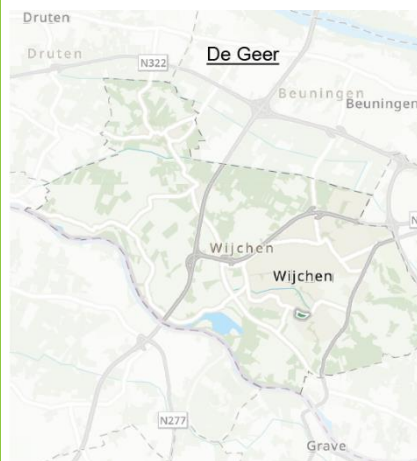
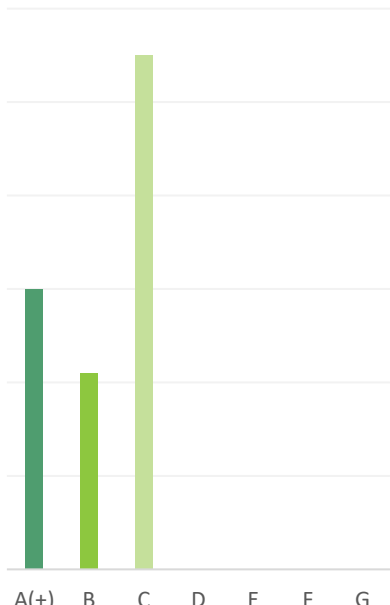
Blauwe Hof 365 woningen Warmtevraag: - 20459 GJ; - 705.5 GJ/ha	Totaal 2%: - 0% corporatie; - 2% particulier <table><thead><tr><th>Energie Label</th><th>Percentage</th></tr></thead><tbody><tr><td>A(+)</td><td>0%</td></tr><tr><td>B</td><td>~2%</td></tr><tr><td>C</td><td>42%</td></tr><tr><td>D</td><td>~5%</td></tr><tr><td>E</td><td>~1%</td></tr><tr><td>F</td><td>~1%</td></tr><tr><td>G</td><td>0%</td></tr></tbody></table>	Energie Label	Percentage	A(+)	0%	B	~2%	C	42%	D	~5%	E	~1%	F	~1%	G	0%	Individuele oplossingen: elektrische of hybride warmtepomp. Het elektriciteitsnet is 42% geschikt voor all-electric. Het gasnet in deze buurt is 95% financieel afgeschreven.	Via spoor 1 ondersteunen we bij het gereed maken voor aardgasvrij, via spoor 2 maken we individuele oplossingen mogelijk.	Isoleren tot minimaal energielabel B en bij natuurlijke vervangingsmomenten overstappen op een hybride warmtepomp. Zie 'Zelf aan de slag' voor meer informatie over concrete maatregelen.
Energie Label	Percentage																			
A(+)	0%																			
B	~2%																			
C	42%																			
D	~5%																			
E	~1%																			
F	~1%																			
G	0%																			

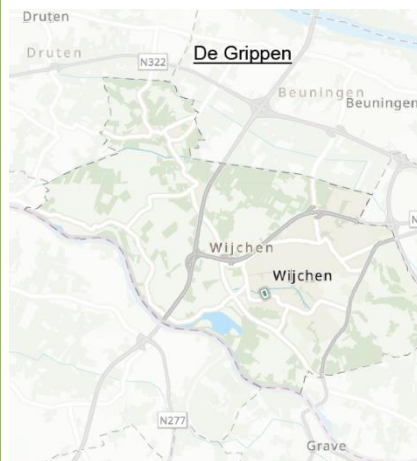
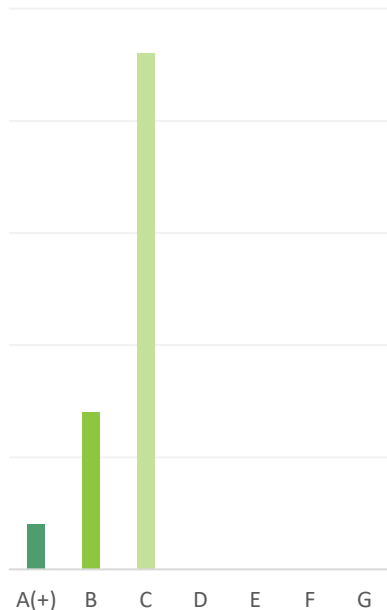
Buitengebied (meerdere buurten met verspreide huizen)	 901 woningen: - 113160 GJ; - 23.2 GJ/ha	Totaal 0-40%: - 0% corporatie; - 0-40% particulier	 <table><tr><th>Energie Label</th><th>Percentage</th></tr><tr><td>A(+)</td><td>~15%</td></tr><tr><td>B</td><td>~10%</td></tr><tr><td>C</td><td>~10%</td></tr><tr><td>D</td><td>~12%</td></tr><tr><td>E</td><td>~8%</td></tr><tr><td>F</td><td>~45%</td></tr><tr><td>G</td><td>~5%</td></tr></table>	Energie Label	Percentage	A(+)	~15%	B	~10%	C	~10%	D	~12%	E	~8%	F	~45%	G	~5%	Individuele oplossingen: elektrische of hybride warmtepomp.	Via spoor 1 ondersteunen we bij het gereed maken voor aardgasvrij, via spoor 2 maken we individuele oplossingen mogelijk.	Isoleren tot minimaal energielabel B en bij natuurlijke vervangingsmomenten overstappen op een hybride warmtepomp. Zie 'Zelf aan de slag' voor meer informatie over concrete maatregelen.
Energie Label	Percentage																					
A(+)	~15%																					
B	~10%																					
C	~10%																					
D	~12%																					
E	~8%																					
F	~45%																					
G	~5%																					

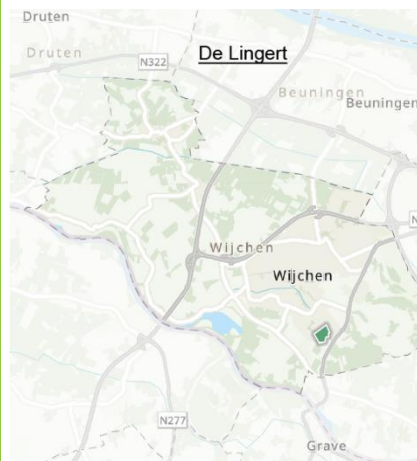
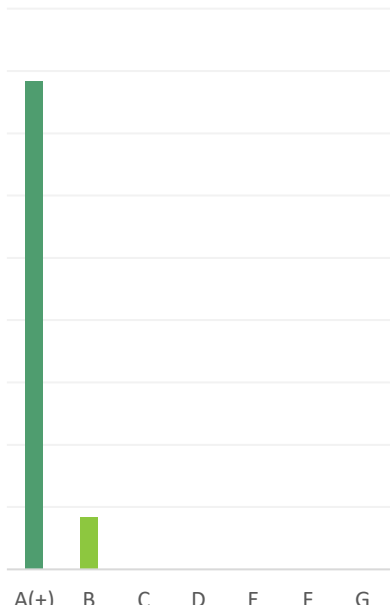
Centrum	 959 woningen Warmtevraag: - 52665 GJ; - 1120,5 GJ/ha	Totaal 48%: - 18% corporatie; - 30% particulier	 <table><thead><tr><th>Label</th><th>Percentage</th></tr></thead><tbody><tr><td>A(+)</td><td>48%</td></tr><tr><td>B</td><td>22%</td></tr><tr><td>C</td><td>15%</td></tr><tr><td>D</td><td>8%</td></tr><tr><td>E</td><td>4%</td></tr><tr><td>F</td><td>2%</td></tr><tr><td>G</td><td>1%</td></tr></tbody></table>	Label	Percentage	A(+)	48%	B	22%	C	15%	D	8%	E	4%	F	2%	G	1%	Een warmtenet op basis van WKO en aquathermie uit het Wijchens Meer is de meest kansrijke duurzame warmteoplossing. Het gasnet in deze buurt is 64% financieel afgeschreven en 9% zijn grondroerings-gevoelige leidingen*. Het elektriciteitsnet is 84% geschikt voor all-electric.	Verkenningsswijk: voor Wijchen centrum werken we via spoor 3 en 4 de haalbaarheid van het warmtenet verder uit en stellen we een uitvoeringsplan op. Ondertussen volgen we ook spoor 1 en 2.	Isoleren tot minimaal energielabel B en berichtgeving over een mogelijk warmtenet blijven volgen. Zie 'Zelf aan de slag' voor meer informatie over concrete maatregelen.
Label	Percentage																					
A(+)	48%																					
B	22%																					
C	15%																					
D	8%																					
E	4%																					
F	2%																					
G	1%																					

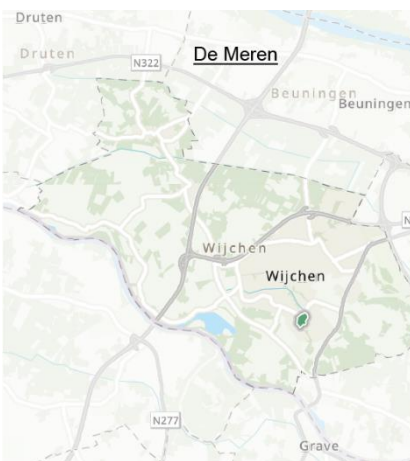
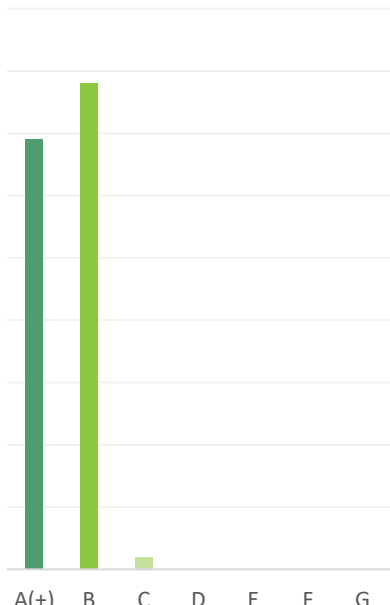
De Flier		Totaal 20%: - 19% corporatie; - 1% particulier	 <table><caption>Energy Efficiency Distribution</caption><thead><tr><th>Label</th><th>Percentage</th></tr></thead><tbody><tr><td>A(+)</td><td>19%</td></tr><tr><td>B</td><td>1%</td></tr><tr><td>C</td><td>0%</td></tr><tr><td>D</td><td>0%</td></tr><tr><td>E</td><td>0%</td></tr><tr><td>F</td><td>0%</td></tr><tr><td>G</td><td>0%</td></tr></tbody></table>	Label	Percentage	A(+)	19%	B	1%	C	0%	D	0%	E	0%	F	0%	G	0%	Zowel individuele als collectieve oplossingen (warmtenet) zijn kansrijk. Het gasnet in deze buurt is 47% financieel afgeschreven en 0% zijn grondroerings-gevoelige leidingen*. Het elektriciteitsnet is 12% geschikt voor all-electric.	Via spoor 3 werken we de mogelijkheden voor een warmtenet verder uit. Ondertussen volgen we ook spoor 1 en 2.	Isoleren tot minimaal energielabel C en bij natuurlijke vervangingsmomenten overstappen op een hybride warmtepomp. Zie 'Zelf aan de slag' voor meer informatie over concrete maatregelen.
	Label	Percentage																				
A(+)	19%																					
B	1%																					
C	0%																					
D	0%																					
E	0%																					
F	0%																					
G	0%																					
342 woningen Warmtevraag: - 11958 GJ; - 797,2 GJ/ha																						

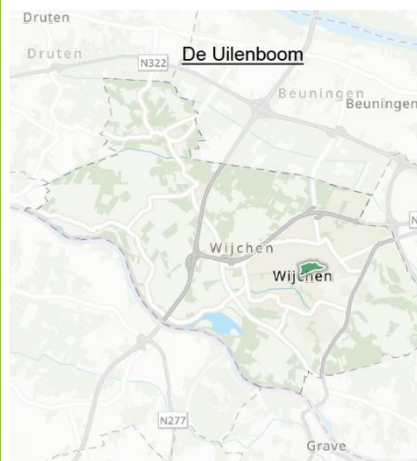
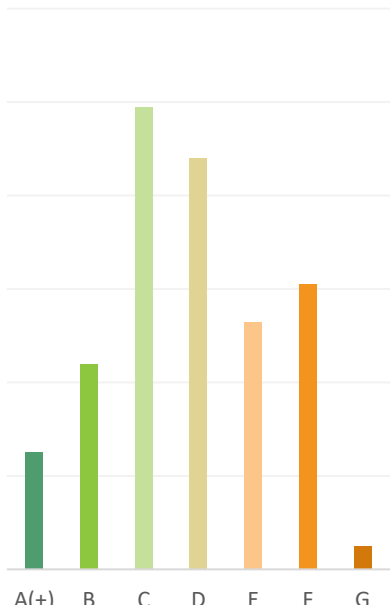
De gamert 124 woningen Warmtevraag: - 7272 GJ; - 404 GJ/ha	Totaal 2%: - 0% corporatie; - 2% particulier	<table><caption>Energy Label Distribution</caption><tr><th>Label</th><th>Percentage</th></tr><tr><td>A(+)</td><td>~45%</td></tr><tr><td>B</td><td>~40%</td></tr><tr><td>C</td><td>~5%</td></tr><tr><td>D</td><td>0%</td></tr><tr><td>E</td><td>~2%</td></tr><tr><td>F</td><td>~2%</td></tr><tr><td>G</td><td>0%</td></tr></table>	Label	Percentage	A(+)	~45%	B	~40%	C	~5%	D	0%	E	~2%	F	~2%	G	0%	Zowel individuele als collectieve oplossingen (warmtenet) zijn kansrijk. Het gasnet in deze buurt is 44% financieel afgeschreven en 0% zijn grondroerings-gevoelige leidingen*. Het elektriciteitsnet is 57% geschikt voor all-electric.	Via spoor 3 werken we de mogelijkheden voor een warmtenet verder uit. Ondertussen volgen we ook spoor 1 en 2.	Isoleren tot minimaal energielabel C en bij natuurlijke vervangingsmomenten overstappen op een hybride warmtepomp. Zie 'Zelf aan de slag' voor meer informatie over concrete maatregelen.
Label	Percentage																				
A(+)	~45%																				
B	~40%																				
C	~5%																				
D	0%																				
E	~2%																				
F	~2%																				
G	0%																				

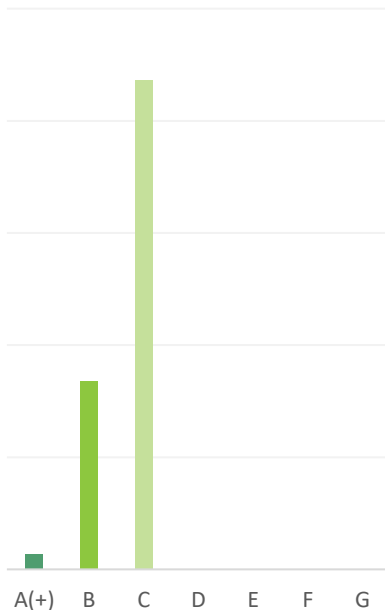
De Geer		Totaal 17%: - 15% corporatie; - 2% particulier	 <table><caption>Energy Efficiency Data</caption><tr><th>Label</th><th>Value (Relative)</th></tr><tr><td>A(+)</td><td>Medium</td></tr><tr><td>B</td><td>Low</td></tr><tr><td>C</td><td>High</td></tr><tr><td>D</td><td>0</td></tr><tr><td>E</td><td>0</td></tr><tr><td>F</td><td>0</td></tr><tr><td>G</td><td>0</td></tr></table>	Label	Value (Relative)	A(+)	Medium	B	Low	C	High	D	0	E	0	F	0	G	0	Individuele oplossingen: elektrische of hybride warmtepomp. Het gasnet in deze buurt is 64% financieel afgeschreven en 0% zijn grondroerings-gevoelige leidingen*. Het elektriciteitsnet is 22% geschikt voor all-electric.	Verkenningwijk: Wijchen-Zuid is aangewezen als Wijk van de Toekomst. Hier vindt de komende jaren een brede wijkvernieuwing plaats, die wij via spoor 1 en 2 combineren met isolatiemaatregelen en energiebesparing. Via spoor 4 stellen we daarvoor een uitvoeringsplan op.	Isoleren tot minimaal energielabel B en bij natuurlijke vervangingsmomenten overstappen op een hybride warmtepomp. Ondertussen de berichtgeving over het uitvoeringsplan blijven volgen. Zie 'Zelf aan de slag' voor meer informatie over concrete maatregelen.
	Label	Value (Relative)																				
A(+)	Medium																					
B	Low																					
C	High																					
D	0																					
E	0																					
F	0																					
G	0																					
105 woningen Warmtevraag: - 3546 GJ; - 709,1 GJ/ha																						

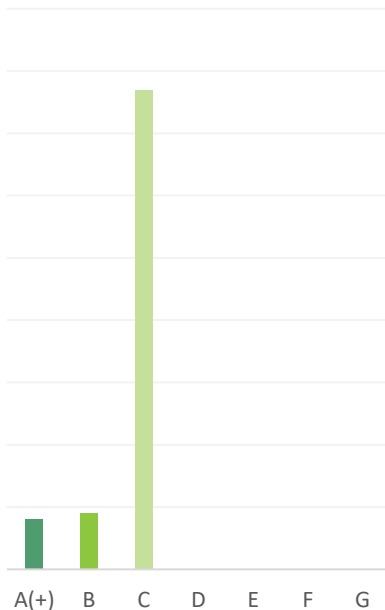
De Grippen		Totaal 0%: - 0% corporatie; - 0% particulier	 <table><thead><tr><th>Label</th><th>Count</th></tr></thead><tbody><tr><td>A(+)</td><td>1</td></tr><tr><td>B</td><td>2</td></tr><tr><td>C</td><td>3</td></tr><tr><td>D</td><td>0</td></tr><tr><td>E</td><td>0</td></tr><tr><td>F</td><td>0</td></tr><tr><td>G</td><td>0</td></tr></tbody></table>	Label	Count	A(+)	1	B	2	C	3	D	0	E	0	F	0	G	0	Individuele oplossingen: elektrische of hybride warmtepomp. Het elektriciteitsnet is 0% geschikt voor all-electric. Het gasnet in deze buurt is 72% financieel afgeschreven.	Verkenningswijk: Wijchen-Zuid is aangewezen als Wijk van de Toekomst. Hier vindt de komende jaren een brede wijkvernieuwing plaats, die wij via spoor 1 en 2 combineren met isolatiemaatregelen en energiebesparing. Via spoor 4 stellen we daarvoor een uitvoeringsplan op.	Isoleren tot minimaal energielabel B en bij natuurlijke vervangingsmomenten overstappen op een hybride warmtepomp. Ondertussen de berichtgeving over het uitvoeringsplan blijven volgen. Zie 'Zelf aan de slag' voor meer informatie over concrete maatregelen.
	Label	Count																				
A(+)	1																					
B	2																					
C	3																					
D	0																					
E	0																					
F	0																					
G	0																					
32 woningen Warmtevraag: - 1674 GJ; - 558 GJ/ha																						

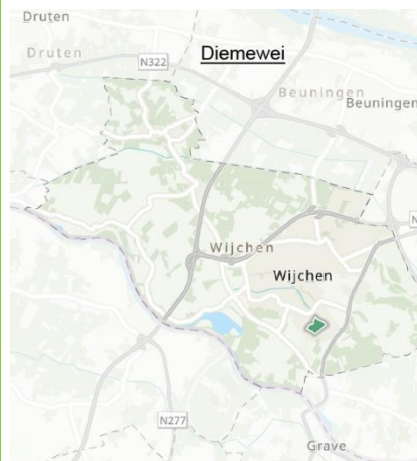
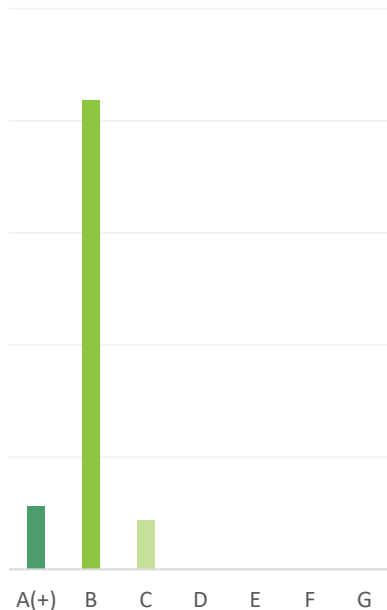
De Lingert 434 woningen Warmtevraag: - 13595 GJ; - 849.7 GJ/ha	Totaal 8%: - 6% corporatie; - 2% particulier <table><thead><tr><th>Energie Label</th><th>Percentage</th></tr></thead><tbody><tr><td>A(+)</td><td>42%</td></tr><tr><td>B</td><td>0%</td></tr><tr><td>C</td><td>0%</td></tr><tr><td>D</td><td>0%</td></tr><tr><td>E</td><td>0%</td></tr><tr><td>F</td><td>0%</td></tr><tr><td>G</td><td>0%</td></tr></tbody></table>	Energie Label	Percentage	A(+)	42%	B	0%	C	0%	D	0%	E	0%	F	0%	G	0%	Zowel individuele als collectieve oplossingen (warmtenet) zijn kansrijk. Het gasnet in deze buurt is 42% financieel afgeschreven en 0% zijn grondroerings-gevoelige leidingen*. Het elektriciteitsnet is 7% geschikt voor all-electric.	Via spoor 3 werken we de mogelijkheden voor een warmtenet verder uit. Ondertussen volgen we ook spoor 1 en 2.	Isoleren tot minimaal energielabel C en bij natuurlijke vervangingsmomenten overstappen op een hybride warmtepomp. Zie 'Zelf aan de slag' voor meer informatie over concrete maatregelen.
Energie Label	Percentage																			
A(+)	42%																			
B	0%																			
C	0%																			
D	0%																			
E	0%																			
F	0%																			
G	0%																			

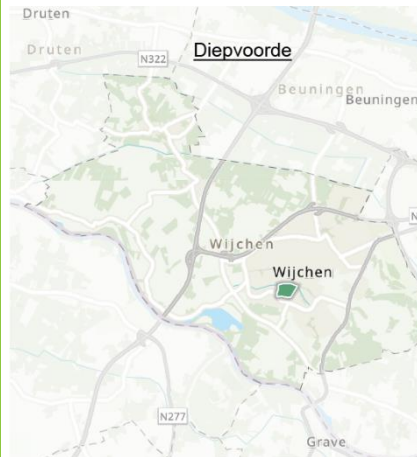
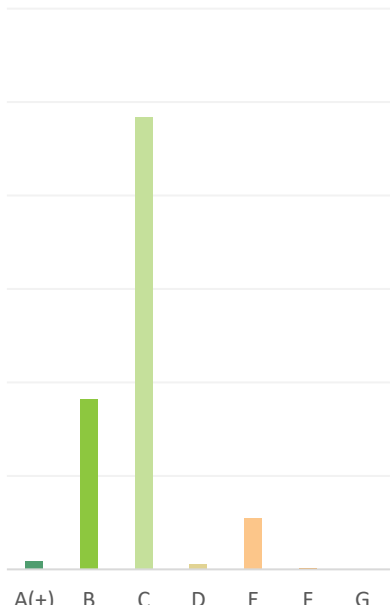
De Meren		Totaal 0%: - 0% corporatie; - 0% particulier	 <table><thead><tr><th>Energie Label</th><th>Percentage</th></tr></thead><tbody><tr><td>A(+)</td><td>12%</td></tr><tr><td>B</td><td>46%</td></tr><tr><td>C</td><td>42%</td></tr><tr><td>D</td><td>0%</td></tr><tr><td>E</td><td>0%</td></tr><tr><td>F</td><td>0%</td></tr><tr><td>G</td><td>0%</td></tr></tbody></table>	Energie Label	Percentage	A(+)	12%	B	46%	C	42%	D	0%	E	0%	F	0%	G	0%	Individuele oplossingen: elektrische of hybride warmtepomp. Het elektriciteitsnet is 12% geschikt voor all-electric. Het gasnet in deze buurt is 46% financieel afgeschreven.	Via spoor 1 ondersteunen we bij het gereed maken voor aardgasvrij, via spoor 2 maken we individuele oplossingen mogelijk.	Isoleren tot minimaal energielabel B en bij natuurlijke vervangingsmomenten overstappen op een hybride warmtepomp. Zie 'Zelf aan de slag' voor meer informatie over concrete maatregelen.
	Energie Label	Percentage																				
A(+)	12%																					
B	46%																					
C	42%																					
D	0%																					
E	0%																					
F	0%																					
G	0%																					
149 woningen Warmtevraag: - 6264 GJ; - 569.5 GJ/ha																						

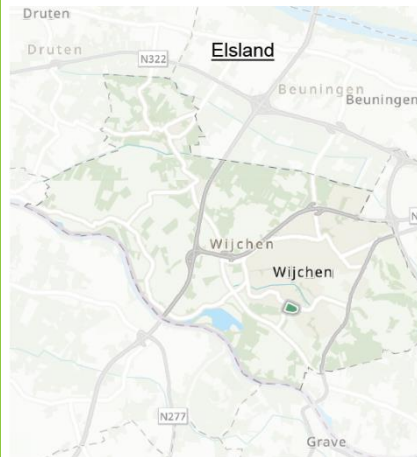
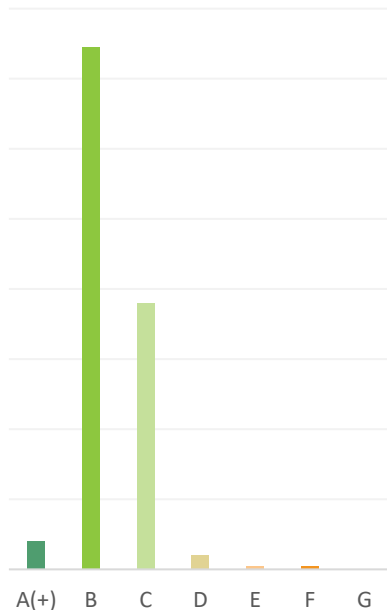
De Uilenboom		Totaal 20%: - 14% corporatie; - 6% particulier	 <table><thead><tr><th>Energie Label</th><th>Percentage</th></tr></thead><tbody><tr><td>A(+)</td><td>~5%</td></tr><tr><td>B</td><td>~10%</td></tr><tr><td>C</td><td>~35%</td></tr><tr><td>D</td><td>~25%</td></tr><tr><td>E</td><td>~10%</td></tr><tr><td>F</td><td>~15%</td></tr><tr><td>G</td><td>~2%</td></tr></tbody></table>	Energie Label	Percentage	A(+)	~5%	B	~10%	C	~35%	D	~25%	E	~10%	F	~15%	G	~2%	Individuele oplossingen: elektrische of hybride warmtepomp. Het elektriciteitsnet is 59% geschikt voor all-electric. Het gasnet in deze buurt is 87% financieel afgeschreven.	Via spoor 1 ondersteunen we bij het gereed maken voor aardgasvrij, via spoor 2 maken we individuele oplossingen mogelijk.	Isoleren tot minimaal energielabel B en bij natuurlijke vervangingsmomenten overstappen op een hybride warmtepomp. Zie 'Zelf aan de slag' voor meer informatie over concrete maatregelen.
	Energie Label	Percentage																				
A(+)	~5%																					
B	~10%																					
C	~35%																					
D	~25%																					
E	~10%																					
F	~15%																					
G	~2%																					
372 woningen Warmtevraag: - 22336 GJ; - 1116.8 GJ/ha																						

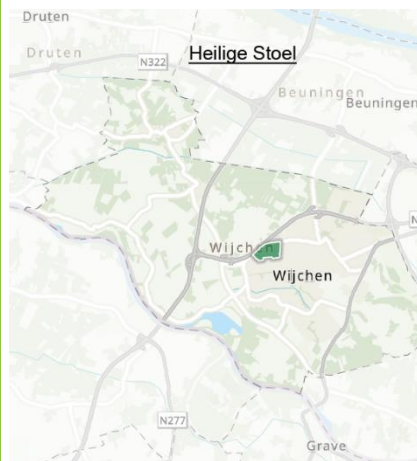
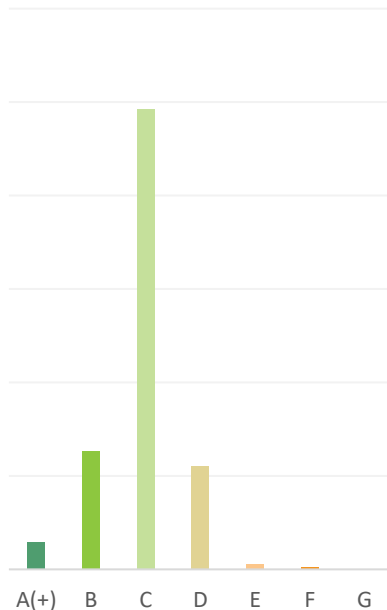
De Ververt 307 woningen Warmtevraag: - 8690 GJ; - 869 GJ/ha	Totaal 34%: - 13% corpora- tie; - 21% particu- lier	<table><tr><th>Energie Label</th><th>Aantal Woningen</th></tr><tr><td>A(+)</td><td>~5</td></tr><tr><td>B</td><td>~15</td></tr><tr><td>C</td><td>~35</td></tr><tr><td>D</td><td>0</td></tr><tr><td>E</td><td>0</td></tr><tr><td>F</td><td>0</td></tr><tr><td>G</td><td>0</td></tr></table>	Energie Label	Aantal Woningen	A(+)	~5	B	~15	C	~35	D	0	E	0	F	0	G	0	Individuele oplos- singen: elektrische of hybride warmte- pomp. Het elektriciteitsnet is 28% geschikt voor all-electric. Het gasnet in deze buurt is 88% finan- cieel afgeschre- ven.	Verkenningswijk: Wij- chen-Zuid is aangewe- zen als Wijk van de Toekomst. Hier vindt de komende jaren een brede wijkvernieuwing plaats, die wij via spoor 1 en 2 combineren met isolatiemaatregelen en energiebesparing. Via spoor 4 stellen we daarvoor een uitvoe- ringsplan op.	Isoleren tot minimaal energielabel B en bij natuurlijke vervan- gingsmomenten over- stappen op een hy- bride warmtepomp. Ondertussen de be- richtgeving over het uitvoeringsplan blijven volgen. Zie 'Zelf aan de slag' voor meer in- formatie over con- crete maatregelen.
Energie Label	Aantal Woningen																				
A(+)	~5																				
B	~15																				
C	~35																				
D	0																				
E	0																				
F	0																				
G	0																				

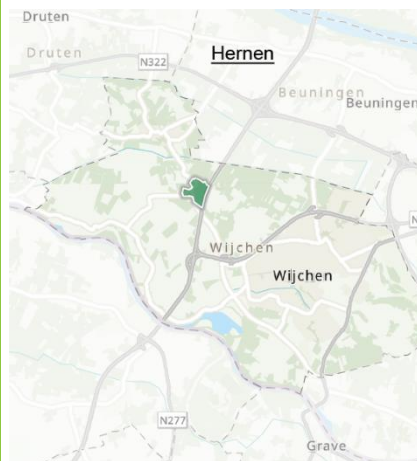
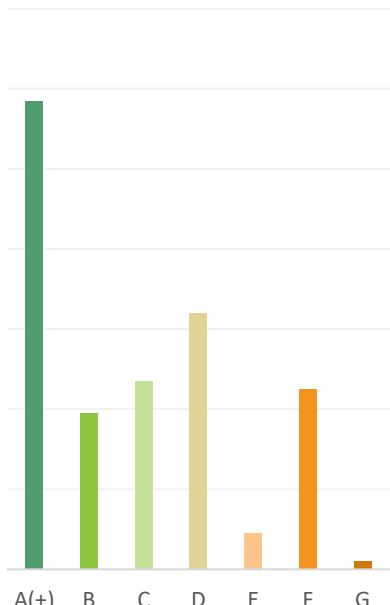
De Weertjes		Totaal 4%: - 0% corporatie; - 4% particulier	 <table><thead><tr><th>Energie Label</th><th>Percentage</th></tr></thead><tbody><tr><td>A(+)</td><td>0%</td></tr><tr><td>B</td><td>0%</td></tr><tr><td>C</td><td>4%</td></tr><tr><td>D</td><td>0%</td></tr><tr><td>E</td><td>0%</td></tr><tr><td>F</td><td>0%</td></tr><tr><td>G</td><td>0%</td></tr></tbody></table>	Energie Label	Percentage	A(+)	0%	B	0%	C	4%	D	0%	E	0%	F	0%	G	0%	Individuele oplossingen: elektrische of hybride warmtepomp. Het elektriciteitsnet is 0% geschikt voor all-electric. Het gasnet in deze buurt is 75% financieel afgeschreven.	Verkenningswijk: Wijchen-Zuid is aangewezen als Wijk van de Toekomst. Hier vindt de komende jaren een brede wijkvernieuwing plaats, die wij via spoor 1 en 2 combineren met isolatiemaatregelen en energiebesparing. Via spoor 4 stellen we daarvoor een uitvoeringsplan op.	Isoleren tot minimaal energielabel B en bij natuurlijke vervangingsmomenten overstappen op een hybride warmtepomp. Ondertussen de berichtgeving over het uitvoeringsplan blijven volgen. Zie 'Zelf aan de slag' voor meer informatie over concrete maatregelen.
	Energie Label	Percentage																				
A(+)	0%																					
B	0%																					
C	4%																					
D	0%																					
E	0%																					
F	0%																					
G	0%																					
94 woningen Warmtevraag: - 4414 GJ; - 551.8 GJ/ha																						

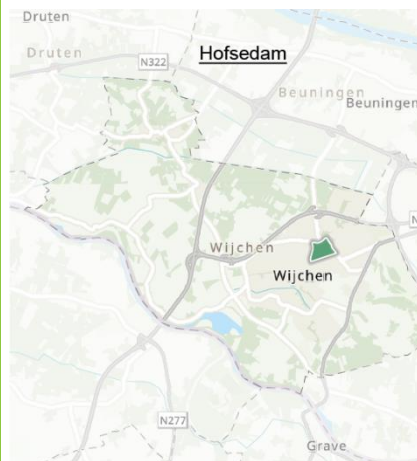
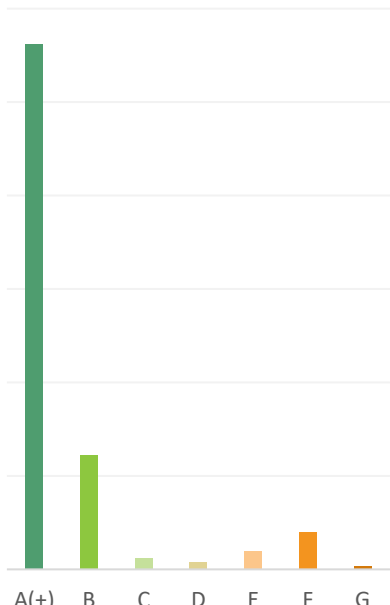
Diemewei	 259 woningen Warmtevraag: - 9097 GJ; - 606.5 GJ/ha	Totaal 2%: - 0% corporatie; - 2% particulier	 <table><thead><tr><th>Energie Label</th><th>Percentage</th></tr></thead><tbody><tr><td>A(+)</td><td>~2%</td></tr><tr><td>B</td><td>100%</td></tr><tr><td>C</td><td>~2%</td></tr><tr><td>D</td><td>0%</td></tr><tr><td>E</td><td>0%</td></tr><tr><td>F</td><td>0%</td></tr><tr><td>G</td><td>0%</td></tr></tbody></table>	Energie Label	Percentage	A(+)	~2%	B	100%	C	~2%	D	0%	E	0%	F	0%	G	0%	Individuele oplossingen: elektrische of hybride warmtepomp. Het elektriciteitsnet is 10% geschikt voor all-electric. Het gasnet in deze buurt is 51% financieel afgeschreven.	Via spoor 1 ondersteunen we bij het gereed maken voor aardgasvrij, via spoor 2 maken we individuele oplossingen mogelijk.	Isoleren tot minimaal energielabel B en bij natuurlijke vervangingsmomenten overstappen op een hybride warmtepomp. Zie 'Zelf aan de slag' voor meer informatie over concrete maatregelen.
Energie Label	Percentage																					
A(+)	~2%																					
B	100%																					
C	~2%																					
D	0%																					
E	0%																					
F	0%																					
G	0%																					

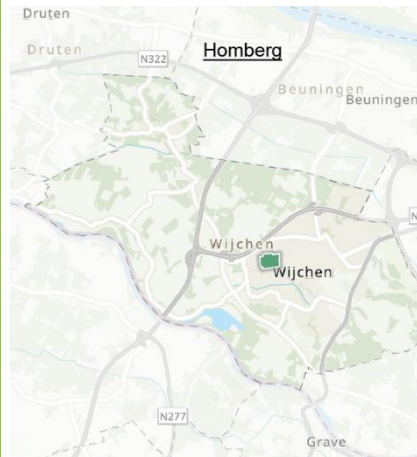
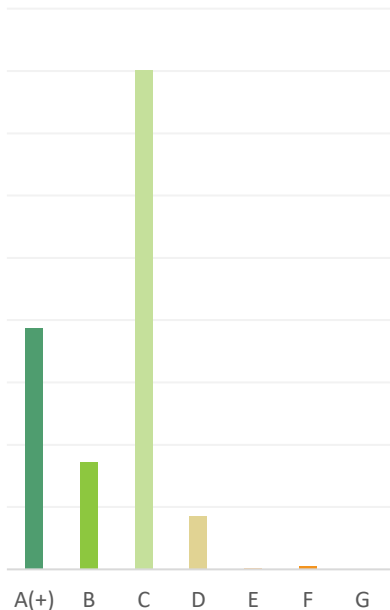
Diepvoorde		Totaal 58%: - 51% corporatie; - 7% particulier	 <table><caption>Energy Label Distribution</caption><thead><tr><th>Label</th><th>Percentage</th></tr></thead><tbody><tr><td>A(+)</td><td>~1%</td></tr><tr><td>B</td><td>~15%</td></tr><tr><td>C</td><td>~45%</td></tr><tr><td>D</td><td>~2%</td></tr><tr><td>E</td><td>~10%</td></tr><tr><td>F</td><td>0%</td></tr><tr><td>G</td><td>0%</td></tr></tbody></table>	Label	Percentage	A(+)	~1%	B	~15%	C	~45%	D	~2%	E	~10%	F	0%	G	0%	Individuele oplossingen: elektrische of hybride warmtepomp. Het gasnet in deze buurt is 85% financieel afgeschreven en 0% zijn grondroerings-gevoelige leidingen*. Het elektriciteitsnet is 57% geschikt voor all-electric.	Verkenningswijk: Wijchen-Zuid is aangewezen als Wijk van de Toekomst. Hier vindt de komende jaren een brede wijkvernieuwing plaats, die wij via spoor 1 en 2 combineren met isolatiemaatregelen en energiebesparing. Via spoor 4 stellen we daarvoor een uitvoeringsplan op.	Isoleren tot minimaal energielabel B en bij natuurlijke vervangingsmomenten overstappen op een hybride warmtepomp. Ondertussen de berichtgeving over het uitvoeringsplan blijven volgen. Zie 'Zelf aan de slag' voor meer informatie over concrete maatregelen.
	Label	Percentage																				
A(+)	~1%																					
B	~15%																					
C	~45%																					
D	~2%																					
E	~10%																					
F	0%																					
G	0%																					
736 woningen Warmtevraag: - 20382 GJ; - 970.5 GJ/ha																						

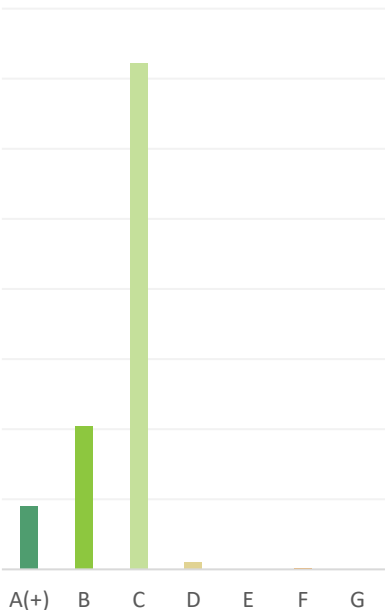
Elsland	 239 woningen Warmtevraag: - 6889 GJ; - 765.4 GJ/ha	Totaal 55%: - 53% corporatie; - 2% particulier	 <table><thead><tr><th>Energie Label</th><th>Percentage</th></tr></thead><tbody><tr><td>A(+)</td><td>5%</td></tr><tr><td>B</td><td>55%</td></tr><tr><td>C</td><td>25%</td></tr><tr><td>D</td><td>5%</td></tr><tr><td>E</td><td>2%</td></tr><tr><td>F</td><td>2%</td></tr><tr><td>G</td><td>0%</td></tr></tbody></table>	Energie Label	Percentage	A(+)	5%	B	55%	C	25%	D	5%	E	2%	F	2%	G	0%	Individuele oplossingen: elektrische of hybride warmtepomp. Het gasnet in deze buurt is 78% financieel afgeschreven en 0% zijn grondroerings-gevoelige leidingen*. Het elektriciteitsnet is 44% geschikt voor all-electric.	Verkenningswijk: Wijchen-Zuid is aangewezen als Wijk van de Toekomst. Hier vindt de komende jaren een brede wijkvernieuwing plaats, die wij via spoor 1 en 2 combineren met isolatiemaatregelen en energiebesparing. Via spoor 4 stellen we daarvoor een uitvoeringsplan op.	Isoleren tot minimaal energielabel B en bij natuurlijke vervangingsmomenten overstappen op een hybride warmtepomp. Ondertussen de berichtgeving over het uitvoeringsplan blijven volgen. Zie 'Zelf aan de slag' voor meer informatie over concrete maatregelen.
Energie Label	Percentage																					
A(+)	5%																					
B	55%																					
C	25%																					
D	5%																					
E	2%																					
F	2%																					
G	0%																					

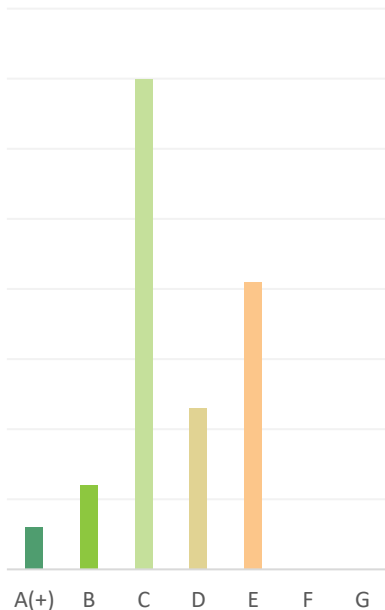
Heilige Stoel	 767 woningen Warmtevraag: - 31895 GJ; - 862 GJ/ha	Totaal 40%: - 35% corporatie; - 5% particulier	 <table><thead><tr><th>Energie Label</th><th>Percentage</th></tr></thead><tbody><tr><td>A(+)</td><td>5%</td></tr><tr><td>B</td><td>15%</td></tr><tr><td>C</td><td>40%</td></tr><tr><td>D</td><td>15%</td></tr><tr><td>E</td><td>5%</td></tr><tr><td>F</td><td>5%</td></tr><tr><td>G</td><td>0%</td></tr></tbody></table>	Energie Label	Percentage	A(+)	5%	B	15%	C	40%	D	15%	E	5%	F	5%	G	0%	Individuele oplossingen: elektrische of hybride warmtepomp. Het elektriciteitsnet is 29% geschikt voor all-electric. Het gasnet in deze buurt is 95% financieel afgeschreven.	Via spoor 1 ondersteunen we bij het gereed maken voor aardgasvrij, via spoor 2 maken we individuele oplossingen mogelijk.	Isoleren tot minimaal energielabel B en bij natuurlijke vervangingsmomenten overstappen op een hybride warmtepomp. Zie 'Zelf aan de slag' voor meer informatie over concrete maatregelen.
Energie Label	Percentage																					
A(+)	5%																					
B	15%																					
C	40%																					
D	15%																					
E	5%																					
F	5%																					
G	0%																					

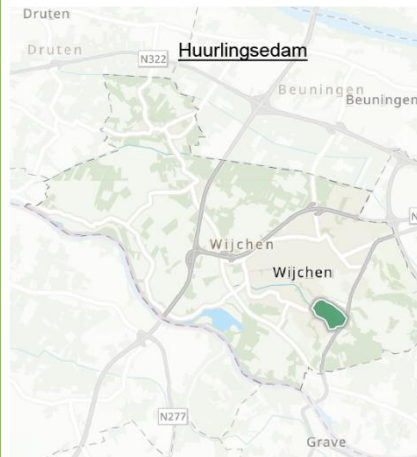
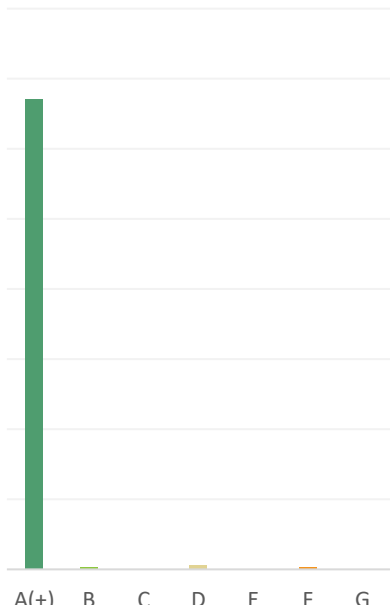
Hernen 306 woningen Warmtevraag: - 17323 GJ; - 412.5 GJ/ha	Totaal 17%: - 12% corporatie; - 5% particulier	<table><thead><tr><th>Label</th><th>Relative Frequency</th></tr></thead><tbody><tr><td>A(+)</td><td>High</td></tr><tr><td>B</td><td>Low</td></tr><tr><td>C</td><td>Medium-Low</td></tr><tr><td>D</td><td>Medium</td></tr><tr><td>E</td><td>Very Low</td></tr><tr><td>F</td><td>Medium-Low</td></tr><tr><td>G</td><td>Very Low</td></tr></tbody></table>	Label	Relative Frequency	A(+)	High	B	Low	C	Medium-Low	D	Medium	E	Very Low	F	Medium-Low	G	Very Low	Individuele oplossingen: elektrische of hybride warmtepomp. Het elektriciteitsnet is 59% geschikt voor all-electric. Het gasnet in deze buurt is 75% financieel afgeschreven.	Via spoor 1 ondersteunen we bij het gereed maken voor aardgasvrij, via spoor 2 maken we individuele oplossingen mogelijk.	Isoleren tot minimaal energielabel B en bij natuurlijke vervangingsmomenten overstappen op een hybride warmtepomp. Zie 'Zelf aan de slag' voor meer informatie over concrete maatregelen.
Label	Relative Frequency																				
A(+)	High																				
B	Low																				
C	Medium-Low																				
D	Medium																				
E	Very Low																				
F	Medium-Low																				
G	Very Low																				

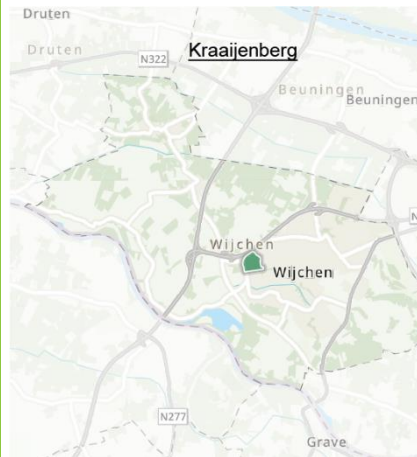
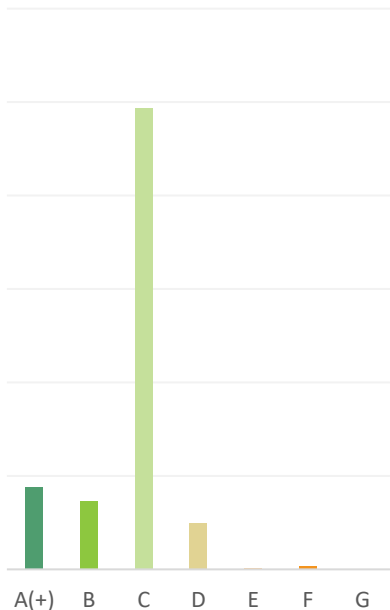
Hofsedam	 355 woningen Warmtevraag: - 18105 GJ; - 502.9 GJ/ha	Totaal 31%: - 22% corporatie; - 9% particulier	 <table><thead><tr><th>Energie Label</th><th>Percentage</th></tr></thead><tbody><tr><td>A(+)</td><td>63%</td></tr><tr><td>B</td><td>10%</td></tr><tr><td>C</td><td>2%</td></tr><tr><td>D</td><td>1%</td></tr><tr><td>E</td><td>2%</td></tr><tr><td>F</td><td>4%</td></tr><tr><td>G</td><td>1%</td></tr></tbody></table>	Energie Label	Percentage	A(+)	63%	B	10%	C	2%	D	1%	E	2%	F	4%	G	1%	Individuele oplossingen: elektrische of hybride warmtepomp. Het elektriciteitsnet is 63% geschikt voor all-electric. Het gasnet in deze buurt is 56% financieel afgeschreven.	Via spoor 1 ondersteunen we bij het gereed maken voor aardgasvrij, via spoor 2 maken we individuele oplossingen mogelijk.	Isoleren tot minimaal energielabel B en bij natuurlijke vervangingsmomenten overstappen op een hybride warmtepomp. Zie 'Zelf aan de slag' voor meer informatie over concrete maatregelen.
Energie Label	Percentage																					
A(+)	63%																					
B	10%																					
C	2%																					
D	1%																					
E	2%																					
F	4%																					
G	1%																					

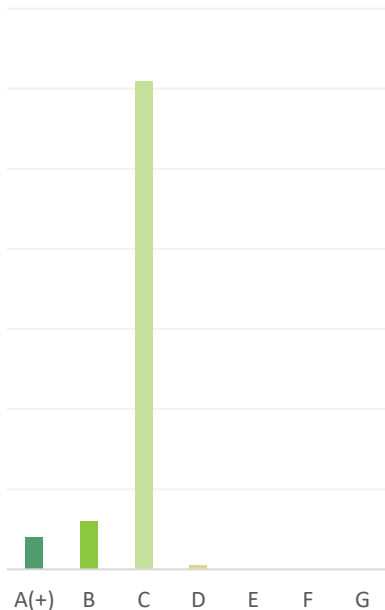
Homberg		Totaal 73%: - 72% corporatie; - 1% particulier	 <table><thead><tr><th>Energie Label</th><th>Percentage</th></tr></thead><tbody><tr><td>A(+)</td><td>~15%</td></tr><tr><td>B</td><td>~10%</td></tr><tr><td>C</td><td>~75%</td></tr><tr><td>D</td><td>~5%</td></tr><tr><td>E</td><td>0%</td></tr><tr><td>F</td><td>~1%</td></tr><tr><td>G</td><td>0%</td></tr></tbody></table>	Energie Label	Percentage	A(+)	~15%	B	~10%	C	~75%	D	~5%	E	0%	F	~1%	G	0%	Zowel individuele als collectieve oplossingen (warmtenet) zijn kansrijk. Het gasnet in deze buurt is 92% financieel afgeschreven en 0% zijn grondroerings-gevoelige leidingen*. Het elektriciteitsnet is 53% geschikt voor all-electric.	Via spoor 3 werken we de mogelijkheden voor een warmtenet verder uit. Ondertussen volgen we ook spoor 1 en 2.	Isoleren tot minimaal energielabel C en bij natuurlijke vervangingsmomenten overstappen op een hybride warmtepomp. Zie 'Zelf aan de slag' voor meer informatie over concrete maatregelen.
	Energie Label	Percentage																				
A(+)	~15%																					
B	~10%																					
C	~75%																					
D	~5%																					
E	0%																					
F	~1%																					
G	0%																					
722 woningen Warmtevraag: - 28218 GJ; - 1007.8 GJ/ha																						

Hoogmeer		Totaal 38%: - 37% corporatie; - 1% particulier	 <table><thead><tr><th>Energie Label</th><th>Aantal Woningen</th></tr></thead><tbody><tr><td>A(+)</td><td>1</td></tr><tr><td>B</td><td>2</td></tr><tr><td>C</td><td>7</td></tr><tr><td>D</td><td>1</td></tr><tr><td>E</td><td>0</td></tr><tr><td>F</td><td>0</td></tr><tr><td>G</td><td>0</td></tr></tbody></table>	Energie Label	Aantal Woningen	A(+)	1	B	2	C	7	D	1	E	0	F	0	G	0	Individuele oplossingen: elektrische of hybride warmtepomp. Het gasnet in deze buurt is 89% financieel afgeschreven en 0% zijn grondroerings-gevoelige leidingen*. Het elektriciteitsnet is 56% geschikt voor all-electric.	Verkenningswijk: Wijchen-Zuid is aangewezen als Wijk van de Toekomst. Hier vindt de komende jaren een brede wijkvernieuwing plaats, die wij via spoor 1 en 2 combineren met isolatiemaatregelen en energiebesparing. Via spoor 4 stellen we daarvoor een uitvoeringsplan op.	Isoleren tot minimaal energielabel B en bij natuurlijke vervangingsmomenten overstappen op een hybride warmtepomp. Ondertussen de berichtgeving over het uitvoeringsplan blijven volgen. Zie 'Zelf aan de slag' voor meer informatie over concrete maatregelen.
	Energie Label	Aantal Woningen																				
A(+)	1																					
B	2																					
C	7																					
D	1																					
E	0																					
F	0																					
G	0																					
514 woningen Warmtevraag: - 16296 GJ; - 1018,5 GJ/ha																						

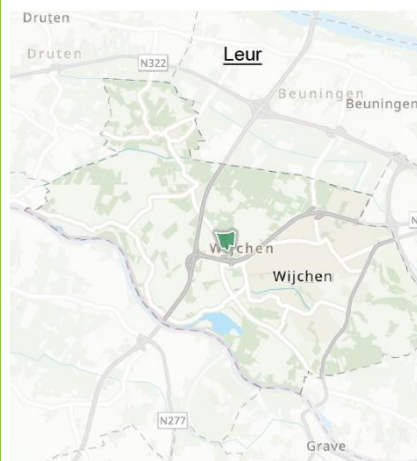
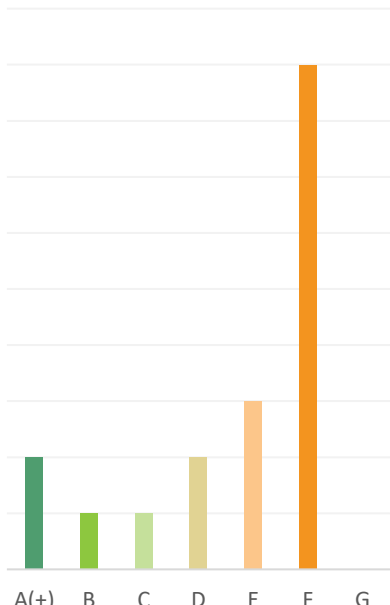
Huissteden-Zuiderpoort 136 woningen Warmtevraag: - 5590 GJ; - 798.5 GJ/ha	Totaal 100%: - 100% corporatie; - 0% particulier	<table><tr><th>Energy Class</th><th>Percentage</th></tr><tr><td>A(+)</td><td>10%</td></tr><tr><td>B</td><td>15%</td></tr><tr><td>C</td><td>40%</td></tr><tr><td>D</td><td>15%</td></tr><tr><td>E</td><td>20%</td></tr><tr><td>F</td><td>0%</td></tr><tr><td>G</td><td>0%</td></tr></table>	Energy Class	Percentage	A(+)	10%	B	15%	C	40%	D	15%	E	20%	F	0%	G	0%	Individuele oplossingen: elektrische of hybride warmtepomp. Het gasnet in deze buurt is 75% financieel afgeschreven en 1% zijn grondroerings-gevoelige leidingen*. Het elektriciteitsnet is 59% geschikt voor all-electric.	Verkenningswijk: Wijchen-Zuid is aangewezen als Wijk van de Toekomst. Hier vindt de komende jaren een brede wijkvernieuwing plaats, die wij via spoor 1 en 2 combineren met isolatiemaatregelen en energiebesparing. Via spoor 4 stellen we daarvoor een uitvoeringsplan op.	Isoleren tot minimaal energielabel B en bij natuurlijke vervangingsmomenten overstappen op een hybride warmtepomp. Ondertussen de berichtgeving over het uitvoeringsplan blijven volgen. Zie 'Zelf aan de slag' voor meer informatie over concrete maatregelen.
Energy Class	Percentage																				
A(+)	10%																				
B	15%																				
C	40%																				
D	15%																				
E	20%																				
F	0%																				
G	0%																				

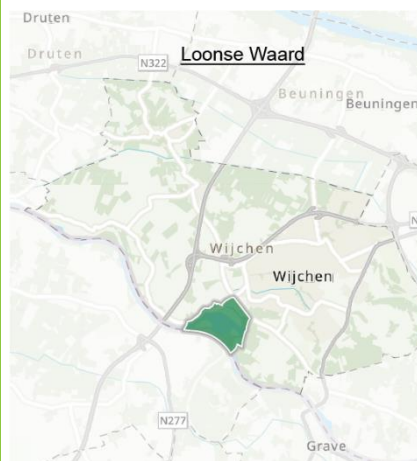
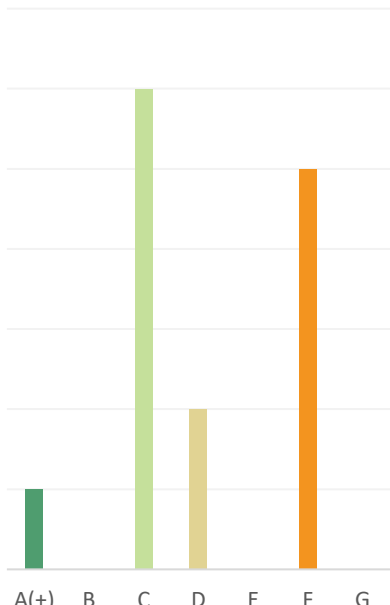
Huurlingsedam 456 woningen Warmtevraag: - 15495 GJ; - 262.6 GJ/ha	Totaal 25%: - 24% corporatie; - 1% particulier	<table><caption>Energy Label Distribution</caption><tr><th>Label</th><th>Percentage</th></tr><tr><td>A(+)</td><td>25%</td></tr><tr><td>B</td><td>0%</td></tr><tr><td>C</td><td>0%</td></tr><tr><td>D</td><td>0%</td></tr><tr><td>E</td><td>0%</td></tr><tr><td>F</td><td>0%</td></tr><tr><td>G</td><td>0%</td></tr></table>	Label	Percentage	A(+)	25%	B	0%	C	0%	D	0%	E	0%	F	0%	G	0%	Individuele oplossingen: elektrische of hybride warmtepomp. Het elektriciteitsnet is 64% geschikt voor all-electric. Het gasnet in deze buurt is 28% financieel afgeschreven.	Via spoor 1 ondersteunen we bij het gereed maken voor aardgasvrij, via spoor 2 maken we individuele oplossingen mogelijk.	Isoleren tot minimaal energielabel B en bij natuurlijke vervangingsmomenten overstappen op een hybride warmtepomp. Zie 'Zelf aan de slag' voor meer informatie over concrete maatregelen.
Label	Percentage																				
A(+)	25%																				
B	0%																				
C	0%																				
D	0%																				
E	0%																				
F	0%																				
G	0%																				

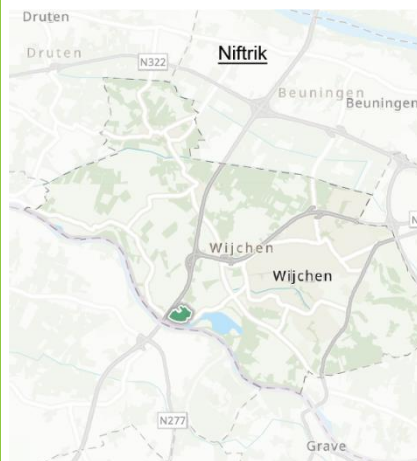
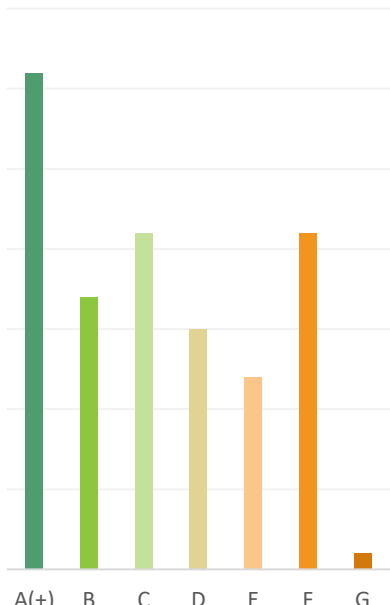
Kraaijenberg	 709 woningen Warmtevraag: - 27385 GJ; - 912.8 GJ/ha	Totaal 30%: - 29% corporatie; - 1% particulier	 <table><caption>Energy Label Distribution</caption><thead><tr><th>Label</th><th>Percentage</th></tr></thead><tbody><tr><td>A(+)</td><td>~5%</td></tr><tr><td>B</td><td>~10%</td></tr><tr><td>C</td><td>~30%</td></tr><tr><td>D</td><td>~10%</td></tr><tr><td>E</td><td>~1%</td></tr><tr><td>F</td><td>~1%</td></tr><tr><td>G</td><td>0%</td></tr></tbody></table>	Label	Percentage	A(+)	~5%	B	~10%	C	~30%	D	~10%	E	~1%	F	~1%	G	0%	Individuele oplossingen: elektrische of hybride warmtepomp. Het elektriciteitsnet is 36% geschikt voor all-electric. Het gasnet in deze buurt is 96% financieel afgeschreven.	Via spoor 1 ondersteunen we bij het gereed maken voor aardgasvrij, via spoor 2 maken we individuele oplossingen mogelijk.	Isoleren tot minimaal energielabel B en bij natuurlijke vervangingsmomenten overstappen op een hybride warmtepomp. Zie 'Zelf aan de slag' voor meer informatie over concrete maatregelen.
Label	Percentage																					
A(+)	~5%																					
B	~10%																					
C	~30%																					
D	~10%																					
E	~1%																					
F	~1%																					
G	0%																					

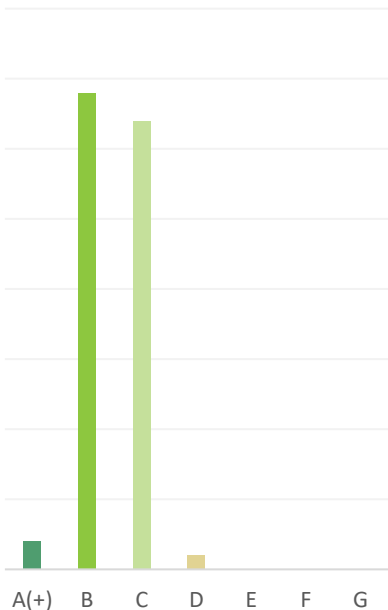
Kronenland	 143 woningen Warmtevraag: - 5476 GJ; - 912.7 GJ/ha	Totaal 3%: - 0% corporatie; - 3% particulier	 <table><thead><tr><th>Energie Label</th><th>Aantal Woningen</th></tr></thead><tbody><tr><td>A(+)</td><td>1</td></tr><tr><td>B</td><td>2</td></tr><tr><td>C</td><td>143</td></tr><tr><td>D</td><td>1</td></tr><tr><td>E</td><td>0</td></tr><tr><td>F</td><td>0</td></tr><tr><td>G</td><td>0</td></tr></tbody></table>	Energie Label	Aantal Woningen	A(+)	1	B	2	C	143	D	1	E	0	F	0	G	0	Individuele oplossingen: elektrische of hybride warmtepomp. Het elektriciteitsnet is 15% geschikt voor all-electric. Het gasnet in deze buurt is 75% financieel afgeschreven.	Verkenningsswijk: Wijchen-Zuid is aangewezen als Wijk van de Toekomst. Hier vindt de komende jaren een brede wijkvernieuwing plaats, die wij via spoor 1 en 2 combineren met isolatiemaatregelen en energiebesparing. Via spoor 4 stellen we daarvoor een uitvoeringsplan op.	Isoleren tot minimaal energielabel B en bij natuurlijke vervangingsmomenten overstappen op een hybride warmtepomp. Ondertussen de berichtgeving over het uitvoeringsplan blijven volgen. Zie 'Zelf aan de slag' voor meer informatie over concrete maatregelen.
Energie Label	Aantal Woningen																					
A(+)	1																					
B	2																					
C	143																					
D	1																					
E	0																					
F	0																					
G	0																					

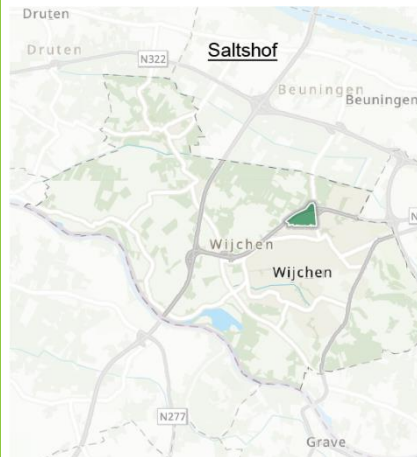
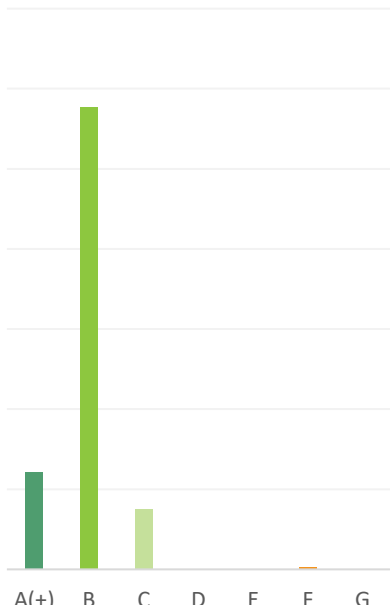
Lambrasse	 245 woningen Warmtevraag: - 6514 GJ; - 592,2 GJ/ha	Totaal 7%: - 0% corporatie; - 7% particulier <table><thead><tr><th>Energie Label</th><th>Percentage</th></tr></thead><tbody><tr><td>A(+)</td><td>39%</td></tr><tr><td>B</td><td>7%</td></tr><tr><td>C</td><td>0%</td></tr><tr><td>D</td><td>0%</td></tr><tr><td>E</td><td>0%</td></tr><tr><td>F</td><td>0%</td></tr><tr><td>G</td><td>0%</td></tr></tbody></table>	Energie Label	Percentage	A(+)	39%	B	7%	C	0%	D	0%	E	0%	F	0%	G	0%	Individuele oplossingen: elektrische of hybride warmtepomp. Het elektriciteitsnet is 39% geschikt voor all-electric. Het gasnet in deze buurt is 27% financieel afgeschreven.	Via spoor 1 ondersteunen we bij het gereed maken voor aardgasvrij, via spoor 2 maken we individuele oplossingen mogelijk.	Isoleren tot minimaal energielabel B en bij natuurlijke vervangingsmomenten overstappen op een hybride warmtepomp. Zie 'Zelf aan de slag' voor meer informatie over concrete maatregelen.
Energie Label	Percentage																				
A(+)	39%																				
B	7%																				
C	0%																				
D	0%																				
E	0%																				
F	0%																				
G	0%																				

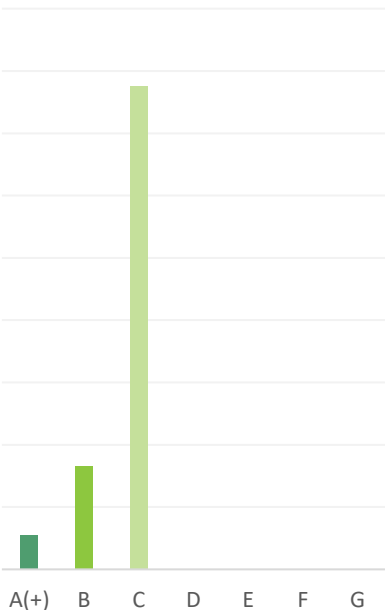
Leur		Totaal %: - % corporatie; - 0% particulier	 <table><tr><th>Energie Label</th><th>Aantal Woningen</th></tr><tr><td>A(+)</td><td>1</td></tr><tr><td>B</td><td>1</td></tr><tr><td>C</td><td>1</td></tr><tr><td>D</td><td>1</td></tr><tr><td>E</td><td>2</td></tr><tr><td>F</td><td>6</td></tr><tr><td>G</td><td>0</td></tr></table>	Energie Label	Aantal Woningen	A(+)	1	B	1	C	1	D	1	E	2	F	6	G	0	Individuele oplossingen: elektrische of hybride warmtepomp. Het elektriciteitsnet is 100% geschikt voor all-electric. Het gasnet in deze buurt is 58% financieel afgeschreven.	Via spoor 1 ondersteunen we bij het gereed maken voor aardgasvrij, via spoor 2 maken we individuele oplossingen mogelijk.	Isoleren tot minimaal energielabel B en bij natuurlijke vervangingsmomenten overstappen op een hybride warmtepomp. Zie 'Zelf aan de slag' voor meer informatie over concrete maatregelen.
Energie Label	Aantal Woningen																					
A(+)	1																					
B	1																					
C	1																					
D	1																					
E	2																					
F	6																					
G	0																					

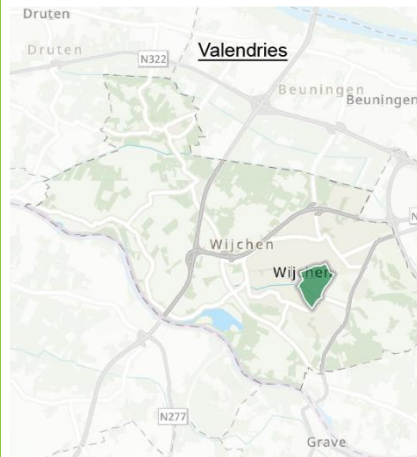
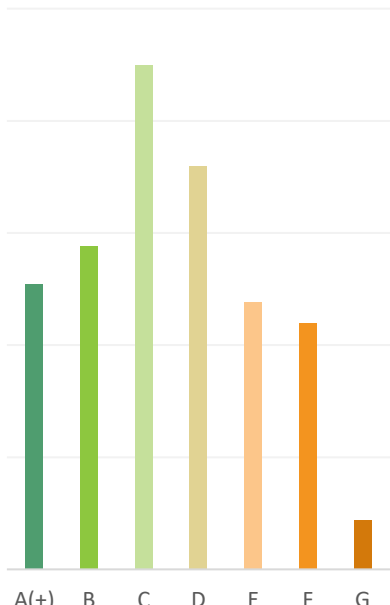
Loonse Waard		Totaal %: - % corporatie; - 0% particulier	 <table><caption>Energy Label Distribution</caption><thead><tr><th>Label</th><th>Count</th></tr></thead><tbody><tr><td>A(+)</td><td>1</td></tr><tr><td>B</td><td>0</td></tr><tr><td>C</td><td>4</td></tr><tr><td>D</td><td>1</td></tr><tr><td>E</td><td>0</td></tr><tr><td>F</td><td>3</td></tr><tr><td>G</td><td>0</td></tr></tbody></table>	Label	Count	A(+)	1	B	0	C	4	D	1	E	0	F	3	G	0	Individuele oplossingen: elektrische of hybride warmtepomp. Het elektriciteitsnet is 100% geschikt voor all-electric. Het gasnet in deze buurt is 45% financieel afgeschreven.	Via spoor 1 ondersteunen we bij het gereed maken voor aardgasvrij, via spoor 2 maken we individuele oplossingen mogelijk.	Isoleren tot minimaal energielabel B en bij natuurlijke vervangingsmomenten overstappen op een hybride warmtepomp. Zie 'Zelf aan de slag' voor meer informatie over concrete maatregelen.
	Label	Count																				
A(+)	1																					
B	0																					
C	4																					
D	1																					
E	0																					
F	3																					
G	0																					
13 woningen Warmtevraag: - 7281 GJ; - 75.8 GJ/ha																						

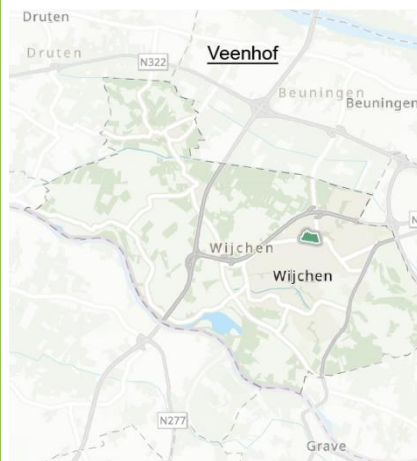
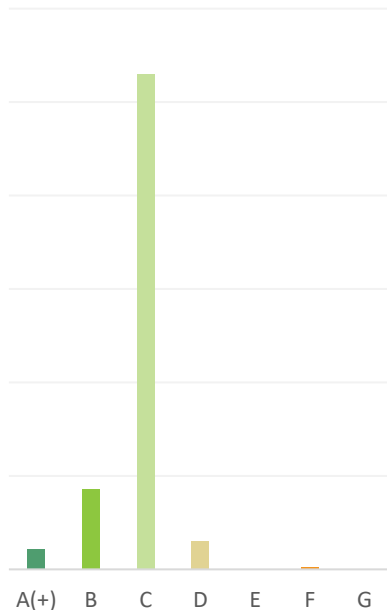
Niftrik 116 woningen Warmtevraag: - 8556 GJ; - 342.3 GJ/ha	Totaal 16%: - 8% corporatie; - 8% particulier	<table><thead><tr><th>Label</th><th>Percentage</th></tr></thead><tbody><tr><td>A(+)</td><td>48%</td></tr><tr><td>B</td><td>12%</td></tr><tr><td>C</td><td>15%</td></tr><tr><td>D</td><td>10%</td></tr><tr><td>E</td><td>8%</td></tr><tr><td>F</td><td>10%</td></tr><tr><td>G</td><td>1%</td></tr></tbody></table>	Label	Percentage	A(+)	48%	B	12%	C	15%	D	10%	E	8%	F	10%	G	1%	Individuele oplossingen: elektrische of hybride warmtepomp. Het elektriciteitsnet is 48% geschikt voor all-electric. Het gasnet in deze buurt is 85% financieel afgeschreven.	Via spoor 1 ondersteunen we bij het gereed maken voor aardgasvrij, via spoor 2 maken we individuele oplossingen mogelijk.	Isoleren tot minimaal energielabel B en bij natuurlijke vervangingsmomenten overstappen op een hybride warmtepomp. Zie 'Zelf aan de slag' voor meer informatie over concrete maatregelen.
Label	Percentage																				
A(+)	48%																				
B	12%																				
C	15%																				
D	10%																				
E	8%																				
F	10%																				
G	1%																				

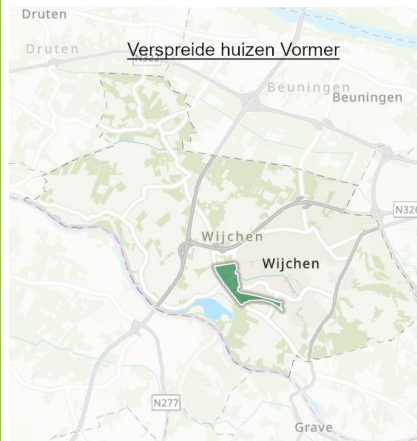
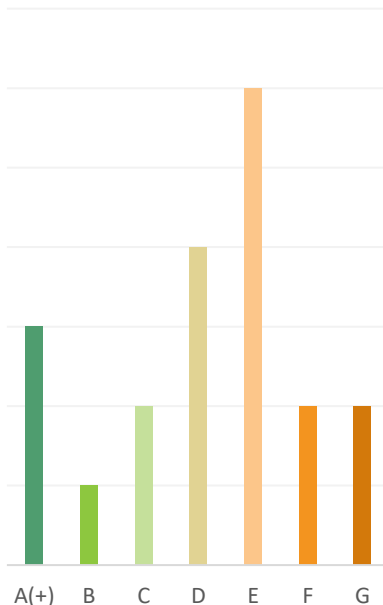
Oudelaan 68 woningen Warmtevraag: - 2596 GJ; - 259.6 GJ/ha	Totaal 41%: - 41% corporatie; - 0% particulier	<table><thead><tr><th>Energie Label</th><th>Percentage</th></tr></thead><tbody><tr><td>A(+)</td><td>0%</td></tr><tr><td>B</td><td>41%</td></tr><tr><td>C</td><td>39%</td></tr><tr><td>D</td><td>2%</td></tr><tr><td>E</td><td>0%</td></tr><tr><td>F</td><td>0%</td></tr><tr><td>G</td><td>0%</td></tr></tbody></table>	Energie Label	Percentage	A(+)	0%	B	41%	C	39%	D	2%	E	0%	F	0%	G	0%	Individuele oplossingen: elektrische of hybride warmtepomp. Het elektriciteitsnet is 23% geschikt voor all-electric. Het gasnet in deze buurt is 70% financieel afgeschreven.	Verkenningswijk: Wijchen-Zuid is aangewezen als Wijk van de Toekomst. Hier vindt de komende jaren een brede wijkvernieuwing plaats, die wij via spoor 1 en 2 combineren met isolatiemaatregelen en energiebesparing. Via spoor 4 stellen we daarvoor een uitvoeringsplan op.	Isoleren tot minimaal energielabel B en bij natuurlijke vervangingsmomenten overstappen op een hybride warmtepomp. Ondertussen de berichtgeving over het uitvoeringsplan blijven volgen. Zie 'Zelf aan de slag' voor meer informatie over concrete maatregelen.
Energie Label	Percentage																				
A(+)	0%																				
B	41%																				
C	39%																				
D	2%																				
E	0%																				
F	0%																				
G	0%																				

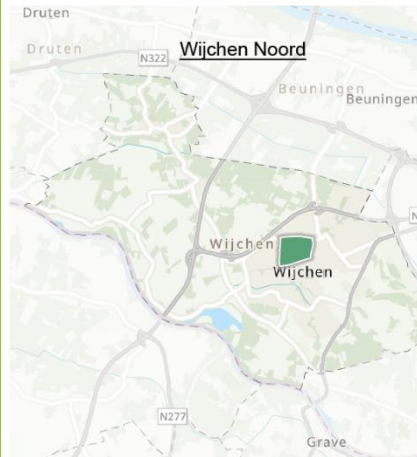
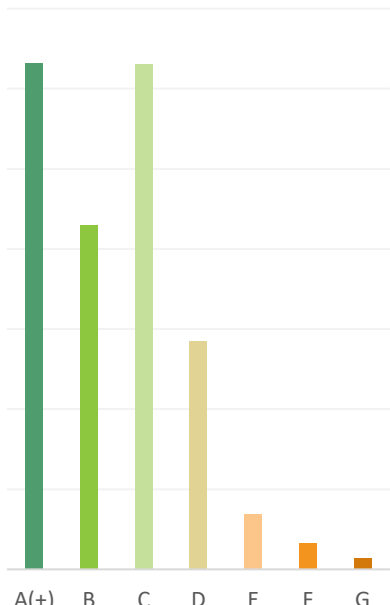
Saltshof 775 woningen Warmtevraag: - 27374 GJ; - 608,3 GJ/ha	Totaal 6%: - 4% corporatie; - 2% particulier	<table><caption>Energy Label Distribution</caption><thead><tr><th>Label</th><th>Percentage</th></tr></thead><tbody><tr><td>A(+)</td><td>~10%</td></tr><tr><td>B</td><td>~60%</td></tr><tr><td>C</td><td>~10%</td></tr><tr><td>D</td><td>~0%</td></tr><tr><td>E</td><td>~0%</td></tr><tr><td>F</td><td>~0%</td></tr><tr><td>G</td><td>~0%</td></tr></tbody></table>	Label	Percentage	A(+)	~10%	B	~60%	C	~10%	D	~0%	E	~0%	F	~0%	G	~0%	Individuele oplossingen: elektrische of hybride warmtepomp. Het elektriciteitsnet is 14% geschikt voor all-electric. Het gasnet in deze buurt is 61% financieel afgeschreven.	Via spoor 1 ondersteunen we bij het gereed maken voor aardgasvrij, via spoor 2 maken we individuele oplossingen mogelijk.	Isoleren tot minimaal energielabel B en bij natuurlijke vervangingsmomenten overstappen op een hybride warmtepomp. Zie 'Zelf aan de slag' voor meer informatie over concrete maatregelen.
Label	Percentage																				
A(+)	~10%																				
B	~60%																				
C	~10%																				
D	~0%																				
E	~0%																				
F	~0%																				
G	~0%																				

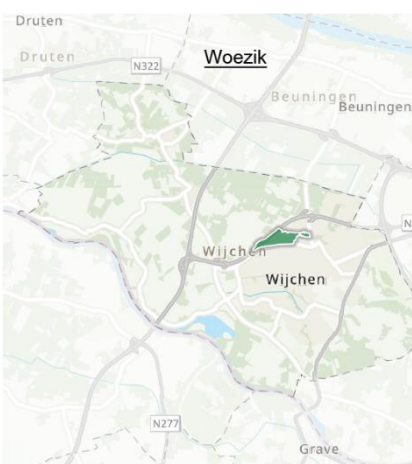
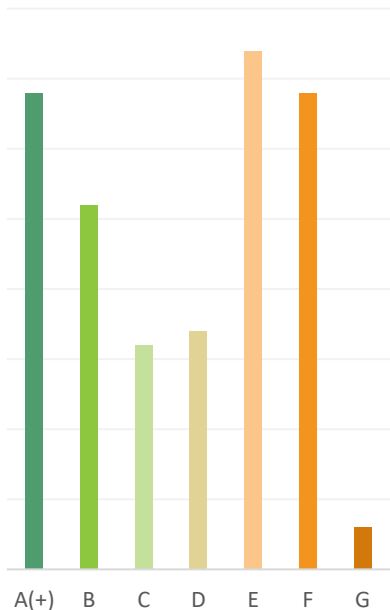
Sluiskamp 199 woningen Warmtevraag: - 6974 GJ; - 871.7 GJ/ha	Totaal 15%: - 14% corpora- - 1% particulier	<table><tr><th>Energie Label</th><th>Aantal Woningen</th></tr><tr><td>A(+)</td><td>1</td></tr><tr><td>B</td><td>2</td></tr><tr><td>C</td><td>12</td></tr><tr><td>D</td><td>0</td></tr><tr><td>E</td><td>0</td></tr><tr><td>F</td><td>0</td></tr><tr><td>G</td><td>0</td></tr></table>	Energie Label	Aantal Woningen	A(+)	1	B	2	C	12	D	0	E	0	F	0	G	0	Individuele oplos- singen: elektrische of hybride warmte- pomp. Het elektriciteitsnet is 38% geschikt voor all-electric. Het gasnet in deze buurt is 71% finan- cieel afgeschre- ven.	Verkenningswijk: Wij- chen-Zuid is aangewe- zen als Wijk van de Toekomst. Hier vindt de komende jaren een brede wijkvernieuwing plaats, die wij via spoor 1 en 2 combineren met isolatiemaatregelen en energiebesparing. Via spoor 4 stellen we daarvoor een uitvoe- ringsplan op.	Isoleren tot minimaal energielabel B en bij natuurlijke vervan- gingsmomenten over- stappen op een hy- bride warmtepomp. Ondertussen de be- richtgeving over het uitvoeringsplan blijven volgen. Zie 'Zelf aan de slag' voor meer in- formatie over con- crete maatregelen.
Energie Label	Aantal Woningen																				
A(+)	1																				
B	2																				
C	12																				
D	0																				
E	0																				
F	0																				
G	0																				

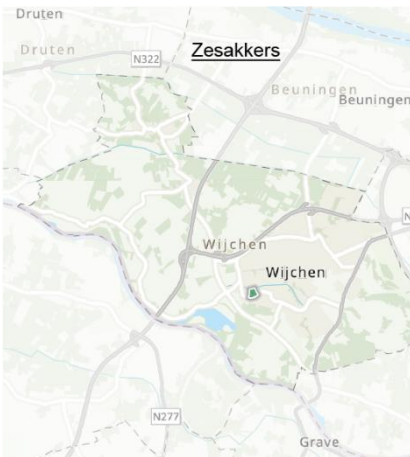
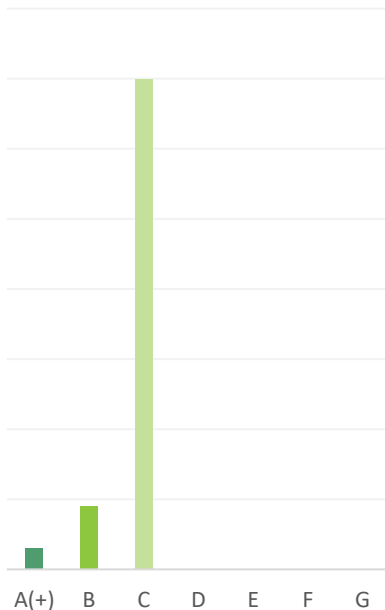
Valendries 923 woningen Warmtevraag: - 50616 GJ; - 544.3 GJ/ha	Totaal 51%: - 50% corporatie; - 1% particulier	<table><thead><tr><th>Energie Label</th><th>Percentage</th></tr></thead><tbody><tr><td>A(+)</td><td>15%</td></tr><tr><td>B</td><td>20%</td></tr><tr><td>C</td><td>35%</td></tr><tr><td>D</td><td>25%</td></tr><tr><td>E</td><td>15%</td></tr><tr><td>F</td><td>10%</td></tr><tr><td>G</td><td>5%</td></tr></tbody></table>	Energie Label	Percentage	A(+)	15%	B	20%	C	35%	D	25%	E	15%	F	10%	G	5%	Zowel individuele als collectieve oplossingen (warmtenet) zijn kansrijk. Het gasnet in deze buurt is 72% financieel afgeschreven en 18% zijn grondroerings-gevoelige leidingen*. Het elektriciteitsnet is 44% geschikt voor all-electric.	Via spoor 3 werken we de mogelijkheden voor een warmtenet verder uit. Ondertussen volgen we ook spoor 1 en 2.	Isoleren tot minimaal energielabel C en bij natuurlijke vervangingsmomenten overstappen op een hybride warmtepomp. Zie 'Zelf aan de slag' voor meer informatie over concrete maatregelen.
Energie Label	Percentage																				
A(+)	15%																				
B	20%																				
C	35%																				
D	25%																				
E	15%																				
F	10%																				
G	5%																				

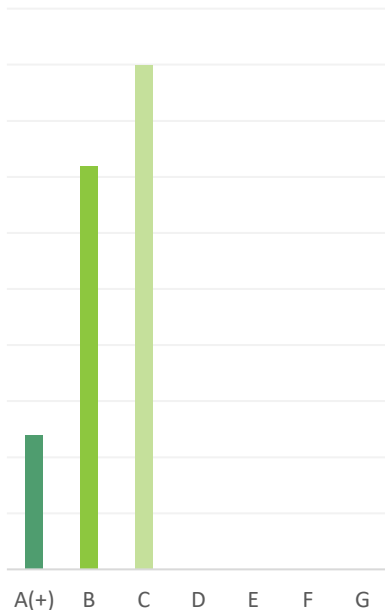
Veenhof	 335 woningen Warmtevraag: - 13946 GJ; - 820.4 GJ/ha	Totaal 28%: - 28% corporatie; - 0% particulier	 <table><tr><th>Energie Label</th><th>Aantal Woningen</th></tr><tr><td>A(+)</td><td>1</td></tr><tr><td>B</td><td>2</td></tr><tr><td>C</td><td>10</td></tr><tr><td>D</td><td>1</td></tr><tr><td>E</td><td>0</td></tr><tr><td>F</td><td>0</td></tr><tr><td>G</td><td>0</td></tr></table>	Energie Label	Aantal Woningen	A(+)	1	B	2	C	10	D	1	E	0	F	0	G	0	Individuele oplossingen: elektrische of hybride warmtepomp. Het elektriciteitsnet is 34% geschikt voor all-electric. Het gasnet in deze buurt is 87% financieel afgeschreven.	Via spoor 1 ondersteunen we bij het gereed maken voor aardgasvrij, via spoor 2 maken we individuele oplossingen mogelijk.	Isoleren tot minimaal energielabel B en bij natuurlijke vervangingsmomenten overstappen op een hybride warmtepomp. Zie 'Zelf aan de slag' voor meer informatie over concrete maatregelen.
Energie Label	Aantal Woningen																					
A(+)	1																					
B	2																					
C	10																					
D	1																					
E	0																					
F	0																					
G	0																					

Verspreide huizen Vormer 20 woningen Warmtevraag: - 2364 GJ; - 31.1 GJ/ha	Totaal 0%: - 0% corporatie; - 0% particulier	<table><tr><th>Label</th><th>Relative Frequency (approx. grid lines)</th></tr><tr><td>A(+)</td><td>3.5</td></tr><tr><td>B</td><td>1.0</td></tr><tr><td>C</td><td>2.0</td></tr><tr><td>D</td><td>4.0</td></tr><tr><td>E</td><td>6.5</td></tr><tr><td>F</td><td>2.5</td></tr><tr><td>G</td><td>2.0</td></tr></table>	Label	Relative Frequency (approx. grid lines)	A(+)	3.5	B	1.0	C	2.0	D	4.0	E	6.5	F	2.5	G	2.0	Zowel individuele als collectieve oplossingen (warmtenet) zijn kansrijk. Het gasnet in deze buurt is 78% financieel afgeschreven en 0% zijn grondroerings-gevoelige leidingen*. Het elektriciteitsnet is 90% geschikt voor all-electric.	Via spoor 3 werken we de mogelijkheden voor een warmtenet verder uit. Ondertussen volgen we ook spoor 1 en 2.	Isoleren tot minimaal energielabel C en bij natuurlijke vervangingsmomenten overstappen op een hybride warmtepomp. Zie 'Zelf aan de slag' voor meer informatie over concrete maatregelen.
Label	Relative Frequency (approx. grid lines)																				
A(+)	3.5																				
B	1.0																				
C	2.0																				
D	4.0																				
E	6.5																				
F	2.5																				
G	2.0																				

Wijchen Noord 2090 woningen Warmtevraag: - 77611 GJ; - 872 GJ/ha	Totaal 48%: - 45% corporatie; - 3% particulier	<table><caption>Energy Label Distribution</caption><tr><th>Label</th><th>Percentage (approx.)</th></tr><tr><td>A(+)</td><td>25%</td></tr><tr><td>B</td><td>15%</td></tr><tr><td>C</td><td>25%</td></tr><tr><td>D</td><td>10%</td></tr><tr><td>E</td><td>5%</td></tr><tr><td>F</td><td>3%</td></tr><tr><td>G</td><td>1%</td></tr></table>	Label	Percentage (approx.)	A(+)	25%	B	15%	C	25%	D	10%	E	5%	F	3%	G	1%	Zowel individuele als collectieve oplossingen (warmtenet) zijn kansrijk. Het gasnet in deze buurt is 91% financieel afgeschreven en 3% zijn grondroerings-gevoelige leidingen*. Het elektriciteitsnet is 36% geschikt voor all-electric.	Via spoor 3 werken we de mogelijkheden voor een warmtenet verder uit. Ondertussen volgen we ook spoor 1 en 2.	Isoleren tot minimaal energielabel C en bij natuurlijke vervangingsmomenten overstappen op een hybride warmtepomp. Zie 'Zelf aan de slag' voor meer informatie over concrete maatregelen.
Label	Percentage (approx.)																				
A(+)	25%																				
B	15%																				
C	25%																				
D	10%																				
E	5%																				
F	3%																				
G	1%																				

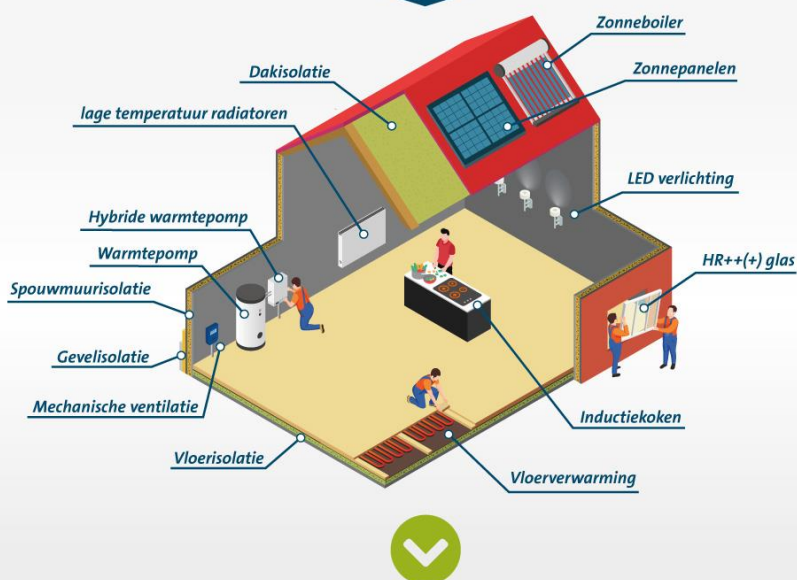
Woezik		Totaal 22%: - 15% corporatie; - 7% particulier	 <table><thead><tr><th>Label</th><th>Count</th></tr></thead><tbody><tr><td>A(+)</td><td>1</td></tr><tr><td>B</td><td>2</td></tr><tr><td>C</td><td>1</td></tr><tr><td>D</td><td>1</td></tr><tr><td>E</td><td>4</td></tr><tr><td>F</td><td>3</td></tr><tr><td>G</td><td>0</td></tr></tbody></table>	Label	Count	A(+)	1	B	2	C	1	D	1	E	4	F	3	G	0	Zowel individuele als collectieve oplossingen (warmtenet) zijn kansrijk. Het gasnet in deze buurt is 73% financieel afgeschreven en 0% zijn grondroerings-gevoelige leidingen*. Het elektriciteitsnet is 18% geschikt voor all-electric.	Via spoor 3 werken we de mogelijkheden voor een warmtenet verder uit. Ondertussen volgen we ook spoor 1 en 2.	Isoleren tot minimaal energielabel C en bij natuurlijke vervangingsmomenten overstappen op een hybride warmtepomp. Zie 'Zelf aan de slag' voor meer informatie over concrete maatregelen.
	Label	Count																				
A(+)	1																					
B	2																					
C	1																					
D	1																					
E	4																					
F	3																					
G	0																					
164 woningen Warmtevraag: - 11697 GJ; - 224.9 GJ/ha																						

Zesakkers		Totaal 49%: - 0% corporatie; - 49% particulier	 <table><thead><tr><th>Energie Label</th><th>Aantal Woningen</th></tr></thead><tbody><tr><td>A(+)</td><td>1</td></tr><tr><td>B</td><td>1</td></tr><tr><td>C</td><td>4</td></tr><tr><td>D</td><td>0</td></tr><tr><td>E</td><td>0</td></tr><tr><td>F</td><td>0</td></tr><tr><td>G</td><td>0</td></tr></tbody></table>	Energie Label	Aantal Woningen	A(+)	1	B	1	C	4	D	0	E	0	F	0	G	0	Individuele oplossingen: elektrische of hybride warmtepomp. Het elektriciteitsnet is 54% geschikt voor all-electric. Het gasnet in deze buurt is 67% financieel afgeschreven.	Verkenningsswijk: Wijchen-Zuid is aangewezen als Wijk van de Toekomst. Hier vindt de komende jaren een brede wijkvernieuwing plaats, die wij via spoor 1 en 2 combineren met isolatiemaatregelen en energiebesparing. Via spoor 4 stellen we daarvoor een uitvoeringsplan op.	Isoleren tot minimaal energielabel B en bij natuurlijke vervangingsmomenten overstappen op een hybride warmtepomp. Ondertussen de berichtgeving over het uitvoeringsplan blijven volgen. Zie 'Zelf aan de slag' voor meer informatie over concrete maatregelen.
Energie Label	Aantal Woningen																					
A(+)	1																					
B	1																					
C	4																					
D	0																					
E	0																					
F	0																					
G	0																					

Zevendreef	 93 woningen Warmtevraag: - 3759 GJ; - 417.7 GJ/ha	Totaal 2%: - 0% corporatie; - 2% particulier	 <table><thead><tr><th>Energie Label</th><th>Aantal Woningen</th></tr></thead><tbody><tr><td>A(+)</td><td>1</td></tr><tr><td>B</td><td>2</td></tr><tr><td>C</td><td>3</td></tr><tr><td>D</td><td>0</td></tr><tr><td>E</td><td>0</td></tr><tr><td>F</td><td>0</td></tr><tr><td>G</td><td>0</td></tr></tbody></table>	Energie Label	Aantal Woningen	A(+)	1	B	2	C	3	D	0	E	0	F	0	G	0	Individuele oplossingen: elektrische of hybride warmtepomp.	Verkenningswijk: Wijchen-Zuid is aangewezen als Wijk van de Toekomst. Hier vindt de komende jaren een brede wijkvernieuwing plaats, die wij via spoor 1 en 2 combineren met isolatiemaatregelen en energiebesparing. Via spoor 4 stellen we daarvoor een uitvoeringsplan op.	Isoleren tot minimaal energielabel B en bij natuurlijke vervangingsmomenten overstappen op een hybride warmtepomp. Ondertussen de berichtgeving over het uitvoeringsplan blijven volgen. Zie 'Zelf aan de slag' voor meer informatie over concrete maatregelen.
Energie Label	Aantal Woningen																					
A(+)	1																					
B	2																					
C	3																					
D	0																					
E	0																					
F	0																					
G	0																					

Infographic 'Wat past bij mijn woning?'

WAT PAST BIJ MIJN WONING?

GEEN SPIJT MAATREGELEN

- o HR++(+) glas
- o Zonnepanelen
- o Inductie-koken
- o LED verlichting
- o Kierdichting
- o Dakisolatie
- o Spouwmuur isolatie (indien mogelijk)
- o Vloer- of bodemisolatie

- o HR++(+) glas
- o Zonnepanelen
- o Inductie-koken
- o LED verlichting
- o Dakisolatie
- o Spouwmuur isolatie
- o Vloer- of bodemisolatie

- o HR++(+) glas
- o Zonnepanelen
- o Inductie-koken
- o LED verlichting
- o Vloerverwarming/lage temperatuur radiatoren
- o Dakisolatie
- o Na-soleren spouw
- o Vloerisolatie

- o onderzoek warmte-verlies & na-isoleren
- o HR++(+) glas
- o Vloerverwarming/lage temperatuur radiatoren
- o Zonnepanelen
- o Inductie-koken
- o LED verlichting
- o (hybride) warmtepomp

- o HR++(+) glas
- o Vloerverwarming/ lage temperatuur radiatoren
- o Zonnepanelen
- o Inductie-koken
- o LED verlichting
- o (hybride) warmtepomp

AANVULLENDE MAATREGELEN (ALS ER GEEN WARMTENET KOMT OF OPTIONEEL)

- o HR+++ glas
- o (Hybride) Warmtepomp**
- o Gevelisolatie
- o Vloerverwarming/lage temperatuur radiatoren**
- o Zonneboiler

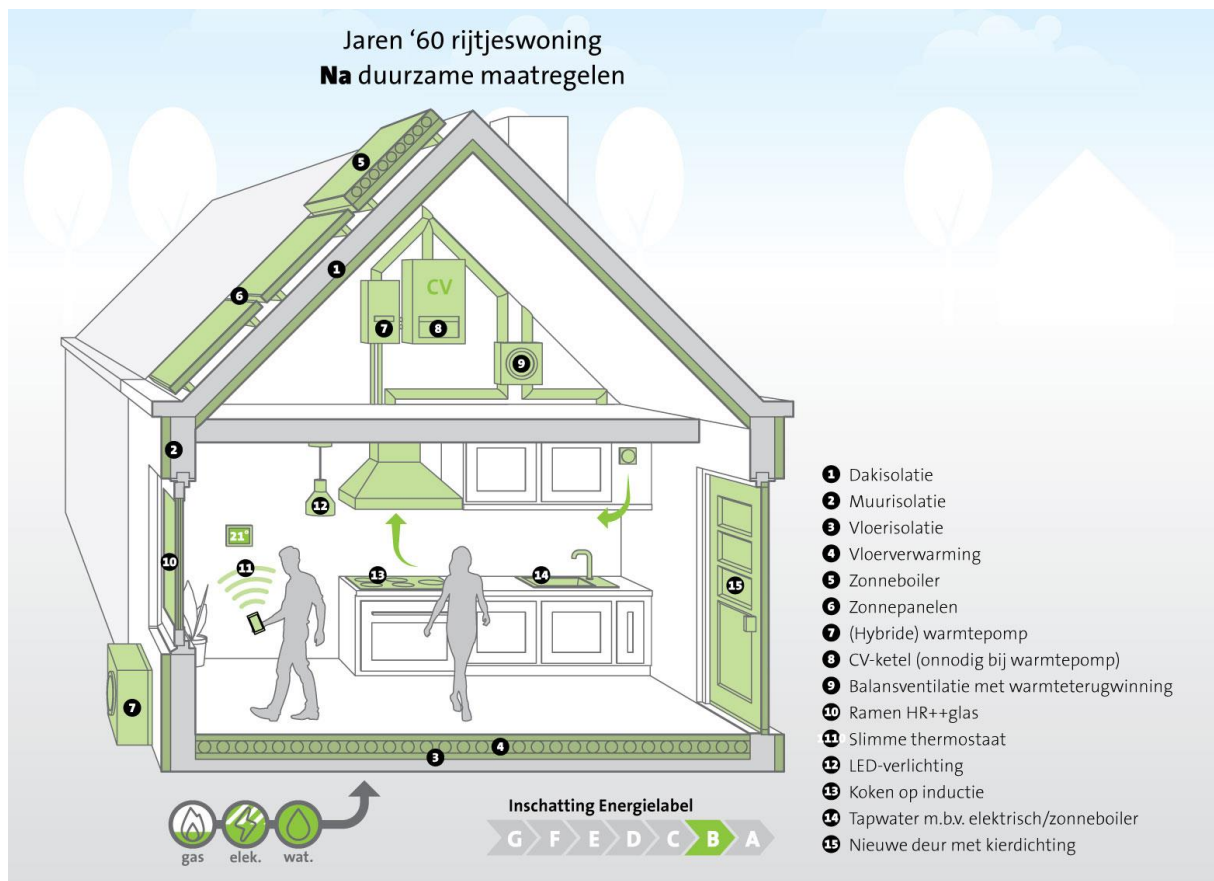
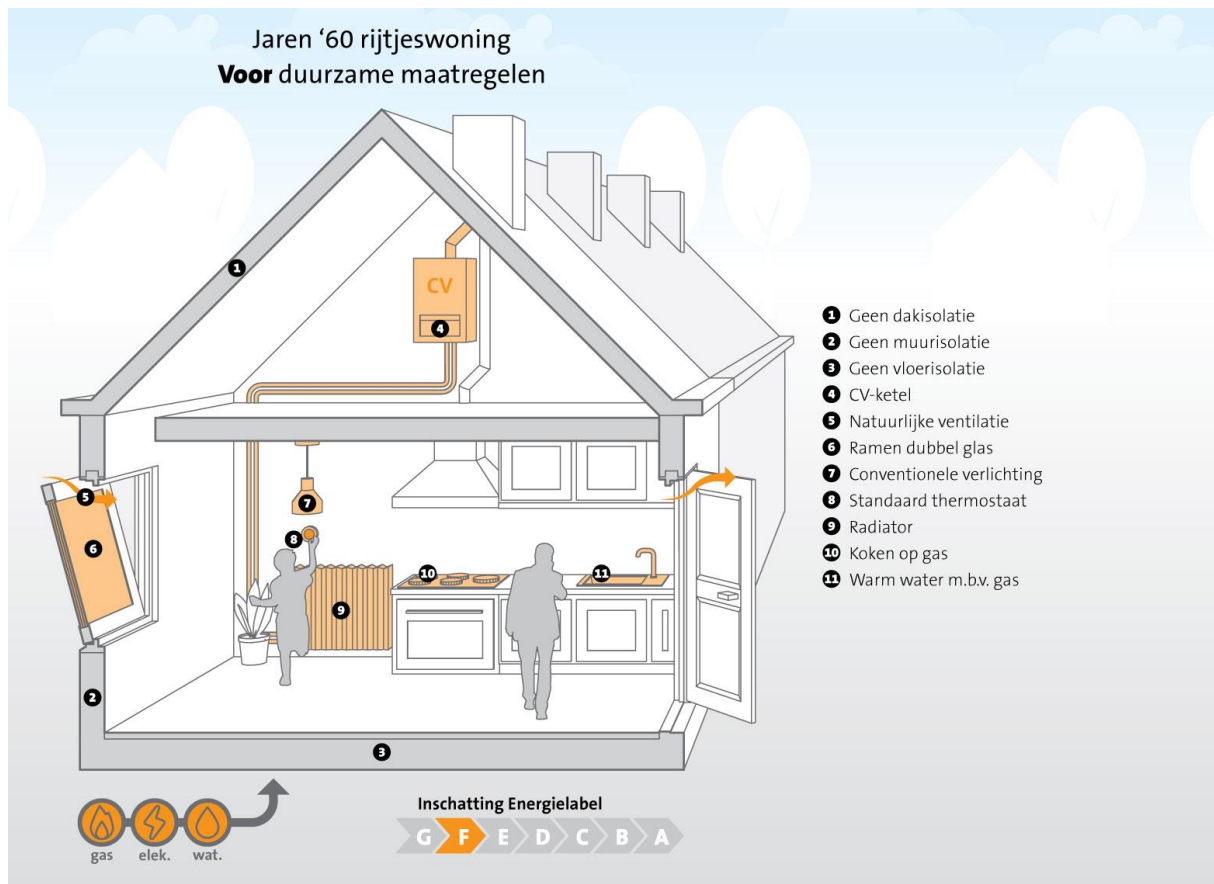
- o HR+++ glas
- o (Hybride) Warmtepomp
- o Gevelisolatie
- o Vloerverwarming/lage temperatuur radiatoren**
- o Zonneboiler

- o HR+++ glas
- o (Hybride) Warmtepomp
- o Gevelisolatie
- o Zonneboiler

- o HR+++ glas
- o Warmtepomp
- o Mechanische ventilatie + warmte terugwin systeem
- o Zonneboiler

- o HR+++ glas
- o Warmtepomp
- o Mechanische ventilatie
- o Mechanische ventilatie + warmte terugwin systeem
- o Zonneboiler

Infographic 'Duurzame maatregelen en energielabel rijtjeswoning jaren '60'

Commissievergadering Wijchen

Dossiernummer	3387
Extern Zaak ID	Z/21/069907
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	10 februari 2022
Agendapunt	11
Titel	69907 informatienota Concretisering Beleidsplan natuur & biodiversiteit
Organisatieonderdeel	domein Fysieke leefomgeving – team Gebiedsinrichting
Eigenaar	Beusekom, van, Lambert
Soort nota	Informatienota
Programma/Paragraaf	P5 Sport, cultuur en recreatie
Portefeuillehouder(s) Wijchen	Loermans, P.L.J. (Paul)

Bijlagen
Bijlage 1: Concretisering BPNB Wijchen Notitie
69907 Informatienota voor Gemeenteraad Concretisering BPNB Wijchen infonota

Geagendeerd	Vergaderdatum
College BenW openbaar Wijchen	25 januari 2022
Stukken gemeenteraad Wijchen	1 februari 2022
Commissievergadering Wijchen	10 februari 2022
Raad openbaar Wijchen	24 februari 2022

Voorgesteld besluit

De informatienota over Concretisering beleidsplan natuur & biodiversiteit voor kennisgeving aannemen.

Besluit

Kernachtig Wijchen wenst een motie in te dienen n.a.v. deze informatienota. De informatienota wordt geagendeerd ter bespreking voor de raadsvergadering.

Concretisering Beleidsplan natuur en biodiversiteit gemeente Wijchen

Inleiding

Het Beleidsplan Natuur en Biodiversiteit gemeente Wijchen (2020) geeft inzicht en handvatten om de natuur en biodiversiteit in Wijchen te versterken. De vijf speerpunten (H6) zijn de belangrijkste onderwerpen voor de gemeente en het uitvoeringsplan (H8) geeft een opsomming van acties voor de komende jaren. De gemeenteraad heeft verzocht het beleidsplan verder te concretiseren in termen van realisatie, einddata en benodigd budget. Eind 2021 heeft de gemeente in samenwerking met adviesbureau Sweco deze concretiseringsslag gemaakt.

Deze notitie beschrijft de aanpak en het resultaat van de concretisering en geeft een overzicht van het benodigde aanvullende budget en uren om het beleid tot uitvoering te brengen. In het actieplan zijn de acties, kosten en uren gedetailleerder uitgewerkt. Met deze middelen zal de biodiversiteit in Wijchen een flinke stimulans krijgen, met zichtbare resultaten. Meer kleur in het groen, natuurinclusieve projecten en acties waarin ook de bewoners betrokken worden.

Aanpak en resultaat

Het doel is om de doelstellingen van de speerpunten en het uitvoeringsplan concreter uit te werken. Op een wijze waarmee een jaarlijkse evaluatie eenvoudig en toetsbaar is en het benodigde budget en aanvullende tijdsbesteding inzichtelijk zijn. Dit is op de volgende manier aangepakt:

- De **uitvoeringsperiode** is vastgesteld van 2021 t/m 2026, een doorlooptijd van 6 jaar.
- De doelen en resultaten van de **5 speerpunten** zijn aangescherpt (zie kopje speerpunten).
- Het uitvoeringsplan is uitgewerkt in toetsbare stappen. Het resultaat is een nieuw **actieplan** (zie bijlage) met daarin voor alle doelen en acties:
 - Korte beschrijving en beoogd resultaat.
 - Tijdsplan met jaarlijkse stappen voor de uitvoeringsperiode
 - Benodigd budget. Waar mogelijk en op hoofdlijnen.
 - Raming van benodigde extra ambtelijke uren.
- **Evaluatie** en toetsing is eenvoudig jaarlijks uit te voeren door de vaste uitvoeringsperiode en de opzet van het actieplan. Ieder najaar wordt bepaald welke in dat jaar geplande acties/doelen zijn uitgevoerd/behaald en of er aanpassingen in de planning nodig zijn.

Bij het actieplan wordt het volgende opgemerkt:

- **Budget:** Enkel het aanvullende budget is opgenomen wat nodig is om het beleid tot uitvoering te brengen. Indien het budget reeds gedekt is, wordt dat vermeld. Voor een groot deel van de acties is overigens geen extra budget benodigd.
- **Uren:** Grotendeels betreft het een verschuiving van de reguliere werkzaamheden. Enkel de aanvullende uren die nodig zijn om het beleid tot uitvoering te brengen zijn opgenomen. Door het aantrekken van een collega in Team Gebiedsinrichting (1 Fte) in 2021, zijn de extra benodigde uren reeds opgevangen.
- **Evaluatie:** Voor startjaar 2021 is reeds aangegeven welke acties zijn uitgevoerd (groene kleur). Op basis van de **eindevaluatie** in 2026 zal bepaald worden op welke wijze het beleid voortgezet gaat worden. Naar verwachting middels een nieuw actieplan.

Speerpunten

Hieronder volgt per speerpunt een aanscherping van de doelstelling, het beoogde resultaat en korte uitleg over benodigd budget en uren. In het actieplan zijn alle bijbehorende acties en doelen aangescherpt en voor de jaren 2021 t/m 2026 concreet in stappen uiteengezet. Het benodigde budget en uren zijn weergegeven in het overzicht.

Speerpunt 1: Transitie naar ecologisch beheer

- De gemeente voert een stapsgewijze transitie in naar ecologisch beheer. De transitie van het nee-tenzij principe naar een ja-mits principe is een doelstelling voor de lange termijn. In de uitvoeringsperiode 2021 t/m 2026 wordt ecologisch beheer uitgebouwd in het buitengebied en in de bebouwde kommen langs de hoofdwegen en in hoofdstructuren. In het actieplan zijn per jaar locaties opgegeven waar ecologisch beheer ingevoerd en/of uitgebreid wordt.
- Beoogd resultaat 2026:
 - Het areaal waar ecologisch maaibeheer plaatsvindt wordt flink verhoogd. De helft van het gemeentelijke areaal (250ha) zal ecologisch gemaaid worden. Van circa 35% (88 van de 250ha) in 2020, tot 50% (125 van de 250ha) in 2026. De stijging van in totaal 37ha (15%), gemiddeld 6ha (2,5%) per jaar.
 - In de bebouwde kom worden minimaal 5 locaties omgevormd tot bloemrijke stroken.
 - In ongeveer de helft van het gemeentelijk bosplantsoen zal snoeihout ter plaatse verwerkt worden. De kruidlaag wordt niet meer standaard uitgemaaid.
 - Blad blijft zoveel mogelijk in plantsoenen en perkjes liggen en wordt in principe alleen van verhardingen en gazons verwijderd.
- Voor meer ecologisch beheer is structureel een hoger budget nodig. Eenmalige investering is nodig voor realisatie van bloemrijke stroken in de bebouwde kom.

Speerpunt 2: Biodiversiteit als integraal duurzaamheidsthema

- De gemeente gaat biodiversiteit als volwaardig duurzaamheidsthema integreren in de organisatie en zet zich in om natuurinclusief bouwen, inrichten en handelen de norm te laten worden.
- Beoogd resultaat 2026:
 - Natuurinclusief bouwen is de norm door de invoering van de natuurkansenscan en het soortenmanagementplan voor beschermde soorten in gebouwen.
 - Bij het inrichten van de groene ruimte is de waarde voor biodiversiteit mede bepalend.
 - Cursussen, interne bijeenkomsten, een NDFF abonnement en het aantrekken van een extra werknemer, verdiept en verbreedt kennis en verbetert de natuurtoetsing.
- Het benodigde budget is grotendeels reeds gedekt, er is een beperkt aanvullend budget nodig.

Speerpunt 3: Natuurlijke bestrijding overlastgevende soorten

- De gemeente gaat meer natuurlijke bestrijding inzetten om de overlast en plaagdruk van overlastgevende soorten te verminderen.
- Beoogd resultaat 2026:
 - Op circa 70% van de plekken waar meeste overlast van eikenprocessierups wordt ervaren, wordt natuurlijke bestrijding ingezet (natuurlijke vegetaties, vogel- en vleermuiskasten).
 - Vermindering van (uitbreiding van) invasieve, exotische plantensoorten
- Het benodigde budget is grotendeels reeds gedekt, er is een beperkt aanvullend budget nodig.

Speerpunt 4: Versterken groenblauw netwerk

- De gemeente versterkt de ecologische waarde van het groenblauwe netwerk. Door inrichting, maar vooral door beheer. Vanuit het buitengebied tot in de bebouwde kommen.
- Beoogd resultaat 2026:
 - De Maasdijken staan volop in bloei en natuurlijke bermen en andere groenblauwe structuren lopen vanuit het buitengebied door tot ver in de bebouwde kommen.
 - De natuurwaarde van de parken wordt versterkt door aangepast beheer.
 - Op minimaal drie plekken zijn natuurlijke bosranden gecreëerd.
 - Natuurvriendelijke oevers zijn gerealiseerd bij het Wijchens Meer en nieuwe geschikte locaties zijn geïnventariseerd.

- Kansen zijn verzilverd voor realisatie EVZ Heumen Horssen.
- Het benodigde budget is grotendeels reeds gedekt, er is een beperkt aanvullend budget nodig.

Speerpunt 5: Stimuleren van initiatieven en samenwerking

- De gemeente blijft bestaande initiatieven faciliteren en zal nieuwe initiatieven stimuleren. De gemeente zet in op het stimuleren van vogels, bijen, vlinders en vleermuizen.
- Beoogd resultaat 2026:
 - Bewoners hebben hun eigen straten groener en kleurrijker gemaakt met door de gemeente verstrekte fruitbomen, wilde bloemenmengsels, bloembollen, vogelkasten, vleermuiskasten en insectenhôtels.
 - Minimaal 5 plekken in de bebouwde kom zijn door de gemeente bij- en vlindervriendelijk gemaakt met voedsel én nestgelegenheid (wilde bloemen, insectenhôtels, nestdijkjes).
 - Er zijn 3 grotere nestplekken voor vogels en vleermuizen geplaatst (faunapalen)
 - Er zijn minimaal 3 schoolpleinen vergroend.
 - In het buitengebied zijn er meer kleinschalige landschapselementen bijgekomen, zoals hagen, poelen, bloemrijke akkerranden, bomen en bosjes.
 - Er is een goede samenwerking en afstemming met andere terreinbeherende organisaties.
- Er is eenmalig aanvullend budget nodig om de acties mogelijk te maken.

Communicatie, monitoring en evaluatie

- Goede communicatie is essentieel voor betrekken van bewoners, bedrijven, organisaties en overheden en voor het verhogen van draagkracht en maatschappelijke aandacht voor biodiversiteit. Monitoring en evaluatie zijn belangrijk om de effectiviteit van de maatregelen te bepalen, te leren van de uitgevoerde acties en op een goede manier bij te kunnen sturen.
- Beoogd resultaat 2026:
 - In een online omgeving is een divers aanbod aan nuttige informatie gebundeld over natuur en biodiversiteit in Wijchen.
 - Folders en fysieke borden maken inwoners duidelijk waarom ecologisch beheer is ingevoerd en/of stroken zijn ingezaaid of anders zijn ingericht.
 - Jaarlijkse evaluatie maakt de voortgang duidelijk, toetsbaar en eenvoudig bij te sturen.
 - Conform het nieuwe monitoringsplan worden verschillende maatregelen op effectieve wijze gemonitord. De resultaten tonen aan of de biodiversiteit daadwerkelijk verhoogd is.
 - Mooie voorbeelden en communicatie leiden tot een hoger draagvlak voor biodiversiteit. Een enquête toont aan of het draagvlak daadwerkelijk is verhoogd.
- Er is eenmalig aanvullend budget nodig om de acties mogelijk te maken.

Overzicht

Hieronder volgt een schematisch overzicht van het benodigde aanvullende budget en uren voor het uitvoeren van het beleid voor de periode 2021 t/m 2026. Specificaties staan in het actieplan (bijlage).

Overzicht kosten en uren 2021 - 2026			
Speerpunten	Kosten	Uren	Opmerkingen
Speerpunt 1: Transitie naar ecologisch beheer	€ 74.000	228	Structureel extra budget beheer, exacte kosten volgen uit nieuwe beheerplannen (2022). Eenmalige kosten voor aanleg bloemenlinten
Speerpunt 2: Biodiversiteit als duurzaamheidsthema	€ 23.000	692	Kosten voor natuurkansenscan en richtlijn natuurinclusief inrichten voor ruimtelijke ontwikkelingen en voor NDFF abonnement
Speerpunt 3: Natuurlijke bestrijding overlastgevende soorten	€ 10.000	100	Kosten en uren voor verschillende pakketten bloembollen, bloemenzaden, nestkasten vogels en vleermuizen voor bewoners
Speerpunt 4: Versterken groenblauw netwerk	€ 5.000	104	Kosten voor realisatie natuurlijke bosranden
Speerpunt 5: Stimuleren initiatieven en samenwerking	€ 39.000	592	Kosten voor aanplant (fruit)bomen, diverse faunavoorzieningen en participatieproject 'Biodiversiteit in de wijk'
Communicatie	€ 10.000	192	Kosten en uren voor opzetten online platform en plaatsing fysieke informatieborden
Monitoring en evaluatie	€ 6.500	410	Kosten opzetten monitoringsplan en nieuwe natuurpuntenberekening einde periode
Totaal	€ 167.500	2318	

**Bijlage: Actieplan Beleidsplan Natuur en Biodiversiteit Wijchen.
Uitvoeringsperiode 2021-2026**

13-01-2022

		Acties	Beschrijving	Resultaat	Planning implementatie acties per jaar						Urenraming (extra uren tov regulier werk)	Kostenraming	Opmerkingen m.b.t. uren & kosten
					2021	2022	2023	2024	2025	2026			
1. Transitie naar ecologisch beheer	1.1	Uitbreiden ecologisch groenbeheer (maaaien)	Selectie van bermen en groenstroken en percelen waar komende jaren transitie plaatsvindt. Stapsgewijs per jaar arealen ecologisch beheer uitbreiden in buitengebied en binnen bebouwde kommen. Buitengebied, hoofdwegen, parken, parkzones en verbindingen hebben hebben prioriteit voor omschakeling.	2020: areaal ecologisch maaibeheer (88ha van de 250ha = 35% van totaal maaibeheer. 2026: Streven naar ecologisch beheer 50% van totaal maaibeheer (125 ha van de 250ha). Dit betekent een stijging van 37ha in 6 jaar (15%). Dat is gemiddeld ruim 6 hectare per jaar erbij (2,5% tov totaal areaal)	Invoeren aanpassingen naar ecobeheer: Randweg Noord, Westerdreef, Zuiderdreef en Oosterpark (± 7 ha.) Vorbereiding pilot Aalsburg 21e, 23e en 26e straat	Invoering aanpassingen naar ecobeheer pilot Aalsburg, Spoorzone	Invoering aanpassingen naar ecobeheer Park Noord / Klapstraatpark	Invoering aanpassingen naar ecobeheer Park Diemewei / Kerkeveld Woordsesteeg	Invoering aanpassingen naar ecobeheer Wijchens Meer	Invoering aanpassingen naar ecobeheer Elsland / De Geer	0	€ 50.000	M.i.v. 2022 is budget maaibeheer verhoogd met €20.000. Vanaf 2023 volgt het budget uit het bermbeheerplan buitengebied en op basis van aanbesteding in 2022. Voor nu is uitgegaan van een noodzakelijk aanvulling van €10.000 euro per jaar.
	1.1.1		Ecologisch groenbeheerplan (2021-2030).	Verwerking en vastlegging van speerpunten Beleidsplan natuur en biodiversiteit voor uitvoering groenbeheer.	Plan is opgesteld en vastgesteld	Start implementatie					0	€ 0	Reeds afgerond, kosten gedekt via beheerbudget
	1.1.2		Ecologisch bermbeheerplan voor buitengebied.	Actualisering bermbeheer met doel verbetering van biodiversiteit en natuurlijke bestrijding overlastsoorten (bv. eikenprocessierups). Plan geeft ook inzicht in kosten en besparingen van aanpassing van het bermbeheer. Die worden inzichtelijk na oplevering beheerplan in Q2.	Opdracht en start actualisering bermbeheerplan	Oplevering bermbeheerplan Q2	Implementatie uitbreiding ecologisch bermbeheer buitengebied				0	€ 0	Doorrekening van kosten en besparingen gebeurd binnen bermbeheerplan . Oplevering Q2 2022.
	1.2	Uitbreiden ecologisch groenbeheer (snoeien)	Ecologisch beheer heesters, bosschages, houtwallen en bosjes. Snoeisel en dood hout laten liggen, takkenrillen maken enz.	Snoeihout in bos(plantsoen) verwerken tot takkenrillen (tenzij omvang groenstrook niet toelaat: min. 5m. breedte) Niet in wijken ivm risico van dumpingen maar daar wel snipperhopen maken; Variatie in soorten, leeftijd en afmetingen van groenstroken. In ieder geval in parken en bospercelen Jorispad-Leemweg, Passerot		Uitwerken en vastleggen werkafspraken m.b.t. maatregelen ecologisch beheer. Invoering in 25% van areaal (totaal areaal is 57,25 ha)	Onderzoeken of en hoe maatregelen bijdragen aan natuurwaarde		Invoering in 50% van areaal		0	€ 0	Naar schatting de helft van de kosten zit in uitslepen en afvoeren. Echter, aflevering biomassa levert tevens geld op. Naar verwachting zal het een kostenbesparing zijn, maar zal uit de praktijk moeten blijken.
	1.2.1		Kruidlaag niet meer (uit)maaaien en bij nieuw bosplantsoen ook kruidlaag aanplanten/zaaien.	- Natuurlijke kruidlaag in bosplantsoen - Zoom van kruiden 1à2 jaar laten staan - Bramen op plaatsen waar het overlast geeft gepast snoeien. - Aansturing verbeteren. - Staat opgenomen in groenbeheerplan 2021.		Beeindigen uitmaaaien kruidlaag					0	€ 0	Nieuwe aanleg gedekt in projectkosten
	1.2.2		Blad in beplanting laten liggen.	Natuurlijke bladlaag in beplantingen. In principe blad alleen van verhardingen en gazons verwijderen. Staat opgenomen in groenbeheerplan 2021.		Pilot	Implementatie	Implementatie	Implementatie	Implementatie	0	€ 0	Kan kostenbesparing opleveren, nog niet duidelijk, zal uit de praktijk moeten blijken
	1.2.3		Opstellen boombeheerplan.	Belangen van en relatie tussen bomen en flora en fauna zijn uitgewerkt. Bijvoorbeeld: uitvoeren quickscan f+f voorafgaand aan kap of dode stammen laten staan tbv biotoopverbetering. Boomsoorten tbv biodiversiteit		Opstellen plan	Implementatie	Implementatie	Implementatie	Implementatie	0	€ 0	Uren en kosten gedekt in budget beheer
	1.3	Versterken natuurwaarden parken en Ecologische structuren bebouwde kom	Parken vormen biodiversiteitshotspots in de bebouwde kom en zijn belangrijke elementen in het groenblauwe netwerk. Per park en hoofdgroenstructuur mogelijkheden uitwerken voor verbetering van ecologisch functioneren door aanpassing in beheer en inrichting.	Stapsgewijze omschakeling naar ecobeheer in parken en groenstructuren op basis van opgestelde beheerplannen per park m.u.v. functies die dat niet toelaten (speelveld, speeltoestellen, hups, e.d.).	Oosterpark, Leemweg, Bijsterhuizen en hoofdwegen zijn opgesteld en invoering geregeld vanaf 1-1-2022	Opstellen beheerplan Park Noord / Klapstraatpark, spoorzone	Opstellen beheerplan Park Diemewei / Kerkeveld Woordsesteeg	Opstellen beheerplan Wijchens Meer / water Huurlingsedam	Opstellen beheerplan Elsland / De Geer		120	€ 0	Uren, circa 30 uur per beheerplan. Kosten uitvoering opgenomen bij maaibeheer (1.1).
	1.4	Aansluiten bij bestaande initiatieven ecologisch beheer.	De gemeente verkent of er aansluiting gevonden kan worden bij bestaande initiatieven voor ecologisch beheer, zoals NL Zoemt en Kleurkeur.	Afweging of aansluiting zinvol is			Nagaan of zinvol is			Nagaan of zinvol is	8	€ 0	
	1.5	Inzaaien inheemse bloemenmengsels en aanplanten biologische bloembollen	Verschillende plekken in de bebouwde kom (bermen, perken, randen van grasvelden) inzaaien met een inheems, gebiedseigen kruidenmengsel. Daarnaast aanplanten van bloembollen/stinzenplanten van biologische oorsprong. Opstellen richtlijnen waar in te zaaien of planten, welke zaadmengsels en hoe beheren. Uitwerken in notitie natuurinclusief inrichten (2.3). Zie afwegingskader in bijlage 3 BPNB.	Streven naar 5 locaties waar bloemenmengsels en/of biologische bloembollen worden ingezaaid/geplant. Gemiddeld 1000m2 per jaar		Inzaaien stukken bij De Dreef, Hernen en Aalsburg 23e straat . Opstellen richtlijn.	Bepalen of en waar inzaai- of plantlocaties zijn. 1 locatie gerealiseerd	Bepalen of en waar inzaai- of plantlocaties zijn. 1 locatie gerealiseerd	Bepalen of en waar inzaai- of plantlocaties zijn. 1 locatie gerealiseerd	Bepalen of en waar inzaai- of plantlocaties zijn. 1 locatie gerealiseerd	100	€ 24.000	Kosten vooral afhankelijk of zode verwijderd moet worden of niet. Afplaggen graszode €4/m2, inzaaien €1/m2 + bijkomende kosten veiligheidsmaatregelen. Voor 1000m2 omvorming gazon gemiddelde kosten €6000. Locaties van 2022 zijn gedekt. Voor 4 aanvullende locaties is €24.000 nodig. Kosten benodigd ecologisch beheer vallen onder 1.1 Scheuren of frezen of inzaaien bij renovaties is goedkoper.
Totaal 2022-2026											228	€ 74.000	

		Acties	Beschrijving	Resultaat	Planning implementatie acties per jaar						Urenraming (extra uren tov regulier werk)	Kostenraming	Opmerkingen m.b.t. uren & kosten
					2021	2022	2023	2024	2025	2026			
2. Biodiversiteit als integraal duurzaamheidsthema	2.1	Invoeren natuurkansenscan	Vroeg in planvorming kansen voor natuur en biodiversiteit uitwerken. Start met woningbouwlocaties. Later (na evaluatie) opschalen naar elk project in de openbare ruimte.	- Ingevoerd format Natuurkansenscan die mogelijkheden voor natuur binnen plannen en projecten weergeeft. - Scan is vast onderdeel in planvorming gebiedsinrichting. - Ook relatie met waterberging is onderdeel.		Opstellen format en proefperiode	Evaluatie + evt. aanpassing	Definitieve Invoering	Evaluatie	Evaluatie	250	€ 3.000	Éénmalige investering in kosten en tijd (50 uur), daarna 40 uur voor jaarlijkse beoordeling
	2.2	Opstellen Soortenmanagementplan (SMP)	SMP is basis voor generieke ontheffing Wnb voor huismussen, gierzwaluwen en vleermuizen in bebouwde kom Wijchen. Populaties blijven minimaal op peil.	Generieke ontheffing Wnb voor huismus, gierzwaluw en vleermuizen in bebouwde kom Wijchen.	Onderzoeken en opstellen concept	Aanvraag en verlening van ontheffing	In gebruik name	Evaluatie	Evaluatie	Evaluatie	200	€ 0	40 uur per jaar; verder afhankelijk van projecten. Kosten reeds gedekt
	2.3	Groen biodivers inrichten met ecologisch geteeld plantmateriaal	Bij inrichting van (nieuw) groen kijken hoe biodiversiteit kan worden versterkt. Invulling is maatwerk en locatiespecifiek. Bij voorkeur met inheems en ecologisch geteeld plantmateriaal.	Richtlijn als hulpmiddel en ondersteuning voor inrichtingsplannen. Wat wel en wat niet doen? Doelgroep ontwerpers, projectleiders en aannemers.			Opstellen richtlijn	Uitvoering richtlijn	Evaluatie	Evaluatie	40	€ 4.000	Uren voor participatie opstellen richtlijn (24 uur) en evaluatie (8 uur per jaar)
	2.4	Versterken koppeling klimaatadaptatie en biodiversiteit	Bij afkoppelprojecten (regenwater) ook kijken of en hoe biodiversiteit en beleving gestimuleerd kan worden	Wordt opgenomen in 2.3, richtlijn natuurinclusief inrichten. Uitgangspunt is dat afkoppelprojecten biodivers worden ingericht.			Opstellen richtlijn	Uitvoering richtlijn	Evaluatie	Evaluatie	0	€ 0	
	2.5	Natuurinclusief ontwerpen en bouwen stimuleren	Inzetten op natuurinclusief ontwerpen en bouwen bij nieuwbouw en renovaties.	Bekendheid van voorbeelden geeft stimulans aan andere initiatiefnemers (richten op communicatie Arcgis en site). Koppeling met 2.1 natuurkansenscan en 2.2 soortmanagementplan.	Initiatiefnemers van (ver)bouwplannen worden standaard gewezen op mogelijkheden. Informatie staat op de gemeentewebsite.	Opstellen natuurkansenscan (2.1), richtlijn natuurinclusief inrichten (2.3). SMP (2.2) Informatie natuurinclusief bouwen op online platform (6.1)	Jaarlijks plan uitlichten waar natuurinclusief bouwen is gedaan	jaarlijks plan uitlichten waar natuurinclusief bouwen is gedaan + updaten van de richtlijn	jaarlijks plan uitlichten waar natuurinclusief bouwen is gedaan + updaten van de richtlijn		100	€ 0	Uren voor uitlichten projecten (20 uur per jaar)
	2.6	Ecologische meerwaarde geven aan zonneparken	Met verplichte landschappelijke inpassing door aanleg van natuur- en landschapselementen een ecologische meerwaarde creëren. Ook rekening houden dat licht en regenwater de bodem onder de panelen kunnen bereiken.	Ecologische meerwaarde is nu een van de toetsingscriteria.	Verplichting mitigerende en compenserende maatregelen is opgenomen in toetsingskader	Evaluatie	Evaluatie	Evaluatie	Evaluatie	Evaluatie	0	€ 0	
	2.7	Verbeteren natuurtoetsing	Bij projecten, ontwikkelingen en toetsing van omgevingsvergunning wordt extra aandacht geven aan tijdig aanvragen natuuronderzoek. Bij uitvraag natuurtoetsen bij voorkeur bij NGB aangesloten bureaus vragen.	Goede natuurtoetsing standaard in werkprotocol. Verbreden van 'biodiversiteits-kennis' speelt een belangrijke rol. Door een betere natuurtoetsing worden negatieve effecten op flora en fauna beter voorkomen.	Bij start planvorming danwel bij (vooroverleg) vergunningaan-vraag wordt gewezen op tijdig onderzoek. Bij twijfel over aanwezigheid wordt onderzoek gevraagd.	Cursus Wnb voor medewerkers.	Gemeente vraagt bij voorkeur natuurtoetsing uit bij NGB-Bureau's Bij uitvragen ook invasieve exoten mee laten nemen		Evaluatie enquête of interview met stakeholders		16	€ 0	Uren voor interview/enquete. Uren cursus gedekt uit opleidingsbudget
	2.8	Verkenning ecooloog in dienst	Mogelijkheden verkennen om, al dan niet samen met buurtgemeenten, een ecooloog in dienst te nemen voor impuls kennis ecologie en natuurtoetsing	Extra collega aangenomen	Extra collega aangenomen						0	€ 0	
	2.9	Afsluiten abonnement NDFF	Abonnement op meest complete database van soortenverspreiding geeft beter inzicht in (mogelijke) aanwezige (beschermde) soorten tbv beheer, ruimtelijke ontwikkelingen en natuurontwikkeling.	Abonnement afgesloten		wordt bij PPN opgevoerd	Start abonnement				16	€ 16.000	Uren voor regelen deelname en instructie. Kosten bij afsluiting 3 jarig abonnement (korting van 15%)
	2.10	Organiseren bijeenkomst biodiversiteit (intern)	Organiseren van interne bijeenkomst over biodiversiteit en natuurinclusief bouwen.	Bijeenkomst waarin teams GO, SPA, V&U en RB inzicht krijgen hoe en op welke manier zij rekening moeten houden met natuurwaarden en Wnb. En hoe hun werk kan bijdragen aan natuurontwikkeling.			Per team een gerichte bijeenkomst		Per team een gerichte bijeenkomst		70	€ 0	15 man keer 2 uur = 30 uur en voorbereiding 40 uur
	2.11	Opfrissen kennis	Cursussen voor medewerkers op het gebied van natuurwetgeving, ecologie en biodiversiteit.	Medewerkers van de teams RB, V&U, GI, GO hebben een cursus uitvoering Wnb gevolgd.	Organisatie cursus Wet Natuurbescherming	Volgen van cursus Wnb (niveau 1, 2 en 3) door				Hercertificering	0	€ 0	Gedekt uit opleidingsbudget
	2.12	Ontmoedigen chemische bestrijdingsmiddelen	In openbare ruimte is gebruik al niet meer toegestaan, met uitzondering van bestrijding Japanse duizendknoop. Bij verpachting verbod op gebruik glyfosaat.	Geen toepassing chemische middelen op gemeentegronden.	Al vele jaren geen chemische bestrijding in beplantingen en op verhardingen.						0	€ 0	
										Totaal 2022-2026	692	€ 23.000	

	Acties	Beschrijving	Resultaat	Planning implementatie acties per jaar						Urenraming (extra uren tov regulier werk)	Kostenraming	Opmerkingen m.b.t. uren & kosten
				2021	2022	2023	2024	2025	2026			

3. Natuurlijke bestrijding overlastgevende soorten	3.1	Lopende acties natuurlijke bestrijding eikenprocessierups doorzetten en uitbouwen (inrichting)	Uitdelen en ophangen vogel- en vleermuiskasten. In combinatie met passende zaadmengsels en eventueel folder met uitleg en instructie	Inrichtingsrichtlijnen waarmee natuurlijke bestrijding door een geschikte leefomgeving wordt bevorderd (nestkasten alleen zijn onvoldoende).	130 vleermuiskasten verstrekt aan bewoners		Actie nestkasten + bloemenzaadjes en bloembollen		Mogelijk Actie herhalen		100	€ 10.000	Bonte berm pakket €15 (2021 prijs). Bloembollen pakket €5 Zaadmengsels (Eiken-processierups) €1-3. Nestkast vogel/vleermuis circa €25. Uitgaande van 500 pakketten (bollen/zaden, gemiddeld €12,50) en 150 nestkasten = €10.000
	3.2	Lopende acties natuurlijke bestrijding eikenprocessierups doorzetten en uitbouwen (beheer)	Ecologisch beheer bermen en aangrenzende percelen uitbouwen. Inzaaien specifiek kruidenmengsel (maatwerk)	Locaties met meeste overlast inrichten voor natuurlijke bestrijding (beheer en epr-mengsels/struiken). Hangt samen met het ecologisch bermbeheerplan.		Uitbreiding natuurlijk bermbeheer langs wegen met eiken Inzaaien in brede bermen met eiken.	Monitoring effecten aangepast beheer en ingezaaide kruidenmengsel	Bermbeheer en uitbreiding ingezaaide bermen	Bermbeheer en ingezaaide bermen	Bermbeheer	0	€ 0	Uren en kosten zijn gedekt in budget beheer
	3.3	Plan van aanpak eikenprocessierups (en overige boom ziektes)	Overkoepelend, gemeente-breed plan, waar andere partijen makkelijk op aan kunnen haken. Gemeente neemt initiatief om plan op te stellen, in samenwerking met andere partijen.	Plan van aanpak: actualisatie en uitbreiding notitie aanpak 2020 gericht op natuurlijke bestrijding en doorrekening maatregelen en kosten.		Evaluatie en actualisatie notitie aanpak 2020; natuurgerichte aanpak in nieuw bestek na 2022	Invoeren jaarlijkse evaluatie van maatregelen en verspreiding	Jaarlijkse evaluatie van maatregelen en verspreiding	Jaarlijkse evaluatie van maatregelen en verspreiding	Jaarlijkse evaluatie van maatregelen en verspreiding	0	€ 0	Uren en kosten zijn gedekt in budget beheer
	3.4	Voortzetten ontmoedigingsbeleid ganzenoverlast Wijchens Meer	D.m.v. uitbreiding aangepast groenbeheer verblijf ganzen ontmoedigen	Eventuele overlast van ganzen blijft beheersbaar (niet meer dan 10 meldingen per jaar).	Borden 'niet voeren' geplaatst en schoongemaakt, nieuwsberichten geplaatst.	Nieuwe inventarisatie	Nieuwe aanpak afhankelijk van resultaat inventarisatie en meldingen			Evaluatie	0	€ 0	Uren en kosten zijn gedekt in budget beheer
	3.5	Aanpak invasieve exoten (Japanse Duizendknoop, reuzenberenklauw en ambrosia)	Huidige beleid doorzetten en optimaliseren. Locaties zijn in beeld. Fysieke afscherming indien nodig/zinvol	Stapsgewijze vermindering van de invasieve soorten. Uitbreiding Japanse Duizendknoop stopt		Locaties bekend en op digitale kaart in tabula. Indien nodig bepaalde groeiplekken fysiek aanduiden (linten)	Uitbreiding aantal locaties Japanse duizendknoop is gestopt	Ontwikkelingen aanpak bijhouden	Ontwikkelingen aanpak bijhouden	Ontwikkelingen aanpak bijhouden	0	€ 0	Uren en kosten zijn gedekt in budget beheer
	3.6	Informatieverstrekking ratten	Gemeente verstrekt op website informatie over preventieve maatregelen tegen ratten. Het gaat met name om communicatie. Ratten komen vooral af op (afval van) voedsel en niet op natuurlijk groen.	Informatie op website wordt geupdate	Wijze van melding staat op de website	Preventieve maatregelen toevoegen					0	€ 0	Uren gedekt in communicatie
	3.7	Knaagschade bever tegengaan	Waardevolle bomen worden met gaas beschermd tegen knagen. Gelijktijdig elder voedselvoorziening verbeteren (wilgen, waterplanten en oeverplanten). Voor een deel wordt de schade geaccepteerd	Waardevolle bomen worden met gaas beschermd tegen knagen. Gelijktijdig elder voedselvoorziening verbeteren (wilgen, waterplanten en oeverplanten)	Bedreigde bomen zijn afgerasterd		Waardevolle bomen zijn beschermd	Voedselvoorziening uitbreiden			0	€ 0	Uren en kosten zijn gedekt in budget beheer
	3.8	Aanpak invasieve exoten (watercrassula)	In overleg met Waterschap bepalen wat de beste bestrijding is voor deze ongewenste soort.	Heldere afspraken wie wat verzorgd om uitbreiding in te dammen. Communicatie op website (oorzaak en gevolg).	Staat op de website	Monitoring + overleg met waterschap		Monitoring + overleg met waterschap		Monitoring + overleg met waterschap	0	€ 0	Uren en kosten zijn gedekt in budget beheer
	Totaal 2022-2026									100	€ 10.000		

4. Versterken groen-blauw netwerk	4.1	Streven naar afronding EVZ Heumen- Horssen	Samen met partners op zoek naar oplossingen om de EVZ af te ronden en goed te beheren.	Provincie evalueert realisatie Gelderse evz's in 2022.		Evaluatie provincie	Kansen signaleren en aanpakken	Kansen signaleren en aanpakken	Kansen signaleren en aanpakken	Kansen signaleren en aanpakken	0	€ 0	
	4.1.1.		Uitvoering van Motie natuurontwikkeling (nr. 20 51968) met wens voor natuurontwikkeling.	Ingericht gemeentelijk perceel bij Bergharen als onderdeel van evz Heumen - Horssen		Opnemen in PPN begroting 2023	Planvorming en aanleg				0	€ 0	
	4.2	Aanleggen natuurlijke bosranden	Zoom- en mantelvegetaties bij bosranden door aanpassing beheer en/of aanplant.Bosranden waar die pleksgewijs geleidelijk oplopen. Is maatwerk dat op locatie met inzicht van toezichthouder en aannemer wordt bepaald.	Op minimaal 3 locaties natuurlijke bosrand door uitdunnen óf aanplant mantel en zoom. Uitdunnen kan ook door bomen 'om te duwen' voor extra stimulans biodiversiteit		Selectie locaties	Uitvoering locatie 1		Uitvoering locatie 2	Uitvoering locaties 3	40	€ 5.000	Uitgangspunt kosten is 1000m2 per locatie = 3000m2, waarvan 2 dmv uitdunnen en 1 dmv aanplant. Kosten uitdunnen + afvoer = €1250, maar wordt met dunning van bos meegenomen (gedekt) Blijft over de kosten van aanplant is circa €5000 inclusief inboeten.
	4.3	Aanleggen natuurvriendelijke oevers (NVO's)	In het buitengebied heeft waterschap haar verplichtingen qua hoeveelheid lengte al uitgevoerd. Bekeken wordt of er nog meer mogelijkheden zijn		Aanleg NVO bij Wijchens Meer - Diepvoorde		Laatste fase aanleg NVO bij Wijchens Meer - TKWM	Inventarisatie nieuwe locaties			8	€ 0	
	4.4	Zoomvegetaties langs Maasheggen ontwikkelen	In overleg met Staatsbosbeheer bekijken wat mogelijk is voor het ontwikkelen van zoomvegetaties langs de Maasheggen.	Grondeigendom SBB biedt mogelijkheden voor zoomvegetaties; overeenkomsten met aangrenzende eigenaren moeten daarvoor worden aangepast.				Overleg SBB en aangrenzende eigenaren	Zo mogelijk aanpassing overeenkomsten		16	€ 0	
	4.5	Bloemrijke dijken verder ontwikkelen	Samen met waterschap bekijken op welke manier de natuurwaarde van de dijken verhoogd kan worden.	Waterschap heeft al ecologisch beheer uitgewerkt en in 2021 deels uitgevoerd. M.u.v. noodzakelijke verkeersstroken (die gemeente maait) dijken volledig ecologisch beheren. Verkeersstroken worden zo smal mogelijk beheerd.		Afstemming met waterschap wat minimale verkeersstroken zijn.	Eerste fase uitvoering: 30% aangepast beheer	70% aangepast beheer		100% aangepast beheer	40	€ 0	Uren voor afstemming. Kosten opgenomen in bermbeheer
Totaal 2022-2026									104	€ 5.000			

		Acties	Beschrijving	Resultaat	Planning implementatie acties per jaar						Urenraming (extra uren tov regulier werk)	Kostenraming	Opmerkingen m.b.t. uren & kosten
					2021	2022	2023	2024	2025	2026			
5. Stimuleren initiatieven en samenwerking	5.1	Opzetten pilotproject biodiversiteit in de wijk	Met een pilotproject biodiversiteit in een wijk samen met bewoners, bedrijven en natuurverenigingen aan de slag gaan voor een mooiere, levendiger, groenere en meer kleurrijke wijk.	Project waarbij in samenwerking met inwoners biodiversiteit in de directe woonomgeving wordt gebracht.			notitie aanpak biodiversiteit in de wijk	keuze wijk en uitvoeren pilotproject	keuze wijk en uitvoeren pilotproject		200	€ 15.000	Kosten- en urenraming voor proces en enkele maatregelen. Maatregelen deels te combineren met andere acties (1.1, 1.5, 3.1, 5.2, 5.4.1, 5.5, 5.6, 5.7, 5.8)
	5.2	Groene schoolpleinen inrichten	In overleg met schoolbesturen mogelijkheden voor vergroening van schoolpleinen stimuleren. Hierbij is biodiversiteit en natuurbeleving belangrijk.	3 ingerichte groene schoolpleinen. De gemeente heeft begeleid met de subsidieaanvraag.	Planvorming + subsidies	uitvoering herinrichting schoolpleinen	uitvoering herinrichting schoolpleinen				0	€ 0	Kosten en uren gedekt vanuit budget onderwijs
	5.3	Stimuleren natuurinclusieve landbouw	Mogelijkheden verkennen voor natuurinclusieve landbouw. Gemeente heeft weinig invloed. Jaarlijks mogelijkheden en subsidies peilen. Eventueel bijeenkomst organiseren indien mogelijk starten van een pilot.	Info bij elkaar zetten op website.		volgen ontwikkelingen en combinatiekansen grijpen	volgen ontwikkelingen en combinatiekansen grijpen	volgen ontwikkelingen en combinatiekansen grijpen	volgen ontwikkelingen en combinatiekansen grijpen	volgen ontwikkelingen en combinatiekansen grijpen	40	€ 0	8 uur per jaar om ontwikkelingen te volgen en te acteren
	5.4	Stimuleren kleinschalige landschapselementen	De huidige stimuleringsregeling wordt behouden. Daarnaast bekijkt de gemeente de mogelijkheden voor subsidiering beheer.	Subsidie nu via provincie en gemeente 50-50. Relatie met budget uilen, vleermuizen, stadsvogels, bijen en vlinders.	Uitvoering onderdelen beschikking regeling landschap & biodiversiteit	uitvoering onderdelen beschikking regeling landschap & biodiversiteit	uitvoering onderdelen beschikking regeling landschap & biodiversiteit				0	€ 0	kosten en uren reeds gedekt uit Uitvoering LOP
	5.4.1		Fruitbomen: Halfstam, streekeigen soorten, samenwerking met stichting Maasheggen Balgoy	250 fruitbomen geplant bij particulieren		Aanmeldingsprocedure starten ronde 1	Aanplant	Aanmeldingsprocedure starten ronde 2	Aanplant		80	€ 7.500	Kosten bomen circa €30 per stuk. Kosten sterk verlaagd door samenwerking SMB. Uren voor ondersteuning aanmeldingsprocedure
	5.5	Stimuleren leefomgeving uilen	De gemeente faciliteert het ophangen van nestkasten en aanbrengen van kleinschalige landschapselementen in het leefgebied van uilen	Uilenkasten in geschikte deelgebieden van de gemeente			Overleg Natuur Wijchen om locaties voor kasten te bepalen	Plaatsing uilenkasten			16	€ 1.500	Kosten voor 10-25 kasten
	5.6	Stimuleren leefomgeving vleermuizen en stadsvogels	Natuurinclusief bouwen en het Soortenmanagementplan vormen belangrijke maatregelen. Daarnaast nestkasten ophangen/plaatsen en aanplant in leefgebied in bebouwde kom en bij boerderijen. Gemeente onderzoekt mogelijkheden voor vleermuiskelders.	Op 3 nader te bepalen locaties in openbaar gebied grote paalkast/vogeltit/faunapaal. Overige resultaten gedekt bij andere acties				1 locatie	1 locatie	1 locatie	16	€ 7.500	Kosten voor 3 faunapalen, inclusief plaatsing
	5.7	Stimuleren leefomgeving bijen en vlinders	De gemeente wil een bij- en vlindervriendelijke gemeente worden. Deze soortgroepen worden gestimuleerd door te zorgen voor meer voedsel en meer schuil- en nestplekken. Dit met acties zoals insectvriendelijk beheer, inzaaiacties, aanleg vlinderperken en informatieborden.	Insectenhôtels, nesteldijkje en zaadmengsels. Andere maatregelen gedekt met beheer (maaien), dood hout laten liggen, inzaaien, e.d.			Actie zaadmengsels / bollen / nestkasten, in combinatie met eikenprocessierups	Plaatsing groot insectenhotel	Plaatsing groot insectenhotel	Actie met NL Zoemt?	0	€ 2.500	Kosten voor 2-3 grote insectenhôtels met nesteldijkjes en boomstam er bij. Kosten bloembollen en zaadmengsels gedekt bij actie 3.1. Kosten beheer en inzaaien bij 1.1 en 1.5
	5.8	Stimuleren iepenpage	Wijchen is een belangrijk gebied voor de iepenpage. De gemeente gaat op meerdere plekken iepen aanplanten om zo de kwetsbare en beschermde vlinderpopulatie te ondersteunen.	3 locaties aangeplant met aantal fladderiepen. Voldoende groei ruimte boven en ondergronds. Locaties in overleg met Natuur Wijchen (waarnemingen in Haagdoornstr.)			Overleg Natuur Wijchen, locaties iepen	1 locatie aangeplant	1 locatie aangeplant	1 locatie aangeplant	24	€ 5.000	Kosten voor 10 bomen + aanplant (€200 boom, €300 aanplant). Uren voor overleg en aansturing
	5.9	Samenwerking zoeken met TBO's	Aansluiten van ecologische inrichting en beheer van groen en water tussen terreinbeheerders. Uitbouwen netwerk en elkaar informeren over plannen.	Per jaar focus op belangrijke partner (flexibel). Afstemming bermbeheer is onderdeel hiervan. Elk jaar bekijken wat er gedaan is en wat het heeft opgeleverd.	Startoverleg + kennismaking	In kaart brengen netwerk kansen voor ecologisch beheer in samenwerking met andere partijen	Focus op Waterschap	Provincie	Rijkswaterstaat	Prorail Tennet	80	€ 0	Uren voor overleggen 16 uur per jaar
	5.10	Samenwerking zoeken met omringende gemeenten	Verkennen hoe biodiversiteitsbeleid en acties op elkaar aan kunnen sluiten. Qua eigendom sluiten alleen wegen op elkaar aan.	Elk jaar bekijken wat er gedaan is en wat het heeft opgeleverd.	Startoverleg + kennismaking	Kennis en ervaringen uitwisselen	Kennis en ervaringen uitwisselen	Kennis en ervaringen uitwisselen	Kennis en ervaringen uitwisselen	Kennis en ervaringen uitwisselen	80	€ 0	Uren voor overleggen 16 uur per jaar
	5.11	Stimuleren ecologische inrichting en beheer derden	Gemeente gaat bewoners, agrariërs, wooncorporaties, zorginstellingen en bedrijventerreinen stimuleren hun groen ook ecologisch in te richten en te beheren.	Actief benaderen. Website updaten > kennis bevordert de actie om anders in te richten. Stuk communicatie zie 6.1			Website + overleg		Website + overleg		20	€ 0	Uren voor overleg
	5.11.1.		Stimuleren aanleg en beheer Landschapspark Wijchen	Gebied met natuur- en landschapselementen dat gefinancierd wordt met een bijdrage (in geld of natura) van lokale bedrijven en organisaties die daarmee hun footprint willen verkleinen.		Initiatiefnemer ondersteunen bij uitwerking ideeën					20	€ 0	Uren voor overleg
	5.12	Tijdelijke natuur ontwikkelen	De gemeente gaat in gesprek met ontwikkelaars en grondeigenaren om te verkennen waar tijdelijke natuur kan worden toegepast.	Gemeente heeft nauwelijks zelf (bouw)gronden geschikt voor tijdelijke natuur. Positieve kanten voor ontwikkelaars en terreineigenaren belichten. Staat overzicht op de website.			Website + overleg		Website + overleg		8	€ 0	Uren voor overleg
	5.13	Infranatuur verbeteren	Verhogen natuurwaarden langs infrastructuur. Naast transitie geschikte wegbermen in eigen beheer à aansluiting zoeken bij partners infranatuur Inmiddels opgenomen in Deltaplan Biodiversiteit.	Natuur van infrastructuur rijk, provincie, Prorail, waterschap sluit op elkaar aan. Overlap van verschillende acties. Resultaat geborgd in andere acties (5.10, 5.9, 5.11, 4,1 - 4.5, 3,2, 1.1, 1.2)			Startoverleg		Nagaan of zinvol is		8	€ 0	Kosten geborgd binnen budgetten andere acties
										Totaal 2022-2026	592	€ 39.000	

	Acties	Beschrijving	Resultaat	Planning implementatie acties per jaar						Urenraming (extra uren tov regulier werk)	Kostenraming	Opmerkingen m.b.t. uren & kosten
				2021	2022	2023	2024	2025	2026			

6. Communicatie	6.1	Opzetten online platform (verhogen draagvlak)	Online platform (bijv. ARCGIS, wordpress) waar allerlei informatie over natuur en biodiversiteit in Wijchen wordt verzameld. Het inspireert, geeft goede voorbeelden en maakt het makkelijk voor mensen om aan te haken en tips te krijgen.	Opzet online platform in 2022. Uitbreiding en bijhouden informatie in navolgende jaren		Opzetten platform	Bijhouden en uitbreiden platform	Bijhouden en uitbreiden platform	Bijhouden en uitbreiden platform	Bijhouden en uitbreiden platform	120	€ 5.000	Kosten voor opzetten platform, uren voor bijhouden en uitbreiden platform, 24 per jaar
	6.1.1.		Gemeentelijke website, nieuwberichten, nieuw online platform, informatieborden, folders	Communicatie zorgt voor groter draagvlak en betreft bewoners, bedrijven en organisaties in en rondom Wijchen	Gemeentelijke website aangevuld	Beleidsplan op de website		Info Biodiversiteit en natuur op website en in krant			24	€ 0	Kosten voor communicatie ecobeheer deels gedekt in bermbeheerplan
	6.2	Plaatsen informatieborden	Fysieke informatieborden over ecologisch, insectvriendelijk bermbeheer en natuurlijke bestrijding eikenprocessierups.	Waar mogelijk combineren met gemeentelijke informatieborden en gebruik van hebruikbare borden. Op 5 plekken worden informatieborden geplaatst. In combinatie met inzaaiacties, herinrichting en/of invoering ecologisch beheer.		1 informatiebord	1 informatiebord	1 informatiebord	1 informatiebord	1 informatiebord	40	€ 5.000	Kosten voor 5 grote borden (inclusief plaatsing) en folders
	6.3	Wandelroutes ontwikkelen	Wandelroutes uitstippelen, informatie bundelen en communiceren	Minimaal 1 extra route in Wijchen op IVN Routes, met koppeling bebouwde kom en buitengebied. IVN is belangrijke partner met app voor wandelingen (IVN ROUTES).					Route uitstippelen en op IVN site zetten		8	€ 0	Uren voor overleg IVN
	Totaal 2022-2026										192	€ 10.000	

7. Monitoring en evaluatie	7.1	Opstellen monitoringsplan maatregelen en doelsoorten	De gemeente stelt een monitoringsplan op. Monitoring is essentieel om te bepalen of maatregelen effectief zijn of niet. Hierbij samenwerken met natuurorganisaties en vrijwilligers.	Praktisch monitoringsplan in 2022, met daarna jaarlijkse evaluaties en eventuele bijsturing		Q1 opstellen monitoringsplan Q2/3 start invoering Q4 evaluatie	Evaluatie in Q4	Evaluatie in Q4	Evaluatie in Q4	Evaluatie in Q4	200	€ 4.000	Kosten voor monitoringsplan 40 uur per jaar
	7.1.1		Draagvlak meten met enquête. Onderdeel van evaluatie/monitoringsplan.	Bepalen mening over biodiversiteit, ecologische bermen en meting maatschappelijk draagvlak biodiversiteit		Enquête uitzetten en verwerken				Enquête uitzetten en verwerken	80	€ 0	2 x 40 uur voor enquete
	7.2	Nieuwe natuurpunten berekening	Uitvoeren van een nieuwe natuurpunten-berekening om te monitoren of de maatregelen op wijk- en gemeenteschaal hebben geleid tot een verhoging van de biodiversiteit. Onderdeel van monitoringsplan.	Nieuwe kaart zoals bijlage 4 van BPNB met overzicht van verschillen tov 2020.						Uitvoeren berekening	10	€ 2.500	Uren begeleiding, kosten voor berekening
	7.3	Evaluatie acties beleidsplan	De gemeente evalueert ieder jaar welke acties zijn uitgevoerd, wat daarvan het resultaat is en of de planning evt. aangepast moet worden.	Elk jaar evaluatie met beknopte notitie	Evaluatie in Q4, resultaat in concretisering opgenomen	Evaluatie in Q4	Evaluatie in Q4	Evaluatie in Q4	Evaluatie in Q4	Evaluatie in Q4	120	€ 0	
Totaal 2022-2026											410	€ 6.500	

Geheel totaal 2022-2026	2318	€ 167.500
Gemiddeld per jaar	464	€ 33.500

Verantwoording

Titel: Concretisering beleidsplan natuur en
biodiversiteit gemeente Wijchen
Projectnummer: 51007789
Klant: Gemeente Wijchen
Versie: D1

Datum: 13-01-2021

Auteur: Gijs Meijer
E-mailadres: Gijs.meijer@sweco.nl

Gecontroleerd door: Layze Hoogland
Paraaf gecontroleerd: b/a: Maarten Mouissie

Vrijgegeven door: Maarten Mouissie
Paraaf vrijgegeven:

Document referentie: NL22-648800269-14359

Informatienota voor de Gemeenteraad

Onderwerp: concretisering Beleidsplan natuur en biodiversiteit

Kernboodschap

De realisatie van het Beleidsplan natuur & biodiversiteit is geconcretiseerd. Dat is uitgewerkt in de Notitie Concretisering Beleidsplan natuur en biodiversiteit gemeente Wijchen. Daarmee is de uitvoering meetbaar en evalueerbaar voor uw raad.

Eerdere besluiten

Datum	Korte omschrijving eerder genomen besluit (vermeld zo mogelijk het zaaknummer/documentnummer)
12-11-2020	Amendement 4 bij Programmabegroting 2021 Wijchen aangenomen (nr. 20 51968)

Toelichting

Tijdens de behandeling van begroting 2021 heeft u een amendement aangenomen waarin u het college verzocht de realisatie van het Beleidsplan natuur & biodiversiteit (BPNB) te concretiseren door:

- het uitwerken van concrete doelstellingen in termen van realisatie en einddata;
- het op hoofdlijnen financieel doorrekenen van deze doelstellingen;
- het financieel doorrekenen van besparingen die door de uitvoering worden gerealiseerd.

U stelde daarvoor € 15.000 beschikbaar.

Opzet concretisering

In de notitie en het actieplan (zie bijlagen) zijn de doelstellingen aangescherpt en is de uitvoeringsperiode in 5 jaren opgedeeld. Per actie is aangegeven wat het beoogd resultaat is, wanneer de actie wordt uitgevoerd en of er extra kosten en/of uren nodig zijn. De acties zijn hetzelfde als in het uitvoeringsprogramma zoals dat in het rapport van het BPNB is opgenomen. Aanvullende acties zijn daar aan doorgenummerd.

Het actieplan geeft een helder beeld van de uitvoeringsmaatregelen en de planning.

Daarmee wordt jaarlijks geëvalueerd wat de stand van zaken van de uitvoering is. Ook wordt dan bepaald of aanpassing van acties of planning nodig is.

In het actieplan is te zien welk eerste stappen in 2021 zijn gezet voor uitvoering van het natuurbeleid (groene vakken).

Het meest concreet zou zijn om exacte hoeveelheden voor de acties te bepalen. Dat is nu echter voor veel acties niet goed mogelijk of zou veel tijd kosten. Wel zijn de resultaten concreet gemaakt door gebieden of producten te noemen. Bijvoorbeeld inzaaien kruidenmengsel bij De Dreef i.p.v. aantal m2 inzaaien. Na uitvoering van een actie wordt bekend wat de bijbehorende gerealiseerde hoeveelheid is. Met die gegevens ontstaat in

de loop van de jaren meer inzicht over de haalbaarheid van bepaalde resultaten en kan de planning daar eventueel op worden aangepast.

Financieel

U heeft gevraagd om eventuele extra kosten voor uitvoering van het natuurbeleid in beeld te brengen. Dat is met deze concretisering gedaan.

Veelal zijn het incidentele acties waar geld voor nodig is. Bij het omschakelen naar andere werkwijzen worden de kosten voor een groot deel al gedekt uit de beheerbudgetten. Alleen voor de uitvoering van maaibeheer is de verwachting dat jaarlijks meer geld nodig is. Vooralsnog is de inschatting dat het gaat om een budgetverhoging voor maaiwerkzaamheden van € 10.000,- per jaar. Pas als het bermbeheerplan is doorgerekend (oplevering 2^e kwartaal) en de aanbesteding van het maaibestek (4^e kwartaal) is geweest, kan de benodigde verhoging exact worden bepaald.

Het volgende overzicht geeft de verdeling van de incidentele kosten over de jaren weer.

Kosten incidenteel per jaar					
2021	2022	2023	2024	2025	2026
€ -	€ 12.800,00	€ 33.050,00	€ 22.050,00	€ 23.300,00	€ 22.300,00

Het beschikbaar gestelde budget voor de concretisering is maar gedeeltelijk nodig geweest. Voor het resterende budget worden enkele acties uitgevoerd waar onze eigen organisatie niet de kennis en capaciteit voor heeft. Dat zijn het opstellen van het monitoringsplan en het opzetten van het online informatieplatform.

Daarnaast heeft u €15.000 beschikbaar gesteld voor uitvoering van acties. Daarmee gaan we fysieke maatregelen uitvoeren zoals inzaaien kruidenmengsels, plaatsen insectenhoeven en nestkasten of plaatsen informatieborden.

De kosten voor 2022 en een deel van 2023 zijn daarmee gedekt. De kosten voor de volgende jaren worden opgevoerd bij de perspectiefnota 2022. Daarin kan dan een integrale afweging worden gemaakt.

Gevolgen

De uitvoering van het Beleidsplan natuur & biodiversiteit is goed inzichtelijk om jaarlijks te evalueren.

Communicatie

Alle inwoners merken dat er concrete acties worden uitgevoerd voor de realisatie van de doelen uit het BPNB.

Communicatie over de acties is een belangrijk aspect. Afhankelijk van de doelgroep en het onderwerp wordt het communicatiemiddel gekozen.

Uitvoering of Vervolgstappen

De uitvoering wordt volgens het actieplan voortgezet.

Geheimhouding:

Niet van toepassing.